

การกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูล

นายชัยวุฒิ บุญเปี่ยม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2556

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)

เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR) are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

EMPOWERING THE AUTHORITY TO GOVERNMENT OFFICER
FOR LAWFUL INTERCEPTION

Mr. Chaiwut Boonpiam

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws Program in Laws

Faculty of Law

Chulalongkorn University

Academic Year 2013

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วย
กฎหมายในการดักจับข้อมูล

โดย

นายชัยวุฒิ บุญเปี่ยม

สาขาวิชา

นิติศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

อาจารย์ ดร.คณพล จันทน์หอม

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

.....คณบดีคณะนิติศาสตร์

(ศาสตราจารย์ ดร.นันทวัฒน์ บรมานันท์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(ศาสตราจารย์วีระพงษ์ บุญโญภาส)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(อาจารย์ ดร.คณพล จันทน์หอม)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(ศาสตราจารย์พิเศษพรเพชร วิชิตชลชัย)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ชัยวุฒิ บุญเปี่ยม : การกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการ
ดักจับข้อมูล. (EMPOWERING THE AUTHORITY TO GOVERNMENT OFFICER
FOR LAWFUL INTERCEPTION) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: อ. ดร.คณพล จันทน์
หอม, 239 หน้า.

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งที่จะศึกษาและแสวงหาคำตอบว่า การกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ
มีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูลตามกฎหมายไทยในปัจจุบันนั้นสมควรที่จะได้รับ
การปรับปรุงแก้ไขหรือไม่ อย่างไร

จากการศึกษาวิจัยพบว่า การกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมาย
ในการดักจับข้อมูลตามกฎหมายไทยในปัจจุบัน ยังไม่ครอบคลุมความผิดทางอาญาที่มีรูปแบบ
ซับซ้อนได้อย่างเพียงพอ ส่งผลให้เกิดข้อจำกัดในเรื่องของวิธีการสืบสวนสอบสวนและแสวงหา
พยานหลักฐาน นอกจากนี้ รูปแบบในการบัญญัติกฎหมายด้วยวิธีการนำไปแทรกไว้ในกฎหมาย
ฉบับต่างๆ โดยมีได้บัญญัติไว้เป็นกฎหมายกลางเพียงฉบับเดียว ส่งผลให้กฎหมายขาดความเป็น
เอกภาพและไม่มีมาตรฐานเดียวกัน อีกทั้งยังไม่ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์
จากข้อมูลการติดต่อสื่อสารหรือพยานหลักฐานที่ได้มาโดยบังเอิญเอาไว้ ทำให้ไม่สามารถนำข้อมูล
ดังกล่าวมาใช้เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนหรือใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้

ดังนั้น จึงสมควรที่จะทำการบัญญัติกฎหมายว่าด้วยการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมี
อำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูลขึ้นมาใหม่ โดยให้อยู่ในรูปแบบของกฎหมายกลาง
เพียงฉบับเดียว รวมทั้งเพิ่มเติมความผิดซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลให้
ครอบคลุมถึงความผิดทางอาญาประเภทอื่นๆ ตามที่จำเป็นและสมควรด้วย ตลอดจนกำหนด
หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากข้อมูลการติดต่อสื่อสารหรือพยานหลักฐานที่ได้มาโดย
บังเอิญเอาไว้ที่เหมาะสมและชัดเจน ทั้งนี้ เพื่อให้กฎหมายดังกล่าวมีความเป็นเอกภาพ และ
สามารถนำมาใช้ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สาขาวิชา นิติศาสตร์

ปีการศึกษา 2556

ลายมือชื่อนิติต
.....

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

5485967734 : MAJOR LAWS

KEYWORDS: LAWFUL INTERCEPTION / INTERCEPTION / WIRETAPPING / CRIMINAL INVESTIGATION

CHAIWUT BOONPIAM: EMPOWERING THE AUTHORITY TO GOVERNMENT OFFICER FOR LAWFUL INTERCEPTION. ADVISOR: KANAPHON CHANHOM, Ph.D., 239 pp.

This thesis aims to study and examine whether the existing law on empowering the authority to Government Officer for Lawful Interception according to Thai Law should be amended or not, and how it supposed to be.

According to the study, the existing law on empowering the authority to Government Officer for Lawful Interception according to Thai Law does not cover the complex form of crimes. As a result, the process of investigating and finding evidence is limited. Moreover, regulating the law by inserting it into various laws not enacting it solely in a specific law causes the law lack of unity and standard. Furthermore, there is no specific rule relating to the use of communication information or evidence which is coincidentally obtained. Such evidence cannot be used in investigating purpose and cannot be admissible at trial.

Therefore, enacting the specific Act relating to empowering the authority to Government Officer for Lawful Interception is required. This Act should empower the Authority to Government Officer to intercept data in various types of offence as necessary as possible. In addition, this Act should regulate the rules relating to the use of communication information or evidence which coincidentally obtained clearly and appropriately. For these reasons, such law will become unity and it will be effectively applicable to prevent and suppress the crimes in the present.

Field of Study: Laws

Student's Signature

Academic Year: 2013

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดี ก็ด้วยความเมตตากรุณาอิงจากท่านอาจารย์ ดร. คณพล จันทน์หอม ที่ได้กรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รวมถึงให้คำปรึกษาและแนะนำข้อคิดเห็นต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการเขียนวิทยานิพนธ์ ตลอดจนตรวจร่างวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ แม้ว่าภารกิจในตำแหน่งหน้าที่ของท่านอาจารย์จะมีมากเพียงใด แต่ท่านก็ยังคงสละเวลาอันมีค่ามาให้คำปรึกษาและแนะนำแก่ผู้เขียนอย่างเต็มที่ด้วยความเมตตากรุณาโดยตลอด อีกทั้งผู้เขียนยังรับรู้ได้ถึงความห่วงใยและความปรารถนาดีที่ท่านอาจารย์ได้กรุณามีให้ต่อผู้เขียนเสมอมา ทำให้ผู้เขียนรู้สึกซาบซึ้งและระลึกในความเมตตากรุณา และขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์เป็นอย่างยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณท่านศาสตราจารย์วีระพงษ์ บุญโญภาส และท่านศาสตราจารย์พิเศษ พรเพชร วิชิตชลชัย ที่ได้ให้ความกรุณารับเป็นประธานกรรมการและกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ รวมถึงขอกราบขอบพระคุณท่านรองศาสตราจารย์มัทยา จิตติรัตน์ และท่านศาสตราจารย์พิเศษ เข็มชัย ชุตินวงศ์ ที่ได้ให้คำแนะนำในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แก่ผู้เขียน ซึ่งแม้ว่าทุกท่านจะมีภารกิจที่สำคัญมากมาย แต่ก็ได้กรุณาสละเวลาให้คำแนะนำต่าง ๆ แก่ผู้เขียนด้วยความเมตตา อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่บัณฑิตศึกษาและเจ้าหน้าที่ห้องสมุด คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทุกท่าน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์และอำนวยความสะดวกในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แก่ผู้เขียนด้วยดีมาตลอดระยะเวลาการศึกษา

ขอขอบคุณ คุณเกษมสี สกุลชัยสิริวิช คุณวัลลภ ศรีไพศาล และคุณณรงค์ กริชชาญชัย ผู้ซึ่งได้ให้คำแนะนำต่างๆ ตลอดจนให้การสนับสนุนแก่ผู้เขียนเป็นอย่างดีมาโดยตลอด

สุดท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณนายสหัสและนางวรรณิ บุญเปี่ยม บิดามารดาผู้เป็นที่เคารพรัก และนางสาวชลาลัย บุญเปี่ยม พี่สาวของผู้เขียน ที่ได้ให้ความรักความห่วงใยและกำลังใจอันมีค่าตลอดจนช่วยเหลือสนับสนุนผู้เขียนด้วยดีในทุก ๆ เรื่องมาโดยตลอด ขอขอบคุณนางสาวกชกร วิชยาภัย บุณนาค ที่เป็นเพื่อนคู่คิดและคอยเป็นกำลังใจให้แก่ผู้เขียนเสมอมา ทุกท่านมีส่วนสำคัญที่ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลงได้อย่างสมประสงค์ คุณความดีอันเกิดขึ้นจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนขอบแต่บิดามารดา ครู อาจารย์ ผู้มีพระคุณทุกท่าน ตลอดจนท่านผู้เขียนตำราที่ได้นำมาอ้างอิงและเรียบเรียงเป็นวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย	5
1.3 สมมติฐานของการศึกษาวิจัย	6
1.4 ขอบเขตของการศึกษาวิจัย	6
1.5 วิธีดำเนินการศึกษาวิจัย	7
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาวิจัย	7
1.7 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	8
1.8 โครงสร้างวิทยานิพนธ์.....	10
บทที่ 2 การกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูล.....	13
2.1 หลักการเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรม ทางอาญา.....	15
2.1.1 ความสำคัญของการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรม ทางอาญา.....	15
2.1.2 ทฤษฎีว่าด้วยรูปแบบของกระบวนการยุติธรรม	18
2.1.2.1 ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม	19
2.1.2.2 ทฤษฎีกระบวนการนิติธรรม	20
2.1.2.3 บทวิเคราะห์เปรียบเทียบทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม และทฤษฎี กระบวนการนิติธรรม	20
2.1.3 การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามหลัก มาตรฐานสากล.....	22
2.1.4 การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตาม กฎหมายไทย	24

2.2 การดักจับข้อมูล.....	28
2.2.1 ความหมายของการดักจับข้อมูล.....	28
2.2.2 รูปแบบและวิธีการในการดักจับข้อมูล.....	29
2.2.2.1 การตรวจสอบไปรษณีย์ภัณฑ์.....	29
2.2.2.2 การดักฟังทางโทรศัพท์.....	30
2.2.2.3 การดักจับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์.....	32
2.2.3 ผลทางกฎหมายของการดักจับข้อมูล.....	34
2.2.3.1 การดักจับข้อมูลเป็นการละเมิดต่อเสรีภาพในการติดต่อสื่อสารของ ประชาชน.....	35
2.2.3.2 การดักจับข้อมูลเป็นการกระทำความผิดและมีโทษทางอาญา.....	39
2.2.4 การรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาจากการดักจับข้อมูล.....	44
2.2.4.1 แนวคิดเกี่ยวกับการรับฟังพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นหรือได้มาโดยมิชอบ.....	45
2.2.4.2 การรับฟังพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยมิชอบ.....	46
2.2.4.3 การรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยกระบวนการอันมิชอบ.....	49
2.3 การกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูล.....	54
2.3.1 การกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูล.....	55
2.3.2 เหตุผลและความจำเป็นในการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วย กฎหมายในการดักจับข้อมูล.....	55
2.3.3 หลักการที่สำคัญในการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการ ดักจับข้อมูล.....	58
2.3.3.1 หลักนิติรัฐ หรือ หลักนิติธรรม.....	59
2.3.3.2 หลักความเสมอภาค.....	61
2.3.3.3 หลักความแน่นอนชัดเจน.....	62
2.3.3.4 หลักแห่งความได้สัดส่วน.....	63
2.3.3.5 หลักการแบ่งแยกอำนาจ.....	65
บทที่ 3 การกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลตามกฎหมายไทย.....	71
3.1 กฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูล.....	72
3.1.1 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542.....	73

3.1.2 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519.....	78
3.1.3 พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547	80
3.1.4 พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550	90
3.1.5 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551	93
3.1.6 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556	96
3.1.7 กฎหมายอื่นๆ	99
3.2 บทวิเคราะห์เปรียบเทียบการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลตามกฎหมายไทย	100
3.2.1 รูปแบบของกฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล	101
3.2.1.1 รูปแบบในการบัญญัติกฎหมาย	101
3.2.1.2 รูปแบบและวิธีการในการดักจับข้อมูลที่กฎหมายอนุญาตให้กระทำได้.....	102
3.2.1.3 การใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ได้ดักจับมา	102
3.2.2 ความผิดซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล.....	104
3.2.3 หลักเกณฑ์และกระบวนการในการขออนุญาตเพื่อดักจับข้อมูล	106
3.2.3.1 วิธีการขออนุญาต	106
3.2.3.2 เงื่อนไขในการอนุญาต	108
3.2.3.3 ระยะเวลาที่ได้รับอนุญาต	110
3.3 ปัญหาของการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลตามกฎหมายไทย.....	112
3.3.1 ปัญหาในเรื่องของความผิดซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล.....	113
3.3.2 ปัญหาในเรื่องของรูปแบบในการบัญญัติกฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมี อำนาจในการดักจับข้อมูล.....	115
3.3.3 ปัญหาในเรื่องของการใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ได้ดักจับมา.....	116
บทที่ 4 การกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลตามกฎหมายต่างประเทศ	122
4.1 กฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล.....	123
4.1.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา.....	124
4.1.2 ประเทศอังกฤษ	130
4.1.3 ประเทศออสเตรเลีย	134

4.1.4 บทวิเคราะห์เปรียบเทียบ	139
4.1.4.1 รูปแบบในการบัญญัติกฎหมาย	139
4.1.4.2 รูปแบบและวิธีการในการดักจับข้อมูลที่กฎหมายอนุญาตให้กระทำได้	140
4.1.4.3 การใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ได้ดักจับมา	142
4.2 ความผิดซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล.....	147
4.2.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา.....	148
4.2.2 ประเทศอังกฤษ	152
4.2.3 ประเทศออสเตรเลีย	153
4.2.4 บทวิเคราะห์เปรียบเทียบ	155
4.3 หลักเกณฑ์และกระบวนการในการขออนุญาตเพื่อดักจับข้อมูล	160
4.3.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา.....	161
4.3.2 ประเทศอังกฤษ	163
4.3.3 ประเทศออสเตรเลีย	164
4.3.4 บทวิเคราะห์เปรียบเทียบ	167
4.3.4.1 วิธีการขออนุญาต	167
4.3.4.2 เงื่อนไขในการอนุญาต	169
4.3.4.3 ระยะเวลาที่ได้รับอนุญาต	173
บทที่ 5 แนวทางในการปรับปรุงแก้ไขการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วย กฎหมายในการดักจับข้อมูลตามกฎหมายไทย.....	180
5.1 รูปแบบของกฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล	181
5.1.1 รูปแบบในการบัญญัติกฎหมาย	181
5.1.2 รูปแบบและวิธีการในการดักจับข้อมูลที่กฎหมายอนุญาตให้กระทำได้.....	184
5.1.3 การใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ได้ดักจับมา.....	187
5.2 ความผิดซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล.....	195
5.3 หลักเกณฑ์และกระบวนการในการขออนุญาตเพื่อดักจับข้อมูล	201
5.3.1 วิธีการขออนุญาต.....	202
5.3.2 เงื่อนไขในการอนุญาต.....	207
5.3.3 ระยะเวลาที่ได้รับอนุญาต	212

บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	217
6.1 บทสรุป.....	217
6.2 ข้อเสนอแนะ.....	228
รายการอ้างอิง	234
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	239

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1 ตารางเปรียบเทียบรูปแบบของกฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล	103
ตารางที่ 2 ตารางเปรียบเทียบความผิดซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล.....	106
ตารางที่ 3 ตารางเปรียบเทียบหลักเกณฑ์และกระบวนการในการขออนุญาตเพื่อดักจับข้อมูล	111
ตารางที่ 4 ตารางเปรียบเทียบกฎหมายต่างประเทศที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล	145
ตารางที่ 5 ตารางเปรียบเทียบความผิดซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลตามกฎหมายต่างประเทศ.....	158
ตารางที่ 6 ตารางเปรียบเทียบหลักเกณฑ์และกระบวนการในการขออนุญาตเพื่อดักจับข้อมูลตามกฎหมายต่างประเทศ.....	174

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อาชญากรรมในปัจจุบันมีรูปแบบและวิธีการที่เปลี่ยนแปลงไปจากอาชญากรรมในอดีตเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ สืบเนื่องมาจากพัฒนาการทางสังคมและความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี ส่งผลให้รูปแบบและวิธีการของอาชญากรรมนั้นมีความหลากหลายและสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น อีกทั้งเหล่าอาชญากรยังได้มีการนำเอาเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้เพื่อประโยชน์ในการประกอบอาชญากรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำเทคโนโลยีการติดต่อสื่อสารสมัยใหม่ เช่น การติดต่อสื่อสารผ่านทางระบบโทรศัพท์ ระบบโทรศัพท์เคลื่อนที่ หรือการติดต่อสื่อสารโดยการส่ง-รับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ผ่านทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ต มาใช้เพื่อช่วยเหลือหรือก่อให้เกิดความสะดวกในการกระทำความผิด ไม่ว่าจะอยู่ในขั้นตอนของการติดต่อ วางแผน ปรีกษา หาหรือ นัดหมาย สั่งการ ลงมือกระทำความผิด ไปตลอดจนถึงการหลบหนี การปิดบังซ่อนเร้น หรือทำลายพยานหลักฐานหลังจากที่ได้กระทำความผิดเสร็จสิ้น โดยได้กระทำการดังกล่าวผ่านทางเครื่องมือสื่อสาร หรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ประเภทต่างๆ เช่น โทรศัพท์ โทรสาร โทรศัพท์เคลื่อนที่ วิทยุติดตามตัว คอมพิวเตอร์ ฯลฯ นอกจากนี้ ในบางครั้งยังมีการดำเนินงานเป็นเครือข่ายมีความเกี่ยวพันกันหลายประการอันเข้าลักษณะขององค์กรอาชญากรรมอีกด้วย¹ ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้บังคับใช้กฎหมายต้องประสบกับปัญหาและอุปสรรคในการสืบสวนสอบสวน และรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อเอาผิดและลงโทษกับบรรดาอาชญากรเหล่านี้เป็นอย่างมาก

ดังนั้น หากเจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถที่จะกระทำการดักจับข้อมูลการติดต่อสื่อสารที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ซึ่งบรรดาอาชญากรเหล่านั้นได้ทำการติดต่อสื่อสารหรือส่งให้ถึงกันผ่านทางเครื่องมือสื่อสาร หรืออุปกรณ์ทางอิเล็กทรอนิกส์ประเภทต่างๆ ได้ ก็ย่อมที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน และรวบรวมแสวงหาพยานหลักฐานที่สำคัญในคดีอาญา ส่งผลให้เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพและขีดความสามารถในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนี้ได้เป็นอย่างมาก

¹ วีระพงษ์ บุญโยธาส, อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม, 2552), หน้า 3.

อย่างไรก็ดี เนื่องจากการสืบสวนสอบสวน และแสวงหาพยานหลักฐานด้วยวิธีดังกล่าวนี้ เป็นการละเมิดต่อเสรีภาพในการติดต่อสื่อสารอันเป็นสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชน ซึ่งรัฐธรรมนูญได้บัญญัติรับรองคุ้มครองไว้ ทั้งนี้ ในการที่จะจำกัดสิทธิเสรีภาพดังกล่าวจะสามารถกระทำได้ก็ต่อเมื่อเป็นกรณีที่มีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจเอาไว้เพื่อประโยชน์ในเรื่องความมั่นคงของรัฐ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนเท่านั้น อีกทั้งในการที่จะบัญญัติกฎหมายขึ้นมาจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนบางประการเพื่อวัตถุประสงค์ดังกล่าวนี้ จะต้องกระทำด้วยความระมัดระวังและพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบ โดยให้สอดคล้องกับหลักนิติธรรม หลักความเสมอภาค หลักความแน่นอนชัดเจน หลักแห่งความได้สัดส่วน และหลักการแบ่งแยกอำนาจ² อีกทั้งยังจะต้องพิจารณาซึ่งน้ำหนักระหว่างประโยชน์ของสาธารณะ ตามหลักทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control) ซึ่งมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการควบคุม การระงับ และการปราบปรามอาชญากรรมเป็นหลัก³ กับสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลของประชาชน ตามหลักทฤษฎีกระบวนการนิติธรรม (Due Process) ซึ่งมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนโดยการยึดถือหลักกฎหมายหรือหลักนิติธรรมมากกว่า⁴ เพื่อให้เกิดความสมดุลกันให้ได้มากที่สุดอีกด้วย⁵ ด้วยเหตุนี้ หากเป็นกรณีที่ไม่มีความหมายบัญญัติให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐเอาไว้ การดักจับข้อมูลนั้นย่อมเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมาย นอกจากจะเป็นการส่งผลให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้กระทำการนั้นมีความผิดและจะต้องรับโทษทางอาญาแล้ว พยานหลักฐานต่างๆ ที่ได้มานั้นจะยังมีสถานะเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบแต่ได้มาเนื่องจากการกระทำโดยมิชอบหรือเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยอาศัยข้อมูลที่เกิดขึ้นหรือได้มาโดยมิชอบอีกด้วย ซึ่งโดยหลักแล้ว ศาลไม่สามารถที่จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ เว้นแต่จะเข้าข้อยกเว้นตามที่กฎหมายกำหนด

ดังนั้น ในหลายๆ ประเทศจึงได้มีการบัญญัติกฎหมายที่กำหนดให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในการที่จะสามารถกระทำการดักจับข้อมูลการติดต่อสื่อสารซึ่งบุคคลได้ติดต่อสื่อสารหรือส่งถึงกันผ่านทาง การติดต่อสื่อสารในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการติดต่อสื่อสารทางสาย การติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือการติดต่อสื่อสารทางไปรษณีย์ ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐ

² กมลชัย รัตนสกววงศ์ และ วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, แนวทางในการยกเว้นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดักฟังทางโทรศัพท์และการปรับปรุงกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2540), หน้า 11-20.

³ Herbert L. Packer, The Limits of the Criminal Sanction (Stanford, CA: Stanford University Press, 1968), pp. 158-160.

⁴ Ibid., pp. 163-167.

⁵ กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, ยุทธศาสตร์การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไทย, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2545), หน้า 16-17.

ไม่อาจใช้วิธีการอื่นใดในการสืบสวนสอบสวนและแสวงหาพยานหลักฐานที่เหมาะสมหรือมีประสิทธิภาพมากกว่าได้ โดยเรียกการกระทำในลักษณะดังกล่าวนี้ว่า “การกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูล” หรือ “Lawful Interception” ซึ่งการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลนี้ สามารถที่จะกระทำได้หลายรูปแบบและวิธีการด้วยกัน ขึ้นอยู่กับประเภทของรูปแบบและวิธีการติดต่อสื่อสาร ไม่ว่าจะเป็นการดักฟังทางโทรศัพท์ การดักจับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์หรือการตรวจสอบไปรษณีย์ภัณฑ์ โดยกฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูลนี้จะต้องกำหนดหลักเกณฑ์ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบและวิธีการในการดักจับข้อมูลที่กฎหมายอนุญาตให้กระทำได้ การใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ได้ดักจับมา ความผิดซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล ตลอดจนวิธีการในการขออนุญาต เงื่อนไขในการอนุญาต และระยะเวลาที่ได้รับอนุญาตเอาไว้อย่างละเอียดและชัดเจน ทั้งนี้ เพื่อเป็นการรับประกันว่าการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลนั้นจะไม่เป็นการกระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนมากเกินไปนั่นเอง

สำหรับประเทศไทยนั้น ในปัจจุบันได้มีกฎหมายที่บัญญัติให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน และรวบรวมพยานหลักฐานในคดีอาญาอยู่ด้วยกันทั้งหมด 6 ฉบับ ได้แก่ (1) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 (2) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 (3) พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 (4) พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 (5) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และ (6) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 กฎหมายทั้ง 6 ฉบับนี้มีบทบัญญัติที่กำหนดให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถกระทำการดักจับข้อมูลการติดต่อสื่อสารเพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน และแสวงหาพยานหลักฐานในคดีความผิดอาญาซึ่งตกอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายดังกล่าว อันได้แก่ ความผิดฐานฟอกเงิน ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ความผิดอาญาซึ่งเป็นคดีพิเศษ ความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ความผิดฐานค้ามนุษย์ และความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติได้

อย่างไรก็ดี ในกรณีที่เป็นความผิดทางอาญาประเภทอื่นๆ ซึ่งมิได้ตกอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายทั้ง 6 ฉบับดังกล่าว ก็ได้ปรากฏว่ามีกฎหมายฉบับอื่นใดบัญญัติให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถที่จะกระทำการดักจับข้อมูลได้เอาไว้อีก ทั้งนี้ จากการศึกษาพบว่า ยังมีความผิดทางอาญาประเภทอื่นๆ อีกจำนวนไม่น้อย ที่มีความจำเป็นและสมควรที่จะกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนและแสวงหาพยานหลักฐานในคดีดังนั้น จึงก่อให้เกิดข้อจำกัดในเรื่องของวิธีการสืบสวนสอบสวนและแสวงหาพยานหลักฐานโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถที่จะกระทำการดักจับข้อมูลการติดต่อสื่อสารเพื่อประโยชน์ในการ

สืบสวนสอบสวน และรวบรวมพยานหลักฐานในคดีความผิดทางอาญาดังกล่าว ในกรณีที่ไม้อาจใช้วิธีการอื่นใดที่เหมาะสมหรือมีประสิทธิภาพมากกว่าได้ อันเป็นการส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพและขีดความสามารถในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในปัจจุบันซึ่งมีรูปแบบและวิธีการที่มีความหลากหลายและสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น

ทั้งนี้ จากการศึกษาพบว่า รูปแบบในการบัญญัติกฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลด้วยวิธีการนำไปบัญญัติแทรกไว้ในกฎหมายฉบับต่างๆ แยกออกจากกัน แบ่งตามประเภทของการกระทำความผิด โดยมีได้มีการบัญญัติขึ้นมาเป็นกฎหมายกลางเพียงฉบับเดียวที่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อที่จะกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลเอาไว้ โดยเฉพาะนั้น ส่งผลให้หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลซึ่งบัญญัติไว้ในกฎหมายดังกล่าวทั้ง 6 ฉบับนั้น มีข้อแตกต่างกันในหลายๆ ประการ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของรูปแบบและวิธีการในการดักจับข้อมูลที่กฎหมายอนุญาตให้กระทำได้ หรือในเรื่องของวิธีการขออนุญาต เงื่อนไขในการอนุญาต ตลอดจนระยะเวลาที่ได้รับอนุญาตให้กระทำการดักจับข้อมูล ทั้งนี้ถึงแม้ว่าในบางกรณีจะมีกฎหมายบางฉบับที่ได้บัญญัติหลักเกณฑ์เอาไว้เหมือนหรือสอดคล้องกันก็ตาม แต่ก็มิได้เป็นการบัญญัติหลักเกณฑ์เอาไว้เหมือนหรือสอดคล้องกันทุกฉบับแต่อย่างใด ด้วยเหตุนี้จึงก่อให้เกิดปัญหาขึ้นในเรื่องของความเป็นเอกภาพ และความมีมาตรฐานเดียวกันของกฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล นอกจากจะเป็นการทำให้ประชาชนเกิดความสับสนในหลักเกณฑ์ดังกล่าว จนไม่อาจที่จะเข้าใจและสามารถคาดหมายได้ล่วงหน้าว่าตนเองนั้นอาจจะถูกเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลอย่างไรได้บ้าง ในกรณีใดบ้าง มีเงื่อนไขหรือหลักเกณฑ์อย่างไร อันเป็นการไม่สอดคล้องกับหลักความแน่นอนชัดเจนแล้วยังจะเป็นการก่อให้เกิดความสับสนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวอีกด้วย

นอกจากนี้ จากการศึกษาพบว่า หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากข้อมูลการติดต่อสื่อสารหรือพยานหลักฐานที่ได้มาจากการดักจับข้อมูลซึ่งกฎหมายทั้ง 6 ฉบับได้บัญญัติเอาไว้ นั้น มิได้มีการกำหนดถึงกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้กระทำการโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลในคดีความผิดอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่ได้ขออนุญาตไว้ แต่กลับได้มาซึ่งข้อมูลการติดต่อสื่อสารหรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับความผิดอื่นๆ นอกเหนือจากที่ได้ระบุเอาไว้ในคำสั่งอนุญาต หรือที่เรียกกันว่า “ข้อมูลการติดต่อสื่อสารหรือพยานหลักฐานที่ได้มาโดยบังเอิญ” เอาไว้ ดังนั้น จึงทำให้เกิดปัญหาและข้อถกเถียงขึ้นว่าข้อมูลการติดต่อสื่อสารหรือพยานหลักฐานที่ได้มาโดยบังเอิญนี้ จะสามารถนำมาใช้เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนหรือใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้หรือไม่

ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องศึกษาวิจัยถึงแนวความคิดและหลักการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูล รวมถึงทำการวิเคราะห์ เปรียบเทียบ และพิจารณา ถึงข้อดีข้อเสียของการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลตามกฎหมายไทยในปัจจุบัน และ การกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลตามกฎหมายต่างประเทศ เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทาง ในการปรับปรุงแก้ไขการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูล ตามกฎหมายไทย ให้ครอบคลุมถึงความผิดทางอาญาประเภทอื่นๆ ที่มีความจำเป็นและสมควรที่จะ กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูลด้วย รวมทั้งให้มีรูปแบบ ในการบัญญัติกฎหมายที่เหมาะสม มีการกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการในการขออนุญาตเพื่อ กระทำการดักจับข้อมูลเอาไว้อย่างเดียวกันสำหรับในความผิดทางอาญาทุกประเภท อันแสดงให้เห็น ถึงความเป็นเอกภาพและความแน่นอนชัดเจนของกฎหมายดังกล่าว ตลอดจนกำหนดหลักเกณฑ์ เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากข้อมูลการติดต่อสื่อสารหรือพยานหลักฐานที่ได้มาโดยบังเอิญ ให้มีความ เหมาะสมและชัดเจน ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพและขีดความสามารถในการป้องกันและ ปราบปรามอาชญากรรมในปัจจุบันซึ่งมีรูปแบบและวิธีการที่มีความหลากหลายและสลับซับซ้อน เพิ่มขึ้นได้เป็นอย่างดี แต่ในขณะเดียวกันก็จะต้องไม่เป็นการกระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพ ของประชาชนมากเกินไปด้วยนั่นเอง

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงแนวความคิดเกี่ยวกับการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูล ตลอดจนทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และหลักการที่สำคัญในการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบ ด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูล
2. เพื่อศึกษา วิเคราะห์ และเปรียบเทียบถึงการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับ ข้อมูลตามกฎหมายไทย ตลอดจนปัญหาและข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากกฎหมายที่ใช้บังคับ อยู่ในปัจจุบัน
3. เพื่อศึกษา วิเคราะห์ และเปรียบเทียบถึงการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับ ข้อมูลตามกฎหมายต่างประเทศ ตลอดจนข้อดีข้อเสียของกฎหมายดังกล่าว
4. เพื่อศึกษา วิเคราะห์ และพิจารณาถึงแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขการกำหนดให้ เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูลตามกฎหมายไทย

1.3 สมมติฐานของการศึกษาวิจัย

การกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูลตามกฎหมายไทยในปัจจุบัน ยังไม่ครอบคลุมความผิดทางอาญาที่มีรูปแบบซับซ้อนได้อย่างเพียงพอ ทำให้การสืบสวนสอบสวนและแสวงหาพยานหลักฐานด้วยวิธีการดังกล่าวเป็นไปได้โดยยากลำบาก ดังนั้น การกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูลให้อยู่ในรูปแบบของกฎหมายกลางเพียงฉบับเดียว โดยเพิ่มเติมความผิดซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลให้ครอบคลุมถึงความผิดทางอาญาประเภทอื่นๆ ตามที่จำเป็นและสมควร นอกจากจะ ทำให้กฎหมายมีความเป็นเอกภาพแล้ว ยังน่าจะช่วยป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมได้ดียิ่งขึ้น

1.4 ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

การศึกษาวิจัยในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นการศึกษาวิจัยทางนิติศาสตร์ โดยจะมุ่งศึกษาถึงแนวความคิดเกี่ยวกับการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูล ไม่ว่าจะเป็นความหมาย รูปแบบและวิธีการ ผลทางกฎหมาย รวมถึงการรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาจากการดักจับข้อมูล ตลอดจนเหตุผลและความจำเป็น ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และหลักการที่สำคัญในการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูล รวมทั้งศึกษาถึงการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนและแสวงหาพยานหลักฐานในคดีอาญาตามกฎหมายไทย ตลอดจนปัญหาและข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาในเรื่องของความผิดซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล ปัญหาในเรื่องของรูปแบบในการบัญญัติกฎหมาย และปัญหาในเรื่องของการใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ได้ดักจับมา นอกจากนี้ จะศึกษาถึงการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลตามกฎหมายต่างประเทศ อันได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศออสเตรเลีย ซึ่งเป็นประเทศที่ใช้วิธีพิจารณาคดีในระบบกล่าวหาเพียงอย่างเดียว เพราะเหตุและปัจจัยทางด้านบทบัญญัติกฎหมายที่มีความน่าสนใจมากกว่า โดยจะทำการวิเคราะห์และเปรียบเทียบในประเด็นต่างๆ ตั้งแต่รูปแบบในการบัญญัติกฎหมาย รูปแบบและวิธีการในการดักจับข้อมูล การใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ได้ดักจับมา ความผิดซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล วิธีการขออนุญาต เงื่อนไขในการอนุญาต และระยะเวลาที่ได้รับอนุญาตให้กระทำการดักจับข้อมูล ทั้งนี้ เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูลตามกฎหมายไทย ให้ครอบคลุมถึงความผิดทางอาญาประเภทอื่นๆ

ที่มีความจำเป็นและสมควรที่จะกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูลด้วย รวมทั้งให้มีรูปแบบในการบัญญัติกฎหมายที่เหมาะสม ตลอดจนมีการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากข้อมูลการติดต่อสื่อสารหรือพยานหลักฐานที่ได้มาโดยบังเอิญเอาไว้อย่างเหมาะสมและชัดเจนต่อไป

1.5 วิธีดำเนินการศึกษาวิจัย

การศึกษาวิจัยในวิทยานิพนธ์เล่มนี้จะใช้วิธีการศึกษาวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ บทความ วารสาร สิ่งพิมพ์ ตั๋วบทกฎหมาย ร่างกฎหมาย คำพิพากษา ความเห็นของนักวิชาการ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ รายงานการประชุม รายงานการสัมมนา ตลอดจนข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต ทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ทั้งในลักษณะการนำมาใช้โดยตรงและศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มา เพื่อหาข้อสรุปและข้อเสนอแนะที่สมบูรณ์ที่สุด

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาวิจัย

1. ก่อให้เกิดความเข้าใจถึงแนวความคิดเกี่ยวกับการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมาย เพื่อดักจับข้อมูล ไม่ว่าจะเป็นความหมาย รูปแบบและวิธีการ ผลทางกฎหมาย รวมถึงการรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาจากการดักจับข้อมูล ตลอดจนเหตุผลและความจำเป็น ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และหลักการที่สำคัญในการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูล

2. ทำให้ทราบถึงการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลตามกฎหมายไทย ว่ามีรูปแบบในการบัญญัติกฎหมาย มีการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับรูปแบบและวิธีการในการดักจับข้อมูล การใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ได้ดักจับมา ความผิดซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล วิธีการขออนุญาต เงื่อนไขในการอนุญาต และระยะเวลาที่ได้รับอนุญาตให้กระทำการดักจับข้อมูลเอาไว้อย่างไร ตลอดจนทราบถึงปัญหาและข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน

3. ทำให้ทราบถึงการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลตามกฎหมายต่างประเทศ ว่ามีรูปแบบในการบัญญัติกฎหมาย มีการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับรูปแบบและวิธีการในการดักจับข้อมูล การใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ได้ดักจับมา ความผิดซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจ

ในการดักจับข้อมูล วิธีการขออนุญาต เงื่อนไขในการอนุญาต และระยะเวลาที่ได้รับอนุญาตให้กระทำการดักจับข้อมูลเอาไว้อย่างไร ตลอดจนทราบถึงข้อดีข้อเสียของกฎหมายดังกล่าว

4. เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูลตามกฎหมายไทย ให้ครอบคลุมถึงความผิดทางอาญาประเภทอื่นๆ ที่มีความจำเป็นและสมควรที่จะกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูลด้วย รวมทั้งให้มีรูปแบบในการบัญญัติกฎหมายที่เหมาะสม ตลอดจนมีการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากข้อมูลการติดต่อสื่อสารหรือพยานหลักฐานที่ได้มาโดยบังเอิญเอาไว้เหมาะสมและชัดเจนต่อไป

1.7 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

เรื่องการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูลอันเป็นปัญหาที่ผู้เขียนสนใจนำมาทำเป็นวิทยานิพนธ์นั้น มีผลงานวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในเรื่องดังกล่าวดังต่อไปนี้

1. รายงานการศึกษาวิจัย เรื่อง แนวทางในการยกร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดักฟังทางโทรศัพท์และการปรับปรุงกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง⁶ โดย รองศาสตราจารย์ ดร. กมลชัย รัตนสกววงศ์ และรองศาสตราจารย์ ดร. วรพจน์ วิศรุตพิชญ์ โดยรายงานการศึกษาวิจัยฉบับนี้ได้กล่าวถึงแนวทางในการยกร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดักฟังทางโทรศัพท์ ตั้งแต่เหตุผลและความจำเป็นในการที่จะต้องตรากฎหมายให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจทำการดักฟัง เจตนารมณ์และลักษณะของกฎหมายดังกล่าว ตลอดจนพิจารณาว่ากฎหมายดังกล่าวนั้นสมควรที่จะกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข ประเภทความผิดที่อาจทำการดักฟังได้ ตลอดจนกระบวนการในการขออนุญาตดักฟังเอาไว้อย่างไร อย่างไรก็ดี เนื่องจากรายงานการศึกษาวิจัยฉบับดังกล่าวได้จัดทำขึ้นก่อนที่ประเทศไทยจะมีการบังคับใช้กฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลดังเช่นในปัจจุบัน ดังนั้น จึงยังไม่สามารถที่จะศึกษาและทราบถึงปัญหาของการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลตามกฎหมายไทยรวมถึงแนวทางในการแก้ไขดังที่วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ทำการศึกษาวิจัยได้

⁶ กมลชัย รัตนสกววงศ์ และ วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, แนวทางในการยกร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดักฟังทางโทรศัพท์และการปรับปรุงกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง, หน้า 1-178.

2. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่อง การดักฟังทางโทรศัพท์โดยเจ้าพนักงาน⁷ โดย กิตติมา ประคุณคดี ซึ่งได้อธิบายถึงเหตุผลและความจำเป็นในการที่จะกำหนดให้เจ้าพนักงานมีอำนาจในการดักฟังทางโทรศัพท์ รวมทั้งเสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายให้ครอบคลุมถึงกรณีที่เจ้าพนักงานจำเป็นที่จะต้องใช้วิธีการดักฟังทางโทรศัพท์เพื่อประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม โดยพิจารณาถึงหลักเกณฑ์เงื่อนไข และความผิดซึ่งเจ้าพนักงานสามารถใช้วิธีการดักฟังทางโทรศัพท์ได้ อย่างไรก็ตาม วิทยานิพนธ์ฉบับดังกล่าวมุ่งเน้นศึกษาเฉพาะแต่กรณีของการดักฟังทางโทรศัพท์เท่านั้น โดยมิได้มีการพิจารณาถึงการดักจับข้อมูลในรูปแบบและวิธีการอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นการดักจับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์หรือการตรวจสอบไปรษณีย์ภัณฑ์แต่อย่างใด อีกทั้งยังจัดทำขึ้นในขณะที่ประเทศไทยยังมิได้มีการบังคับใช้กฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล ดังนั้น จึงยังไม่สามารถที่จะศึกษาและทราบถึงปัญหาของการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลตามกฎหมายไทย รวมถึงแนวทางในการแก้ไขดังที่วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ทำการศึกษาวิจัยได้เช่นกัน

3. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขากฎหมายอาญา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เรื่อง การตรวจสอบและถ่วงดุลการดักฟังทางโทรศัพท์และการได้มาซึ่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ ตามมาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547⁸ โดย ธนชัย นักสอน ซึ่งได้อธิบายถึงเหตุผลและความจำเป็นในการที่จะกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักฟังโทรศัพท์และการได้มาซึ่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงแนวคิดต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการตรวจสอบและถ่วงดุลการดักฟังทางโทรศัพท์และการได้มาซึ่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ ตามมาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 รวมทั้งปัญหาที่เกิดขึ้นและแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว อย่างไรก็ตาม วิทยานิพนธ์ฉบับดังกล่าวมุ่งเน้นศึกษาเฉพาะแต่เพียงการตรวจสอบและถ่วงดุลการใช้อำนาจดักฟังทางโทรศัพท์และการได้มาซึ่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามมาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 เท่านั้น โดยมิได้ศึกษาวิจัยถึงการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลตามกฎหมายฉบับอื่นๆ เพื่อให้ทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและแนวทางในการแก้ไขดังเช่นวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แต่อย่างใด

⁷ กิตติมา ประคุณคดี, “การดักฟังทางโทรศัพท์โดยเจ้าพนักงาน,” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533), หน้า 1-144.

⁸ ธนชัย นักสอน, “การตรวจสอบและถ่วงดุลการดักฟังทางโทรศัพท์และการได้มาซึ่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ ตามมาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขากฎหมายอาญา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2538), หน้า 1-169.

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องต่างๆ ดังกล่าวมานี้ แสดงให้เห็นถึงแนวความคิดเกี่ยวกับการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูลที่มีมาตั้งแต่ในอดีตก่อนที่จะมีการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวจนถึงปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม ยังคงไม่ได้มีการศึกษาวิจัยเพื่อแสวงหาคำตอบว่า การกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูลตามกฎหมายไทยในปัจจุบันนั้น มีปัญหาที่สมควรจะได้รับการปรับปรุงแก้ไขหรือไม่ อย่างไร ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนจึงต้องทำการศึกษาวิจัยถึงการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลตามกฎหมายไทย การกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลตามกฎหมายต่างประเทศ รวมถึงแนวความคิดและทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบของคำถามดังกล่าว ดังที่จะได้ศึกษาวิจัยในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ต่อไป

1.8 โครงสร้างวิทยานิพนธ์

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งที่จะแสวงหาคำตอบว่า การกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูลตามกฎหมายไทยในปัจจุบันนั้น สมควรที่จะได้รับการปรับปรุงแก้ไขหรือไม่ อย่างไร ทั้งนี้ ในการที่จะศึกษาวิจัยเพื่อค้นหาคำตอบดังกล่าว ผู้เขียนได้ทำการจำแนกประเด็นข้อพิจารณาต่างๆ รวมถึงข้อสรุปและข้อเสนอแนะออกเป็น 6 บทด้วยกัน โดยจะมีลำดับการนำเสนอในวิทยานิพนธ์ดังต่อไปนี้

ในบทที่ 2 จะเป็นการนำเสนอถึงแนวความคิดเกี่ยวกับการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูล โดยเริ่มจากหลักการเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยพิจารณาถึงความสำคัญของการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ทฤษฎีว่าด้วยรูปแบบของกระบวนการยุติธรรมอันได้แก่ ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม และทฤษฎีกระบวนการยุติธรรม รวมถึงทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบทั้งสองทฤษฎีดังกล่าว ต่อด้วยการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามหลักมาตรฐานสากลและตามกฎหมายไทย ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจว่าการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูล กับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้นมีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กันอย่างไร จากนั้นจะเป็นการนำเสนอถึงความหมายของการดักจับข้อมูล รูปแบบและวิธีการในการดักจับข้อมูล อันได้แก่ การตรวจสอบไปรษณีย์ภัณฑ์ การดักฟังทางโทรศัพท์ และการดักจับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ผลทางกฎหมายของการดักจับข้อมูลซึ่งเป็นการละเมิดต่อเสรีภาพในการติดต่อสื่อสารของประชาชน รวมถึงเป็นการกระทำความผิดและมีโทษทางอาญา ต่อด้วยการรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาจาก

การดักจับข้อมูลซึ่งโดยหลักแล้วห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานดังกล่าว จากนั้นจะเป็นการนำเสนอถึงการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูล โดยอธิบายถึงความหมายของการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูล เหตุผลและความจำเป็นในการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูล ตลอดจนหลักการที่สำคัญในการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูล อันได้แก่ หลักนิติรัฐหรือหลักนิติธรรม หลักความเสมอภาค หลักความแน่นอนชัดเจน หลักแห่งความได้สัดส่วน และหลักการแบ่งแยกอำนาจ ว่ามีความความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กันอย่างไร

สำหรับในบทที่ 3 นั้นจะเป็นการนำเสนอถึงการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลตามกฎหมายไทย โดยเริ่มจากการนำเสนอถึงกฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูล อันได้แก่ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 โดยพิจารณาถึงหลักเกณฑ์ต่างๆ ซึ่งกำหนดไว้ในกฎหมายดังกล่าว จากนั้นจะทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลตามกฎหมายดังกล่าว โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเด็นด้วยกัน คือ (1) รูปแบบของกฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล ซึ่งจะแบ่งออกเป็นอีก 3 ประเด็นย่อยด้วยกันคือ รูปแบบในการบัญญัติกฎหมาย รูปแบบและวิธีการในการดักจับข้อมูลที่กฎหมายอนุญาตให้กระทำได้ และการใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ได้ดักจับมา (2) ความผิดซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล และ (3) หลักเกณฑ์และกระบวนการในการขออนุญาตเพื่อดักจับข้อมูล ซึ่งจะแบ่งออกเป็นอีก 3 ประเด็นย่อยเช่นกันคือ วิธีการขออนุญาต เงื่อนไขในการอนุญาต และระยะเวลาที่ได้รับอนุญาต จากนั้นจะเป็นการนำเสนอถึงปัญหาของการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลตามกฎหมายไทยซึ่งเกิดขึ้นอยู่ในปัจจุบันอันได้มาจากการวิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมายทั้ง 6 ฉบับดังกล่าว อันได้แก่ ปัญหาในเรื่องของความผิดซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล ปัญหาในเรื่องของรูปแบบในการบัญญัติกฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล และปัญหาในเรื่องของการใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ได้ดักจับมา

ในบทที่ 4 จะเป็นการนำเสนอถึงการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลตามกฎหมายต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศออสเตรเลีย โดยในบทนี้ ผู้เขียนจะทำการแบ่งประเด็นในการนำเสนอออกเป็น 3 ประเด็นด้วยกัน คือ (1) กฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูล ซึ่งจะแบ่งออกเป็นอีก 3 ประเด็นย่อยด้วยกันคือ รูปแบบในการบัญญัติกฎหมาย รูปแบบและวิธีการในการ

ดักจับข้อมูลที่กฎหมายอนุญาตให้กระทำได้ และการใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ได้ดักจับมา (2) ความผิดซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล และ (3) หลักเกณฑ์และกระบวนการในการขออนุญาตเพื่อดักจับข้อมูล ซึ่งจะแบ่งออกเป็นอีก 3 ประเด็นย่อยด้วยกันคือ วิธีการขออนุญาต เงื่อนไขในการอนุญาต และระยะเวลาที่ได้รับอนุญาต โดยในแต่ละประเด็นนั้นเมื่อได้ทำการนำเสนอ บทบัญญัติครบทุกประเทศแล้วก็จะทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบในแต่ละประเด็นต่อไป ทั้งนี้ เพื่อให้ทราบและสามารถเข้าใจได้ว่า การกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลตามกฎหมายต่างประเทศนั้นมีหลักเกณฑ์อย่างไร รวมถึงมีข้อดีข้อเสีย และประเด็นข้อพิจารณาใดที่น่าสนใจบ้าง เพื่อที่จะนำมาวิเคราะห์และพิจารณาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติกฎหมายของประเทศไทยที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลต่อไป

สำหรับในบทที่ 5 นั้น จะเป็นการนำเสนอถึงแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูลตามกฎหมายไทย โดยการนำปัญหาและข้อบกพร่องของการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลตามกฎหมายไทย ในปัจจุบัน มาพิจารณาพร้อมกับหลักเกณฑ์และประเด็นข้อพิจารณาที่ได้จากการศึกษา วิเคราะห์ และเปรียบเทียบถึงการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลตามกฎหมายต่างประเทศ มาใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาในแต่ละประเด็น ตั้งแต่ประเด็นในเรื่องของรูปแบบของกฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล ซึ่งจะแบ่งออกเป็นอีก 3 ประเด็นย่อยด้วยกันคือ รูปแบบในการบัญญัติกฎหมาย รูปแบบและวิธีการในการดักจับข้อมูลที่กฎหมายอนุญาตให้กระทำได้ และการใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ได้ดักจับมา ประเด็นในเรื่องของความผิดซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล ไปจนถึงประเด็นในเรื่องของหลักเกณฑ์และกระบวนการในการขออนุญาตเพื่อดักจับข้อมูล ซึ่งจะแบ่งออกเป็นอีก 3 ประเด็นย่อยด้วยกันคือ วิธีการขออนุญาต เงื่อนไขในการอนุญาต และระยะเวลาที่ได้รับอนุญาต ว่าในแต่ละประเด็นนั้นสมควรที่จะได้รับการปรับปรุงแก้ไขหรือไม่ อย่างไร

สุดท้ายในบทที่ 6 จะเป็นการนำเสนอสรุปสาระสำคัญของบทต่างๆ ทั้งหมดในภาพรวม และนำเสนอแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูลตามกฎหมายไทย ให้ครอบคลุมถึงความผิดทางอาญาประเภทอื่นๆ ที่มีความจำเป็นและสมควรที่จะกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูลด้วย รวมทั้งให้มีรูปแบบในการบัญญัติกฎหมายที่เหมาะสม ตลอดจนมีการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากข้อมูลการติดต่อสื่อสารหรือพยานหลักฐานที่ได้มาโดยบังเอิญ เอาไว้อย่างเหมาะสมและชัดเจนต่อไป รวมทั้งจะได้นำเสนอถึงองค์ความรู้ใหม่ที่ผู้เขียนได้รับจากการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ด้วย

บทที่ 2

การกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูล

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งที่จะศึกษาและแสวงหาคำตอบว่า การกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูลตามกฎหมายไทยในปัจจุบันนั้นสมควรที่จะได้รับการปรับปรุงแก้ไขหรือไม่ อย่างไร ดังนั้น ในขั้นแรกจึงจำเป็นต้องศึกษาก่อนว่า การกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลนั้นหมายถึงอะไร สามารถที่จะกระทำในรูปแบบและวิธีการใดได้บ้าง เป็นการกระทำที่ไปกระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญามากน้อยเพียงใด และเหตุใดจึงมีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูล รวมทั้งการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูลนั้นจะต้องมีความสอดคล้องและสัมพันธ์กับหลักการใดบ้าง ทั้งนี้ เพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาและพิจารณาถึงการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศต่อไป

จากการศึกษาเบื้องต้นทำให้ได้ทราบคำตอบว่า การกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลนั้นหมายถึง การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้กระทำด้วยประการใดๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลการติดต่อสื่อสารของบุคคลที่ได้ส่งถึงกัน โดยอาศัยอำนาจของกฎหมายซึ่งบัญญัติให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถกระทำการดังกล่าวเพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานในคดีอาญาได้ โดยการดักจับข้อมูลนั้นสามารถที่จะกระทำได้หลายรูปแบบและวิธีการด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นการตรวจสอบไปรษณีย์ภัณฑ์ การดักฟังทางโทรศัพท์ หรือการดักจับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ นอกจากนั้น การกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลยังเป็นมาตรการทางอาญาที่ไปกระทบต่อเสรีภาพในการติดต่อสื่อสารของประชาชนซึ่งรัฐธรรมนูญได้บัญญัติรับรองคุ้มครองไว้ อย่างไรก็ดี ด้วยเหตุผลและความจำเป็นในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในปัจจุบันที่มีความสลับซับซ้อนเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้ต้องมีการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูล อันเป็นการยกเว้นหลักการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาบางประการ ส่งผลให้นอกจากเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ดำเนินการจะไม่มีคามผิดและไม่ต้องรับโทษทางอาญาแล้ว ศาลยังสามารถรับฟังพยานหลักฐานต่างๆ ที่ได้มาจากการดักจับข้อมูลดังกล่าวได้อีกด้วย โดยในการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูลนั้นจะต้องสอดคล้องกับหลักการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น หลักนิติรัฐหรือหลักนิติธรรม หลักความเสมอภาค หลักความแน่นอนชัดเจน หลักแห่งความได้สัดส่วน และหลักการแบ่งแยกอำนาจ ทั้งนี้ เพื่อเป็นหลักประกันว่าการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลนั้นมิได้เป็นการใช้

อำนาจตามอำเภอใจของรัฐ หากแต่เป็นการกระทำเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ส่วนรวม มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอนชัดเจนและใช้บังคับโดยเท่าเทียมกัน มีกระบวนการในการขออนุญาตที่โปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ อีกทั้งยังไม่เป็นการกระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนมากจนเกินไปนั่นเอง

คำตอบดังกล่าวข้างต้นนี้ เกิดจากการที่ได้ศึกษาวิจัยถึงประเด็นต่างๆ ที่จะนำเสนอในบทนี้ โดยเริ่มจากหลักการเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาซึ่งปรากฏในข้อ 2.1 โดยจะนำเสนอให้เห็นถึงความสำคัญของหลักการดังกล่าว รวมถึงทฤษฎีว่าด้วยรูปแบบของกระบวนการยุติธรรมซึ่งเป็นสิ่งที่กำหนดถึงแนวทางในคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา อันได้แก่ ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม และทฤษฎีกระบวนการนิติธรรม รวมทั้งทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อดีข้อเสียของทั้งสองทฤษฎีดังกล่าว จากนั้นจะนำเสนอถึงการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามหลักมาตรฐานสากลและตามกฎหมายไทยในปัจจุบันว่ามีลักษณะอย่างไร ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และพิจารณาได้ว่าจะสามารถกระทำการโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูล อันเป็นการรบกวนต่อหลักการดังกล่าวได้มากน้อยเพียงใด จากนั้นในข้อ 2.2 จะเป็นการนำเสนอถึงความหมายของการดักจับข้อมูล รูปแบบและวิธีการในการดักจับข้อมูล อันได้แก่ การตรวจสอบไปรษณีย์ภัณฑ์ การดักฟังทางโทรศัพท์ และการดักจับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ตลอดจนผลทางกฎหมายของการดักจับข้อมูลซึ่งมีผลเป็นการละเมิดต่อเสรีภาพในการติดต่อสื่อสารของประชาชน รวมถึงเป็นการกระทำความผิดและมีโทษทางอาญา จากนั้นจะกล่าวถึงการรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาจากการดักจับข้อมูลซึ่งโดยหลักแล้วห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานดังกล่าว สุดท้ายในข้อ 2.3 จึงจะเป็นการนำเสนอถึงการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูล โดยอธิบายถึงความหมายของการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูล เหตุผลและความจำเป็นในการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูล ตลอดจนหลักการที่สำคัญในการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูลซึ่งจะประกอบไปด้วย หลักนิติรัฐหรือหลักนิติธรรม หลักความเสมอภาค หลักความแน่นอนชัดเจน หลักแห่งความได้สัดส่วน และหลักการแบ่งแยกอำนาจ ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถเข้าใจได้ว่าบทบัญญัติกฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลนั้นจะต้องมีลักษณะและสอดคล้องกับหลักการดังกล่าวอย่างไร ซึ่งการศึกษาในประเด็นต่างๆ เหล่านี้ จะก่อให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้เกี่ยวกับการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูล อันเป็นพื้นฐานในการศึกษาและพิจารณาถึงการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศต่อไป

2.1 หลักการเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ด้วยเหตุที่การกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลนั้นเป็นมาตรการอย่างหนึ่งในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ไปกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ดังนั้น การศึกษาถึงหลักการเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพื่อให้ทราบและเข้าใจถึงความสำคัญของการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนดังกล่าว รวมถึงทฤษฎีว่าด้วยรูปแบบของกระบวนการยุติธรรมซึ่งเป็นสิ่งที่กำหนดถึงแนวทางในคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา อันได้แก่ ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม และทฤษฎีกระบวนการนิติธรรม ตลอดจนการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามหลักมาตรฐานสากลและตามกฎหมายไทยในปัจจุบันว่ามีลักษณะอย่างไรนั้น จะช่วยให้สามารถพิจารณาได้ว่าสมควรที่จะกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถกระทำการโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลอันเป็นการยกเว้นต่อหลักการคุ้มครองดังกล่าวได้มากน้อยเพียงใด

2.1.1 ความสำคัญของการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ในการที่จะก่อให้เกิดความเข้าใจถึงหลักการเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้น ประการแรกจึงจำเป็นต้องศึกษาถึงความสำคัญของการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเสียก่อน เพื่อให้เข้าใจว่าเหตุใดจึงต้องมีการให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และจะเกิดผลเสียอย่างไรหากในกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้นมิได้มีการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนอย่างเพียงพอ

การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนนั้นถือได้ว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากที่สุด ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เนื่องจากเป็นหัวใจสำคัญและมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยอาจกล่าวได้ว่าหากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาใดก็ตามปราศจากการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนแล้ว ย่อมไม่อาจถือได้ว่าเป็นกระบวนการ

ยุติธรรมทางอาญา จะเป็นได้ก็แต่เพียงกระบวนการดำเนินคดีทางอาญาหรือกระบวนการลงโทษทางอาญาเท่านั้น¹ ทั้งนี้ ความสำคัญดังกล่าวของการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้นอาจพิจารณาได้จากเหตุผลดังต่อไปนี้

ประการแรก การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้นเป็นหลักประกันและวิธีการที่จะนำไปสู่ความถูกต้องและความยุติธรรม เนื่องจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญามีหน้าที่ที่จะต้องตรวจสอบเพื่อให้ได้ความจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิดและผู้กระทำความผิด² ดังนั้น กระบวนการยุติธรรมทางอาญาจึงต้องใช้วิธีการที่ชอบด้วยกฎหมายและไม่เป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพเสียเอง³ อีกทั้งยังจะต้องถูกตรวจสอบได้ในทุกขั้นตอนเพื่อเป็นหลักประกันในมาตรฐานของการตรวจสอบความจริงในคดี⁴ ในการที่รัฐจะดำเนินคดีอาญากับบุคคลใดได้นั้นก็ต้องมีพยานหลักฐานและเหตุผลตามสมควรซึ่งได้มาจากกระบวนการและวิธีการอันชอบด้วยกฎหมายเสียก่อน การดำเนินคดีอาญาตามอำเภอใจนั้นนอกจากอาจจะเป็นการส่งผลกระทบต่อหรือทำให้เกิดความเสียหายต่อผู้บริสุทธิ์แล้ว ยังอาจทำให้ผู้กระทำความผิดที่แท้จริงสามารถหลุดรอดจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้อีกด้วย⁵ ดังนั้น การตระหนักถึงการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาดดังกล่าวขึ้นจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่งต่อความเชื่อถือศรัทธาในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประชาชน

ประการที่สอง การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้นเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตยภายใต้หลักนิติธรรม ซึ่งเป็นการปกครองที่รัฐจะต้องอยู่ภายใต้กฎหมายและมีหน้าที่ที่จะต้องเคารพต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ดังนั้น ในการที่รัฐจะดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาอันเป็นกลไกหลักในการบังคับใช้กฎหมาย รัฐจึงมีหน้าที่โดยตรงที่จะต้องให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน รวมถึงไม่ไปคุกคามหรือละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเสียเอง⁶ รัฐจะกระทำการที่กระทบกระเทือนต่อสิทธิ

¹ ซาติ ชัยเดชสุริยะ, มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (กรุงเทพมหานคร: เตือนตุลา, 2549), หน้า 1.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 1-2.

³ อานันท์ ปันยารชุน, “สิทธิเสรีภาพของประชาชนกับกระบวนการยุติธรรมตามรัฐธรรมนูญปัจจุบัน,” ใน ทิศทางกระบวนการยุติธรรมไทยในศตวรรษใหม่, กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, บรรณาธิการ (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2543), หน้า 57.

⁴ คณิต ญ นคร, กระบวนการยุติธรรมในมุมมองของคณิต ญ นคร, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2556), หน้า 92.

⁵ ซาติ ชัยเดชสุริยะ, มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา, หน้า 1-2.

⁶ กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, ยุทธศาสตร์การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไทย, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2545), หน้า 16.

เสรีภาพของประชาชนได้ก็ต่อเมื่อมีกฎหมายซึ่งผ่านความเห็นชอบจากประชาชนให้อำนาจเอาไว้เท่านั้น⁷ นอกจากนี้ การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้น ยังเป็นสิ่งที่จะแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนถึงความเป็นประชาธิปไตยและการคำนึงถึงหลักนิติธรรม การที่รัฐหรือเจ้าพนักงานใช้อำนาจตามอำเภอใจโดยเลือกที่จะปฏิบัติตามความสะดวกของตนมากกว่าที่จะคำนึงถึงมาตรฐานตามกฎหมาย เช่น การใช้วิธีการสังหารผู้ต้องสงสัยโดยไม่ดำเนินการตามกระบวนการของกฎหมาย แม้บางกรณีอาจดูเหมือนว่าได้ผลอย่างรวดเร็วในการยับยั้งการกระทำความผิด แต่ในระยะยาวนั้นจะเป็นผลเสียอย่างยิ่ง เพราะนอกจากจะเป็นเหตุให้ผู้บริสุทธิ์ต้องรับเคราะห์กรรมแล้ว ยังทำให้เหล่าอาชญากรใช้วิธีการที่รุนแรงเข้าตอบโต้เจ้าพนักงานอีกด้วย อีกทั้งเจ้าพนักงานผู้ใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบยังอาจตกเป็นเครื่องมือของตัวการใหญ่ของผู้กระทำความผิด ในการทำลายพยานหลักฐานไม่ให้เห็นสามารถสืบสาวมาถึงตนได้ ส่งผลให้เป็นการยากต่อการปราบปรามอาชญากรรมมากยิ่งขึ้น⁸

ประการสุดท้าย การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้นเป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมมาตรฐานในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมรวมถึงการทุจริตได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากการมีหลักประกันว่าได้มีการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาอย่างถูกต้องและเพียงพอ นั้นจะทำให้เกิดการยอมรับและเชื่อถือจากประชาชน และเลือกที่จะกระทำตามแนวทางของกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมแทนที่จะไปหลงเชื่อหรือพึ่งพากระบวนการนอกกฎหมาย อันนำไปสู่ความร่วมมือกันของทุกฝ่ายในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมรวมทั้งการทุจริตต่อไป⁹ ในทางกลับกัน หากสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาถูกละเมิดอยู่เสมอๆ เช่น การทำร้ายร่างกายหรือทรมานให้ผู้ต้องหารับสารภาพ ความสามารถในการรวบรวมพยานหลักฐานด้วยวิธีการตามกฎหมายของเจ้าพนักงานที่เคยชินกับการใช้วิธีการนอกกฎหมายดังกล่าวก็ย่อมที่จะเสื่อมถอยลง อันนำไปสู่ความไม่มีประสิทธิภาพในการปราบปรามอาชญากรรม ขณะเดียวกันบรรดาผู้กระทำความผิดก็จะมองว่าเจ้าพนักงานซึ่งปฏิบัติหน้าที่ด้วยวิธีการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้นไม่แตกต่างอะไรไปจากพวกตน ทำให้ยิ่งต่อต้านและยากต่อการปราบปรามมากยิ่งขึ้น¹⁰

⁷ บรรเจิด สิงคะเนติ, หลักกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมฝ่ายปกครอง, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2556), หน้า 23.

⁸ ซาติ ชัยเดชสุริยะ, มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา, หน้า 2-3.

⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 3.

¹⁰ เรื่องเดียวกัน.

จะเห็นได้ว่าการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้นถือได้ว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง¹¹ เนื่องจากเป็นหลักประกันและวิธีการที่จะนำไปสู่ความถูกต้องและความยุติธรรม¹² รวมถึงเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตยภายใต้หลักนิติธรรม¹³ อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมมาตรฐานในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมรวมถึงการทุจริตได้อย่างมีประสิทธิภาพ¹⁴ ดังนั้น ในการที่จะกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูลอันเป็นมาตรการทางอาญาอย่างหนึ่งทีไปกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้น จึงจำเป็นที่จะต้องพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบและกระทำเพียงเท่าที่จำเป็น เพื่อไม่ให้เป็นการกระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนมากเกินไปนั่นเอง

2.1.2 ทฤษฎีว่าด้วยรูปแบบของกระบวนการยุติธรรม

ในการที่จะพิจารณาได้ว่าจะสามารถกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูลอันเป็นการยกเว้นต่อหลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้มากน้อยเพียงใดนั้น จำเป็นที่จะต้องทำการศึกษาวิจัยถึงทฤษฎีว่าด้วยรูปแบบของกระบวนการยุติธรรม อันได้แก่ ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม และทฤษฎีกระบวนการนิติธรรม ซึ่งเป็นสิ่งที่กำหนดถึงแนวทางในคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถเข้าใจได้ว่าการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูลซึ่งจะต้องตั้งอยู่บนความสมดุลระหว่างทั้งสองทฤษฎีนั้นสมควรที่จะมีลักษณะอย่างไร

ศาสตราจารย์เฮอร์เบิร์ต แอล แพคเกอร์ (Professor Herbert L. Packer)* ได้แบ่งทฤษฎีว่าด้วยรูปแบบของกระบวนการยุติธรรมออกเป็น 2 ทฤษฎี ได้แก่ ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม

¹¹ กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, ยุทธศาสตร์การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไทย, หน้า 105.

¹² ซาติ ชัยเดชสุริยะ, มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา, หน้า 1-2.

¹³ กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, ยุทธศาสตร์การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไทย, หน้า 16.

¹⁴ ซาติ ชัยเดชสุริยะ, มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา, หน้า 3.

* ศาสตราจารย์เฮอร์เบิร์ต แอล แพคเกอร์ (Professor Herbert L. Packer) เป็นศาสตราจารย์ทางกฎหมายอาญาผู้มีชื่อเสียงแห่งมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด (Stanford University) ผลงานเขียนที่มีชื่อเสียงมากที่สุดของเขาได้แก่ บทความเรื่อง “Two Models of the Criminal Process” ซึ่งตีพิมพ์เมื่อปี ค.ศ. 1964 และหนังสือที่มีชื่อว่า “The Limits of the Criminal Sanction” ซึ่งตีพิมพ์เมื่อปี ค.ศ. 1968

(Crime Control Model) และทฤษฎีกระบวนการยุติธรรม (Due Process Model)¹⁵ ซึ่งในแต่ละทฤษฎีมีแนวความคิดดังต่อไปนี้

2.1.2.1 ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม

ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control Model) นั้นมีแนวความคิดต้องการที่จะส่งเสริมประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรม โดยมุ่งให้ความสำคัญกับการควบคุมการระงับ และการปราบปรามอาชญากรรมเป็นหลัก โดยทฤษฎีนี้เชื่อว่าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถที่จะควบคุมและปราบปรามอาชญากรรม รวมถึงจับกุมอาชญากรมาลงโทษตามกฎหมายได้นั้นเป็นการกระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อยของสังคม และเสรีภาพของประชาชนผู้สุจริต ซึ่งถูกคุกคามจากภัยของอาชญากรรม¹⁶ ดังนั้น กระบวนการยุติธรรมที่ดีจึงจะต้องมีสถิติในการจับกุมผู้กระทำความผิดที่สูง ซึ่งผู้ที่ถูกจับกุมได้นั้นจะต้องเป็นผู้ที่กระทำความผิดจริง อีกทั้งการดำเนินการตามขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมนั้นจะต้องมีความรวดเร็วและเด็ดขาดด้วย¹⁷

คดีอาญาซึ่งเข้ามาสู่กระบวนการยุติธรรมตามทฤษฎีนี้จะดำเนินไปตามขั้นตอนต่างๆ ที่กำหนดไว้อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอโดยไม่หยุดชะงัก ซึ่งเรียกว่า “กระบวนการกลั่นกรอง” (Screening Process) โดยในแต่ละขั้นตอนจะประกอบไปด้วย การสืบสวนก่อนทำการจับกุม การจับกุม การสืบสวนภายหลังการจับกุม การเตรียมคดีเพื่อฟ้องศาล การพิจารณาพิพากษา ลงโทษผู้กระทำความผิด และการปลดปล่อยจำเลย ตามลำดับ ในกรณีที่ผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์ก็จะถูกกลั่นกรองออกไป ส่วนผู้ที่กระทำความผิดก็จะถูกดำเนินคดีอย่างรวดเร็ว โดยเชื่อว่าการค้นหาข้อเท็จจริงและการใช้ดุลยพินิจวินิจฉัยความถูกผิดในแต่ละขั้นตอนโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจและพนักงานอัยการนั้นสามารถที่จะเชื่อถือได้¹⁸

¹⁵ Herbert L. Packer, *The Limits of the Criminal Sanction* (Stanford, CA: Stanford University Press, 1968), p. 153.

¹⁶ *Ibid.*, p. 158.

¹⁷ *Ibid.*, p. 159.

¹⁸ *Ibid.*, pp. 159-160.

2.1.2.2 ทฤษฎีกระบวนการนิติธรรม

ทฤษฎีกระบวนการนิติธรรม (Due Process Model) นั้นมีแนวความคิดที่จะมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนโดยการยึดถือหลักกฎหมายหรือหลักนิติธรรมมากกว่าการพยายามป้องกันหรือควบคุมอาชญากรรม¹⁹ โดยทฤษฎีนี้ไม่เชื่อว่าแนวความคิดในการควบคุมอาชญากรรมนั้นจะสามารถมีประสิทธิภาพได้อย่างแท้จริง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การค้นหาข้อเท็จจริงซึ่งกระทำโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือพนักงานอัยการอันเป็นการดำเนินงานในที่รโหฐาน ซึ่งอาจจะมีการใช้วิธีการล่อลวง ชูเชิญ หรือสร้างพยานหลักฐานเท็จขึ้นมาทำให้ไม่อาจเชื่อถือได้ ดังนั้น จึงเห็นว่าควรที่จะให้มีการพิจารณาคดีหรือไต่สวนข้อกล่าวหาของผู้ต้องหาอย่างเป็นทางการและเปิดเผยในศาลยุติธรรม ทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมายต่อหน้าองค์คณะของผู้พิพากษาที่เป็นกลางโดยไม่ลำเอียงเข้ากับฝ่ายใด²⁰

ด้วยเหตุนี้ ทฤษฎีกระบวนการนิติธรรมจึงยึดถือหลักนิติธรรมทั้งหลาย เช่น การที่บุคคลจะไม่ถูกกล่าวหาว่าประกอบอาชญากรรมเพียงแค่ว่าเขามีพยานหลักฐานว่าเขาได้กระทำการนั้นเท่านั้น แต่จะมีความผิดก็ต่อเมื่อผู้ที่มีอำนาจตามกฎหมายที่เป็นกลางได้พิจารณาพิพากษาชี้ขาดแล้วว่ามีความผิดจริง โดยที่ผู้ที่มีอำนาจพิจารณาและพิพากษานั้นจะต้องได้พิจารณาแล้วด้วยว่าสิทธิและเสรีภาพของบุคคลนั้นได้รับการเคารพจากองค์กรของกระบวนการยุติธรรม ไม่ว่าจะเป็นการจับกุม การค้นและยึดเพื่อแสวงหาพยานหลักฐาน การสอบสวน อายุความ หรือการลงโทษจำคุก เป็นต้น²¹

2.1.2.3 บทวิเคราะห์เปรียบเทียบทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม และทฤษฎีกระบวนการนิติธรรม

ดังที่ได้กล่าวไปแล้วในตอนต้นว่า ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรมนั้นจะมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการป้องกันและการปราบปรามอาชญากรรมเป็นหลัก โดยยึดหลักว่ากระบวนการยุติธรรมนั้นจะต้องมีความรวดเร็วและเด็ดขาด รวมถึงเชื่อถือการใช้ดุลยพินิจของตำรวจและอัยการซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งมีข้อดีคือทำให้รัฐสามารถป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมได้อย่างรวดเร็ว แต่ทว่าก็มีข้อเสียอยู่ด้วยเช่นกัน เนื่องจากกระบวนการยุติธรรมซึ่งไม่ได้ให้ความสำคัญและเสรีภาพของประชาชนอย่างเพียงพอ นั้นในบางครั้งอาจจะเกิดข้อผิดพลาดขึ้นได้ ส่งผลให้มีผู้บริสุทธิ์

¹⁹ Ibid., p. 163.

²⁰ Ibid., pp. 163-164.

²¹ Ibid., pp. 166-167.

จำนวนไม่น้อยต้องได้รับเคราะห์กรรมจากความผิดพลาดดังกล่าว ในขณะที่ทฤษฎีกระบวนการนิติธรรมจะมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรม โดยยึดถือหลักกฎหมายหรือหลักนิติธรรมมากกว่า ซึ่งมีข้อดีคือเป็นหลักประกันได้ว่าสิทธิและเสรีภาพของประชาชนผู้บริสุทธิ์ในกระบวนการยุติธรรมจะได้รับความคุ้มครองอย่างแท้จริง ทำให้โอกาสที่ผู้บริสุทธิ์จะได้รับเคราะห์กรรมจากข้อผิดพลาดในกระบวนการยุติธรรมนั้นเกิดขึ้นได้น้อยมาก แต่ทฤษฎีนี้ก็มีข้อเสียคือ เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องเผชิญกับขั้นตอนและข้อจำกัดในการดำเนินงานมากมาย ส่งผลให้การป้องกันและการปราบปรามอาชญากรรมนั้นเป็นไปอย่างล่าช้า อีกทั้งยังอาจทำให้ผู้กระทำผิดหลุดรอดไปจากกระบวนการยุติธรรมได้อีกด้วย

อย่างไรก็ดี แม้ว่าทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรมและทฤษฎีกระบวนการนิติธรรมจะมีแนวความคิดที่ขัดแย้งกันอยู่ตลอดเวลา แต่ทั้งสองทฤษฎีนี้ต่างก็มีเป้าหมายหลักอย่างเดียวกันคือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยของสังคมส่วนรวม เพียงแต่จะมีวิถีทางที่จะนำไปสู่เป้าหมายหลักนั้นแตกต่างกัน โดยที่ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรมนั้นจะมีวิถีทางที่เน้นในเรื่องของประสิทธิภาพ ซึ่งคำว่าประสิทธิภาพตามนัยแห่งกระบวนการยุติธรรมนั้นมิได้หมายความถึงปริมาณแต่เพียงอย่างเดียว หากแต่หมายถึงการประสบผลสำเร็จโดยการลงแรงและทุนน้อยที่สุด ในขณะที่ทฤษฎีกระบวนการนิติธรรมนั้นจะมีวิถีทางที่เน้นในเรื่องของคุณภาพ ซึ่งหมายถึงการเป็นกระบวนการยุติธรรมที่มีความละเอียดอ่อน ชับซ้อน สามารถแก้ไขจุดบกพร่องของตัวเองได้ และมีมาตรฐานเดียวกันในทุกกรณี²²

จะเห็นได้ว่าสังคมที่มีรูปแบบของกระบวนการยุติธรรมตามแนวความคิดของทฤษฎีกระบวนการนิติธรรมนั้นจะให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญามากกว่าสังคมที่มีรูปแบบของกระบวนการยุติธรรมตามแนวความคิดของทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม ดังนั้น ในสังคมที่สามารถควบคุมอาชญากรรมได้ดีในระดับหนึ่งแล้วจึงสมควรที่จะใช้วิถีทางตามทฤษฎีกระบวนการนิติธรรมเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน แต่หากในสังคมนั้นยังไม่สามารถที่จะควบคุมอาชญากรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงพอ การใช้วิถีทางตามทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรมเพื่อให้สามารถป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมได้อย่างรวดเร็วนั้นดูจะเป็นทางเลือกที่มีความเหมาะสมมากกว่า²³ อย่างไรก็ตาม ดังที่ได้กล่าวไปแล้วในตอนต้นว่าวิถีทางตามแนวความคิดของทั้งสองทฤษฎีนั้นต่างก็มีทั้งข้อดีและข้อเสีย

²² อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ, “สิทธิของผู้ต้องหาในประเทศไทย,” ใน สิทธิมนุษยชนและกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในประเทศไทย (กรุงเทพมหานคร: สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และมูลนิธิโครงการตำรา สหาคมนสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2529) หน้า 5.

²³ สำนักงานกิจการยุติธรรม, กระบวนการยุติธรรมทางอาญาไทย, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกิจการยุติธรรม, 2552), หน้า 18-19.

ดังนั้นสุดท้ายแล้ว รูปแบบของกระบวนการยุติธรรมที่ดีและเหมาะสมที่สุดจึงควรที่จะมีความสมดุลกันระหว่างแนวความคิดของทั้งสองทฤษฎีนี้ให้ได้มากที่สุด²⁴ ทั้งนี้ เพื่อให้ได้มาซึ่งการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ และในขณะเดียวกันก็ได้มีการให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามหลักนิติธรรมไปพร้อมๆ กันด้วยนั่นเอง

การกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลนั้นเป็นมาตรการทางอาญาอย่างหนึ่งซึ่งไปกระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ดังนั้น ในการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูล จึงจำเป็นที่จะต้องพิจารณาซึ่งน้ำหนักระหว่างประโยชน์ของสาธารณะตามแนวความคิดของทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control Model) ซึ่งมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการควบคุม การระงับ และการปราบปรามอาชญากรรมเป็นหลัก กับ สิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลของประชาชนตามแนวความคิดของทฤษฎีกระบวนการนิติธรรม (Due Process Model) ซึ่งมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนโดยการยึดถือหลักกฎหมายหรือหลักนิติธรรมมากกว่า เพื่อให้เกิดความสมดุลกันให้ได้มากที่สุดนั่นเอง

2.1.3 การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามหลักมาตรฐานสากล

หลังจากที่ได้ทราบและเข้าใจถึงความสำคัญของการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา รวมถึงถึงทฤษฎีว่าด้วยรูปแบบของกระบวนการยุติธรรม อันได้แก่ ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม และทฤษฎีกระบวนการนิติธรรมแล้ว ในลำดับต่อไปจึงจำเป็นที่จะต้องศึกษาถึงการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามหลักมาตรฐานสากลว่ามีลักษณะอย่างไร ทั้งนี้ เพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาถึงการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามหลักกฎหมายไทยต่อไป

บรรดานานาอารยประเทศต่างก็ได้มองเห็นถึงความสำคัญของการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา จนในที่สุดจึงได้มีการพัฒนาไปสู่ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (The Universal Declaration of Human Rights 1948)²⁵ ซึ่งรับรองโดย

²⁴ กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, ยุทธศาสตร์การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไทย, หน้า 16-17.

²⁵ United Nations, The Universal Declaration of Human Rights [Online], Retrieved on February 8, 2013. Available from <http://www.un.org/en/documents/udhr/index.shtml>

ที่ประชุมสมัชชาองค์การสหประชาชาติเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2491²⁶ ปฏิญญาดังกล่าวมีข้อความที่เป็นการรับรองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพอันเป็นสิทธิมนุษยชนของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเอาไว้ด้วยกันหลายประการ โดยกำหนดเอาไว้ในข้อ 5 และข้อ 9-11 ซึ่งสรุปใจความได้ดังนี้²⁷

- จะต้องไม่มีบุคคลใดถูกจับกุมหรือคุมขังโดยอำเภอใจ
- บุคคลทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีจากศาลอย่างเป็นธรรมและเปิดเผย
- ผู้ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดทางอาญาพึงได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่าผู้นั้นได้กระทำผิดตามกฎหมาย
- บุคคลจะมีความผิดทางอาญาก็ต่อเมื่อได้กระทำการหรือละเว้นกระทำการตามที่มีกฎหมายบัญญัติไว้ในขณะที่กระทำหรือละเว้นกระทำการนั้นว่าเป็นความผิด และโทษที่จะลงแก่ผู้นั้นจะหนักไปกว่าตามที่กฎหมายที่ใช้อยู่ในขณะที่กระทำความผิดกำหนดไว้นั้นมิได้
- บุคคลใดจะถูกกระทำทรมานหรือถูกปฏิบัติหรือถูกลงโทษที่เป็นการทารุณโหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นั้นมิได้

จากนั้นต่อมาได้มีกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights 1966)²⁸ ซึ่งรับรองโดยที่ประชุมสมัชชาองค์การสหประชาชาติเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2509 และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2519²⁹ โดยมีข้อความที่เป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเอาไว้ด้วยกันหลายประการ ดังปรากฏในข้อ 7, 9, 10, 14 และ 15 ซึ่งในหลักการนั้นจะมี

²⁶ United Nations, History of the Universal Declaration of Human Rights [Online], Retrieved on February 8, 2013. Available from <http://www.un.org/en/documents/udhr/history.shtml>

²⁷ ชาติ ชัยเดชสุริยะ, มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา, หน้า 14.

²⁸ Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights: International Covenant on Civil and Political Rights [Online], Retrieved on February 8, 2013. Available from <http://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/ccpr.aspx>

²⁹ Ibid.

เนื้อหาที่สอดรับและเป็นไปในทำนองเดียวกันกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน เพียงแต่จะมีการกำหนดในรายละเอียดเพิ่มมากขึ้นเท่านั้น³⁰

นอกจากนี้ องค์การสหประชาชาติยังได้มีการออกมาตรฐานที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาระดับอื่นๆ เพิ่มเติมอีก โดยจะมีเนื้อหาที่เป็นเรื่องเฉพาะด้านและมีรายละเอียดชัดเจนครอบคลุมมากยิ่งขึ้น เช่น ปฏิญญาว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนให้พ้นจากการกระทำทารุณและการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นที่เป็นการทารุณโหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Declaration on the Protection of All Persons from Being Subjected to Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment 1975) ประมวลระเบียบการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย (Code of Conduct for Law Enforcement Officials 1979) มาตรการป้องกันที่ประกันการคุ้มครองสิทธิของผู้ที่จะต้องโทษประหารชีวิต (Safeguards Guaranteeing Protection of the Rights of Those Facing the Death Penalty 1984) หลักการพื้นฐานว่าด้วยการใช้กำลังบังคับและอาวุธปืนของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย (Basic Principles on the Use of Force and Firearms by Law Enforcement Officials 1990) เป็นต้น³¹

2.1.4 การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามกฎหมายไทย

หลังจากที่ได้ทราบถึงการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามหลักมาตรฐานสากลไปแล้ว ในลำดับสุดท้ายจึงจะเป็นการศึกษาถึงการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามกฎหมายไทย ทั้งนี้ เพื่อให้ทราบและเข้าใจได้ว่าการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทยในปัจจุบันนั้นมีลักษณะอย่างไร แตกต่างจากหลักมาตรฐานสากลหรือไม่ และการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลนั้นจะไปกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในข้อไหน และมากน้อยเพียงใด อันจะนำไปสู่คำตอบว่า สมควรที่จะกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูลอันเป็นการยกเว้นต่อหลักการคุ้มครองดังกล่าวหรือไม่ เพียงใด

³⁰ ขาดิ ชัยเดชสุริยะ, มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา, หน้า 14-16.

³¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 17-18.

สำหรับประเทศไทยนั้นก็ได้ตระหนักและให้ความสำคัญถึงการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเช่นเดียวกัน ดังจะเห็นได้จากการที่ประเทศไทยได้ร่วมลงมติในที่ประชุมสมัชชาทั่วไปขององค์การสหประชาชาติเพื่อรับรองให้ประกาศใช้ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (The Universal Declaration of Human Rights 1948) รวมถึงการเข้าเป็นภาคีของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights 1966)³² สำหรับมาตรฐานขององค์การสหประชาชาติที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาโดยเฉพาะเจาะจงฉบับอื่นๆ นั้น โดยทั่วไปแล้วก็ได้มีการให้ประเทศต่างๆ เข้าเป็นภาคี หากแต่เป็นมาตรฐานเพื่อส่งเสริมให้มีการปฏิบัติที่ดี ซึ่งมีขอบบังคับโดยตรง³³ อย่างไรก็ดี การปฏิบัติตามมาตรฐานต่างๆ เหล่านี้ นอกจากจะเป็นการพัฒนาประสิทธิภาพและมาตรฐานของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศแล้ว ยังจะช่วยให้ได้รับการยอมรับและความร่วมมือทางกระบวนการยุติธรรมจากประเทศต่างๆ อีกด้วย³⁴

แนวทางในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทยนั้นได้ปรากฏให้เห็นอยู่ในบทบัญญัติของกฎหมายหลายๆ ฉบับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรัฐธรรมนูญและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งมีบทบัญญัติที่ได้ให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเอาไว้ด้วยกันหลายประการ เช่น

- สิทธิที่จะไม่ต้องรับโทษทางอาญาหากไม่มีกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดว่าเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าศาลจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าได้กระทำความผิดจริง ดังที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 39³⁵

³² กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, ยุทธศาสตร์การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไทย, หน้า 65.

³³ ซาดี ซัยเดชสุริยะ, มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา, หน้า 33-34.

³⁴ กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, ยุทธศาสตร์การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไทย, หน้า 65.

³⁵ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 39 บัญญัติว่า “บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้

ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด

ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้”

- สิทธิที่จะไม่ถูกจับกุมหรือคุมขังโดยมิชอบ ดังที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 32 วรรคแรก และวรรคสาม³⁶
- สิทธิที่จะไม่ถูกตรวจ กัก หรือดักรับการติดต่อสื่อสารโดยมิชอบ ดังที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 36³⁷
- สิทธิที่จะไม่ถูกนำเอาพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยมิชอบมาใช้พิสูจน์ความผิด ดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226³⁸

จากการที่ได้ศึกษาถึงหลักการเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาจะเห็นได้ว่า การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนนั้นเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา รวมทั้งรูปแบบของกระบวนการยุติธรรมที่ดีและเหมาะสมนั้นควรที่จะมีความสมดุลกันระหว่างแนวความคิดของทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control Model) และทฤษฎีกระบวนการนิติธรรม (Due Process Model) ให้ได้มากที่สุด แต่เดิมกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทยในอดีตนั้นยังมิได้มีการให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนซึ่งต้องตกเป็นจำเลยหรือผู้ต้องหาอย่างเพียงพอ เช่น การตั้งข้อสันนิษฐานไว้ก่อนตั้งแต่ต้นว่าจำเลยหรือผู้ต้องหานั้นเป็นผู้กระทำความผิด หรือการค้นหาความจริงโดยเน้นไปที่วิธีการทรมานจำเลยหรือผู้ต้องหาเพื่อให้ได้มาซึ่งคำรับสารภาพ³⁹ ต่อมาเมื่อได้มีการตระหนักถึงความสำคัญของการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพดังกล่าว จึงได้มีการพัฒนาไปสู่การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่เพิ่มมากขึ้น อันจะเห็นได้จากมาตรการต่างๆ ซึ่งได้กล่าวยกตัวอย่างไว้แล้วในข้างต้น อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี ถึงแม้ว่าการคุ้มครองสิทธิและ

³⁶ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 32 วรรคแรก บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย” และมาตรา 32 วรรคสาม “การจับและการคุมขังบุคคล จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ”

³⁷ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 36 บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการสื่อสารถึงกันโดยทางที่ชอบด้วยกฎหมาย

การตรวจ การกัก หรือการเปิดเผยสิ่งสื่อสารที่บุคคลมีติดต่อกัน รวมทั้งการกระทำด้วยประการอื่นใด เพื่อให้ล่วงรู้ถึงข้อความในสิ่งสื่อสารทั้งหลายที่บุคคลมีติดต่อกัน จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐหรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน”

³⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 บัญญัติว่า “พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคลซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องเป็นพยานชนิดที่มีได้เกิดขึ้นจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง หรือโดยมิชอบประการอื่น และให้สืบตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นอันว่าด้วยการสืบพยาน”

³⁹ ชาติ ชัยเดชสุริยะ, มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา, หน้า 9-10.

เสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้นจะเป็นสิ่งที่ดี แต่ในบางครั้งก็อาจเป็นช่องทางให้บรรดาอาชญากรฉวยโอกาสนำมาใช้เพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิดหรือช่วยให้รอดพ้นจากการถูกจับกุมหรือลงโทษได้ อันเป็นการส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในสังคมด้วยประการหนึ่ง

การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในการที่จะไม่ถูกตรวจ กัก หรือดักจับ การติดต่อสื่อสารถึงกันนั้นเป็นมาตรการในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาอย่างหนึ่ง ซึ่งในบางครั้งก็อาจจะถูกบรรดาอาชญากรนำมาใช้เพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิดหรือช่วยให้รอดพ้นจากการถูกจับกุมหรือลงโทษได้เช่นกัน เช่น การที่บรรดาอาชญากรได้ทำการติดต่อสื่อสารถึงกันเพื่อวางแผน นัดหมาย สั่งการ ลงมือกระทำความผิด ไปตลอดจนถึงการหลบหนี ปิดบังซ่อนเร้นหรือทำลายพยานหลักฐาน หลังจากที่ได้กระทำความผิดเสร็จสิ้น โดยกระทำผ่านทางอุปกรณ์เครื่องมือสื่อสารประเภทต่างๆ เช่น โทรศัพท์ โทรศัพท์เคลื่อนที่ หรือคอมพิวเตอร์ ฯลฯ ซึ่งในปัจจุบันได้มีเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าทันสมัยไปมาก หากเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถที่จะทำการตรวจสอบการติดต่อสื่อสารใดๆ ของประชาชนได้เลยแล้ว ย่อมจะเป็นการส่งผลให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้บังคับใช้กฎหมายต้องประสบกับปัญหาและอุปสรรคในการสืบสวนสอบสวน และรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อเอาผิดและลงโทษกับบรรดาอาชญากรเหล่านี้เป็นอย่างมาก

ด้วยเหตุนี้ หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาดังกล่าวจึงจำเป็นที่จะต้องมีการข้อยกเว้นบ้างในบางกรณี โดยในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยได้ว่า จะมีหรือได้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น และเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่อาจใช้วิธีการอื่นใดในการสืบสวนสอบสวนและแสวงหาพยานหลักฐานที่เหมาะสมหรือมีประสิทธิภาพมากกว่าได้ ย่อมเป็นการสมควรที่จะให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถกระทำการดักจับ ดักฟัง หรือตรวจสอบข้อมูลการติดต่อสื่อสารถึงกันของบุคคลซึ่งต้องสงสัยว่าจะเป็นผู้กระทำความผิด เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน และรวบรวมพยานหลักฐานได้ โดยข้อยกเว้นดังกล่าวข้างต้นนี้ก็คือ “การกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูล” นั่นเอง

2.2 การดักจับข้อมูล

ก่อนที่จะได้ทำการศึกษาถึงการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลนั้น ในลำดับแรกจำเป็นที่จะต้องทราบและทำความเข้าใจเกี่ยวกับ “การดักจับข้อมูล” เสียก่อนว่าการดักจับข้อมูลนั้นหมายถึงอะไร สามารถที่จะกระทำในรูปแบบและวิธีการใดได้บ้าง และเมื่อได้กระทำลงไปแล้ว จะมีผลในทางกฎหมายอย่างไร รวมถึงจะสามารถรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาจากการดักจับข้อมูลได้หรือไม่ เพียงใด ทั้งนี้ เพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาวิจัยถึงการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลต่อไป รวมถึงช่วยให้สามารถเข้าใจได้ว่าเหตุใดจึงจำเป็นและสมควรที่จะกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูล

2.2.1 ความหมายของการดักจับข้อมูล

การดักจับข้อมูล (Interception) หมายถึง การกระทำด้วยประการใดๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลการติดต่อสื่อสารของบุคคลที่ได้ส่งถึงกันผ่านทาง การติดต่อสื่อสารในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น การติดต่อสื่อสารทางสาย การติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือการติดต่อสื่อสารทางไปรษณีย์ โดยปราศจากการรู้เห็นและยินยอมจากบุคคลผู้ทำการติดต่อสื่อสารนั้น

อย่างไรก็ดี การดักจับข้อมูลนี้มีได้หมายความรวมถึงกรณีที่คู่สนทนาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง กระทำการบันทึกเสียง ข้อความ หรือข้อมูลการติดต่อสื่อสารอื่นๆ ในการสนทนาดังกล่าว โดยที่ คู่สนทนาอีกฝ่ายหนึ่งไม่ทราบและมีได้ให้ความยินยอมเอาไว้ด้วย⁴⁰

ในประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการให้คำนิยามของคำว่า “การดักจับข้อมูล” หรือ “Interception” เอาไว้ว่ามีความถึง “การดักฟัง หรือการได้มาโดยทางอื่น ซึ่งเนื้อหาของ การติดต่อสื่อสาร ไม่ว่าจะโดยทางสาย ทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือทางวาจา โดยการใช้อุปกรณ์ อิเล็กทรอนิกส์ อุปกรณ์กลไก หรืออุปกรณ์อื่นๆ”⁴¹

นอกจากนี้ ในประเทศออสเตรเลียก็ได้มีการให้คำนิยามของคำว่า “การดักจับข้อมูล” หรือ “Interception” เอาไว้ด้วยเช่นเดียวกัน โดยหมายถึง “การฟัง การบันทึกเสียง หรือกระทำด้วย

⁴⁰ กมลชัย รัตนสกววงศ์ และ วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, แนวทางในการยกเว้นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดักฟังทางโทรศัพท์และการปรับปรุงกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2540), หน้า 26.

⁴¹ 18 U.S.C. § 2510

วิธีการอื่น ซึ่งข้อมูลการติดต่อสื่อสารซึ่งกำลังส่งผ่านระบบโทรคมนาคม โดยปราศจากการรู้เห็นของบุคคลที่กำลังทำการติดต่อสื่อสารอยู่นั้น”⁴²

ตามความเห็นส่วนตัวของผู้เขียนนั้น การดักจับข้อมูล (Interception) หมายถึง “การกระทำด้วยประการใดๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลการติดต่อสื่อสารของบุคคลที่ได้ส่งถึงกันผ่านทาง การติดต่อสื่อสารในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการติดต่อสื่อสารทางสาย การติดต่อสื่อสารทาง อิเล็กทรอนิกส์ หรือการติดต่อสื่อสารทางไปรษณีย์ โดยปราศจากการรู้เห็นและยินยอมจากบุคคลผู้ที่ทำการติดต่อสื่อสารนั้น”

2.2.2 รูปแบบและวิธีการในการดักจับข้อมูล

การดักจับข้อมูลการติดต่อสื่อสารของบุคคลซึ่งได้ส่งถึงกันนั้นสามารถที่จะกระทำได้หลายรูปแบบและวิธีการด้วยกัน ทั้งนี้ เมื่อได้พิจารณาถึงรูปแบบและวิธีการในการติดต่อสื่อสารประเภทต่างๆ ที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นการติดต่อสื่อสารทางไปรษณีย์ การติดต่อสื่อสารทางโทรศัพท์ ไปจนถึงการติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์แล้ว อาจจำแนกรูปแบบและวิธีการในการดักจับข้อมูลได้ดังต่อไปนี้

2.2.2.1 การตรวจสอบไปรษณีย์ภัณฑ์

การติดต่อสื่อสารถึงกันทางไปรษณีย์นั้นเป็นรูปแบบและวิธีการติดต่อสื่อสารอย่างหนึ่งของมนุษย์ที่มีความเก่าแก่และใช้กันมาเป็นระยะเวลาอันยาวนานแล้ว สำหรับการดักจับข้อมูลในรูปแบบของการตรวจสอบไปรษณีย์ภัณฑ์นั้น เป็นการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลการติดต่อสื่อสารซึ่งผู้ส่งและผู้รับได้ติดต่อหรือส่งถึงกันผ่านทางระบบการให้บริการไปรษณีย์ โดยข้อมูลการติดต่อสื่อสารที่ได้มาด้วยรูปแบบและวิธีการนี้จะอยู่ในรูปของไปรษณีย์ภัณฑ์

ทั้งนี้ คำว่า “ไปรษณีย์ภัณฑ์” นั้นหมายความถึง จดหมาย ไปรษณียบัตร ไปรษณียบัตรตอบรับ หนังสือกิตติยคดี ตัวอย่างหรือแบบสินค้า ของตีพิมพ์ทุกชนิด หนังสือพิมพ์

⁴² Telecommunications (Interception and Access) Act 1979 section 6 (1)

ลงทะเบียน ท่อจดหมาย ท่อพัสดุ ธนาณัติ เช็คไปรษณีย์ หรือวัตถุอย่างอื่นที่นำมาใช้ในการสื่อสารไปรษณีย์⁴³

สำหรับวิธีการดักจับข้อมูลการติดต่อสื่อสารในรูปแบบของการตรวจสอบไปรษณีย์ภณฑ์นี้จะกระทำโดยการกักไปรษณีย์ภณฑ์ซึ่งได้มีการส่งมาจากผู้ส่งเอาไว้เพื่อมิให้ถูกจัดส่งไปถึงยังผู้รับ จากนั้นจะทำการตรวจสอบโดยการแกะหรือเปิดผนึกไปรษณีย์ภณฑ์ดังกล่าว เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลการติดต่อสื่อสารที่ถูกบรรจุไว้ภายในไปรษณีย์ภณฑ์นั้น ดังนั้น จึงจะเห็นได้ว่าข้อมูลการติดต่อสื่อสารที่ได้มาจากการดักจับข้อมูลในรูปแบบของการตรวจสอบไปรษณีย์ภณฑ์นี้จะอยู่ในรูปแบบของข้อความ เอกสาร รูปภาพ หรือวัตถุสิ่งของอื่นๆ นั้นเอง

2.2.2.2 การดักฟังทางโทรศัพท์

เทคโนโลยีด้านการติดต่อสื่อสารในปัจจุบันได้มีการพัฒนาก้าวหน้าไปเป็นอย่างมาก ส่งผลให้มนุษย์สามารถติดต่อสื่อสารถึงกันได้อย่างสะดวกรวดเร็วมากยิ่งขึ้นโดยไม่ต้องใช้วิธีการเดินทางหรือส่งจดหมายถึงกัน โดยเทคโนโลยีการติดต่อสื่อสารสมัยใหม่ที่มนุษย์ได้นำมาใช้เป็นส่วนใหญ่ในปัจจุบันนี้ก็คือ การติดต่อสื่อสารทางโทรศัพท์ เพราะนอกจากจะเป็นวิธีการติดต่อสื่อสารที่สะดวกรวดเร็วแล้วยังสามารถที่จะรักษาความลับได้อีกด้วย เนื่องจากข้อความหรือเนื้อหาของ การสนทนาที่ติดต่อสื่อสารถึงกันนั้นจะสามารถล่วงรู้ได้เฉพาะคู่สนทนาเท่านั้น อย่างไรก็ตาม เพราะเทคโนโลยีที่เจริญก้าวหน้าและทันสมัยนี้อีกเช่นกัน ทำให้มนุษย์สามารถที่จะล่วงรู้ถึงความลับในข้อความที่คู่สนทนาทางโทรศัพท์ประสงค์จะจำกัดให้มีเพียงคู่สนทนาเท่านั้นที่ล่วงรู้ได้โดยใช้วิธีการดักฟังทางโทรศัพท์⁴⁴

การดักฟังทางโทรศัพท์ (Wiretapping) หมายถึง การลอบฟังการติดต่อสื่อสารทางโทรศัพท์ที่บุคคลอื่นมีถึงกัน โดยการใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ และกระทำโดยปราศจากความยินยอมของคู่สนทนา นั้น แต่ทั้งนี้ไม่รวมถึงกรณีที่คู่สนทนาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งยินยอมให้ทำการบันทึกเทปการสนทนาขณะที่ตนกำลังสนทนาทางโทรศัพท์อยู่กับคู่สนทนาอีกฝ่ายหนึ่ง⁴⁵

⁴³ พระราชบัญญัติไปรษณีย์ พ.ศ. 2477 ได้ให้คำนิยามของคำว่า “ไปรษณีย์ภณฑ์” เอาไว้ในมาตรา 4 (10)

⁴⁴ กิตติมา ออดทนต์, “การดักฟังทางโทรศัพท์,” ดูภาพ 6 (พฤศจิกายน-ธันวาคม 2534): 47.

⁴⁵ กมลชัย รัตนสกววงศ์ และ วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, แนวทางในการยกเว้นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดักฟังทางโทรศัพท์และการปรับปรุงกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง, หน้า 21.

การดักฟังทางโทรศัพท์นั้นเป็นการติดตามการสนทนาทางโทรศัพท์ (Monitoring of telephone conversations) โดยบุคคลที่สาม ซึ่งส่วนใหญ่จะดำเนินการด้วยวิธีการปกปิด โดยใช้วิธีการเชื่อมต่ออุปกรณ์ติดตามการสนทนาเข้ากับสายโทรศัพท์ของบุคคลที่จะถูกติดตามการสนทนา หรือการติดอุปกรณ์รับสัญญาณไฟฟ้าขนาดเล็กเพื่อรับฟังการสนทนา⁴⁶

สำหรับวิธีที่ใช้ในการดักฟังทางโทรศัพท์นั้นสามารถกระทำได้หลายวิธี เช่น⁴⁷

1) Loop Interception คือ การดักฟังทางโทรศัพท์โดยวิธีการพ่วงสาย หรือแท็ป (Tap) สายโทรศัพท์ที่แยกจากตู้พักสายเดินเข้าอาคารที่ต่อเข้ากับเครื่องโทรศัพท์

2) Trunk Interception คือ การดักฟังทางโทรศัพท์โดยวิธีการดักสัญญาณจากสายที่เดินต่อจากชุมสายขนาดใหญ่ (Trunk) ซึ่งใช้ร่วมกันหลายเลขหมาย โดยจะต้องใช้ไมโครโพรเซสเซอร์ (Microprocessor) ช่วยเลือกเฉพาะหมายเลขโทรศัพท์ที่ต้องการดักฟัง

3) Microwave Truck คือ การดักฟังทางโทรศัพท์ในกรณีที่เป็นการเชื่อมโยงที่ชุมสายที่อยู่ห่างกัน เช่น การโทรศัพท์ทางไกลระหว่างจังหวัด โดยจะใช้จานรับสัญญาณติดตั้งในระยะทาง 5 ไมล์จากเครื่องรับปลายทางเพื่อดักสัญญาณจากสายอากาศนำเข้าเครื่องแปลงสัญญาณ แล้วจึงจะทำการดักจับข้อมูลการติดต่อสื่อสารเฉพาะหมายเลขที่ต้องการเพื่อบันทึกการสนทนาไว้

4) Satellite Interception คือ การดักฟังทางโทรศัพท์โดยใช้วิธีการเช่นเดียวกับ Microwave Trunk เพียงแต่จะใช้จานดาวเทียมแทนชุมสายขนาดใหญ่

5) Fiber optic trunk คือ การดักฟังทางโทรศัพท์จากสายเคเบิลใยแก้วนำแสง ซึ่งจะต้องใช้เทคนิคขั้นสูงและจะต้องต่อเพิ่มกับอุปกรณ์อื่น

6) การดักฟังทางโทรศัพท์จากตู้สวิตช์ที่ชุมสาย โดยใช้คีมปากปูเป็นอุปกรณ์ช่วยในการดักฟัง ทั้งนี้ ผู้ดักฟังจะต้องรู้หมายเลขโทรศัพท์และคู่สายของผู้ที่เป็นเป้าหมายของการดักฟังก่อน จากนั้นจึงทำการเปิดตู้เขียวขององค์การโทรศัพท์ซึ่งตั้งอยู่ริมถนนทั่วไป แล้วนำคีมปากปูไปหนีบตรงคู่สายดังกล่าวก็จะสามารถฟังการสนทนาทางโทรศัพท์ได้

⁴⁶ นิยม เต็มศรีสุข, มาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 มาตรการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ความเป็นมา การบังคับใช้ และข้อเสนอในการพัฒนากฎหมาย (กรุงเทพมหานคร: กรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม, 2549), หน้า 34-37.

⁴⁷ “ขบวนการใต้ดิน ดักฟังโทรศัพท์ เส้นทางจารชน,” มติชนรายวัน (14 มกราคม 2539): 17. และ “กฎหมายดักฟังโทรศัพท์ อภัยศิลป์สิทธิประชาชน,” กรุงเทพธุรกิจ (8 กรกฎาคม 2539): 2, อ้างถึงใน กมลชัยรัตน์สกววงศ์ และ วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, แนวทางการยกย่องกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดักฟังทางโทรศัพท์และการปรับปรุงกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง, หน้า 25-26.

7) การดักฟังทางโทรศัพท์ที่ซุ่มสายขององค์การโทรศัพท์ ในกรณีที่ทราบหมายเลขของเป้าหมายที่จะทำการดักฟังทางโทรศัพท์แล้ว โดยทั่วไปแล้วแต่ละซุ่มสายขององค์การโทรศัพท์จะมีโปรแกรมซอฟต์แวร์ที่ช่วยในการดักฟังทางโทรศัพท์ เมื่อใช้คีมปากคีบซุ่มสายของหมายเลขเป้าหมายแล้วต่อเข้ากับลำโพงก็จะสามารถฟังการสนทนาทางโทรศัพท์ได้

สำหรับการดักฟังทางโทรศัพท์เคลื่อนที่หรือที่เรียกกันว่าโทรศัพท์มือถือถึงแม้ว่าผู้ให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่บางรายจะยืนยันว่าระบบโครงข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ของตนนั้นมีความปลอดภัยโดยลูกค้าผู้ใช้บริการของตนไม่สามารถถูกดักฟังการสนทนาของได้ เนื่องจากเป็นระบบดิจิทัลที่ใช้เทคโนโลยีการเข้ารหัส (Encryption) ในการเรียกเข้า-ออกเมื่อใช้บริการ โดยหากเป็นกรณีที่หน่วยงานราชการได้ขอความร่วมมือมาเพื่อตรวจสอบข้อมูลของบุคคล ก็จะต้องมีหมายศาลส่งมาด้วย ผู้ให้บริการจึงจะสามารถเช็คข้อมูลในการเรียกเข้า-ออกไปยังหมายเลขปลายทางรวมถึงระยะเวลาการใช้งานให้ได้ แต่ในส่วนของข้อมูลการสนทนานั้น เนื่องจากระบบดิจิทัลจะรับส่งข้อมูลเป็น 01 ดังนั้น จึงไม่สามารถทราบถึงเนื้อหาของการสนทนาได้⁴⁸

อย่างไรก็ดี ฝ่ายเทคนิคในวงการโทรคมนาคมได้ระบุว่าการดักฟังทางโทรศัพท์เคลื่อนที่นั้นสามารถที่จะกระทำได้ โดยที่จะต้องทราบหมายเลขโทรศัพท์ของเป้าหมายที่จะทำการดักฟัง และใช้เครื่องมือซึ่งมีราคาสูงมาสแกนคลื่นเพื่อดักจับข้อมูลการสนทนา ซึ่งโทรศัพท์เครื่องเป้าหมายที่จะทำการดักฟังจะต้องอยู่ในรัศมี 500 เมตรด้วย นอกจากนี้ หากโทรศัพท์เคลื่อนที่ดังกล่าวเป็นระบบดิจิทัล การดักฟังจะสามารถกระทำได้แต่เพียงที่ตัวซุ่มสายโดยตรงเท่านั้น และการดำเนินการนั้นไม่ใช่เรื่องง่าย เนื่องจากตัวระบบจะมีอุปกรณ์ป้องกันอยู่ ซึ่งหากเป็นอุปกรณ์ทั่วไปจะสามารถทำได้เพียงรายงานเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของเลขหมายโทรศัพท์ดังกล่าวเท่านั้น หากจะทำการบันทึกเสียงด้วยจะต้องใช้เทคนิคที่สูงขึ้นไปกว่านั้นอีก⁴⁹

2.2.2.3 การดักจับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

แต่เดิมนั้น เมื่อก้าวถึงการดักจับข้อมูลการติดต่อสื่อสารถึงกันของประชาชนคนส่วนใหญ่จะนึกถึงและให้ความสำคัญแต่เพียงการดักฟังทางโทรศัพท์เท่านั้น เนื่องจากเป็นวิธีการติดต่อสื่อสารถึงกันในปัจจุบันที่คนส่วนใหญ่ใช้กันอย่างแพร่หลาย อย่างไรก็ตาม เทคโนโลยีด้านการ

⁴⁸ “เอไอเอส ยืนยันไม่มีดักฟัง 100%,” กรุงเทพธุรกิจ (15 มีนาคม 2545): 1-4, อ้างถึงใน วันชัย รุจนวงศ์ และคณะ, การพัฒนากฎหมายป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ (ระยะที่ 2), เล่ม 13 (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2548), หน้า 64.

⁴⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 65.

ติดต่อสื่อสารทุกวันนี้ได้พัฒนาก้าวหน้าไปเป็นอย่างมาก มีการติดต่อสื่อสารถึงกันผ่านทางอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ประเภทต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเครื่องคอมพิวเตอร์ โทรศัพท์เคลื่อนที่ เพจเจอร์ โทรเลข โทรพิมพ์ หรือโทรสาร โดยอาศัยระบบโทรศัพท์เคลื่อนที่หรือเครือข่ายอินเทอร์เน็ตอันเป็นการติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์เพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้การดักจับข้อมูลในรูปแบบของการดักจับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ในปัจจุบันนั้นมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าการดักฟังทางโทรศัพท์

การดักจับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้น หมายถึง การกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลการติดต่อสื่อสารที่ผู้ส่งและผู้รับได้ติดต่อหรือส่งให้ถึงกันผ่านทางเครื่องมือหรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ประเภทต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเครื่องคอมพิวเตอร์ โทรศัพท์เคลื่อนที่ เพจเจอร์ โทรเลข โทรพิมพ์ หรือโทรสาร โดยข้อมูลการติดต่อสื่อสารที่ได้มานั้นจะอยู่ในรูปของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

ทั้งนี้ คำว่า “ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์” หมายความว่า ข้อความที่ได้สร้าง ส่ง รับ เก็บรักษา หรือประมวลผลด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่น วิธีการแลกเปลี่ยนข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ โทรเลข โทรพิมพ์ หรือโทรสาร⁵⁰

ในประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการให้ความหมายของคำว่าข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ข้อมูลคอมพิวเตอร์ และสารสนเทศในรูปของดิจิทัลอื่นๆ เอาไว้อย่างกว้างๆ โดยให้ความหมายรวมถึง แฟ้มไปรษณีย์เสียง (Voice Mail Files) แฟ้มไปรษณีย์เสียงสำรอง (Backup Voice Mail Files) แฟ้มและไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์หรืออีเมล (E-mail Messages and Files) แฟ้มอีเมลสำรอง (Backup E-mail Files) อีเมลที่ถูกลบทิ้ง (Deleted E-mail) แฟ้มข้อมูล (Data Files) แฟ้มโปรแกรม (Program Files) แฟ้มบันทึกสำรองและถาวร (Backup and Archival) แฟ้มข้อมูลชั่วคราว (Temporary Files) แฟ้มประวัติระบบ (System History Files) สารสนเทศของเว็บไซต์ที่เก็บอยู่ในรูปแบบของข้อความ (Texts) รูปภาพ (Graphics) หรือเสียง (Audio) แฟ้มลงบันทึกเข้าออกเว็บไซต์ (Web Site Log Files) แฟ้มแคช (Cache Files) คุกกี้ (Cookies) และสารสนเทศอื่นๆ ที่บันทึกขึ้นโดยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์⁵¹

นอกจากนี้ ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ยังหมายความรวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับหมายเลขโทรศัพท์ที่โทรเข้าหรือโทรออก รายละเอียดการติดต่อ ที่อยู่ หรือสัญญาของการสื่อสารผ่านทาง

⁵⁰ ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์, ทวีศักดิ์ กอนันตกุล และ สุรางคณา แก้วจำนง, คำอธิบายพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ, 2544), หน้า 16.

⁵¹ ประเสริฐ คันธมานนท์ และ สมชัย จันทรมัสการ, “พยานหลักฐานดิจิทัล,” บทบัญญัติ 62 ตอน 1 (มีนาคม 2549): 45.

สายโทรศัพท์หรือผ่านทางอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อื่นๆ ซึ่งบันทึกหรือถอดรหัสการติดต่อสื่อสารดังกล่าวโดยอุปกรณ์ที่เรียกว่า “Pen Register Trap and Trace Device” ด้วย ซึ่งถึงแม้ว่าการบันทึกหรือถอดรหัสการติดต่อสื่อสารด้วย Pen Register Trap and Trace Device จะไม่สามารถทำให้ทราบถึงเนื้อหาของการสนทนาหรือการติดต่อสื่อสารได้ แต่ข้อมูลที่ได้อาจนำมาใช้เพื่อทำให้สามารถมองเห็นภาพเครือข่ายความเชื่อมโยงกันของเส้นทางการติดต่อสื่อสาร ตลอดจนกิจกรรมหรือความเคลื่อนไหวของบุคคลที่ตกเป็นเป้าหมายในการดักจับข้อมูลได้⁵²

การดักจับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นสามารถที่จะกระทำได้หลายวิธี โดยอาจจะกระทำโดยใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อดักจับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งผู้ส่งและผู้รับได้ส่งให้แก่กันผ่านทางระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ หรือผ่านทางระบบโครงข่ายอินเทอร์เน็ต ทั้งนี้การดักจับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ผ่านทางระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์นั้น สามารถทำได้ 2 วิธี วิธีแรกคือการเข้าถึงระบบคอมพิวเตอร์โดยตรงก่อนแล้วจึงทำการดักจับข้อมูล โดยคำว่า “การเข้าถึง” นี้ หมายความว่า การเข้าไป การสั่ง การสื่อสาร การนำข้อมูลเข้าไปเก็บไว้ การนำข้อมูลออกมา การใช้ประโยชน์ใดๆ จากข้อมูลคอมพิวเตอร์ ระบบคอมพิวเตอร์ และเครื่องข่ายคอมพิวเตอร์ สำหรับวิธีที่สอง คือการใช้เครื่องดักจับข้อมูล (electronic eavesdropping devices) ซึ่งเป็นอุปกรณ์ที่มีเทคโนโลยีสมัยใหม่ สามารถดักจับข้อมูลได้โดยไม่ต้องเข้าถึงระบบคอมพิวเตอร์เลย เพียงแต่วางเครื่องดักจับข้อมูลไว้ในระยะที่สามารถดักจับข้อมูลได้ก็เพียงพอแล้ว ซึ่งจะเห็นได้ว่าวิธีการนี้จะสามารถทำการดักจับข้อมูลได้ง่ายและสะดวกมากกว่าการใช้วิธีแรก เนื่องจากผู้กระทำการดักจับข้อมูลไม่จำเป็นต้องเข้าถึงระบบคอมพิวเตอร์ก่อน และข้อมูลที่ถูกเก็บไว้ในคอมพิวเตอร์ก็ได้ถูกแก้ไขเปลี่ยนแปลง หรือเกิดความเสียหายแต่อย่างใด ทำให้ไม่ปรากฏให้เห็นถึงร่องรอยของการกระทำ⁵³

2.2.3 ผลทางกฎหมายของการดักจับข้อมูล

การดักจับข้อมูลนั้นไม่ว่าจะกระทำในรูปแบบของการตรวจสอบไปรษณีย์ภัณฑ์ การดักฟังทางโทรศัพท์ หรือการดักจับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ก็ตาม ย่อมก่อให้เกิดผลทางกฎหมายด้วยกัน 2 ประการ ได้แก่ ประการแรก การดักจับข้อมูลนั้นเป็นการละเมิดต่อเสรีภาพในการติดต่อสื่อสาร

⁵² ธนชัย นักร้อง, “การตรวจสอบและถ่วงดุลการดักฟังทางโทรศัพท์และการได้มาซึ่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ ตามมาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547,” (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขากฎหมายอาญา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2538), หน้า 23.

⁵³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 25.

ของประชาชน ประการที่สอง การดักจับข้อมูลนั้นเป็นการกระทำความผิดและมีโทษทางอาญา ทั้งนี้ ผลทางกฎหมายทั้ง 2 ประการดังกล่าวมีที่มาและรายละเอียดดังนี้

2.2.3.1 การดักจับข้อมูลเป็นการละเมิดต่อเสรีภาพในการติดต่อสื่อสารของประชาชน

การดักจับข้อมูลนั้นถือได้ว่าเป็นการกระทำที่ไปละเมิดต่อเสรีภาพในการติดต่อสื่อสารของประชาชนอันเป็นสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ การพิจารณาถึงความหมาย ประเภท และลักษณะของสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ รวมทั้งบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยว่าได้มีการบัญญัติรับรองเสรีภาพในการติดต่อสื่อสารของประชาชนเอาไว้มากน้อยเพียงใดนั้น จะทำให้สามารถเข้าใจได้ว่าเหตุใดการดักจับข้อมูลจึงเป็นการละเมิดต่อเสรีภาพในการติดต่อสื่อสารของประชาชนอันเป็นสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ และจะสามารถกระทำการดังกล่าวโดยอาศัยข้อยกเว้นตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญได้หรือไม่ เพียงใด

“สิทธิ” (Right) หมายถึง อำนาจที่กฎหมายรับรองคุ้มครองให้แก่บุคคลในอันที่จะเรียกร้องให้บุคคลอื่นกระทำการหรือละเว้นกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง ไม่ว่าจะเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินหรือบุคคลอื่น เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตน ดังนั้น สิทธิจึงก่อให้เกิดหน้าที่แก่บุคคลอื่นด้วย⁵⁴

ในขณะที่ “เสรีภาพ” (Liberty) หมายถึง อำนาจที่กฎหมายรับรองคุ้มครองให้แก่บุคคลในอันที่จะกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งตามความประสงค์ของตนเองได้อย่างอิสระ⁵⁵ เป็นอำนาจที่บุคคลมีอยู่เหนือตนเองในการที่จะกำหนดตนเองโดยอิสระว่าจะกระทำการหรือไม่กระทำการใด ดังนั้น โดยหลักแล้วเสรีภาพจึงไม่ก่อให้เกิดหน้าที่ต่อบุคคลอื่นแต่อย่างใด⁵⁶

รัฐเสรีประชาธิปไตยทุกรัฐต่างก็ได้รับรองสิทธิและเสรีภาพด้านต่างๆ ที่มนุษย์แต่ละคนจำเป็นต้องมีและใช้เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพแห่งตนทั้งในทางกายภาพและในทางจิตใจให้แก่ประชาชนของตน โดยการบัญญัติเอาไว้ในรัฐธรรมนูญซึ่งรวมแล้วเรียกว่า “สิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน” (Fundamental rights and liberties) โดยสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานนี้อาจจะมีจำนวนที่มากน้อยแตกต่างกันออกไปตามสภาพสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และความเจริญก้าวหน้า

⁵⁴ วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2538), หน้า 21.

⁵⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 22.

⁵⁶ บรรเจิด สิงคะเนติ, หลักพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2555), หน้า 51.

ทางเทคโนโลยีของแต่ละประเทศและแต่ละยุคสมัย ยกเว้นแต่เพียงสิทธิในชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สิน ซึ่งในทุกประเทศและทุกยุคสมัยต่างก็ถือว่าเป็น “แก่น” (Core) ของสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน อันจะขาดไปเสียมิได้⁵⁷

บรรดาสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานซึ่งรัฐธรรมนูญของรัฐเสรีประชาธิปไตยต่างๆ ได้บัญญัติรับรองไว้ให้แก่ประชาชนนั้น อาจแบ่งได้ออกเป็น 6 ประเภท คือ⁵⁸

1) สิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล (Personal rights and liberties) เช่น ความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและร่างกาย บทบัญญัติที่ว่าบุคคลจะไม่ต้องรับโทษทางอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่ได้กระทำนั้นบัญญัติให้เป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่ทำความผิดมิได้ ตามหลัก “ไม่มีความผิด และไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมาย” (nullum crimen, nulla poena sine lege) เสรีภาพในเคหสถาน เสรีภาพในการติดต่อสื่อสารถึงกันโดยทางที่ชอบด้วยกฎหมาย เป็นต้น

2) สิทธิและเสรีภาพในทางความคิดและการแสดงออกซึ่งความคิด (Freedom of thought and expression) เช่น เสรีภาพในการนับถือศาสนา เสรีภาพทางวิชาการ เสรีภาพในการพูด การเขียน การพิมพ์ และการโฆษณา เป็นต้น

3) สิทธิและเสรีภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ (Social and economic rights and liberties) เช่น สิทธิในทรัพย์สิน เสรีภาพในการก่อตั้งนิติสัมพันธ์ระหว่างกัน สิทธิในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพ เป็นต้น

4) สิทธิและเสรีภาพในการรวมกลุ่ม (Freedom of assembly) เช่น เสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคม สหภาพ สหพันธ์ สหกรณ์ หรือหมู่คณะอื่นๆ เป็นต้น

5) สิทธิและเสรีภาพในทางการเมือง (Political rights and liberties) เช่น เสรีภาพในการรวมตัวกันเป็นพรรคการเมืองตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตย สิทธิเลือกตั้งและสมัครรับเลือกตั้ง เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ เป็นต้น

6) สิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติจากรัฐอย่างเท่าเทียมกัน เช่น บทบัญญัติที่รับรองว่าบุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน บทบัญญัติที่คุ้มครองบุคคลมิให้รัฐกระทำการใดๆ อันเป็นการรอนสิทธิหรือทำให้เสียประโยชน์อันควรมีควรได้ เพราะเหตุที่ตนนับถือศาสนาแตกต่างจากผู้อื่น เป็นต้น

⁵⁷ วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ, หน้า 16.

⁵⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 29-32.

อนึ่ง สิทธิและเสรีภาพซึ่งรัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองไว้ให้แก่ประชาชนนั้น จะมีอยู่ด้วยกัน 2 ลักษณะ กล่าวคือ⁵⁹

1) สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองไว้อย่างสัมบูรณ์ (Absolute) กล่าวคือ เป็นการรับรองโดยไม่มีเงื่อนไขหรือข้อจำกัดใดๆ ซึ่งได้แก่ สิทธิและเสรีภาพในทางความคิดหรือในมโนธรรม เนื่องจากเป็นเรื่องที่อยู่ภายในจิตใจโดยแท้ ไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญแก่ผู้อื่นหรือสังคมแต่อย่างใด ดังนั้น จึงเป็นสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองไว้ให้แก่ประชาชนอย่างสัมบูรณ์ เช่น เสรีภาพในการนับถือศาสนา เป็นต้น

2) สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองไว้อย่างสัมพัทธ์ (Relative) กล่าวคือ เป็นการรับรองโดยที่รัฐได้สงวนไว้ซึ่งอำนาจในการที่จะจำกัดการใช้สิทธิหรือเสรีภาพนั้นๆ ในภายหลังได้ ซึ่งได้แก่ สิทธิและเสรีภาพในการกระทำ เนื่องจากเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นในโลกภายนอก ซึ่งอาจจะมีผลกระทบกระเทือนต่อประโยชน์ของผู้อื่นหรือของสังคมได้ ดังนั้น รัฐธรรมนูญจึงมิได้บัญญัติรับรองไว้ให้แก่ประชาชนอย่างสัมบูรณ์ เช่น เสรีภาพในการพูด การเขียน การพิมพ์ หรือการโฆษณา นั้น รัฐสามารถที่จะจำกัดการใช้เสรีภาพดังกล่าวในลักษณะที่เป็นการลบลู่เกียรติยศหรือชื่อเสียงของบุคคลอื่น หรือเป็นการทำลายความมั่นคงของรัฐ หรือความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนได้

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่า เสรีภาพในการติดต่อสื่อสารถึงกันของประชาชนนั้นมีลักษณะเป็นสิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล (Personal rights and liberties) อันเป็นสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญอย่างหนึ่งซึ่งมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้น รัฐเสรีประชาธิปไตยต่างๆ จึงล้วนแต่ได้บัญญัติรับรองเสรีภาพในการติดต่อสื่อสารถึงกันของประชาชนนี้เอาไว้ในรัฐธรรมนูญของตน ซึ่งแน่นอนว่าย่อมรวมถึงประเทศไทยด้วย ดังจะเห็นได้จากบทบัญญัติในมาตรา 36 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ซึ่งบัญญัติเอาไว้ว่า

“บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการสื่อสารถึงกันโดยทางที่ชอบด้วยกฎหมาย

การตรวจ การกัก หรือการเปิดเผยสิ่งสื่อสารที่บุคคลมีติดต่อถึงกัน รวมทั้งการกระทำด้วยประการอื่นใดเพื่อให้ล่วงรู้ถึงข้อความในสิ่งสื่อสารทั้งหลายที่บุคคลมีติดต่อถึงกัน จะกระทำมิได้เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน”

⁵⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 49-50.

จากบทบัญญัติข้างต้น จะเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบันได้บัญญัติรับรองคุ้มครองเสรีภาพในการสื่อสารถึงกันผ่านทางที่ชอบด้วยกฎหมายของประชาชนเอาไว้ โดยบุคคลใดจะทำการตรวจ กัก เปิดเผย หรือกระทำด้วยประการอื่นใด เพื่อให้ล่วงรู้ถึงข้อความในสิ่งสื่อสารทั้งหลายที่บุคคลได้มีการติดต่อถึงกันไม่ได้ ด้วยเหตุนี้ การดักจับข้อมูลนั้นไม่ว่าจะกระทำในรูปแบบและวิธีการของการตรวจสอบไปรษณีย์ภัณฑ์ การดักฟังทางโทรศัพท์ หรือการดักจับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ก็ตาม โดยหลักแล้วย่อมเป็นการกระทำที่ละเมิดต่อเสรีภาพในการสื่อสารถึงกันของประชาชนอันเป็นสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติรับรองคุ้มครองไว้ อันเป็นการขัดต่อบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ

อย่างไรก็ดี เนื่องจากเสรีภาพในการติดต่อสื่อสารถึงกันนั้น มิใช่เป็นเรื่องที่อยู่ภายในจิตใจโดยแท้ อันเป็นสิทธิและเสรีภาพในทางความคิดหรือมโนธรรมซึ่งรัฐธรรมนูญจะรับรองไว้อย่างสัมบูรณ์ (Absolute) หากแต่เป็นสิทธิและเสรีภาพในการกระทำซึ่งรัฐธรรมนูญได้รับรองไว้อย่างสัมพัทธ์ (Relative) เท่านั้น ด้วยเหตุนี้ รัฐจึงมีอำนาจในการที่จะจำกัดเสรีภาพในการติดต่อสื่อสารของประชาชนเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น และ/หรือ เพื่อรักษาไว้ซึ่งประโยชน์ของส่วนรวมได้⁶⁰ ดังจะเห็นได้จากข้อยกเว้นซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา 36 วรรคสองตอนท้ายของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ว่า “...เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐหรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน”

การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในการที่จะไม่ถูกตรวจ กัก เปิดเผย หรือกระทำด้วยประการอื่นใด เพื่อให้ล่วงรู้ถึงการติดต่อสื่อสารถึงกันนั้นเป็นการให้การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญ รวมถึงเป็นมาตรการในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาอย่างหนึ่ง ซึ่งมักจะถูกรับรองโดยกฎหมายมาใช้เพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิด หรือช่วยให้รอดพ้นจากการถูกจับกุมหรือลงโทษอยู่บ่อยครั้ง เช่น การที่บรรดาอาชญากรได้ทำการติดต่อสื่อสารถึงกันเพื่อวางแผน นัดหมาย สั่งการ ลงมือกระทำความผิด ไปตลอดจนถึงการหลบหนี ปิดบังซ่อนเร้นหรือทำลายพยานหลักฐานหลังจากที่ได้กระทำความผิดเสร็จสิ้น โดยกระทำผ่านทางอุปกรณ์เครื่องมือสื่อสารประเภทต่างๆ เช่น โทรศัพท์ โทรศัพท์เคลื่อนที่ หรือคอมพิวเตอร์ ฯลฯ ซึ่งในปัจจุบันได้มีเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าทันสมัยไปมาก หากเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถที่จะทำการตรวจสอบการติดต่อสื่อสารใดๆ ของประชาชนได้เลยแล้ว ย่อมจะเป็นการส่งผลให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้บังคับใช้กฎหมายต้องประสบกับปัญหาและอุปสรรคในการสืบสวนสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อเอาผิดและลงโทษกับบรรดาอาชญากรเหล่านี้

⁶⁰ เรื่องเดียวกัน.

อันเป็นการส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่เกิดขึ้นอยู่ในปัจจุบันเป็นอย่างมาก

ดังนั้น การกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถที่จะกระทำการดักจับ ดักฟัง หรือตรวจสอบข้อมูลการติดต่อสื่อสารถึงกันของบุคคล ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยได้ว่าจะมีหรือได้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น และเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่อาจใช้วิธีการอื่นใดในการสืบสวนสอบสวนและแสวงหาพยานหลักฐานที่เหมาะสมหรือมีประสิทธิภาพมากกว่าได้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานในคดีอาญา จึงถือได้ว่าเป็นกรณีที่รัฐใช้อำนาจในการที่จะจำกัดเสรีภาพในการติดต่อสื่อสารของประชาชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนโดยส่วนรวม หากเป็นกรณีที่มีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจเอาไว้แล้ว ก็ย่อมสามารถที่จะกระทำการดังกล่าวได้ ตามข้อยกเว้นซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา 36 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 นั่นเอง

2.2.3.2 การดักจับข้อมูลเป็นการกระทำความผิดและมีโทษทางอาญา

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในตอนต้นว่าเสรีภาพในการติดต่อสื่อสารถึงกันนั้นเป็นสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติรับรองคุ้มครองเอาไว้ให้แก่ประชาชน ดังนั้น การดักจับข้อมูลการติดต่อสื่อสารของผู้อื่นโดยที่ไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และกฎหมายบัญญัติให้อำนาจเอาไว้ ย่อมเป็นการละเมิดต่อเสรีภาพในการติดต่อสื่อสารของผู้อื่น อันเป็นการขัดต่อบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ ด้วยเหตุนี้ เพื่อให้เป็นการสอดคล้องกับบทบัญญัติดังกล่าวของรัฐธรรมนูญ จึงได้มีการกำหนดให้การกระทำที่มีลักษณะเป็นการละเมิดต่อเสรีภาพในการสื่อสารของผู้อื่นเป็นการกระทำความผิดและมีโทษทางอาญา ดังที่ได้ปรากฏให้เห็นในกฎหมายฉบับต่างๆ ดังต่อไปนี้

1) ประมวลกฎหมายอาญา

ประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติลักษณะความผิดและโทษทางอาญาสำหรับเจ้าพนักงานและบุคคลที่ได้กระทำละเมิดต่อเสรีภาพในการสื่อสารของผู้อื่นเอาไว้ในมาตรา 163 และมาตรา 322 ดังนี้

มาตรา 163⁶¹ ได้กำหนดให้เจ้าพนักงานซึ่งมีหน้าที่ในการไปรษณีย์ โทรเลข หรือ โทรศัพท์ ที่ได้กระทำการอันมิชอบด้วยหน้าที่โดยการเปิด หรือยอมให้ผู้อื่นเปิด หรือทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้สูญหาย หรือยอมให้ผู้อื่นทำให้เสียหาย ทำลายหรือทำให้สูญหาย หรือกัก ส่งให้ผิดทาง หรือส่งให้แก่บุคคลซึ่งรู้ว่ามิใช่เป็นผู้ควรรับ ซึ่งจดหมายหรือสิ่งอื่นที่ส่งทางไปรษณีย์หรือโทรเลข หรือโดยการเปิดเผยข้อความที่ส่งทางไปรษณีย์ ทางโทรเลข หรือทางโทรศัพท์นั้น มีความผิด โดยมีอัตราโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 322⁶² ได้กำหนดให้ผู้ที่เปิดผนึก หรือเอาจดหมาย โทรเลข หรือเอกสาร ใดๆ ซึ่งปิดผนึกของผู้อื่นไป ไม่ว่าจะกระทำไปเพื่อล่วงรู้ข้อความ หรือเพื่อนำข้อความในจดหมาย โทรเลข หรือเอกสารนั้นออกเปิดเผยก็ตาม หากการกระทำดังกล่าวจะเกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่ง ผู้ใด ผู้กระทำย่อมมีความผิด โดยมีอัตราโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

2) พระราชบัญญัติไปรษณีย์ พ.ศ. 2477

พระราชบัญญัติไปรษณีย์ พ.ศ. 2477 ได้บัญญัติลักษณะความผิดและโทษ ทางอาญาสำหรับเจ้าพนักงานและบุคคลที่ได้กระทำละเมิดต่อเสรีภาพในการสื่อสารทางไปรษณีย์ ของผู้อื่นเอาไว้ในมาตรา 58 และมาตรา 70 ดังนี้

มาตรา 58⁶³ ได้กำหนดให้เจ้าพนักงานซึ่งได้กระทำการโดยมิชอบด้วยหน้าที่ ทำการเปิด หรือยอมให้ผู้อื่นเปิดดูไปรษณีย์ หรือไปรษณีย์ภัณฑ์ในระหว่างส่งทางไปรษณีย์ หรือตั้งใจ

⁶¹ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 163 บัญญัติว่า “ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน มีหน้าที่ในการไปรษณีย์ โทรเลขหรือโทรศัพท์ กระทำการอันมิชอบด้วยหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (1) เปิด หรือยอมให้ผู้อื่นเปิด จดหมายหรือสิ่งอื่นที่ส่งทางไปรษณีย์หรือโทรเลข
- (2) ทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้สูญหาย หรือยอมให้ผู้อื่นทำให้เสียหาย ทำลายหรือทำให้สูญหาย ซึ่ง จดหมายหรือสิ่งอื่นที่ส่งทางไปรษณีย์หรือโทรเลข
- (3) กัก ส่งให้ผิดทาง หรือส่งให้แก่บุคคลซึ่งรู้ว่ามิใช่เป็นผู้ควรรับซึ่งจดหมายหรือสิ่งอื่นที่ส่งทางไปรษณีย์ หรือโทรเลข หรือ

- (4) เปิดเผยข้อความที่ส่งทางไปรษณีย์ ทางโทรเลขหรือทางโทรศัพท์
ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

⁶² ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 322 บัญญัติว่า “ผู้ใดเปิดผนึกหรือเอาจดหมาย โทรเลข หรือเอกสาร ใดๆ ซึ่งปิดผนึกของผู้อื่นไป เพื่อล่วงรู้ข้อความก็ดี เพื่อนำข้อความในจดหมาย โทรเลข หรือเอกสารเช่นนั้น ออกเปิดเผยก็ดี ถ้าการกระทำนั้นน่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับ ไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

⁶³ พระราชบัญญัติไปรษณีย์ พ.ศ. 2477 มาตรา 58 บัญญัติว่า “ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงานกระทำผิดหน้าที่ ของตน เปิดหรือยอมให้ผู้อื่นเปิดดูไปรษณีย์ หรือไปรษณีย์ภัณฑ์ในระหว่างส่งทางไปรษณีย์ หรือตั้งใจกัก หรือ

กัก หรือหน่วงเหนี่ยว หรือยอมให้ผู้อื่นกักหรือหน่วงเหนี่ยวลงไปรษณีย์ หรือไปรษณีย์ภัณฑ์ โดยมีได้อำนาจตามพระราชบัญญัตินี้ หรือตามคำสั่งของรัฐมนตรี หรือศาลที่มีอำนาจ มีความผิด โดยมีอัตราโทษจำคุกไม่เกินห้าปีและปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท

มาตรา 70⁶⁴ ได้กำหนดให้ผู้กระทำการขัดขวาง กีดกัน หน่วงเหนี่ยว กัก หรือทำให้เนิ่นช้า ต่อการนำส่งลงไปรษณีย์ หรือไปรษณีย์ภัณฑ์ในระหว่างส่งทางไปรษณีย์ หรือด้วยอุบายอย่างใดๆ กระทำการเปิดลงไปรษณีย์ หรือไปรษณีย์ภัณฑ์ในระหว่างส่งทางไปรษณีย์ โดยมีได้อำนาจตามพระราชบัญญัตินี้ หรือตามคำสั่งของรัฐมนตรี หรือของศาลที่มีอำนาจ มีความผิด โดยมีอัตราโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

3) พระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. 2498

พระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. 2498 ได้บัญญัติห้ามมิให้บุคคลใดกระทำการละเมิดต่อเสรีภาพในการสื่อสารทางวิทยุคมนาคมของผู้อื่น และกำหนดโทษทางอาญาเอาไว้ในมาตรา 17 และมาตรา 25 ดังนี้

มาตรา 17⁶⁵ ได้กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการดักจับไว้ ใช้ประโยชน์ หรือเปิดเผยโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งข่าววิทยุคมนาคมที่มีได้มุ่งหมายเพื่อประโยชน์สาธารณะ หรือ

หน่วงเหนี่ยว หรือยอมให้ผู้อื่นกักหรือหน่วงเหนี่ยวลงไปรษณีย์ หรือไปรษณีย์ภัณฑ์ ผู้นั้นมีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี และปรับไม่เกินพันบาท

แต่มาตรานี้ ไม่เกินความถึงการเปิด หรือกัก หรือหน่วงเหนี่ยวลงไปรษณีย์ หรือไปรษณีย์ภัณฑ์ โดยอำนาจอำนาจตามพระราชบัญญัตินี้ หรือตามคำสั่งของรัฐมนตรี หรือศาลที่มีอำนาจ”

⁶⁴ พระราชบัญญัติไปรษณีย์ พ.ศ. 2477 มาตรา 70 บัญญัติว่า “ผู้ใดขัดขวาง กีดกัน หน่วงเหนี่ยว กัก หรือทำให้เนิ่นช้าต่อการนำส่งลงไปรษณีย์ หรือไปรษณีย์ภัณฑ์ในระหว่างส่งทางไปรษณีย์ หรือด้วยอุบายอย่างใดๆ เปิดลงไปรษณีย์ หรือไปรษณีย์ภัณฑ์ในระหว่างส่งทางไปรษณีย์ เว้นแต่โดยอำนาจอำนาจตามพระราชบัญญัตินี้ หรือตามคำสั่งของรัฐมนตรี หรือของศาลที่มีอำนาจ ผู้นั้นมีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรานี้ ไม่ตัดอำนาจที่จะกักเจ้าพนักงานหรือบุคคลใดที่กำลังนำส่งลงไปรษณีย์หรือไปรษณีย์ภัณฑ์ในระหว่างส่งทางไปรษณีย์ โดยมีข้อหาว่ากระทำความผิดตามกฎหมายลักษณะอาชญาหรือกฎหมายอื่นที่ใช้อยู่ในเวลานั้น”

⁶⁵ พระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. 2498 มาตรา 17 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดดักจับไว้ ใช้ประโยชน์ หรือเปิดเผยโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งข่าววิทยุคมนาคมที่มีได้มุ่งหมายเพื่อประโยชน์สาธารณะ หรือที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประเทศชาติหรือประชาชน”

ที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประเทศชาติหรือประชาชน โดยผู้ที่ฝ่าฝืนย่อมมีความผิด และมีอัตราโทษตามมาตรา 25⁶⁶ คือ ปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือจำคุกไม่เกินสองปี หรือทั้งปรับทั้งจำ

4) พระราชบัญญัติการประกอบกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2544

พระราชบัญญัติการประกอบกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2544 ได้บัญญัติลักษณะความผิดและโทษทางอาญาสำหรับบุคคลที่ได้กระทำละเมิดต่อเสรีภาพในการสื่อสารทางโทรคมนาคมของผู้อื่น เอาไว้ในมาตรา 74 ดังนี้

มาตรา 74⁶⁷ ได้กำหนดให้ผู้ซึ่งกระทำความผิดด้วยประการใดๆ เพื่อดักจับไว้ ใช้ประโยชน์ หรือเปิดเผยข้อความข่าวสาร หรือข้อมูลอื่นใดที่มีการสื่อสารทางโทรคมนาคมโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายมีความผิด โดยมีอัตราโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ทั้งนี้ คำว่า “โทรคมนาคม” นั้น หมายความว่า การส่ง การแพร่ หรือการรับ เครื่องหมาย สัญญาณ ตัวหนังสือ ตัวเลข ภาพ เสียง รหัส หรือสิ่งอื่นใดซึ่งสามารถให้เข้าใจความหมายได้โดยระบบคลื่น ความถี่ ระบบสาย ระบบแสง ระบบแม่เหล็กไฟฟ้า หรือระบบอื่น⁶⁸ ดังนั้น การสื่อสารทางโทรคมนาคมจึงหมายความรวมถึงการติดต่อสื่อสารทางโทรศัพท์ด้วย ด้วยเหตุนี้ การดักฟังทางโทรศัพท์จึงเป็นการกระทำความผิดและมีโทษตามมาตรา 74 ข้างต้นนี้

5) พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550

พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ได้บัญญัติลักษณะความผิดและโทษทางอาญาสำหรับบุคคลที่ได้กระทำละเมิดต่อเสรีภาพในการสื่อสารของผู้อื่นโดยการดักจับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งส่งผ่านทางระบบคอมพิวเตอร์เอาไว้ในมาตรา 5 มาตรา 7 และมาตรา 8 ดังนี้

⁶⁶ พระราชบัญญัติวิฤคณาคม พ.ศ. 2498 มาตรา 25 บัญญัติว่า “ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 7 มาตรา 8 หรือมาตรา 17 มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือจำคุกไม่เกินสองปี หรือทั้งปรับทั้งจำ”

⁶⁷ พระราชบัญญัติการประกอบกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2544 มาตรา 74 บัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำความผิดด้วยประการใดๆ เพื่อดักจับไว้ ใช้ประโยชน์ หรือเปิดเผยข้อความข่าวสาร หรือข้อมูลอื่นใดที่มีการสื่อสารทางโทรคมนาคมโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

⁶⁸ พระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2553 ได้กำหนดคำนิยามของคำว่า “โทรคมนาคม” เอาไว้ในมาตรา 4

มาตรา 5⁶⁹ ได้กำหนดให้ผู้ซึ่งเข้าถึงโดยมิชอบซึ่งระบบคอมพิวเตอร์ที่มีมาตรการป้องกันการเข้าถึงโดยเฉพาะและมาตรการนั้นมิได้มีไว้สำหรับบุคคลนั้น มีความผิด โดยมีอัตราโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 7⁷⁰ ได้กำหนดให้ผู้ซึ่งเข้าถึงโดยมิชอบซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่มีมาตรการป้องกันการเข้าถึงโดยเฉพาะและมาตรการนั้นมิได้มีไว้สำหรับบุคคลนั้น มีความผิด โดยมีอัตราโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 8⁷¹ ได้กำหนดให้ผู้ซึ่งกระทำการโดยมิชอบด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์เพื่อดักจับไว้ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ของผู้อื่นที่อยู่ระหว่างการส่งในระบบคอมพิวเตอร์ และข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นมิได้มีไว้เพื่อประโยชน์สาธารณะหรือเพื่อให้บุคคลทั่วไปใช้ประโยชน์ได้ มีความผิด โดยมีอัตราโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ตามกฎหมายฉบับนี้ ได้ให้คำนิยามของคำว่า “ข้อมูลคอมพิวเตอร์” เอาไว้ว่า หมายถึง ข้อมูล ข้อความ คำสั่ง ชุดคำสั่ง หรือสิ่งอื่นใดบรรดาที่อยู่ในระบบคอมพิวเตอร์ในสภาพที่ระบบคอมพิวเตอร์อาจประมวลผลได้ และให้หมายความรวมถึงข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ตามกฎหมายว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ด้วย นอกจากนี้ ข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นยังหมายความรวมถึง “ข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์” อันได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับการติดต่อสื่อสารของระบบคอมพิวเตอร์ ซึ่งแสดงถึงแหล่งกำเนิด ต้นทาง ปลายทาง เส้นทาง เวลา วันที่ ปริมาณ ระยะเวลา ชนิดของบริการ หรืออื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการติดต่อสื่อสารของระบบคอมพิวเตอร์นั้นด้วย⁷²

จะเห็นได้ว่าการดักจับข้อมูลนั้นไม่ว่าจะกระทำในรูปแบบของการตรวจสอบไปรษณีย์ภัณฑ์ การดักฟังทางโทรศัพท์ หรือการดักจับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ก็ตาม หากกระทำโดยที่ไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และ

⁶⁹ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 มาตรา 5 บัญญัติว่า “ผู้ใดเข้าถึงโดยมิชอบซึ่งระบบคอมพิวเตอร์ที่มีมาตรการป้องกันการเข้าถึงโดยเฉพาะและมาตรการนั้นมิได้มีไว้สำหรับตน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

⁷⁰ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 มาตรา 7 บัญญัติว่า “ผู้ใดเข้าถึงโดยมิชอบซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่มีมาตรการป้องกันการเข้าถึงโดยเฉพาะและมาตรการนั้นมิได้มีไว้สำหรับตน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

⁷¹ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 มาตรา 8 บัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำด้วยประการใดโดยมิชอบด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์เพื่อดักจับไว้ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ของผู้อื่นที่อยู่ระหว่างการส่งในระบบคอมพิวเตอร์ และข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นมิได้มีไว้เพื่อประโยชน์สาธารณะหรือเพื่อให้บุคคลทั่วไปใช้ประโยชน์ได้ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

⁷² พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ได้กำหนดคำนิยามของคำว่า “ข้อมูลคอมพิวเตอร์” และ “ข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์” เอาไว้ในมาตรา 3

กฎหมายบัญญัติให้อำนาจเอาไว้แล้ว ย่อมเป็นการกระทำที่ละเมิดต่อเสรีภาพในการติดต่อสื่อสารของประชาชนอันเป็นสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งในมาตรา 36 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้บัญญัติรับรองคุ้มครองเอาไว้ นอกจากนี้ การดักจับข้อมูลยังเป็นการกระทำ ความผิดและมีโทษทางอาญา ตามที่ได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติไปรษณีย์ พ.ศ. 2477 พระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. 2498 พระราชบัญญัติการประกอบกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2544 และพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ทั้งนี้ การดักจับข้อมูลดังกล่าวจะมีความผิดและต้องรับโทษตามกฎหมายฉบับใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับลักษณะของการกระทำและรูปแบบของการติดต่อสื่อสารที่ได้ไปกระทำละเมิดนั่นเอง

2.2.4 การรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาจากการดักจับข้อมูล

การดักจับข้อมูลการติดต่อสื่อสารของผู้อื่นนั้นเป็นการกระทำที่ละเมิดต่อเสรีภาพในการติดต่อสื่อสารซึ่งรัฐธรรมนูญได้บัญญัติรับรองคุ้มครองเอาไว้ให้แก่ประชาชน อีกทั้งยังมีกฎหมายบัญญัติเอาไว้ด้วยว่าการกระทำในลักษณะดังกล่าวนั้นเป็นการกระทำความผิดและมีบทกำหนดโทษทางอาญาดังนั้น การดักจับข้อมูลซึ่งได้กระทำไปโดยมิได้มีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจเอาไว้ว่าเป็นกรณีที่สามารถจะกระทำได้ ถึงแม้ว่าบุคคลผู้ที่กระทำการดักจับข้อมูลนั้นจะเป็นเจ้าพนักงาน หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ และได้กระทำไปเพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน และรวบรวมพยานหลักฐานในการที่จะเอาผิดและลงโทษกับบรรดาอาชญากรผู้กระทำความผิดอาญาก็ตาม การกระทำดังกล่าวนั้นก็ยังคงเป็นการกระทำที่มีขอบด้วยกฎหมายซึ่งเจ้าพนักงาน หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้กระทำความผิดและจะต้องรับโทษทางอาญาเช่นเดียวกัน

อย่างไรก็ดี แม้ว่าการดักจับข้อมูลซึ่งเจ้าพนักงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐได้กระทำไปโดยมิได้มีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจเอาไว้ นั้นจะเป็นการกระทำที่มีขอบด้วยกฎหมายซึ่งเจ้าพนักงาน หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้กระทำความผิดและจะต้องรับโทษ แต่สุดท้ายการดักจับข้อมูลดังกล่าวนั้นก็ทำให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานที่จะนำมาใช้เอาผิดและลงโทษกับบรรดาอาชญากรอยู่ดี ด้วยเหตุนี้ จึงจำเป็นที่จะต้องพิจารณาว่าพยานหลักฐานที่ได้มาจากการที่เจ้าพนักงาน หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ กระทำการดักจับข้อมูลการติดต่อสื่อสารโดยมิชอบด้วยกฎหมายนี้ จะนำมาใช้เป็นพยานหลักฐานที่ศาลสามารถรับฟังเพื่อพิสูจน์การกระทำความผิดของจำเลยได้หรือไม่ เพียงใด โดยการศึกษาถึงแนวคิดเกี่ยวกับการรับฟังพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นหรือได้มาโดยมิชอบ การรับฟังพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยมิชอบ การรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยกระบวนการอันมิชอบ ดังนี้

2.2.4.1 แนวคิดเกี่ยวกับการรับฟังพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นหรือได้มาโดยมิชอบ

แนวคิดเกี่ยวกับการรับฟังพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นหรือได้มาโดยมิชอบนั้นเกิดขึ้นและพัฒนามาจากประเทศที่ใช้ระบบคอมมอนลอว์⁷³ โดยอาจแบ่งแนวคิดได้ออกเป็น 2 ฝ่าย ดังนี้

ฝ่ายแรก มีแนวคิดว่าพยานหลักฐานที่มีคุณค่าในการพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงในคดีได้นั้น สมควรที่จะยอมให้นำสืบให้ศาลได้รู้และรับฟังเพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีได้⁷⁴ ถ้าพยานหลักฐานนั้นเกี่ยวข้องกับประเด็นแห่งคดีแล้ว ศาลก็รับฟังได้ ไม่ควรที่จะตัดทิ้งไป ถึงแม้ว่าการแสวงหาได้มาซึ่งพยานหลักฐานเหล่านั้นจะเกิดจากการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายก็ตาม⁷⁵ เพราะถือว่าการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้นเป็นคนละประเด็นกับการรับฟังพยานหลักฐานนั้น การที่จะรับฟังพยานหลักฐานชิ้นนั้นหรือไม่จึงจะต้องพิจารณาแยกออกจากกัน⁷⁶ การที่เจ้าหน้าที่กระทำผิดหรือกระทำโดยมิชอบในการแสวงหาและรวบรวมพยานหลักฐานมานั้นก็ควรที่จะแยกไปดำเนินการทางวินัย หรือทางกฎหมายกับเจ้าหน้าที่ดังกล่าวแยกเป็นอีกส่วนหนึ่งต่างหาก⁷⁷ ไม่ควรที่จะนำเอาการกระทำความผิดของเจ้าหน้าที่มาทำให้การวินิจฉัยข้อเท็จจริงในคดีต้องผิดพลาดไปจากความเป็นจริง ซึ่งปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนในพยานหลักฐานชิ้นนั้นอยู่แล้ว แนวคิดนี้จึงมีความเห็นไปในทางที่ว่าไม่ควรที่จะนำเอาเหตุที่ว่าพยานหลักฐานนั้นเกิดขึ้นหรือได้มาโดยมิชอบมาเป็นบัพตัตพยาน ดังที่กฎหมายอังกฤษใช้อยู่⁷⁸

ฝ่ายที่สอง มีแนวคิดตรงข้ามกันกับฝ่ายแรก โดยเห็นว่า ถึงแม้พยานหลักฐานที่เกิดขึ้นหรือได้มาโดยมิชอบนั้นจะเป็นพยานหลักฐานที่พิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีได้ก็ตาม แต่การที่เจ้าพนักงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐไปกระทำการแสวงหาพยานหลักฐานมาด้วยวิธีการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายที่เป็นหลักพื้นฐานของสังคม ศาลจะรับฟังพยานหลักฐานเหล่านี้ไม่ได้⁷⁹ มิฉะนั้นแล้วจะเท่ากับเป็นการยอมรับหรือสนับสนุนให้

⁷³ จรัญ ภักดีธนากุล, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2555), หน้า 297-298.

⁷⁴ เข็มชัย ชุตินวงศ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน, พิมพ์ครั้งที่ 8 (กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณการ, 2551), หน้า 278.

⁷⁵ โสภณ รัตนากร, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน, พิมพ์ครั้งที่ 10 (กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณการ, 2553), หน้า 211.

⁷⁶ จรัญ ภักดีธนากุล, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน, หน้า 297-298.

⁷⁷ ธาณี สิงหนาท, คำอธิบายพยานหลักฐานคดีแพ่งและคดีอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 11 (กรุงเทพมหานคร: กรุณสยาม พับลิชชิ่ง, 2555), หน้า 373.

⁷⁸ จรัญ ภักดีธนากุล, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน, หน้า 297-298.

⁷⁹ เรื่องเดียวกัน.

เจ้าพนักงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการแสวงหาพยานหลักฐานโดยใช้วิธีการที่มีชอบด้วยกฎหมายหรือนอกกฎหมายเพิ่มมากขึ้น ซึ่งถือได้ว่าเป็นความชั่วร้ายและก่อให้เกิดผลเสียมากกว่าการปล่อยให้อาชญากรหลุดรอดไปเสียอีก⁸⁰ ศาลจึงไม่ควรที่จะสนับสนุนสิ่งที่ผิดกฎหมายเช่นนี้⁸¹ ดังนั้น แนวคิดนี้จึงมีความเห็นไปในทางที่ห้ามมิให้รับฟังพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นหรือได้มาโดยมิชอบ เพื่อเป็นการป้องปรามและยับยั้งมิให้เจ้าพนักงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้วิธีการที่มีชอบด้วยกฎหมายในการแสวงหาพยานหลักฐาน⁸² ถึงแม้ว่าการตัดพยานหลักฐานเหล่านี้จะเสียประโยชน์ในคดีที่เป็นปัญหาอยู่บ้าง แต่ก็ก็จะก่อให้เกิดประโยชน์ในภาพรวมแก่ระบบงานยุติธรรมทางอาญาของประเทศดังที่ใช้อยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา⁸³

ถึงแม้ว่าแนวคิดทั้ง 2 ฝ่ายนี้จะตั้งอยู่บนประโยชน์สาธารณะเช่นเดียวกัน แต่ก็มีแนวคิดที่ขัดแย้งกันมาโดยตลอด ไม่ว่าจะในต่างประเทศหรือแม้แต่ในประเทศไทยเองก็ตาม ดังนั้น กฎหมายในเรื่องนี้ของทุกประเทศจึงมักจะไม่ใช่เขียนหรือบัญญัติไปในทางแนวคิดใดแนวคิดหนึ่งในลักษณะที่เป็นการตายตัว กล่าวคือ ไม่มีประเทศใดบัญญัติกฎหมายในเรื่องนี้ให้เป็นการเด็ดขาดไปในทางใดทางหนึ่งว่าถ้าเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นหรือได้มาโดยมิชอบแล้วจะต้องตัดทิ้งทั้งหมด ห้ามมิให้รับฟังทั้งสิ้นโดยไม่มีข้อยกเว้นเลย และในทางกลับกันก็ไม่มีประเทศใดบัญญัติกฎหมายให้รับฟังพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นหรือได้มาโดยมิชอบนี้ทั้งหมดโดยไม่คำนึงถึงว่าการกระทำที่ไม่ถูกต้องหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายของเจ้าพนักงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นจะมีความรุนแรงและทำให้เกิดความเสียหายต่อสังคมมากน้อยเพียงใด ดังนั้น กฎหมายในเรื่องนี้ของทุกประเทศจึงมักจะวางหลักเกณฑ์เอาไว้ในลักษณะที่ยืดหยุ่น ให้สามารถปรับใช้ได้เหมาะสมกับเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นรายกรณีไป ก่อให้เกิดความสมดุลระหว่างสองแนวคิดซึ่งมีความขัดแย้งกันอยู่เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมได้มากที่สุดนั่นเอง⁸⁴

2.2.4.2 การรับฟังพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยมิชอบ

พยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยมิชอบนั้น หมายถึง พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคล ซึ่งเกิดจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง หรือโดยมิชอบประการอื่น ทั้งนี้ ตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 บัญญัติเอาไว้ว่า

⁸⁰ โสภณ รัตนากร, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน, หน้า 210.

⁸¹ เข็มชัย ชุตินวงศ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน, หน้า 278.

⁸² ธาณี สิงหนาท, คำอธิบายพยานหลักฐานคดีแพ่งและคดีอาญา, หน้า 373.

⁸³ จริญญา ภัคดีธนากุล, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน, หน้า 297-298.

⁸⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 298-300.

“มาตรา 226 พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคลซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่า จำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องเป็นพยานชนิดที่มีได้เกิดขึ้นจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง หรือโดยมิชอบประการอื่น และให้สืบตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นอันว่าด้วยการสืบพยาน”

จากบทบัญญัติในมาตรา 226 ข้างต้น จะเห็นได้ว่าพยานหลักฐานใดถึงแม้ว่าจะมีคุณสมบัติสามารถใช้พิสูจน์ถึงความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลยได้ก็ตาม แต่ถ้าเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นจากใช้วิธีการอันมิชอบด้วยกฎหมายดังกล่าวข้างต้นแล้ว ก็ต้องห้ามมิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐานโดยผลของมาตรา 226 นี้⁸⁵

ตัวอย่างของพยานหลักฐานเกิดขึ้นจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง เช่น การที่พนักงานสอบสวนแนะนำจำเลยว่า ถ้ารับเสียคงจะได้รับความกรุณาจากศาลเพราะเรื่องนี้ มีหลักฐาน เป็นการทำให้จำเลยหลงเชื่อ จึงมิใช่คำรับโดยสุจริต หรือ การที่บอกแก่จำเลยว่า ถ้ารับเสียทีเดียว จะกันไว้เป็นพยานโดยไม่ฟ้องจำเลย เป็นการให้สัญญา หรือ การที่บอกว่ามีพยานยืนยันเอาผิดแก่จำเลย ซึ่งความจริงแล้วไม่มี เป็นการหลอกจำเลย คำรับที่เกิดจากการจงใจ หลอกลวง และให้สัญญาเหล่านี้ จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานไม่ได้⁸⁶

สำหรับพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยมิชอบประการอื่นตามมาตรา 226 นั้น อาจเป็นการกระทำต่อร่างกายหรือจิตใจของพยาน เพื่อบีบบังคับให้พยานให้ถ้อยคำ เช่น การมอมยา การไม่ให้น้ำ ไม่ให้อาหาร การไม่ให้หลับนอน การสะกดจิต เป็นต้น⁸⁷

อย่างไรก็ดี สำหรับกรณีของพยานหลักฐานที่ได้มาจากการล่อให้กระทำความผิด (Entrapment) นั้น ศาลฎีกาได้วางแนวบรรทัดฐานเอาไว้ว่า เจ้าพนักงานมีสิทธิที่จะแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อใช้ในการพิสูจน์ความผิดของจำเลย ตราบเท่าที่การแสวงหาพยานหลักฐานนั้น ไม่เป็นการชักจูงให้ผู้ที่ไม่เคยมีเจตนากระทำความผิดต้องมากระทำความผิด⁸⁸ เช่น การที่ตำรวจปลอมตัวเป็นลูกค้าขอร่วมประเวณีกับจำเลยเพื่อพิสูจน์ว่ามีการค้าประเวณีในสถานอาบอบนวดจริงหรือไม่แล้วจำเลยยอมร่วมประเวณีและรับเงินจากตำรวจนั้น ไม่เป็นการแสวงหาพยานหลักฐานโดยมิชอบแต่อย่างใด (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1163/2518) หรือการที่เจ้าพนักงานตำรวจใช้สายล่อลวงไป ล่อซื้อยาเสพติดให้โทษจากจำเลย มิได้เป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย มิได้ผิดศีลธรรมหรือทำนองคลองธรรม

⁸⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 300.

⁸⁶ เข็มชัย ชุตินวงศ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน, หน้า 275.

⁸⁷ โสภณ รัตนากร, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน, หน้า 208.

⁸⁸ พรเพชร วิชิตชลชัย, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2555), หน้า 108.

มิได้เป็นการใส่ร้ายป้ายสีหรือยัดเยียดความผิดให้จำเลย หากจำเลยมิได้มียาเสพติดให้โทษไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย เมื่อสายลับไปขอซื้อยาเสพติดให้โทษจากจำเลย จำเลยย่อมไม่มียาเสพติดให้โทษจะจำหน่ายให้แก่สายลับ ความผิดย่อมไม่อาจเกิดขึ้นได้ การกระทำของเจ้าพนักงานตำรวจดังกล่าวเป็นเพียงวิธีการเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลย ไม่เป็นการแสวงหาพยานหลักฐานโดยมิชอบ ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน ศาลรับฟังเพื่อลงโทษจำเลยได้ ไม่ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 (คำพิพากษาฎีกาที่ 59/2542)⁸⁹ นอกจากนี้ ยังถือได้ว่าการล่อซื้อยาเสพติดนั้นเป็นการปฏิบัติการอำพราง ซึ่งในปัจจุบันได้มีพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ. 2550 มาตรา 7⁹⁰ อนุญาตให้เจ้าพนักงานสามารถกระทำการดังกล่าวเพื่อสืบสวนความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดได้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง และพยานหลักฐานที่ได้มาจากการอำพรางของเจ้าพนักงานนั้นให้รับฟังเป็นพยานหลักฐานได้⁹¹

จะเห็นได้ว่าพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยมิชอบเหล่านี้มีความไม่น่าเชื่อถืออยู่ในตัวเอง เนื่องจากเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นเพราะพยานถูกขู่เช็ญ บังคับ จูงใจ ให้สัญญา หรือหลอกลวง จึงเป็นการยากที่จะเชื่อได้ว่าพยานหลักฐานนั้นเป็นความจริง⁹² ดังนั้น พยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยมิชอบตามมาตรา 226 นี้ ไม่ว่าจะ เป็นพยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคล ศาลจึงจะรับฟังเป็นพยานหลักฐานไม่ได้ และโดยไม่มีข้อยกเว้นใดๆ ด้วย⁹³

⁸⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 109.

⁹⁰ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ. 2550 มาตรา 7 บัญญัติว่า “ในกรณีจำเป็นและเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้เจ้าพนักงานผู้ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมาย แล้วแต่กรณี มีอำนาจปฏิบัติการอำพรางเพื่อการสืบสวนความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด

การอำพราง หมายความว่า การดำเนินการทั้งหลายเพื่อปิดบังสถานะหรือวัตถุประสงค์ของการดำเนินการโดยลงผู้อื่นให้เข้าใจไปทางอื่น หรือเพื่อมิให้รู้ความจริงเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน

ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนและมีเหตุอันสมควร ให้เจ้าพนักงานมีอำนาจปฏิบัติการอำพรางเพื่อการสืบสวนความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดไปก่อนแล้วรายงานผู้มีอำนาจอนุญาตตามวรรคหนึ่งโดยเร็ว

การอนุญาตและการอำพรางตามวรรคหนึ่ง รวมทั้งการดำเนินการตามวรรคสามให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง ทั้งนี้ ในกฎกระทรวงดังกล่าวอย่างน้อยต้องมีมาตรการควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจด้วย

การกระทำและพยานหลักฐานที่ได้มาจากการอำพรางของเจ้าพนักงานตามมาตรา 7 ให้รับฟังเป็นพยานหลักฐานได้”

⁹¹ โสภณ รัตนากร, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน, หน้า 215.

⁹² เข็มชัย ชุตินวงศ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน, หน้า 276.

⁹³ โสภณ รัตนากร, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน, หน้า 208.

2.2.4.3 การรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยกระบวนการอันมิชอบ

พยานหลักฐานที่ได้มาโดยกระบวนการอันมิชอบ หมายถึง พยานหลักฐานซึ่งพนักงานสอบสวนได้รวบรวมเข้ามาในสำนวนการสอบสวน แต่วิธีการที่พนักงานสอบสวนใช้เพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานนั้นเป็นวิธีการที่มีชอบด้วยกฎหมาย หรือเป็นการใช้อำนาจเกินกว่าที่กฎหมายให้ไว้ ทั้งนี้ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226/1 ได้แบ่งพยานหลักฐานที่ได้มาโดยกระบวนการอันมิชอบนี้ออกเป็น 2 ประเภท คือ⁹⁴

1) พยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบแต่ได้มาเนื่องจากการกระทำโดยมิชอบ

กล่าวคือ เป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบ มีความน่าเชื่อถืออยู่ในตัวว่าจะพิสูจน์ความจริงได้ หากแต่วิธีการได้มาซึ่งพยานหลักฐานนั้นเป็นวิธีการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เช่น กรณีที่เจ้าหน้าที่ตำรวจจับและควบคุมตัวผู้กระทำความผิดโดยไม่มีหมายจับ โดยมีใช้กรณีที่มีเหตุจับได้โดยไม่มีหมาย และค้นได้วัตถุพยานจากตัวผู้ถูกจับ หรือกรณีที่เจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าไปค้นบ้านเรือนของประชาชนโดยไม่มีหมายค้น และยึดได้ของกลางที่ใช้ในการเล่นพนัน หรือ กรณีที่ได้มีการเปิดจดหมายของบุคคลอื่นโดยพลการ และได้เอกสารที่เป็นพยานหลักฐาน ดังนี้จะเห็นได้ว่า วัตถุพยานและเอกสารที่ยึดมาได้นั้นเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบ สามารถนำมาใช้พิสูจน์ความจริงได้อย่างน่าเชื่อถือ เพียงแต่วิธีการได้มาซึ่งพยานหลักฐานดังกล่าวนี้เป็นวิธีการที่มีชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น ทว่าคุณค่าในการพิสูจน์ความจริงของพยานหลักฐานเหล่านี้ก็ได้ลดลงไปแต่อย่างใด ดังนั้น จึงเกิดปัญหาว่าสมควรที่จะยอมให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานเช่นนี้หรือไม่⁹⁵

สำหรับปัญหานี้ ศาลของประเทศสหรัฐอเมริกาได้ตัดสินวางหลักเอาไว้ว่า พยานหลักฐานเช่นนี้ศาลจะรับฟังมิได้ เนื่องจากได้มาโดยขัดต่อบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญซึ่งคุ้มครองสิทธิเสรีภาพในร่างกายและเคหสถานของประชาชน ศาลจึงไม่ควรสนับสนุนการกระทำที่ผิดกฎหมาย เช่นนี้ นอกจากนี้ การที่ให้ศาลปฏิเสธไม่ยอมรับฟังพยานหลักฐานดังกล่าว ย่อมเป็นการทำลายแรงจูงใจที่จะทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจแสวงหาพยานหลักฐานโดยใช้วิธีการที่มีชอบด้วยกฎหมาย เพราะถึงแม้จะหามาได้ก็ไม่เป็นประโยชน์ เนื่องจากศาลไม่รับฟัง อย่างไรก็ตาม ในกฎหมายอังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน และญี่ปุ่นนั้น กลับยอมให้รับฟังพยานหลักฐานเช่นนี้ได้ เพราะถือว่าเมื่อ

⁹⁴ เข็มชัย ชุตินวงศ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน, หน้า 277.

⁹⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 277-278.

พยานหลักฐานนั้นมีคุณค่าในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงแล้ว ก็สมควรที่จะยอมให้นำสืบให้ศาลรู้ได้ เพื่อให้เกิดความยุติธรรมมากที่สุด⁹⁶

สำหรับกฎหมายไทย ในช่วงก่อนที่จะมีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ใน พ.ศ. 2551 ศาลฎีกาได้ตัดสินวางหลักเอาไว้ว่า พยานหลักฐานแม้จะได้มาด้วยวิธีการอันมิชอบด้วยกฎหมายก็รับฟังได้ ทั้งนี้ เนื่องจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 ได้บัญญัติว่าห้ามรับฟังเฉพาะพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยมิชอบเท่านั้น มิได้หมายความว่ารวมถึงพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบแต่ได้มาเนื่องจากการกระทำโดยมิชอบด้วย⁹⁷ ดังปรากฏในคำพิพากษาฎีกาที่ 837/2483 ซึ่งวินิจฉัยว่า การค้นและยึดของกลางซึ่งกระทำโดยไม่ถูกต้อง เพราะไม่ได้บันทึกรายละเอียดแห่งการค้นและสิ่งของที่ค้นได้นั้น กฎหมายมิได้บัญญัติว่าหากไม่มีการปฏิบัติดังกล่าวแล้ว จะฟังไม่ได้เสียเลยว่ามี การยึดของกลางได้จากบ้านจำเลย ศาลจึงรับฟังข้อเท็จจริงนี้มาลงโทษจำเลยได้ และคำพิพากษาฎีกาที่ 1547/2540 ซึ่งวินิจฉัยว่า การตรวจค้น การจับกุม และการสอบสวนเป็นการดำเนินการคนละขั้นต่อกัน หากการตรวจค้นและการจับกุมนั้นมิชอบด้วยกฎหมายก็เป็นเรื่องที่จะต้องว่ากล่าวกันอีกส่วนหนึ่งต่างหาก เมื่อคดีนี้การสอบสวนเป็นไปโดยชอบแล้ว แม้การตรวจค้นและการจับกุมจะมีปัญหาว่าไม่ชอบด้วยกฎหมาย ก็หากระทบกระเทือนถึงการฟ้องคดีอาญาไม่⁹⁸

2) พยานหลักฐานที่ได้มาโดยอาศัยข้อมูลที่เกิดขึ้นหรือได้มาโดยมิชอบ

กล่าวคือ เป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบ หากแต่พนักงานสอบสวนค้นหรือยึดมาได้เนื่องจากคำรับสารภาพของผู้ต้องหาที่เกิดขึ้นโดยมิชอบ หรือเนื่องจากการกระทำโดยมิชอบ เช่น ผู้ต้องหาถูกกล่าวหาว่าฆ่าคนชิงทรัพย์ แต่เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่พบของกลางอันได้แก่ อาวุธที่ใช้และทรัพย์ที่หายไป จึงใช้วิธีข่มขู่และตีผู้ต้องหาเพื่อให้รับสารภาพ เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจไปค้นหาของกลางตามคำรับสารภาพของผู้ต้องหาจึงพบและได้มาซึ่งของกลางในคดี ดังนั้น อาวุธและทรัพย์ดังกล่าวจึงเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยอาศัยข้อมูลที่เกิดขึ้นหรือได้มาโดยมิชอบ ซึ่งมีปัญหาว่าสมควรที่จะให้ศาลรับฟังหรือไม่⁹⁹

สำหรับกรณีนี้ ศาลของประเทศสหรัฐอเมริกาได้วางหลักเอาไว้ว่า ศาลจะรับฟังพยานหลักฐานเช่นนี้ไม่ได้ เนื่องจากเห็นว่า เมื่อต้นตอหรือแหล่งกำเนิดที่ทำให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานเป็นสิ่งที่มิชอบแล้ว พยานหลักฐานนั้นก็ย่อมที่จะเป็นสิ่งที่มิชอบไปด้วย เปรียบเสมือนผลไม้อันเกิด

⁹⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 278.

⁹⁷ เรื่องเดียวกัน

⁹⁸ โสภณ รัตนากร, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน, หน้า 213.

⁹⁹ เข็มชัย ชุตินวงศ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน, หน้า 280.

จากต้นไม้ที่เป็นพิษ ผลไม้นั้นย่อมมีพิษด้วย (The fruit of a poisonous tree doctrine) หากศาลยอมรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยวิธีนี้แล้ว ย่อมเป็นการส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ตำรวจใช้วิธีการนอกกฎหมายมาแสวงหาพยานหลักฐานมาเพื่อประกอบคดี อันเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง¹⁰⁰

สำหรับประเทศไทยนั้น ก่อนที่จะมีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ใน พ.ศ. 2551 ศาลฎีกาได้เคยตัดสินวางหลักเอาไว้ในคำพิพากษาฎีกาที่ 500/2474 ว่า แม้คำรับสารภาพที่เกิดขึ้นโดยมิชอบด้วยกฎหมายจะรับฟังไม่ได้ แต่พยานหลักฐานอื่นที่ได้จากคำรับสารภาพอันมิชอบนั้น เป็นพยานหลักฐานที่ศาลรับฟังได้¹⁰¹

อย่างไรก็ดี หลังจากที่ได้มีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในปี พ.ศ. 2551 มาตรา 226/1 ได้บัญญัติถึงการรับฟังพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบแต่ได้มาเนื่องจากการกระทำโดยมิชอบ และพยานหลักฐานที่ได้มาโดยอาศัยข้อมูลที่เกิดขึ้นหรือได้มาโดยมิชอบเอาไว้ ดังนี้

“มาตรา 226/1 ในกรณีที่ความปรากฏแก่ศาลว่า พยานหลักฐานใดเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบแต่ได้มาเนื่องจากการกระทำโดยมิชอบ หรือเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยอาศัยข้อมูลที่เกิดขึ้นหรือได้มาโดยมิชอบ ห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานนั้น เว้นแต่การรับฟังพยานหลักฐานนั้นจะเป็นประโยชน์ต่อการอำนวยความยุติธรรมมากกว่าผลเสียอันเกิดจากผลกระทบต่อมาตราฐานของระบบงานยุติธรรมทางอาญาหรือสิทธิเสรีภาพพื้นฐานของประชาชน

ในการใช้ดุลพินิจรับฟังพยานหลักฐานตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลพิจารณาถึงพฤติการณ์ทั้งปวงแห่งคดี โดยต้องคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ ดังต่อไปนี้ด้วย

- (1) คุณค่าในเชิงพิสูจน์ ความสำคัญ และความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานนั้น
- (2) พฤติการณ์และความร้ายแรงของความผิดในคดี
- (3) ลักษณะและความเสียหายที่เกิดจากการกระทำโดยมิชอบ
- (4) ผู้ที่กระทำการโดยมิชอบอันเป็นเหตุให้ได้พยานหลักฐานมานั้นได้รับการลงโทษหรือไม่เพียงใด”

¹⁰⁰ Charles Tilford McCormick, *Handbook on the Law of Evidence*, 2nd ed. (St. Paul, Minnesota: West Publishing, 1972), pp. 411-416; *Wong Sun V. United States*, 371 U.S. 471 (1963).

¹⁰¹ เข็มชัย ชุตินวงศ์, *คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน*, หน้า 281.

จากบทบัญญัติข้างต้นจะเห็นได้ว่า พยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบแต่ได้มา เนื่องจากการกระทำโดยมิชอบ และพยานหลักฐานที่ได้มาโดยอาศัยข้อมูลที่เกิดขึ้นหรือได้มาโดย มิชอบนั้น โดยหลักแล้วห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานนั้น อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี ก็มีได้เป็นการห้าม โดยเด็ดขาด เนื่องจากมีข้อยกเว้นว่าศาลอาจจะใช้ดุลพินิจรับฟังพยานหลักฐานดังกล่าวนี้ได้ หากการ รับฟังพยานหลักฐานนั้นจะเป็นประโยชน์ต่อการอำนวยความยุติธรรม มากกว่าผลเสียอันเกิดจาก ผลกระทบต่อมาตรฐานของระบบงานยุติธรรมทางอาญาหรือสิทธิเสรีภาพพื้นฐานของประชาชน โดยให้ศาลพิจารณาชั่งน้ำหนักระหว่างประโยชน์ต่อการอำนวยความยุติธรรม กับผลกระทบต่อ มาตรฐานของระบบงานยุติธรรมทางอาญา หรือ สิทธิ เสรีภาพพื้นฐานของประชาชน¹⁰² กล่าวอีก หนึ่งก็คือ ให้ศาลเปรียบเทียบชั่งน้ำหนักระหว่างคุณค่าของพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบ แต่ได้มาเนื่องจากการกระทำโดยมิชอบ และพยานหลักฐานที่ได้มาโดยอาศัยข้อมูลที่เกิดขึ้นหรือได้มา โดยมิชอบนั้น กับผลเสียซึ่งเกิดขึ้นจากการกระทำโดยมิชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐอันจะก่อให้เกิด ผลกระทบต่อมาตรฐานของระบบงานยุติธรรม หรือสิทธิเสรีภาพของประชาชน โดยพิจารณาว่า การกระทำโดยมิชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นมีความร้ายแรงเพียงใด เช่น การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐ บุกรุกเข้าตรวจค้นบ้านในเวลากลางคืนโดยใช้กำลังเข้าไปและไม่มีหมายค้น เป็นการละเมิดสิทธิ ส่วนบุคคลหรือสิทธิในเคหสถานอย่างร้ายแรง ทำให้สังคมเกิดความหวาดกลัวและไม่มั่นใจในความ ปลอดภัย ดังนั้น พยานหลักฐานที่ได้มาในกรณีนี้จึงไม่สมควรที่ศาลจะรับฟัง อย่างไรก็ตาม หากเป็นเพียง ความบกพร่องเล็กน้อย เช่น ไม่ได้ให้ผู้ครอบครองสถานที่ลงชื่อในบันทึกการค้น ศาลก็อาจใช้ดุลพินิจ ยกเว้นให้รับฟังได้¹⁰³

อย่างไรก็ดี ในการใช้ดุลพินิจดังกล่าวนี้ ศาลจะต้องพิจารณาถึงพฤติการณ์ ทั้งปวงแห่งคดี โดยต้องคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ ดังต่อไปนี้ด้วย¹⁰⁴

1) คุณค่าในเชิงพิสูจน์ ความสำคัญ และความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐาน กล่าวคือ หากเป็นพยานหลักฐานที่สำคัญ มีความน่าเชื่อถือ และใกล้ชิดกับประเด็นพิพาท อันมีคุณค่า ในเชิงพิสูจน์สูง ก็ควรที่จะยกเว้นให้รับฟังได้

2) พฤติการณ์และความร้ายแรงของความผิดในคดี กล่าวคือ หากความผิดในคดี นั้นเป็นความผิดอุกฉกรรจ์ หรือความผิดร้ายแรง ก็ควรที่จะยกเว้นให้รับฟังพยานหลักฐานนั้นได้ เพราะการที่ไม่รับฟังพยานหลักฐานดังกล่าว อาจทำให้คนร้ายในคดีร้ายแรงหลุดรอดไปได้

¹⁰² พรเพชร วิชิตชลชัย, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน, หน้า 113.

¹⁰³ เข็มชัย ชุตินวงศ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน, หน้า 281.

¹⁰⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 282.

3) ลักษณะและความเสียหายที่เกิดจากการกระทำโดยมิชอบ กล่าวคือ หากการกระทำโดยมิชอบของเจ้าพนักงานนั้นมีลักษณะและความเสียหายที่เกิดขึ้นอย่างร้ายแรง ก็ไม่ควรที่จะยกเว้นให้รับฟังพยานหลักฐานได้

4) ผู้ที่กระทำการโดยมิชอบอันเป็นเหตุให้ได้พยานหลักฐานมานั้นได้รับการลงโทษหรือไม่เพียงใด กล่าวคือ หากเจ้าพนักงานที่กระทำการโดยมิชอบอันเป็นเหตุให้ได้พยานหลักฐานมานั้นได้ถูกดำเนินคดีลงโทษไปแล้ว ก็สมควรที่จะยกเว้นให้รับฟังพยานหลักฐานดังกล่าวได้ เนื่องจากถือว่าการไม่รับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบนี้เป็นมาตรการการลงโทษรัฐอย่างหนึ่ง ดังนั้น เมื่อเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ถูกลงโทษไปแล้ว จึงไม่ต้องใช้มาตรการนี้อีก

ดังนั้น จึงจะเห็นได้ว่าโดยผลของบทบัญญัติในมาตรา 226/1 ข้างต้นส่งผลให้แนวคำพิพากษาศาลฎีกาซึ่งวินิจฉัยว่า ศาลสามารถรับฟังพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบแต่ได้มาเนื่องจากการกระทำโดยมิชอบ และพยานหลักฐานที่ได้มาโดยอาศัยข้อมูลที่เกิดขึ้นหรือได้มาโดยมิชอบได้ดังที่ได้กล่าวไปแล้วในข้างต้นนั้น จึงไม่สามารถที่จะนำมาใช้เป็นแนวบรรทัดฐานได้อีกต่อไปแล้ว¹⁰⁵ อย่างไรก็ตาม หลังจากที่ได้มีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในปี พ.ศ. 2551 โดยการเพิ่มเติมมาตรา 226/1 เข้าไปนั้น ในปัจจุบันนี้ก็ยังไม่ปรากฏถึงแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ศาลได้ใช้ดุลพินิจรับฟังพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบแต่ได้มาเนื่องจากการกระทำโดยมิชอบ หรือพยานหลักฐานที่ได้มาโดยอาศัยข้อมูลที่เกิดขึ้นหรือได้มาโดยมิชอบ ดังนั้น จึงทำให้ยังไม่มีแนวบรรทัดฐานว่ากรณีใดบ้างที่ศาลจะใช้ดุลพินิจรับฟัง และกรณีใดบ้างที่ศาลจะไม่รับฟัง กรณีนี้จึงยังคงต้องรอแนวคำพิพากษาศาลฎีกาต่อไป

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่า การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้กระทำการดักจับข้อมูลการติดต่อสื่อสารของประชาชนโดยที่มิได้มีการขออนุญาตให้อำนาจเอาไว้แล้ว เป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายและมีโทษทางอาญา อันเป็นการกระทำที่มิชอบด้วยกฎหมาย ดังนั้น พยานหลักฐานต่างๆ ที่ได้มาจากการดักจับข้อมูลดังกล่าว จึงมีสถานะเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบแต่ได้มาเนื่องจากการกระทำโดยมิชอบ ยกตัวอย่างเช่น การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐทำการตรวจค้นไปรษณีย์ภัณฑ์ของจำเลยโดยไม่มีอำนาจ ทำให้ได้มาซึ่งเอกสารอันเป็นพยานหลักฐานในคดี จะเห็นได้ว่าเอกสารดังกล่าวนี้เป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบ หากแต่วิธีการได้มาซึ่งพยานหลักฐานดังกล่าวนี้เป็นวิธีการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือ อาจมีสถานะเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยอาศัยข้อมูลที่เกิดขึ้นหรือได้มาโดยมิชอบ ยกตัวอย่างเช่น กรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้ทำการดักฟังการสนทนาทางโทรศัพท์ของจำเลยโดยไม่มีอำนาจ ทำให้ทราบถึงข้อมูลหรือเบาะแสที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดของจำเลย อันนำไปสู่การตรวจค้นและได้มาซึ่งพยานหลักฐานในที่สุด ซึ่งถึงแม้ว่าการตรวจ

¹⁰⁵ โสภณ รัตนกร, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน, หน้า 216.

ค้นและได้มาซึ่งพยานหลักฐานดังกล่าวนั้นจะเป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมายก็ตาม แต่ก็ยังเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยอาศัยข้อมูลที่ได้มาโดยมิชอบ ซึ่งทั้ง 2 กรณีดังกล่าวข้างต้นนี้ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226/1 ได้กำหนดเอาไว้ว่า โดยหลักแล้วห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานดังกล่าว เว้นแต่การรับฟังพยานหลักฐานนั้นจะเป็นประโยชน์ต่อการอำนวยความยุติธรรมมากกว่าผลเสียอันเกิดจากผลกระทบต่อมาตรฐานของระบบงานยุติธรรมทางอาญาหรือสิทธิเสรีภาพพื้นฐานของประชาชน ศาลก็อาจจะใช้ดุลพินิจรับฟังพยานหลักฐานนั้นได้ แต่ศาลจะต้องพิจารณาถึงพฤติการณ์ทั้งปวงแห่งคดี โดยต้องคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ ดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้นในการใช้ดุลพินิจดังกล่าวนี้ด้วย

2.3 การกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูล

เสรีภาพในการติดต่อสื่อสารของประชาชนนั้นเป็นสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญซึ่งผู้ใดจะกระทำละเมิดมิได้ การดักจับข้อมูลการติดต่อสื่อสารถึงกันของประชาชนแม้จะกระทำโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ ก็เป็นการกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้กระทำย่อมมีความผิดและจะต้องรับโทษ อย่างไรก็ดี เนื่องจากเสรีภาพในการติดต่อสื่อสารถึงกันนี้ มิใช่เป็นเรื่องที่อยู่ภายในจิตใจโดยแท้ อันเป็นสิทธิและเสรีภาพในทางความคิดหรือมโนธรรมซึ่งรัฐธรรมนูญจะรับรองไว้อย่างสัมบูรณ์ (Absolute) หากแต่เป็นสิทธิและเสรีภาพในการกระทำซึ่งรัฐธรรมนูญรับรองไว้อย่างสัมพัทธ์ (Relative) เท่านั้น¹⁰⁶ ด้วยเหตุนี้ ในมาตรา 36 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 จึงได้มีการกำหนดข้อยกเว้นเอาไว้ว่า รัฐสามารถที่จะจำกัดเสรีภาพในการติดต่อสื่อสารของประชาชนโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐหรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนได้ ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นที่มาของการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูล โดยการบัญญัติกฎหมายให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถกระทำ “การกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูล” (Lawful Interception) ได้

ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถเข้าใจได้ถึงการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูลดังกล่าวข้างต้น จึงจำเป็นที่จะต้องพิจารณาถึงความหมายของการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูล รวมถึงเหตุผลและความจำเป็นในการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูล ตลอดจนถึงหลักการที่สำคัญในการ

¹⁰⁶ วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ, หน้า 49-50.

กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูล ว่าบทบัญญัติกฎหมายดังกล่าวนี้ควรจะมีลักษณะอย่างไร

2.3.1 การกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูล

การกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูล (Lawful Interception) หมายถึง กรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้กระทำการด้วยประการใดๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลการติดต่อสื่อสารของบุคคลที่ได้ส่งถึงกันผ่านทาง การติดต่อสื่อสารในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการติดต่อสื่อสารทางสาย การติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือการติดต่อสื่อสารทางไปรษณีย์ โดยปราศจากการรู้เห็นและยินยอมจากบุคคลผู้ทำการติดต่อสื่อสารนั้น โดยอาศัยอำนาจของกฎหมายซึ่งบัญญัติให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถกระทำการดังกล่าวได้เพื่อประโยชน์ในเรื่องของการสืบสวนสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานในคดีอาญา หรือเพื่อประโยชน์ในเรื่องความมั่นคงของประเทศ ซึ่งการกระทำดังกล่าวนี้จะเป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมายตราบเท่าที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และขอบเขตที่กฎหมายดังกล่าวได้บัญญัติเอาไว้

การกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลนั้นถือได้ว่าเป็นมาตรการและเครื่องมือที่สำคัญของรัฐในการปกป้องผลประโยชน์ของส่วนรวม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการสืบสวนสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานในคดีอาญาที่มีความร้ายแรง รวมถึงการดูแลรักษาความมั่นคงของประเทศ ซึ่งการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลนี้เจ้าหน้าที่ของรัฐอาจจะเป็นผู้กระทำการดักจับข้อมูลการติดต่อสื่อสารของบุคคลอื่นด้วยตนเอง หรืออาจจะมีคำสั่งไปยังผู้ประกอบกิจการหรือผู้ให้บริการโทรคมนาคมให้เป็นผู้กระทำการดักจับข้อมูลแทนตามคำสั่งของตนก็ได้

2.3.2 เหตุผลและความจำเป็นในการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูล

อาชญากรรมในปัจจุบันนี้มีรูปแบบและวิธีการที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ สืบเนื่องมาจากพัฒนาการของสังคมและความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี แต่เดิมในสังคมยุคแรกๆ ซึ่งมีรูปแบบความสัมพันธ์ของสมาชิกในสังคมที่ไม่ซับซ้อน รูปแบบของอาชญากรรมมักจะเป็นในรูปแบบที่รุนแรง และเกี่ยวข้องกับเรื่องปัจจัยพื้นฐานของชีวิต เช่น ความผิดต่อชีวิต ความผิด

ต่อร่างกาย หรือความผิดต่อทรัพย์สิน ทำให้การบังคับใช้กฎหมายนั้นสามารถกระทำได้ไม่ยาก ทว่าในปัจจุบันสังคมได้มีความเจริญก้าวหน้าและพัฒนาไปเป็นอย่างมาก ส่งผลให้รูปแบบและวิธีการของอาชญากรรมนั้นมีความหลากหลายและสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ได้มีการนำเอาลักษณะของการประกอบธุรกิจ หรือเทคโนโลยีสมัยใหม่ในรูปแบบต่างๆ มาใช้ในการกระทำความผิด ส่งผลให้เป็นการยากต่อการบังคับใช้กฎหมาย นอกจากนี้ ในบางครั้งยังมีการดำเนินงานเป็นเครือข่ายมีความเกี่ยวพันกันหลายประการอันเข้าลักษณะขององค์กรอาชญากรรมอีกด้วย¹⁰⁷

องค์กรอาชญากรรม (Organized Crime) หมายถึง อาชญากรรมซึ่งทำกันเป็นองค์การ โดยมีคณะบุคคลรวมตัวเข้าเป็นองค์การ มีการดำเนินการอย่างมีแบบแผน มีหัวหน้า มีการแบ่งหน้าที่ และดำเนินงานกันเป็นขั้นตอน โดยองค์กรอาชญากรรมเหล่านี้จะประกอบกิจกรรมที่ผิดกฎหมาย เพื่อให้ได้มาซึ่งเงินและทรัพย์สิน ไม่ว่าจะโดยการใช้วิธีการทุจริตหรือใช้วิธีการโหดเหี้ยมทารุณ เช่น การค้ายาเสพติด การเปิดบ่อนพนัน การเปิดช่องโศกเถื่อน การต้มกลั่นสุราเถื่อน การลักลอบขนของหนีภาษี การฉ้อโกงระดับชาติและระหว่างประเทศ หรือการขูกรรโชกทรัพย์โดยอ้างการคุ้มครอง ซึ่งจะเห็นได้ว่าอาชญากรรมเหล่านี้เป็นอาชญากรรมที่ร้ายแรง และสังคมมีปฏิกิริยาโต้ตอบต่ออาชญากรรมดังกล่าว แต่ไม่สามารถใช้กฎหมายจัดการกวาดล้างอาชญากรรมเหล่านี้ให้หมดไปจากสังคมได้ เนื่องจากองค์กรอาชญากรรมเหล่านี้มีอิทธิพลทางการเงิน อีกทั้งยังมีอำนาจทางการเมืองคอยให้การสนับสนุนอยู่ ทำให้สามารถซื้อหาเครื่องมือที่มีความทันสมัยเพื่อนำมาช่วยในการประกอบอาชญากรรม รวมถึงจ่ายเงินซื้อตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อช่วยให้สามารถหลบหนีพ้นเงื้อมมือของกฎหมายได้ นอกจากนี้ ปัจจุบันองค์กรอาชญากรรมเหล่านี้ยังได้มีการพัฒนารูปแบบจากองค์กรอาชญากรรมภายในขยายเครือข่ายไปถึงอาชญากรรมระหว่างประเทศจนกลายเป็นองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติอีกด้วย¹⁰⁸

ทั้งนี้ นอกเหนือจากการเปลี่ยนแปลงรูปแบบและวิธีการของอาชญากรรมที่มีความหลากหลายและสลับซับซ้อนมากขึ้นกว่าในอดีตแล้ว การพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีการติดต่อสื่อสาร โทรคมนาคมในปัจจุบันยังได้มีความเจริญก้าวหน้าไปเป็นอย่างมาก จากเดิมในสมัยโบราณที่มนุษย์ใช้เสียง แสง ควัน หรือนกพิราบในการติดต่อสื่อสารทางไกล ก็ได้มีวิวัฒนาการมาจนกระทั่งเป็นการติดต่อสื่อสารโดยใช้วิธีทางไปรษณีย์ (Post) วิทยุสื่อสาร (Radio Communication) โทรพิมพ์ (Telex) โทรเลข (Telegraphy) โทรศัพท์ (Telephone) โทรสาร (Facsimile) จนกระทั่งในปัจจุบันมีวิธีการติดต่อสื่อสารโทรคมนาคมที่อาศัยเทคโนโลยีสมัยใหม่มากมายหลายวิธี ไม่ว่าจะเป็นโทรศัพท์เคลื่อนที่ (Mobile Phone) วิทยุติดตามตัว (Pager) คอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์

¹⁰⁷ วีระพงษ์ บุญโญภาส, อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม, 2552), หน้า 3.

¹⁰⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 5.

ประเภทต่างๆ ซึ่งอาศัยการเชื่อมต่อทางอินเทอร์เน็ต เช่น การส่ง-รับจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Mail) การติดต่อโดยใช้กระดานข่าวหรือกระดานสนทนา (Webboard) การสนทนาแบบเชื่อมต่อตรงโดยใช้โปรแกรมต่างๆ เช่น โปรแกรม ICQ, IRC, MSN Messenger, Google Talk, Yahoo! Messenger, AIM, Camfrog Video Chat, WhatsApp, LINE หรือการติดต่อสื่อสารทางเสียงผ่านโครงข่ายอินเทอร์เน็ต (Voice over Internet Protocol หรือ VoIP) โดยใช้โปรแกรมต่างๆ เช่น โปรแกรม Skype เป็นต้น ดังนั้นจึงส่งผลให้การติดต่อสื่อสารถึงกันในปัจจุบันสามารถกระทำได้อย่างสะดวกและรวดเร็วเป็นอย่างมาก

อย่างไรก็ดี ด้วยเหตุที่เทคโนโลยีการติดต่อสื่อสารโทรคมนาคมได้เจริญก้าวหน้าจนทำให้การติดต่อสื่อสารถึงกันในปัจจุบันนั้นสามารถกระทำได้อย่างสะดวกและรวดเร็วขึ้นเอง เหล่าอาชญากรจึงได้มีการนำเอาเทคโนโลยีการติดต่อสื่อสารโทรคมนาคมสมัยใหม่วิธีการต่างๆ ดังที่ได้กล่าวไปข้างต้นมาใช้เพื่อประโยชน์ในการประกอบอาชญากรรม ไม่ว่าจะเป็นในขั้นตอนของการติดต่อวางแผน ปรึกษาหารือ สั่งการ ลงมือกระทำความผิด ไปตลอดจนถึงการหลบหนี การปิดบังซ่อนเร้นหรือทำลายพยานหลักฐาน หลังจากที่ได้กระทำความผิดเสร็จสิ้น โดยกระทำการดังกล่าวผ่านทางเครื่องมือสื่อสาร หรืออุปกรณ์ทางอิเล็กทรอนิกส์ประเภทต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นโทรศัพท์ โทรสาร โทรศัพท์เคลื่อนที่ วิทยุติดตามตัว คอมพิวเตอร์ หรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อื่นๆ ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องประสบกับปัญหาและอุปสรรคในการสืบสวนสอบสวน และรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อเอาผิดและลงโทษกับบรรดาอาชญากรเหล่านี้เป็นอย่างมาก

ด้วยเหตุนี้เอง หากเจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถที่จะกระทำการดักจับข้อมูลการติดต่อสื่อสารที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ซึ่งบรรดาอาชญากรเหล่านั้นได้ทำการติดต่อสื่อสารหรือส่งไปถึงกันผ่านทางเครื่องมือสื่อสาร หรืออุปกรณ์ทางอิเล็กทรอนิกส์ประเภทต่างๆ ได้ ก็ย่อมที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนและรวบรวมแสวงหาพยานหลักฐานที่สำคัญในคดีอาญา ส่งผลให้เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพและขีดความสามารถในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนี้ได้เป็นอย่างมาก

อย่างไรก็ดี ดังที่ได้เคยกล่าวไปแล้วในตอนต้นว่า การดักจับข้อมูลการติดต่อสื่อสารนั้นเป็นการกระทำที่ละเมิดต่อเสรีภาพในการสื่อสารอันเป็นสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติรับรองคุ้มครองเอาไว้ให้แก่ประชาชน ดังนั้น หากมิได้มีการมีกฎหมายซึ่งบัญญัติให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในการที่จะสามารถกระทำการดักจับข้อมูล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนเอาไว้แล้ว การดักจับข้อมูลนั้นย่อมเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้กระทำนั้นมีความผิดและจะต้องรับโทษทางอาญา นอกจากนี้ พยานหลักฐานต่างๆ ที่ได้มาจากการดักจับข้อมูล

ซึ่งกระทำโดยมิชอบด้วยกฎหมายดังกล่าวยังมีสถานะเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบแต่ได้มา เนื่องจากการกระทำโดยมิชอบ หรือเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยอาศัยข้อมูลที่เกิดขึ้นหรือได้มาโดย มิชอบอีกด้วย ซึ่งโดยหลักแล้วศาลไม่สามารถที่จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ เว้นแต่จะเข้าข้อยกเว้นตามที่กฎหมายกำหนด

ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องมีการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมาย ในการดักจับข้อมูล โดยการบัญญัติกฎหมายซึ่งให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในการที่จะสามารถ กระทำการดักจับข้อมูลการติดต่อสื่อสารของประชาชน เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนและ แสวงหาพยานหลักฐานในคดีอาญาได้ ซึ่งการดักจับข้อมูลโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐในกรณีนี้ย่อมเป็น การกระทำที่ชอบด้วยกฎหมาย นอกจากเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้กระทำจะไม่มี ความผิดแล้ว พยานหลักฐาน ต่างๆ ที่เกิดขึ้นหรือได้มาจากการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลนั้นยังเป็น พยานหลักฐานที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมายซึ่งศาลสามารถรับฟังในการพิจารณาคดีได้อีกด้วย ส่งผล ให้เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพและขีดความสามารถในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ในปัจจุบันซึ่งมีรูปแบบและวิธีการที่มีความหลากหลายและสลับซับซ้อนได้เป็นอย่างดี

2.3.3 หลักการที่สำคัญในการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมาย ในการดักจับข้อมูล

การกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูลนั้นถือได้ ว่าเป็นมาตรการทางอาญาอย่างหนึ่งที่ไปกระทบกระเทือนต่อเสรีภาพในการติดต่อสื่อสารของ ประชาชน ซึ่งถึงแม้ว่ารัฐจะมีอำนาจที่จะกระทำการดังกล่าวเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น และ/หรือ เพื่อรักษาไว้ซึ่งประโยชน์ของส่วนรวมได้ก็ตาม แต่สิ่งที่จะเป็นหลักประกันและเครื่องยืนยัน ได้ว่าการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูลนั้นมิได้เป็นการ ใช้อำนาจตามอำเภอใจของรัฐ หากแต่เป็นการกระทำเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น และ/หรือ เพื่อรักษาไว้ซึ่งประโยชน์ของส่วนรวมอย่างแท้จริง รวมถึงมีหลักเกณฑ์ที่แน่นอนชัดเจนและ ใช้บังคับกันโดยเท่าเทียม มีกระบวนการขั้นตอนในการขออนุญาตและดำเนินการที่โปร่งใสและ สามารถตรวจสอบได้ อีกทั้งยังไม่เป็นการกระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

มากจนเกินไปก็คือ การกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูลนั้นจะต้องกระทำโดยสอดคล้องกับหลักการต่างๆ ดังต่อไปนี้¹⁰⁹

- 1) หลักนิติรัฐ หรือ หลักนิติธรรม
- 2) หลักความเสมอภาค
- 3) หลักความแน่นอนชัดเจน
- 4) หลักแห่งความได้สัดส่วน
- 5) หลักการแบ่งแยกอำนาจ

ดังนั้น ในลำดับต่อไปจึงจะขอกล่าวถึงความหมายและแนวความคิดของหลักการต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูลกับหลักการดังกล่าว ว่ามีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันอย่างไร ทั้งนี้ เพื่อที่จะได้สามารถเข้าใจได้ว่า บทบัญญัติกฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูลนั้นควรที่จะมีลักษณะอย่างไร และจะต้องสอดคล้องกับหลักการใดบ้าง

2.3.3.1 หลักนิติรัฐ หรือ หลักนิติธรรม

“หลักนิติรัฐ” (Rechtsstaatsprinzip) หรือ “หลักนิติธรรม” (The Rule of Law) หมายถึง การที่รัฐจะกระทำการใดๆ ที่อาจมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนคนใดคนหนึ่ง ถึงแม้ว่าการกระทำนั้นจะกระทำไปเพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ หรือประโยชน์อันชอบธรรมของผู้อื่น หรือเพื่อปกป้องรักษาไว้ซึ่งประโยชน์ของมหาชนโดยส่วนรวมก็ตาม รัฐจะสามารถกระทำได้อีกต่อเมื่อมีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจไว้และจะกระทำได้เพียงในขอบเขตที่กฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น¹¹⁰ ด้วยเหตุนี้กฎหมายจึงเป็นทั้ง “แหล่งที่มา” (Source) และ “ข้อจำกัด” (Limitation) ของอำนาจกระทำการต่างๆ ของรัฐ¹¹¹

¹⁰⁹ กมลชัย รัตนสกวาวงศ์ และ วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, แนวทางในการร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดักฟังทางโทรศัพท์และการปรับปรุงกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง, หน้า 11-20.

¹¹⁰ H. W. R. Wade, Administrative Law, Fourth Edition (Oxford: Clarendon Press, 1980), pp. 23-24.

¹¹¹ วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ, หน้า 58.

นิติรัฐ คือรัฐที่ยอมตกอยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายซึ่งรัฐนั้นเป็นผู้ตราขึ้นเอง¹¹² เป็นรัฐที่รับรองและให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนเอาไว้ในรัฐธรรมนูญ องค์กรหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐจะกระทำการที่เป็นการรुकล้ำต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้ก็ต่อเมื่อมีกฎหมายบัญญัติเอาไว้ล่วงหน้าเป็นการทั่วไป และโดยชัดแจ้งว่าองค์กรหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐจะสามารถรुकล้ำหรือจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้ในกรณีใดและภายในขอบเขตอย่างไรบ้าง ทั้งนี้ การรुकล้ำหรือจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนดังกล่าวจะกระทำได้เพียงเท่าที่จำเป็นแก่การธำรงรักษาไว้ซึ่งประโยชน์สาธารณะเท่านั้น¹¹³

โดยการที่องค์กรหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐจะกระทำการที่เป็นการรुकล้ำหรือจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนคนหนึ่งคนใดได้นั้น องค์กรหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องแสดงได้ว่า มีกฎหมายฉบับใดที่ให้อำนาจตนกระทำการเช่นนั้นได้ หากเป็นเพียงแค่นโยบายซึ่งยังมิได้มีการนำไปบัญญัติไว้เป็นกฎหมาย ถึงแม้ว่าจะนโยบายนั้นจะมีวัตถุประสงค์เพื่อธำรงรักษาไว้ซึ่งประโยชน์สาธารณะก็ตาม องค์กรหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นก็ไมอาจกระทำการที่เป็นการรुकล้ำหรือจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้¹¹⁴

สำหรับประเทศไทยนั้น “หลักนิติรัฐ” หรือ “หลักนิติธรรม” ได้ปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกฉบับ¹¹⁵ รวมถึงในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันด้วย ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างในมาตรา 36 ซึ่งบัญญัติเอาไว้ว่า

“บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการสื่อสารถึงกันโดยทางที่ชอบด้วยกฎหมาย

การตรวจ การกัก หรือการเปิดเผยสิ่งสื่อสารที่บุคคลมีติดต่อกัน รวมทั้ง การกระทำด้วยประการอื่นใดเพื่อให้ล่วงรู้ถึงข้อความในสิ่งสื่อสารทั้งหลายที่บุคคลมีติดต่อกัน จะกระทำมิได้เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน”

จะเห็นได้ว่า “หลักนิติรัฐ” หรือ “หลักนิติธรรม” นั้น เป็นหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญจากการใช้อำนาจตามอำเภอใจของรัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพ

¹¹² หยุต แสงอุทัย, หลักรัฐธรรมนูญทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 9 (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2538), หน้า 123.

¹¹³ สมยศ เชื้อไทย, คำอธิบายหลักรัฐธรรมนูญทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2535), หน้า 127.

¹¹⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 128.

¹¹⁵ วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ, หน้า 54.

ที่สุด¹¹⁶ ดังนั้น ในการที่รัฐจะกระทำการดักจับข้อมูลการติดต่อสื่อสารของประชาชนอันเป็นการจำกัดเสรีภาพในการติดต่อสื่อสาร ถึงแม้ว่าจะมีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนและแสวงหาพยานหลักฐานในคดีอาญา อันจะเป็นการกระทำเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น และ/หรือ เพื่อรักษาไว้ซึ่งประโยชน์ของส่วนรวมก็ตาม การกระทำดังกล่าวนั้นก็ย่อมที่จะต้องสอดคล้องกับ “หลักนิติรัฐ” หรือ “หลักนิติธรรม” ด้วย กล่าวคือก็จะต้องเป็นกรณีที่มีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจเอาไว้โดยชัดเจนว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถที่จะกระทำการดังกล่าวได้ อีกทั้งจะกระทำได้เพียงภายในขอบเขตที่กฎหมายดังกล่าวให้อำนาจเอาไว้เท่านั้น

2.3.3.2 หลักความเสมอภาค

หลักความเสมอภาค หมายถึง การที่บุคคลจะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่คำนึงถึงเหล่ากำเนิด ศาสนา เพศ การศึกษาอบรม ทรัพย์สิน หรือการเสียภาษี¹¹⁷

ตามหลักความเสมอภาคนั้นรัฐจะต้องปฏิบัติต่อประชาชนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน กล่าวคือ บุคคลที่เหมือนกันในสาระสำคัญจะต้องได้รับการปฏิบัติจากรัฐอย่างเดียวกัน และบุคคลที่แตกต่างกันในสาระสำคัญจะต้องได้รับการปฏิบัติจากรัฐแตกต่างกันออกไปตามลักษณะเฉพาะของแต่ละคน¹¹⁸ อย่างไรก็ตาม แนวความคิดของหลักความเสมอภาคนั้นมิได้หมายความว่ากฎหมายจะต้องมีผลใช้บังคับกับประชาชนทุกคนเหมือนกันหมด หากแต่กฎหมายนั้นจะต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป มิใช่มุ่งหมายให้ใช้บังคับกับกรณีใดกรณีหนึ่งหรือกับบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจงเท่านั้น¹¹⁹

ทั้งนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้มีการบัญญัติรับรองหลักความเสมอภาคดังกล่าวเอาไว้ให้แก่ประชาชน ดังปรากฏอยู่ในมาตรา 4 มาตรา 5 และมาตรา 30 ดังนี้

“มาตรา 4 ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง”

¹¹⁶ วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, “การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของราษฎรจากการใช้อำนาจตามอำเภอใจของฝ่ายบริหาร,” ใน *นิติรัฐ นิติธรรม*, เอกบุณย์ วงศ์สวัสดิ์กุล, บรรณาธิการ (กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553), หน้า 108.

¹¹⁷ สมยศ เชื้อไทย, *คำอธิบายหลักรัฐธรรมนูญทั่วไป*, หน้า 136-137.

¹¹⁸ วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, *สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ*, หน้า 89-90.

¹¹⁹ Carl Schmitt, *Theorie de la constitution* (Paris, Presses Universitaires de France, 1993), pp. 276-294 อ้างถึงใน วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, *สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ*, หน้า 89.

“มาตรา 5 ประชาชนชาวไทยไม่ว่าเหล่ากำเนิด เพศ หรือศาสนาใด ย่อมอยู่ในความคุ้มครองแห่งรัฐธรรมนูญนี้เสมอกัน”

“มาตรา 30 บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม”

จะเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยนั้นได้ให้การรับรองคุ้มครองหลักความเสมอภาคดังกล่าวเอาไว้ให้แก่ประชาชน ดังนั้น ในการที่รัฐจะบัญญัติกฎหมายขึ้นมาเพื่อกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถที่จะกระทำการดักจับข้อมูลการติดต่อสื่อสารถึงกันของประชาชนได้นั้น บทบัญญัติกฎหมายดังกล่าวจะต้องมีหลักเกณฑ์ที่มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป จะมุ่งหมายให้ใช้บังคับกับกรณีใดกรณีหนึ่งหรือกับบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจง เพราะเหตุที่แตกต่างกันในเรื่องของถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมือง อันมีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมมิได้ ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นการสอดคล้องกับหลักความเสมอภาคซึ่งได้บัญญัติรับรองคุ้มครองไว้ในรัฐธรรมนูญนั่นเอง

2.3.3.3 หลักความแน่นอนชัดเจน

หลักความแน่นอนชัดเจนในกรณีนี้หมายถึง แนวความคิดที่ว่า การที่รัฐจะบัญญัติกฎหมายใดขึ้นมาเพื่อจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน กฎหมายนั้นจะต้องบัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่าได้ให้อำนาจแก่ฝ่ายบริหารออกคำสั่งบังคับหรือห้ามบุคคลประเภทใด กระทำการหรือมิให้กระทำการอะไร ในกรณีใด และเพื่อประโยชน์อะไร ความแน่นอนชัดเจนของกฎหมายนี้เป็นเงื่อนไขที่จำเป็นและขาดมิได้ในการที่ประชาชนจะใช้สิทธิและเสรีภาพกระทำการต่างๆ หากไม่สามารถคาดหมาย

ล่วงหน้าได้ว่าการกระทำของตนนั้นจะก่อให้เกิดผลทางกฎหมายอย่างไร ประชาชนย่อมไม่กล้าตัดสินใจที่จะใช้สิทธิหรือเสรีภาพกระทำการใดๆ ลงไป ดังนั้น เพื่อเป็นการประกัน “ความมั่นคงในนิติฐานะ” (Legal Security) เช่นว่านี่ของประชาชน ศาลของประเทศเสรีประชาธิปไตยที่ทำหน้าที่ตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายจึงต่างพากันพิพากษาว่ากฎหมายที่จำกัดหรือให้อำนาจฝ่ายบริหารจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนนั้น หากไม่มีความแน่นอนชัดเจนย่อมเป็นกฎหมายที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ¹²⁰

อย่างไรก็ดี เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าการเรียกร้องให้ฝ่ายนิติบัญญัติตรากฎหมายขึ้นมาให้มีความแน่นอนชัดเจนถึงขนาดที่จะสามารถจัดดุลพินิจให้หมดสิ้นไปจากการบริการรัฐกิจนั้นเปรียบเสมือนกับเป็นการสร้างวิมานในอากาศ เนื่องจากรัฐเสรีประชาธิปไตยมิได้มุ่งหมายเพื่อประกันความมั่นคงในนิติฐานะของประชาชนเพียงอย่างเดียว แต่ยังมีมุ่งหมายที่จะอำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชนทุกคนอีกด้วย ดังนั้น รัฐจึงต้องพยายามที่จะตอบสนองความต้องการของประชาชนส่วนรวม หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ “ประโยชน์มหาชน” ให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด และในขณะเดียวกันก็ต้องมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนให้น้อยที่สุดนั่นเอง¹²¹

ในการที่รัฐจะบัญญัติกฎหมายขึ้นมาเพื่อกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถที่จะกระทำการดักจับข้อมูลการติดต่อสื่อสารถึงกันของประชาชนเพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนและแสวงหาพยานหลักฐานในคดีอาญาได้นั้น ด้วยเหตุที่กฎหมายดังกล่าวมีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ดังนั้น กฎหมายดังกล่าวจึงจะต้องบัญญัติเอาไว้ให้แน่นอนและชัดเจนว่าได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจดักจับข้อมูลอย่างไรได้บ้าง ในกรณีใดบ้าง มีเงื่อนไขหรือหลักเกณฑ์อย่างไร และเพื่อวัตถุประสงค์อันใด ทั้งนี้ เพื่อให้ประชาชนได้ทราบและสามารถที่จะคาดหมายได้ล่วงหน้าว่าตนเองนั้นอาจจะถูกเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลอย่างไรได้บ้าง ในกรณีใดบ้าง มีเงื่อนไขหรือหลักเกณฑ์อย่างไร และเพื่อวัตถุประสงค์อันใด อันเป็นการสอดคล้องกับหลักความแน่นอนชัดเจนดังกล่าวนั่นเอง

2.3.3.4 หลักแห่งความได้สัดส่วน

หลักแห่งความได้สัดส่วน คือ หลักการซึ่งมีแนวความคิดว่าการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนนั้นจะต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็นหรือพอสมควรแก่เหตุเท่านั้น โดยหลักแห่ง

¹²⁰ วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ, หน้า 91.

¹²¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 93-94.

ความได้สัดส่วนนี้เป็นหลักการที่สำคัญในการควบคุมการใช้อำนาจของรัฐซึ่งมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน เพื่อเป็นการป้องกันมิให้รัฐกระทำการดังกล่าวเกินกว่าเหตุ¹²²

ทั้งนี้ สาระสำคัญของหลักแห่งความได้สัดส่วนนั้นจะประกอบไปด้วยหลักการย่อยๆ 3 หลักการด้วยกัน ได้แก่¹²³

1) หลักแห่งความเหมาะสม (Principle of Suitability) กล่าวคือ มาตรการที่รัฐได้บัญญัติขึ้นเป็นกฎหมายและออกมาเพื่อใช้บังคับแก่ประชาชนนั้น จะต้องเป็นมาตรการที่มีความเหมาะสม และสามารถที่จะดำเนินการให้บรรลุผลตามความประสงค์ของรัฐได้จริงในทางปฏิบัติ

2) หลักแห่งความจำเป็น (Principle of Necessity) กล่าวคือ มาตรการที่รัฐได้บัญญัติขึ้นเป็นกฎหมายและออกมาเพื่อใช้บังคับแก่ประชาชนนั้น จะต้องเป็นมาตรการที่จำเป็นแก่การดำเนินการให้เจตนารมณ์หรือความมุ่งหมายของกฎหมายนั้นสำเร็จลุล่วงไปได้โดยที่มีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนให้น้อยที่สุด

3) หลักแห่งความได้สัดส่วนในความหมายอย่างแคบ (Principle of Proportionality in the Narrow sense) กล่าวคือ มาตรการที่รัฐได้บัญญัติขึ้นเป็นกฎหมายและออกมาเพื่อใช้บังคับแก่ประชาชนนั้น จะต้องเป็นมาตรการที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่มหาชนยิ่งกว่าที่ก่อความเสียหายให้แก่เอกชน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือจะต้องไม่เป็นการลงทุนที่ขาดทุนนั่นเอง

ในการที่รัฐจะบัญญัติกฎหมายขึ้นมาเพื่อกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถที่จะกระทำการดักจับข้อมูลการติดต่อสื่อสารถึงกันของประชาชนเพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนและแสวงหาพยานหลักฐานในคดีอาญาได้นั้น ด้วยเหตุที่กฎหมายดังกล่าวมีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ดังนั้น บทบัญญัติกฎหมายดังกล่าวจึงจะต้องมีความสอดคล้องกับหลักแห่งความได้สัดส่วนด้วย กล่าวคือ การกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูลนั้นจะต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็นหรือพอสมควรแก่เหตุเท่านั้น อีกทั้งจะต้องมีความเหมาะสมและสามารถที่จะดำเนินการให้บรรลุผลตามความประสงค์ของรัฐได้จริงในทางปฏิบัติ รวมถึงจะต้องก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนให้น้อยที่สุด นอกจากนี้ ยังจะต้องก่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมมากกว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นกับบุคคลซึ่งถูกดักจับข้อมูลการติดต่อสื่อสารนั้นอีกด้วย ทั้งนี้ เพื่อเป็นการควบคุมการใช้อำนาจของรัฐมิให้ไปกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนมากเกินไปนั่นเอง

¹²² บรรเจิด สิงคะเนติ, หลักพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์, หน้า 268.

¹²³ วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ, หน้า 99-101.

2.3.3.5 หลักการแบ่งแยกอำนาจ

หลักการแบ่งแยกอำนาจ (Separation of powers) คือ หลักการในการปกครอง ซึ่ง มงเตสกีเออ (Montesquieu)* ได้อธิบายไว้ในหนังสือชื่อ “เจตนารมณ์แห่งกฎหมาย” (The Spirit of the Laws) ว่าในรัฐทุกรัฐจะมีอำนาจปกครองสูงสุดหรืออำนาจอธิปไตยอยู่ด้วยกัน 3 อย่าง คือ¹²⁴

- 1) อำนาจนิติบัญญัติ คือ อำนาจเกี่ยวกับการวางระเบียบบังคับทั่วไปในรัฐ
- 2) อำนาจบริหาร คือ อำนาจใช้หรือบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย
- 3) อำนาจตุลาการ คือ อำนาจในการวินิจฉัยบรรดคดี

มงเตสกีเออมองว่า รัฐบาลที่ดีที่สุดจะต้องเป็นรัฐบาลที่อำนาจแต่ละอำนาจได้ถูกใช้โดยองค์กรแต่ละองค์กรที่แตกต่างกัน หากมีการรวมอำนาจนิติบัญญัติและอำนาจบริหารไว้ด้วยกันที่บุคคลเพียงคนเดียวหรือองค์กรเพียงองค์กรเดียวแล้ว เสรีภาพย่อมที่จะเกิดขึ้นไม่ได้ และย่อมที่จะไม่มีเสรีภาพอีกเช่นกัน ถ้าอำนาจตัดสินคดีไม่ได้แยกออกจากอำนาจนิติบัญญัติหรืออำนาจบริหาร

ด้วยเหตุนี้ ในการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้นจึงสมควรที่จะมีการกระจายอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ ไปยังองค์กรต่างๆ เพื่อมีให้องค์กรใดองค์กรหนึ่งมีอำนาจมากเกินไป ซึ่งการที่ทำให้อำนาจต่างๆ เกิดความสมดุลกันได้นั้น จำเป็นที่จะต้องให้อำนาจหนึ่งมีอำนาจถ่วงดุลหรือยับยั้งอีกอำนาจหนึ่งได้¹²⁵

ทั้งนี้ ในการที่รัฐจะบัญญัติกฎหมายขึ้นมาเพื่อกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถที่จะกระทำการดักจับข้อมูลการติดต่อสื่อสารถึงกันของประชาชนเพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนและแสวงหาพยานหลักฐานในคดีอาญาได้นั้น ด้วยเหตุที่กฎหมายดังกล่าวมีลักษณะเป็นการ

* มงเตสกีเออ (Montesquieu) เป็นนักปรัชญาการเมืองชาวฝรั่งเศส ผู้ให้กำเนิดแนวคิดในการแบ่งแยกอำนาจปกครองสูงสุดหรืออำนาจอธิปไตยออกเป็น 3 ฝ่าย โดยพิจารณาในแง่ขององค์กรผู้ใช้อำนาจได้แก่ อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ โดยมีวัตถุประสงค์หลักก็คือการให้อำนาจแต่ละฝ่ายสามารถตรวจสอบและถ่วงดุลซึ่งกันและกัน เพื่อเป็นการประกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชนให้ปลอดภัยจากการใช้อำนาจโดยมิชอบขององค์กรภาครัฐซึ่งอาจไปละเมิดต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้

¹²⁴ มงเตสกีเออ, เจตนารมณ์แห่งกฎหมาย, แปลโดย วิจารณ์ วชิราวรรณ (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528), หน้า 611.

¹²⁵ สมยศ เชื้อไทย, คำอธิบายหลักรัฐธรรมนูญทั่วไป, หน้า 149.

จำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน และเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งเป็นผู้กระทำการดักจับข้อมูลการติดต่อสื่อสารถึงกันของประชาชนนั้นถือได้ว่าเป็นผู้ใช้อำนาจบริหาร ดังนั้น บทบัญญัติกฎหมายดังกล่าวจึงจำเป็นที่จะต้องมีการกำหนดให้ศาลซึ่งเป็นองค์กรที่ใช้อำนาจตุลาการ มาทำหน้าที่ตรวจสอบและถ่วงดุลการใช้อำนาจในการดำเนินการดังกล่าวของเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งเป็นฝ่ายบริหาร ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความโปร่งใส เป็นธรรม และเป็นการป้องกันมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเกิดการลุแก่อำนาจได้ อันเป็นการสอดคล้องกับหลักการแบ่งแยกอำนาจของมงเตสกีเอนนั่นเอง

จะเห็นได้ว่าหลักการที่สำคัญในการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูลนั้น ประการแรก การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะกระทำการโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลได้นั้น จะต้องเป็นกรณีที่มีกฎหมายบัญญัติเอาไว้ว่าให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถที่จะกระทำการดังกล่าวได้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น และ/หรือ เพื่อรักษาไว้ซึ่งประโยชน์ของส่วนรวมเท่านั้น อีกทั้งจะสามารถกระทำได้เพียงภายในขอบเขตที่กฎหมายดังกล่าวให้อำนาจเอาไว้เท่านั้น อันเป็นการสอดคล้องกับ “หลักนิติรัฐ” หรือ “หลักนิติธรรม” ประการที่สอง บทบัญญัติกฎหมายซึ่งกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถที่จะกระทำการโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลได้นั้น จะต้องเป็นหลักเกณฑ์ที่มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป จะมุ่งหมายให้ใช้บังคับกับกรณีใดกรณีหนึ่งหรือกับบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจง เพราะเหตุที่แตกต่างกันในเรื่องของถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมือง อันมีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมมิได้ ตาม “หลักความเสมอภาค” ประการที่สาม บทบัญญัติกฎหมายซึ่งกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถที่จะกระทำการโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลได้นั้น จะต้องบัญญัติเอาไว้ให้แน่นอนและชัดเจนว่าได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจดักจับข้อมูลอย่างไรได้บ้าง ในกรณีใดบ้าง มีเงื่อนไขหรือหลักเกณฑ์อย่างไร และเพื่อวัตถุประสงค์อันใด ทั้งนี้ เพื่อให้ประชาชนได้ทราบและสามารถที่จะคาดหมายได้ล่วงหน้าว่าตนเองนั้นอาจจะถูกเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลอย่างไรได้บ้าง ในกรณีใดบ้าง มีเงื่อนไขหรือหลักเกณฑ์อย่างไร และเพื่อวัตถุประสงค์อันใด อันเป็นการสอดคล้องกับ “หลักความแน่นอนชัดเจน” ประการที่สี่ การกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูลนั้นจะต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็นหรือพอสมควรแก่เหตุเท่านั้น อีกทั้งจะต้องมีความเหมาะสมและสามารถที่จะดำเนินการให้บรรลุผลตามความประสงค์ของรัฐได้จริงในทางปฏิบัติ รวมถึงจะต้องก่อให้เกิดผลกระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนให้น้อยที่สุด นอกจากนี้ยังจะต้องก่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมมากกว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นกับบุคคลซึ่งถูกดักจับข้อมูลการติดต่อสื่อสารนั้นอีกด้วย อันเป็นไปตาม “หลักแห่งความได้สัดส่วน” และประการสุดท้าย บทบัญญัติกฎหมายซึ่งกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถ

ที่จะกระทำการโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อตัดรับข้อมูลได้นั้น จะต้องมีการกำหนดให้ศาลซึ่งเป็นองค์กรที่ใช้อำนาจตุลาการมาทำหน้าที่ในการตรวจสอบและถ่วงดุลการใช้อำนาจดังกล่าวของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความโปร่งใส และเป็นการป้องกันมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเกิดการลุแก่อำนาจได้อันเป็นไปตาม “หลักการแบ่งแยกอำนาจ” นั้นเอง

จากที่ได้ทำการศึกษาวิจัยถึงการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อตัดรับข้อมูลดังที่ได้มีการนำเสนอไปในบทนี้แล้วทั้งหมด จะเห็นได้ว่าการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้นถือได้ว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมาก เนื่องจากเป็นหลักประกันและวิธีการที่จะนำไปสู่ความถูกต้องชอบธรรมและความยุติธรรม เปรียบเสมือนเป็นวิญญาณของหลักนิติธรรมและการปกครองระบอบประชาธิปไตย อีกทั้งยังเป็นสิ่งที่จะช่วยส่งเสริมมาตรฐานในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม รวมถึงการทุจริตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น หากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศใดหรือที่ใดปราศจากการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาแล้ว ย่อมไม่อาจถือได้ว่าเป็นกระบวนการยุติธรรมทางอาญา จะเป็นได้ก็แต่เพียงกระบวนการดำเนินคดีทางอาญาหรือกระบวนการลงโทษทางอาญาเท่านั้น ทั้งนี้ ในการที่จะพิจารณาว่าสังคมใดให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญามากน้อยเพียงใดนั้น อาจพิจารณาได้จากรูปแบบของกระบวนการยุติธรรมที่ใช้อยู่ในสังคมนั้น ซึ่งในกรณีนี้ ศาสตราจารย์เฮอร์เบิร์ต แอล แพคเกอร์ (Professor Herbert L. Packer) ได้แบ่งทฤษฎีว่าด้วยการให้ความยุติธรรมทางอาญาออกเป็น 2 ทฤษฎี ได้แก่ ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control) ซึ่งมุ่งให้ความสำคัญกับการควบคุม การระงับ และการปราบปรามอาชญากรรมเป็นหลัก และทฤษฎีกระบวนการนิติธรรม (Due Process) ซึ่งจะมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนโดยการยึดถือหลักกฎหมายหรือหลักนิติธรรมมากกว่าการพยายามป้องกันหรือควบคุมอาชญากรรม อย่างไรก็ตามแนวคิดของทั้งสองทฤษฎีนั้นต่างก็มีทั้งข้อดีและข้อเสีย ดังนั้น รูปแบบของกระบวนการยุติธรรมที่ดีที่สุดนั้นจึงควรที่จะมีความสมดุลกันระหว่างแนวคิดของทั้งสองทฤษฎีนี้ เพื่อให้ได้มาซึ่งการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ในขณะที่เดียวกันก็ได้ให้ความสำคัญคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามหลักนิติธรรมไปพร้อมๆ กันด้วยนั่นเอง

แต่เดิมกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทยในอดีตนั้นยังมิได้มีการให้ความสำคัญคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนซึ่งต้องตกเป็นจำเลยหรือผู้ต้องหาอย่างเพียงพอ ต่อมาเมื่อได้มีการตระหนักถึงความสำคัญของการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพดังกล่าว จึงได้มีการพัฒนาไปสู่การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่เพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตามแม้ว่าการให้การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้นจะเป็น

สิ่งที่ดี แต่ในบางครั้งก็อาจเป็นช่องทางให้บรรดาอาชญากรฉวยโอกาสนำมาใช้เพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิดหรือช่วยให้รอดพ้นจากการถูกจับกุมหรือลงโทษได้ อันเป็นการส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในสังคมด้วยประการหนึ่ง การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในการที่จะไม่ถูกตรวจ กัก หรือดักจับการติดต่อสื่อสารถึงกันนั้นเป็นมาตรการในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาอย่างหนึ่ง ซึ่งในบางครั้งก็อาจจะถูกบรรดาอาชญากรนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์แก่ตนเองในการกระทำความผิดหรือช่วยให้รอดพ้นจากการถูกจับกุมหรือลงโทษได้เช่นกัน เช่น การที่บรรดาอาชญากรได้ทำการติดต่อสื่อสารถึงกันเพื่อวางแผน นัดหมาย สั่งการ ลงมือกระทำความผิด ไปตลอดจนถึงการหลบหนี ปิดบังซ่อนเร้นหรือทำลายพยานหลักฐาน หลังจากที่ได้กระทำความผิดเสร็จสิ้น โดยกระทำผ่านทางอุปกรณ์เครื่องมือสื่อสารประเภทต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น โทรศัพท์ โทรศัพท์เคลื่อนที่ หรือคอมพิวเตอร์ ซึ่งในปัจจุบันได้มีเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าทันสมัยไปมาก นอกจากนี้ ในปัจจุบันสังคมได้มีความเจริญก้าวหน้าและพัฒนาไปเป็นอย่างมาก ส่งผลให้รูปแบบและวิธีการของอาชญากรรมนั้นมีความหลากหลายและสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น อีกทั้งในบางครั้งยังมีการดำเนินงานเป็นเครือข่ายมีความเกี่ยวพันกันหลายประการอันเข้าลักษณะขององค์กรอาชญากรรมอีกด้วย ดังนั้น หากเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถที่จะทำการตรวจสอบการติดต่อสื่อสารใดๆ ของประชาชนได้เลยแล้ว ย่อมจะเป็นการส่งผลให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้บังคับใช้กฎหมายต้องประสบกับปัญหาและอุปสรรคในการสืบสวนสอบสวน และรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อเอาผิดและลงโทษกับบรรดาอาชญากรเหล่านั้นเป็นอย่างมาก ด้วยเหตุนี้ หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาดังกล่าวจึงจำเป็นที่จะต้องมีการข้อยกเว้นบ้างในบางกรณี โดยในกรณีที่มิเหตุอันควรสงสัยได้ว่าจะมีหรือได้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น และเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่อาจใช้วิธีการอื่นใดในการสืบสวนสอบสวนและแสวงหาพยานหลักฐานที่เหมาะสมหรือมีประสิทธิภาพมากกว่าได้ จึงสมควรที่จะกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถที่จะทำการดักจับข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน และรวบรวมพยานหลักฐานได้

การดักจับข้อมูล (Interception) นั้น หมายถึง การกระทำด้วยประการใดๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลการติดต่อสื่อสารของบุคคลที่ได้ส่งถึงกัน โดยปราศจากการรู้เห็นและยินยอมจากบุคคลผู้ทำการติดต่อสื่อสารนั้น ซึ่งสามารถที่จะกระทำได้หลายรูปแบบและวิธีการด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็น การตรวจสอบไปรษณีย์ภัณฑ์ การดักฟังทางโทรศัพท์ หรือการดักจับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการดักจับข้อมูลนั้นเป็นการกระทำที่ไปละเมิดต่อเสรีภาพในการสื่อสารถึงกันของประชาชน อันเป็นสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้บัญญัติรับรองคุ้มครองไว้ในมาตรา 36 นอกจากจะเป็นความผิดและมีโทษทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญาและกฎหมายอื่นๆ อีกหลายฉบับแล้ว พยานหลักฐานต่างๆ ที่ได้มาจากการดักจับข้อมูลดังกล่าว ยังมีสถานะเป็น

พยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบแต่ได้มาเนื่องจากการกระทำโดยมิชอบ หรือเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยอาศัยข้อมูลที่เกิดขึ้นหรือได้มาโดยมิชอบด้วย ซึ่งทั้ง 2 กรณีดังกล่าวข้างต้นนี้ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226/1 ได้กำหนดเอาไว้ว่า โดยหลักแล้วห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานดังกล่าว เว้นแต่การรับฟังพยานหลักฐานนั้นจะเป็นประโยชน์ต่อการอำนวยความยุติธรรมมากกว่าผลเสียอันเกิดจากผลกระทบต่อมาตรฐานของระบบงานยุติธรรมทางอาญาหรือสิทธิเสรีภาพพื้นฐานของประชาชน ศาลจึงจะใช้ดุลพินิจรับฟังพยานหลักฐานนั้นได้ ดังนั้น โดยอาศัยข้อยกเว้นในมาตรา 36 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยซึ่งได้กำหนดไว้ว่า รัฐสามารถที่จะจำกัดเสรีภาพในการติดต่อสื่อสารของประชาชน โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐหรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนได้ จึงจำเป็นและสมควรที่จะกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูล โดยการบัญญัติกฎหมายให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถกระทำ “การกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูล” (Lawful Interception) ได้นั่นเอง

การกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลนั้นเจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถที่จะกระทำได้ในรูปแบบและวิธีการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการตรวจสอบไปรษณีย์ภัณฑ์ การดักฟังทางโทรศัพท์ หรือการดักจับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลการติดต่อสื่อสารของบุคคลที่ได้ส่งถึงกัน โดยอาศัยอำนาจของกฎหมายซึ่งบัญญัติให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถกระทำการดังกล่าวเพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน และรวบรวมพยานหลักฐานในคดีอาญาได้ ซึ่งการดักจับข้อมูลดังกล่าวนี้จะเป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมายตราบเท่าที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และขอบเขตที่กฎหมายดังกล่าวได้บัญญัติเอาไว้ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลนั้นถือได้ว่าเป็นมาตรการทางอาญาอย่างหนึ่งที่ไปกระทบกระเทือนต่อเสรีภาพในการติดต่อสื่อสารของประชาชน ดังนั้น การกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูลนั้นจึงจะต้องสอดคล้องกับหลักการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น (1) หลักนิติรัฐ (Rechtsstaatsprinzip) หรือ หลักนิติธรรม (The Rule of Law) กล่าวคือ ในการที่รัฐจะกระทำการดักจับข้อมูลการติดต่อสื่อสารของประชาชนอันเป็นการจำกัดเสรีภาพในการติดต่อสื่อสาร ถึงแม้ว่าจะเป็นการกระทำไปเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น และ/หรือ เพื่อรักษาไว้ซึ่งประโยชน์ของส่วนรวมก็ตาม จะต้องเป็นกรณีที่มีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจเอาไว้ว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถที่จะกระทำการดังกล่าวได้ อีกทั้งจะกระทำได้เพียงภายในขอบเขตที่กฎหมายดังกล่าวให้อำนาจเอาไว้เท่านั้น (2) หลักความเสมอภาค กล่าวคือ บทบัญญัติกฎหมายดังกล่าวจะต้องมีหลักเกณฑ์ที่มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป จะมุ่งหมายให้ใช้บังคับกับกรณีใดกรณีหนึ่งหรือกับบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจง เพราะเหตุที่แตกต่างกันในเรื่องของถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อ

ทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมือง อันมีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมมิได้ (3) หลักความแน่นอนชัดเจน กล่าวคือ กฎหมายดังกล่าวจะต้องบัญญัติไว้ให้แน่นอนและชัดเจนว่าได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจดักจับข้อมูลอย่างไรได้บ้าง ในกรณีใดบ้าง มีเงื่อนไขหรือหลักเกณฑ์อย่างไร และเพื่อวัตถุประสงค์อันใด ทั้งนี้ เพื่อให้ประชาชนได้ทราบและสามารถที่จะคาดหมายได้ล่วงหน้าว่าตนเองนั้นอาจจะถูกเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลอย่างไรได้บ้าง ในกรณีใดบ้าง มีเงื่อนไขหรือหลักเกณฑ์อย่างไร และเพื่อวัตถุประสงค์อันใด (4) หลักแห่งความได้สัดส่วน กล่าวคือ การกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูลนั้นจะต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็นหรือพอสมควรแก่เหตุเท่านั้น อีกทั้งจะต้องมีความเหมาะสมและสามารถที่จะดำเนินการให้บรรลุผลตามความประสงค์ของรัฐได้จริงในทางปฏิบัติ รวมถึงจะต้องก่อให้เกิดผลกระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนให้น้อยที่สุด นอกจากนี้ยังจะต้องก่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมมากกว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นกับบุคคลซึ่งถูกดักจับข้อมูลการติดต่อสื่อสารนั้นอีกด้วย และ (5) หลักการแบ่งแยกอำนาจ (Separation of powers) กล่าวคือ การกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูลนั้นจะต้องมีการกำหนดให้ศาลซึ่งเป็นองค์กรที่ใช้อำนาจตุลาการ มาทำหน้าที่ตรวจสอบและถ่วงดุลการใช้อำนาจในการดำเนินการดังกล่าวของเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งเป็นฝ่ายบริหาร เพื่อให้เกิดความโปร่งใส เป็นธรรม และเป็นการป้องกันมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเกิดการลุแก่อำนาจได้ ทั้งนี้ เพื่อเป็นหลักประกันและเครื่องยืนยันว่าการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูลนั้นมีได้เป็นการใช้อำนาจตามอำเภอใจของรัฐ หากแต่เป็นการกระทำเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น และ/หรือ เพื่อรักษาไว้ซึ่งประโยชน์ของส่วนรวมอย่างแท้จริง รวมถึงมีหลักเกณฑ์ที่แน่นอนชัดเจนและใช้บังคับกันโดยเท่าเทียม มีกระบวนการขั้นตอนในการขออนุญาตและดำเนินการที่โปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ อีกทั้งยังไม่เป็นการกระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนมากจนเกินไปนั่นเอง

ทั้งนี้ ในปัจจุบันประเทศไทยได้มีการบัญญัติและบังคับใช้กฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูลเอาไว้แล้วอยู่ด้วยกันหลายฉบับ ซึ่งจะได้แก่กฎหมายฉบับใดบ้าง และกฎหมายแต่ละฉบับดังกล่าวจะมีรูปแบบ หลักเกณฑ์ เงื่อนไข และกระบวนการในการขออนุญาตอย่างไร รวมถึงการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลในปัจจุบันของประเทศไทยมีปัญหาและข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นโดยมีสาเหตุมาจากกฎหมายดังกล่าวหรือไม่ อย่างไรนั้น ผู้เขียนจะได้กล่าวต่อไปในบทที่ 3

บทที่ 3

การกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลตามกฎหมายไทย

จากที่ได้ทำการศึกษาวิจัยในบทที่ 2 จึงทำให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลว่าเป็นมาตรการทางอาญาอย่างหนึ่งที่ไม่กระทบต่อเสรีภาพในการติดต่อสื่อสารของประชาชนซึ่งรัฐธรรมนูญได้บัญญัติรับรองคุ้มครองไว้ อย่างไรก็ตาม ด้วยเหตุผลและความจำเป็นในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในปัจจุบันที่มีความสลับซับซ้อนเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้ต้องมีการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูล อันเป็นการยกเว้นหลักการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาบางประการ ด้วยเหตุนี้เจ้าหน้าที่ของรัฐจึงจะต้องกระทำการดังกล่าวเพียงเท่าที่จำเป็นและใช้ความระมัดระวังให้มากที่สุด ดังนั้น ในลำดับต่อไปจึงจำเป็นต้องศึกษาถึงการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลตามกฎหมายไทย ว่าในปัจจุบันมีกฎหมายฉบับใดบ้างที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูล โดยพิจารณาว่ากฎหมายดังกล่าวนั้นมีรูปแบบในการบัญญัติเอาไว้ในลักษณะใด มีการกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และกระบวนการในการขออนุญาตเพื่อกระทำการดักจับข้อมูลเอาไว้อย่างไรบ้าง รวมทั้งมีปัญหาหรือข้อบกพร่องเกี่ยวกับการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลโดยมีสาเหตุมาจากกฎหมายดังกล่าวหรือไม่อย่างไร ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงหลักเกณฑ์ที่สำคัญของการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลตามกฎหมายในแต่ละฉบับ รวมทั้งทำให้ทราบถึงปัญหาและข้อบกพร่องของการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลตามกฎหมายไทยที่เกิดขึ้นอยู่ในปัจจุบัน

จากการศึกษาตัวเองทำให้ได้ทราบคำตอบว่า ในปัจจุบันประเทศไทยได้บัญญัติและบังคับใช้กฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูลเอาไว้ อยู่ด้วยกันหลายฉบับ อันได้แก่ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 โดยกฎหมายแต่ละฉบับนั้น ต่างก็ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และกระบวนการในการขออนุญาตเพื่อกระทำการดักจับข้อมูลเอาไว้ทั้งในลักษณะที่เหมือนกันและแตกต่างกัน นอกจากนี้ยังพบว่า การกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลตามกฎหมายไทยในปัจจุบันนั้น ยังมีปัญหาในเรื่องของความไม่ครอบคลุมประเภทของความผิดทางอาญาเพียงพอ ส่งผลให้เกิดข้อจำกัดในเรื่องของวิธีการสืบสวนสอบสวนและ

แสวงหาพยานหลักฐาน อันเป็นการกระทบต่อประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม อีกทั้งรูปแบบในการบัญญัติกฎหมายด้วยวิธีการนำไปแทรกไว้ในกฎหมายฉบับต่างๆ โดยมิได้บัญญัติไว้เป็นกฎหมายกลางเพียงฉบับเดียว ส่งผลให้กฎหมายขาดความเป็นเอกภาพและมีมาตรฐานเดียวกัน ทำให้ประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐเกิดความสับสน นอกจากนี้ ยังมีได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากข้อมูลการติดต่อสื่อสารหรือพยานหลักฐานที่ได้มาโดยบังเอิญเอาไว้ ส่งผลให้ไม่สามารถนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนหรือใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้

คำตอบดังกล่าวข้างต้นนี้ เกิดจากการที่ได้ศึกษาวิจัยถึงประเด็นต่างๆ ที่จะนำเสนอในบทนี้ โดยเริ่มจากในข้อ 3.1 จะเป็นการนำเสนอถึงกฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูล อันได้แก่ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 จากนั้นในข้อ 3.2 จะทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลตามกฎหมายดังกล่าวในแต่ละฉบับ โดยแยกวิเคราะห์เปรียบเทียบในประเด็นย่อย ตั้งแต่รูปแบบในการบัญญัติกฎหมาย รูปแบบและวิธีการในการดักจับข้อมูลที่กฎหมายอนุญาตให้กระทำได้ การใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ได้ดักจับมา ความผิดซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล วิธีการขออนุญาตเงื่อนไขในการอนุญาต และระยะเวลาที่ได้รับอนุญาตให้กระทำการดักจับข้อมูล และสุดท้ายจะเป็นการนำเสนอถึงปัญหาของการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลตามกฎหมายไทย ซึ่งได้แก่ ปัญหาในเรื่องของความผิดซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล ปัญหาในเรื่องของรูปแบบในการบัญญัติกฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล และปัญหาในเรื่องของการใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ได้ดักจับมา ทั้งนี้ เพื่อให้ทราบและตระหนักถึงปัญหาและข้อบกพร่องของการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลตามกฎหมายไทยที่เกิดขึ้นอยู่ในปัจจุบัน อันจะนำไปสู่การศึกษาวิจัยเพื่อพิจารณาหาแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขต่อไป

3.1 กฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูล

ปัจจุบันประเทศไทยได้มีการบัญญัติและบังคับใช้กฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูลเอาไว้ด้วยกันทั้งสิ้น 6 ฉบับ ได้แก่

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตว่าพระราชบัญญัติทั้ง 6 ฉบับดังกล่าวนี้มีได้เป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูลโดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากแต่เป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดที่กำหนดไว้ในกฎหมายดังกล่าว ดังนั้น การกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูลตามบทบัญญัติในพระราชบัญญัติทั้ง 6 ฉบับดังกล่าวข้างต้น จึงจะปรากฏอยู่ในรูปแบบของบทบัญญัติที่เป็นเครื่องมือของเจ้าพนักงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายฉบับดังกล่าวเท่านั้น

3.1.1 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 เป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะตัดวงจรการประกอบอาชญากรรม ซึ่งเกิดจากการที่ผู้ประกอบการอาชญากรรมซึ่งกระทำความผิดตามกฎหมายบางประเภทได้นำเงินหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดนั้นมากระทำการในรูปแบบต่างๆ อันเป็นการฟอกเงิน และนำเงินหรือทรัพย์สินนั้นไปใช้เพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิดต่อไปได้อีก ซึ่งทำให้ยากแก่การปราบปรามการกระทำความผิดตามกฎหมายเหล่านั้น อีกทั้งกฎหมายที่มีอยู่นั้นไม่สามารถที่จะปราบปรามการฟอกเงิน หรือดำเนินการกับเงินหรือทรัพย์สินเหล่านั้นได้เท่าที่ควร ดังนั้น กฎหมายฉบับนี้จึงได้กำหนดมาตรการต่างๆ ออกมาเพื่อที่จะได้สามารถดำเนินการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ

พระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นกฎหมายฉบับแรกของประเทศไทยที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน และรวบรวมพยานหลักฐานในคดีอาญา โดยในมาตรา 46¹ ได้บัญญัติให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้มีอำนาจ

¹ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 46 บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีพยานหลักฐานตามสมควรว่าบัญชีลูกค้าของสถาบันการเงิน เครื่องมือหรืออุปกรณ์ในการสื่อสารหรือเครื่องคอมพิวเตอร์ใด ถูกใช้หรืออาจถูกใช้เพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งเลขาธิการมอบหมายเป็นหนังสือจะยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่อศาลแพ่ง เพื่อมีคำสั่งอนุญาตให้พนักงานเจ้าหน้าที่เข้าถึงบัญชี ข้อมูลทางการสื่อสาร หรือข้อมูลคอมพิวเตอร์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลดังกล่าวนี้ก็ได้”

ในการเข้าถึงบัญชี ข้อมูลทางการสื่อสาร หรือข้อมูลคอมพิวเตอร์ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลดังกล่าว ในกรณีที่มีพยานหลักฐานตามสมควรว่าบัญชีลูกค้าของสถาบันการเงิน เครื่องมือหรืออุปกรณ์ในการสื่อสาร หรือเครื่องคอมพิวเตอร์ใด ถูกใช้หรืออาจถูกใช้เพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน โดยให้พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งเลขธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ได้มอบหมายไว้เป็นหนังสือยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่อศาลแพ่งเพื่อขอให้มีการสั่งอนุญาตให้พนักงานเจ้าหน้าที่นั้นสามารถกระทำการดังกล่าวได้

ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตนั้น ศาลอาจอนุญาตให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ยื่นคำขอ ดำเนินการโดยใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์ใดๆ ตามที่เห็นสมควรก็ได้ แต่ทั้งนี้ศาลจะอนุญาตได้คราวละไม่เกิน 90 วัน โดยเมื่อศาลได้มีคำสั่งอนุญาตแล้ว ผู้เกี่ยวข้องกับบัญชี ข้อมูลทางการสื่อสาร หรือข้อมูลคอมพิวเตอร์ตามคำสั่งดังกล่าว จะต้องให้ความร่วมมือเพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติดังกล่าวนี้ด้วย

ทั้งนี้ การกระทำความผิดฐานฟอกเงินตามพระราชบัญญัตินี้ หมายถึง²

1) การโอน รับโอน หรือเปลี่ยนแปลงทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อชุกซ่อนหรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น หรือเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นไม่ว่าก่อน ขณะ หรือหลังการกระทำความผิด มิให้ต้องรับโทษหรือรับโทษน้อยลงในความผิดมูลฐาน หรือ

2) การกระทำด้วยประการใดๆ เพื่อปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริงการได้มาแหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย การโอน การได้สิทธิใดๆ ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด

สำหรับความผิดมูลฐานนั้น ได้แก่ การกระทำความผิดดังต่อไปนี้³

ในกรณีตามวรรคหนึ่ง ศาลจะสั่งอนุญาตให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ยื่นคำขอดำเนินการโดยใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์ใดๆ ตามที่เห็นสมควรก็ได้ แต่ทั้งนี้ให้อนุญาตได้คราวละไม่เกินเก้าสิบวัน

เมื่อศาลได้สั่งอนุญาตตามความในวรรคหนึ่งหรือวรรคสองแล้ว ผู้เกี่ยวข้องกับบัญชี ข้อมูลทางการสื่อสาร หรือข้อมูลคอมพิวเตอร์ตามคำสั่งดังกล่าว จะต้องให้ความร่วมมือเพื่อให้เป็นไปตามความในมาตรานี้”

² พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 5 บัญญัติว่า “ผู้ใด

(1) โอน รับโอน หรือเปลี่ยนแปลงทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อชุกซ่อนหรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น หรือเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นไม่ว่าก่อน ขณะหรือหลังการกระทำความผิด มิให้ต้องรับโทษหรือรับโทษน้อยลงในความผิดมูลฐาน หรือ

(2) กระทำด้วยประการใดๆ เพื่อปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริงการได้มา แหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย การโอน การได้สิทธิใดๆ ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด

ผู้นั้นกระทำความผิดฐานฟอกเงิน”

³ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้ให้นิยามของคำว่า “ความผิดมูลฐาน” เอาไว้ในมาตรา 3

- 1) ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด หรือกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด
- 2) ความผิดเกี่ยวกับเพศตามประมวลกฎหมายอาญา เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไป หรือพาไปเพื่อการอนาจารหญิงและเด็ก เพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่นและความผิดฐานพราก เด็กและผู้เยาว์ ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิง และเด็ก หรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี เฉพาะที่ เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไปหรือชักพาไปเพื่อให้บุคคลนั้นกระทำการค้าประเวณี หรือความผิด เกี่ยวกับการเป็นเจ้าของกิจการการค้าประเวณี ผู้ดูแลหรือผู้จัดการกิจการค้าประเวณี หรือ สถานการค้าประเวณี หรือเป็นผู้ควบคุมผู้กระทำการค้าประเวณีในสถานการค้าประเวณี
- 3) ความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชนตามประมวลกฎหมายอาญาหรือความผิด ตามกฎหมายว่าด้วยการกักเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน
- 4) ความผิดเกี่ยวกับการยกยอกหรือฉ้อโกงหรือประทุษร้ายต่อทรัพย์หรือกระทำ โดยทุจริตตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์ กฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ หรือกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งกระทำโดย กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใด ซึ่งรับผิดชอบหรือมีประโยชน์เกี่ยวข้อง ในการดำเนินงานของสถาบันการเงินนั้น
- 5) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือ หน่วยงานของรัฐ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น
- 6) ความผิดเกี่ยวกับการกรรโชก หรือรีดเอาทรัพย์ที่กระทำโดยอ้างอำนาจอั้งยี่หรือ ช้องโจรตามประมวลกฎหมายอาญา
- 7) ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบหนีศุลกากรตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร
- 8) ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา
- 9) ความผิดเกี่ยวกับการพนันตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน เฉพาะความผิดเกี่ยวกับการ เป็นผู้จัดให้มีการเล่นการพนันโดยไม่ได้รับอนุญาต และมีจำนวนผู้เข้าเล่นหรือเข้าพนันในการเล่น แต่ละครั้งเกินกว่าหนึ่งร้อยคน หรือมีวงเงินในการกระทำความผิดรวมกันมีมูลค่าเกินกว่าสิบล้านบาท ขึ้นไป

- 10) ความผิดเกี่ยวกับการเป็นสมาชิกอั้งยี่ตามประมวลกฎหมายอาญา หรือการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมที่มีกฎหมายกำหนดเป็นความผิด
- 11) ความผิดเกี่ยวกับการรับของโจรตามประมวลกฎหมายอาญา เฉพาะที่เกี่ยวกับการช่วยจำหน่าย ซื้องานรับจำนำ หรือรับไว้ด้วยประการใดซึ่งทรัพย์สินที่ได้มาโดยการกระทำความผิดอันมีลักษณะเป็นการค้า
- 12) ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตรา ดวงตรา แสตมป์ และตัวตามประมวลกฎหมายอาญาอันมีลักษณะเป็นการค้า
- 13) ความผิดเกี่ยวกับการค้าตามประมวลกฎหมายอาญาเฉพาะที่เกี่ยวกับการปลอม หรือการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาของสินค้า หรือความผิดตามกฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาอันมีลักษณะเป็นการค้า
- 14) ความผิดเกี่ยวกับการปลอมเอกสารสิทธิ บัตรอิเล็กทรอนิกส์ หรือหนังสือเดินทางตามประมวลกฎหมายอาญาอันมีลักษณะเป็นปกติธุระหรือเพื่อการค้า
- 15) ความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม โดยการใช้ ยึดถือ หรือครอบครองทรัพยากรธรรมชาติหรือกระบวนการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติโดยมิชอบด้วยกฎหมายอันมีลักษณะเป็นการค้า
- 16) ความผิดเกี่ยวกับการประทุษร้ายต่อชีวิตหรือร่างกายจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายสาหัสตามประมวลกฎหมายอาญา เพื่อให้ได้ประโยชน์ซึ่งทรัพย์สิน
- 17) ความผิดเกี่ยวกับการหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังผู้อื่นตามประมวลกฎหมายอาญา เฉพาะกรณีเพื่อเรียกหรือรับผลประโยชน์หรือเพื่อต่อรองให้ได้รับผลประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง
- 18) ความผิดเกี่ยวกับการลักทรัพย์ กรรโชก ริดเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ฉ้อโกง หรือยักยอก ตามประมวลกฎหมายอาญาอันมีลักษณะเป็นปกติธุระ
- 19) ความผิดเกี่ยวกับการกระทำอันเป็นโจรสลัดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการกระทำอันเป็นโจรสลัด
- 20) ความผิดเกี่ยวกับการกระทำอันไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

21) ความผิดเกี่ยวกับอาวุธหรือเครื่องมืออุปกรณ์ของอาวุธที่ใช้หรืออาจนำไปใช้ในการรบหรือการสงครามตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมยุทธภัณฑ์

นอกจากนี้ ในมาตรา 3 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ยังได้กำหนดให้ความผิดมูลฐานนั้นหมายความรวมถึง การกระทำความผิดอาชญา นอกราชอาณาจักรซึ่งหากการกระทำความผิดนั้นได้กระทำลงในราชอาณาจักรจะเป็นความผิด มูลฐานด้วย

อนึ่ง นอกเหนือจากการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลโดยอาศัยอำนาจ ตามมาตรา 46 ดังกล่าวข้างต้นแล้ว ในกรณีที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ในการรวบรวมพยานหลักฐาน ตามพระราชบัญญัตินี้ มาตรา 46/1 ยังได้กำหนดให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน สามารถที่จะร้องขอให้กรมสอบสวนคดีพิเศษใช้อำนาจสืบสวนสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐาน ตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษ เพื่อดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ หรือเพื่อดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดได้⁴ หากปรากฏข้อเท็จจริงว่า คดีดังกล่าวมีลักษณะดังต่อไปนี้⁵

1) เป็นคดีที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินไม่อาจใช้อำนาจสืบสวน สอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน หรือมีการใช้อำนาจดังกล่าวแล้วแต่พยานหลักฐานที่ได้ยังไม่เพียงพอที่จะดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดได้ และหากมีการใช้อำนาจสืบสวน สอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษแล้ว จะทำให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานสำคัญที่จะสามารถดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดดังกล่าวได้ หรือ

⁴ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 46/1 บัญญัติว่า “ในกรณี จำเป็นเพื่อประโยชน์ในการรวบรวมพยานหลักฐานตามพระราชบัญญัตินี้ เมื่อสำนักงานร้องขอให้กรมสอบสวนคดี พิเศษใช้อำนาจสืบสวน สอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษ เพื่อดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้หรือเพื่อดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ให้กรมสอบสวนคดีพิเศษมีอำนาจดำเนินการตามอำนาจหน้าที่เพื่อสนับสนุนการดำเนินการของสำนักงาน

เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติการตามวรรคหนึ่ง อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษโดยการเสนอแนะของ เลขาธิการอาชญากรรมคดีพิเศษผู้ปฏิบัติงานในสำนักงานผู้หนึ่งผู้ใดเป็นพนักงานสอบสวนคดีพิเศษเพื่อปฏิบัติงานที่ เกี่ยวกับการสืบสวน การสอบสวน และการรวบรวมพยานหลักฐานตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษในส่วน ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ได้

ในการปฏิบัติการตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้เป็นไปตามระเบียบที่อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษและ เลขาธิการร่วมกันกำหนด”

⁵ ระเบียบว่าด้วยการประสานการปฏิบัติการตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษเพื่อประโยชน์ ในการดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2556 ข้อ 5

2) เป็นคดีที่เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษได้มีมติร่วมกันให้ดำเนินการ

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่า อำนาจสืบสวนสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษดังกล่าวนี้ ย่อมรวมถึงการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลตามมาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ด้วย (ซึ่งจะได้กล่าวถึงในรายละเอียดต่อไปในข้อ 3.1.3) อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติดังกล่าวมิได้ให้อำนาจในการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลมากกว่าที่บัญญัติเอาไว้ในมาตรา 46 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 แต่อย่างใด ดังนั้น โดยหลักแล้วพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องกระทำการดักจับข้อมูลโดยอาศัยอำนาจของมาตรา 46/1 ดังกล่าวแต่ประการใด เว้นแต่จะเป็นกรณีที่มีความจำเป็นดังกล่าวเท่านั้น

3.1.2 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 นั้นเป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์ที่จะป้องกันและปราบปรามการค้าและการเสพยาเสพติด ด้วยเหตุที่ยาเสพติดนั้นเป็นภัยที่ร้ายแรงต่อการดำเนินการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องกำหนดมาตรการและให้อำนาจในการดำเนินการป้องกันและปราบปรามที่มีประสิทธิภาพและให้ได้ผลโดยเด็ดขาด

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 มาตรา 14 จัตวา⁶ ซึ่งเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2545 ได้บัญญัติให้เจ้าพนักงาน

⁶ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 มาตรา 14 จัตวา บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่า เอกสารหรือข้อมูลข่าวสารอื่นใดซึ่งส่งทางไปรษณีย์ โทรเลข โทรศัพท์ โทรสาร คอมพิวเตอร์ เครื่องมือ หรืออุปกรณ์ในการสื่อสารสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อทางเทคโนโลยีสารสนเทศใด ถูกใช้หรืออาจถูกใช้เพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เจ้าพนักงานซึ่งได้รับอนุมัติจากเลขาธิการเป็นหนังสือจะยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่ออธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาเพื่อมีคำสั่งอนุญาตให้เจ้าพนักงานได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสารดังกล่าวได้

การอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญา พิจารณาถึงผลกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคลหรือสิทธิอื่นใดประกอบกับเหตุผลและความจำเป็น ดังต่อไปนี้

- (1) มีเหตุอันควรเชื่อว่ามีกระทำความผิดหรือจะมีการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด
- (2) มีเหตุอันควรเชื่อว่าจะได้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดจากการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารดังกล่าว
- (3) ไม่อาจใช้วิธีการอื่นใดที่เหมาะสมหรือมีประสิทธิภาพมากกว่าได้

มีอำนาจในการได้มาซึ่งเอกสารหรือข้อมูลข่าวสารอื่นใด ซึ่งส่งทางไปรษณีย์ โทรเลข โทรศัพท์ โทรสาร คอมพิวเตอร์ เครื่องมือ หรืออุปกรณ์ในการสื่อสารสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อทางเทคโนโลยีสารสนเทศใด ในกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเอกสารหรือข้อมูลข่าวสารนั้นถูกใช้หรืออาจถูกใช้เพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยเจ้าพนักงานซึ่งได้รับอนุมัติเป็นหนังสือจากเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด จะต้องยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่ออธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาเพื่อขอให้มีคำสั่งอนุญาตให้ดำเนินการดังกล่าวได้

ทั้งนี้ ในการอนุญาตให้ใช้วิธีการดังกล่าว อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาจะต้องพิจารณาถึงผลกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคลหรือสิทธิอื่นใดประกอบกับเหตุผลและความจำเป็น ดังต่อไปนี้⁷

- 1) มีเหตุอันควรเชื่อว่าจะมีการกระทำความผิดหรือจะมีการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด อันได้แก่⁸ มีพฤติการณ์เกี่ยวกับผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือครอบครองเพื่อจำหน่าย ตามบทสันนิษฐานเด็ดขาดของกฎหมาย หรือมีพฤติการณ์เกี่ยวกับการสนับสนุน ช่วยเหลือ พยายาม หรือสมคบกันกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือมีพฤติการณ์เกี่ยวกับการกระทำความผิดในลักษณะข้างงานหรือองค์กรอาชญากรรมยาเสพติด
- 2) มีเหตุอันควรเชื่อว่าจะได้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด จากการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารดังกล่าว
- 3) ไม่อาจใช้วิธีการอื่นใดที่เหมาะสมหรือมีประสิทธิภาพมากกว่านี้ได้

ในกรณีที่อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญามีคำสั่งอนุญาตนั้น จะส่งอนุญาตได้คราวละไม่เกิน 90 วัน โดยอาจจะกำหนดเงื่อนไขใดๆ เอาไว้ด้วยก็ได้ ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสารในสิ่งสื่อสาร

การอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาส่งอนุญาตได้คราวละไม่เกินเก้าสิบวัน โดยกำหนดเงื่อนไขใดๆ ก็ได้ และให้ผู้เกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสารในสิ่งสื่อสารตามคำสั่งดังกล่าวจะต้องให้ความร่วมมือเพื่อให้เป็นไปตามความในมาตรานี้ ภายหลังที่มีคำสั่งอนุญาต หากปรากฏข้อเท็จจริงว่าเหตุผลความจำเป็นไม่เป็นไปตามที่ระบุหรือพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไป อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาอาจเปลี่ยนแปลงคำสั่งอนุญาตได้ตามที่เห็นสมควร

เมื่อเจ้าพนักงานได้ดำเนินการตามที่ได้รับอนุญาตแล้ว ให้รายงานการดำเนินการให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาทราบ

บรรดาข้อมูลข่าวสารที่ได้มาตามวรรคหนึ่ง ให้เก็บรักษาและใช้ประโยชน์ในการสืบสวนและใช้เป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดีเท่านั้น ทั้งนี้ ตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด”

⁷ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 มาตรา 14 จัตวา วรรคสอง

⁸ ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ว่าด้วยการได้มา การใช้ประโยชน์และการเก็บรักษาข้อมูลข่าวสาร พ.ศ. 2545 ข้อ 9

ตามคำสั่งดังกล่าวจะต้องให้ความร่วมมือเพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติดังกล่าวด้วย และภายหลังจากที่มีคำสั่งอนุญาต หากปรากฏข้อเท็จจริงว่าเหตุผลความจำเป็นในการขออนุญาตนั้นไม่เป็นไปตามที่ระบุไว้หรือพฤติการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไป อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาอาจเปลี่ยนแปลงคำสั่งอนุญาตได้ตามที่เห็นสมควร

ทั้งนี้ คำว่า “การกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด” ในมาตรา 14 จัตวา ดังกล่าวข้างต้นนั้น หมายถึง การกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ กฎหมายว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท กฎหมายว่าด้วยการป้องกันการใช้สารระเหย และกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด⁹

สำหรับบรรดาข้อมูลข่าวสารที่ได้มาจากการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลตามมาตรา 14 จัตวา นี้ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้เฉพาะแต่การสืบสวนหรือการใช้เป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดียาเสพติดกับบุคคล ข้าราชการหรือองค์กรอาชญากรรมยาเสพติดที่ได้จากการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารดังกล่าวเท่านั้น¹⁰

3.1.3 พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547

พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 เป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์ที่จะกำหนดให้คดีอาญาบางประเภทอยู่ในอำนาจหน้าที่ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ โดยมีพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ เจ้าหน้าที่คดีพิเศษ เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่เป็นการเฉพาะโดยใช้วิธีการสืบสวนและสอบสวนคดีพิเศษ เนื่องจากคดีดังกล่าวจำเป็นที่จะต้องมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านเป็นผู้ดำเนินการสืบสวนและสอบสวน เพื่อให้สามารถป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดอาญาดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โดยในมาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547¹¹ ได้บัญญัติให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษมีอำนาจในการได้มาซึ่งเอกสารหรือข้อมูลข่าวสารอื่นใด ซึ่งส่งทางไปรษณีย์

⁹ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 มาตรา 3

¹⁰ ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ว่าด้วยการได้มา การใช้ประโยชน์และการเก็บรักษาข้อมูลข่าวสาร พ.ศ. 2545 ข้อ 18

¹¹ พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 มาตรา 25 บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่า เอกสารหรือข้อมูลข่าวสารอื่นใดซึ่งส่งทางไปรษณีย์ โทรเลข โทรศัพท์ โทรสาร คอมพิวเตอร์ เครื่องมือ หรืออุปกรณ์ในการสื่อสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อทางเทคโนโลยีสารสนเทศใด ถูกใช้หรืออาจถูกใช้ เพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ พนักงานสอบสวนคดีพิเศษซึ่งได้รับอนุมัติจากอธิบดีเป็นหนังสือจะยื่นคำขอ

โทรเลข โทรศัพท์ โทรสาร คอมพิวเตอร์ เครื่องมือ หรืออุปกรณ์ในการสื่อสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อทางเทคโนโลยีสารสนเทศใด ในกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเอกสารหรือข้อมูลข่าวสารนั้น ถูกใช้หรืออาจถูกใช้เพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ โดยให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษซึ่งได้รับอนุมัติจากอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษเป็นหนังสือยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่ออธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาเพื่อมีคำสั่งอนุญาตให้ใช้วิธีการดังกล่าวได้

ทั้งนี้ ในการอนุญาตให้ใช้วิธีการดังกล่าว อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาจะพิจารณาถึงผลกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคลหรือสิทธิอื่นใดประกอบกับเหตุผลและความจำเป็น ดังต่อไปนี้¹²

- 1) มีเหตุอันควรเชื่อว่าจะมีการกระทำความผิดหรือจะมีกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ
- 2) มีเหตุอันควรเชื่อว่าจะได้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษจากการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารดังกล่าว
- 3) ไม่อาจใช้วิธีการอื่นใดที่เหมาะสมหรือมีประสิทธิภาพมากกว่าได้

ในกรณีที่อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญามีคำสั่งอนุญาต จะสั่งอนุญาตได้คราวละไม่เกิน 90 วัน โดยอาจกำหนดเงื่อนไขใดๆ เอาไว้ด้วยก็ได้ ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสารในสิ่งสื่อสารตามคำสั่งดังกล่าวจะต้องให้ความร่วมมือด้วย และภายหลังจากที่มีคำสั่งอนุญาต หากปรากฏข้อเท็จจริงว่า

ฝ่ายเดียวต่ออธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาเพื่อมีคำสั่งอนุญาตให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสารดังกล่าวก็ได้

การอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาพิจารณาถึงผลกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคลหรือสิทธิอื่นใดประกอบกับเหตุผลและความจำเป็นดังต่อไปนี้

- (1) มีเหตุอันควรเชื่อว่าจะมีการกระทำความผิดหรือจะมีกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ
- (2) มีเหตุอันควรเชื่อว่าจะได้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษจากการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารดังกล่าว
- (3) ไม่อาจใช้วิธีการอื่นใดที่เหมาะสมหรือมีประสิทธิภาพมากกว่าได้

การอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาสั่งอนุญาตได้คราวละไม่เกินเก้าสิบวันโดยกำหนดเงื่อนไขใดๆ ก็ได้ และให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสารในสิ่งสื่อสารตามคำสั่งดังกล่าวจะต้องให้ความร่วมมือเพื่อให้เป็นไปตามความในมาตรานี้ ภายหลังจากที่มีคำสั่งอนุญาต หากปรากฏข้อเท็จจริงว่าเหตุผลความจำเป็นไม่เป็นไปตามที่ระบุหรือพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไป อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาอาจเปลี่ยนแปลงคำสั่งอนุญาตได้ตามที่เห็นสมควร

เมื่อพนักงานสอบสวนคดีพิเศษได้ดำเนินการตามที่ได้รับอนุญาตแล้ว ให้รายงานการดำเนินการให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาทราบ

บรรดาข้อมูลข่าวสารที่ได้มาตามวรรคหนึ่ง ให้เก็บรักษาเฉพาะข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษซึ่งได้รับอนุญาตตามวรรคหนึ่ง และให้ใช้ประโยชน์ในการสืบสวนหรือใช้เป็นพยานหลักฐานเฉพาะในการดำเนินคดีพิเศษดังกล่าวเท่านั้น ส่วนข้อมูลข่าวสารอื่นให้ทำลายเสียทั้งสิ้น ทั้งนี้ ตามข้อบังคับที่ กคพ. กำหนด”

¹² พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 มาตรา 25 วรรคสอง

เหตุผลความจำเป็นในการขออนุญาตนั้นไม่เป็นไปตามที่ระบุไว้หรือพฤติการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไป อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาอาจเปลี่ยนแปลงคำสั่งอนุญาตได้ตามที่เห็นสมควร¹³

สำหรับการกระทำความผิดอาญาที่จะเข้าลักษณะเป็นคดีพิเศษอันจะต้องดำเนินการสืบสวน และสอบสวนตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 นั้น ได้แก่คดีความผิดอาญา ดังต่อไปนี้¹⁴

1) คดีความผิดทางอาญาตามกฎหมายที่กำหนดไว้ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติ การสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 และที่กำหนดในกฎกระทรวงโดยการเสนอแนะของคณะกรรมการ คดีพิเศษ โดยคดีความผิดทางอาญาตามกฎหมายดังกล่าว จะต้องมิลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(ก) คดีความผิดทางอาญาที่มีความซับซ้อน จำเป็นต้องใช้วิธีการสืบสวน สอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานเป็นพิเศษ

(ข) คดีความผิดทางอาญาที่มีหรืออาจมีผลกระทบต่อความสงบ เรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ความมั่นคงของประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศหรือ ระบบเศรษฐกิจหรือการคลังของประเทศ

(ค) คดีความผิดทางอาญาที่มีลักษณะเป็นการกระทำความผิดข้ามชาติที่สำคัญ หรือเป็นการกระทำขององค์กรอาชญากรรม

(ง) คดีความผิดทางอาญาที่มีผู้ทรงอิทธิพลที่สำคัญเป็นตัวการ ผู้ใช้หรือ ผู้สนับสนุน

(จ) คดีความผิดทางอาญาที่มีพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ซึ่งมิใช่ พนักงานสอบสวนคดีพิเศษหรือเจ้าหน้าที่คดีพิเศษเป็นผู้ต้องสงสัยเมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าน่าจะ ได้กระทำความผิดอาญาหรือเป็นผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหา

สำหรับคดีความผิดทางอาญาตามกฎหมายที่กำหนดไว้ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติ การสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 และในกฎกระทรวงโดยการเสนอแนะของคณะกรรมการคดีพิเศษ นั้น ได้แก่¹⁵

¹³ พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 มาตรา 25 วรรคสาม

¹⁴ พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 มาตรา 21

- (1) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน
- (2) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการแข่งขันทางการค้า
- (3) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์
- (4) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์
- (5) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการเล่นแชร์
- (6) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน
- (7) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคา ต่อหน่วยงานของรัฐ
- (8) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแบบผังภูมิของวงจรรวม
- (9) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค
- (10) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยเครื่องหมายการค้า
- (11) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยเงินตรา
- (12) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการชดเชยค่าภาษีอากรสินค้าส่งออกที่ผลิต ในราชอาณาจักร
- (13) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน
- (14) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยธนาคารแห่งประเทศไทย
- (15) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัด
- (16) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
- (17) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

¹⁵ บัญชีท้ายพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 กฎกระทรวงว่าด้วยการกำหนดคดีพิเศษเพิ่มเติมตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 และกฎกระทรวงว่าด้วยการกำหนดคดีพิเศษเพิ่มเติมตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2555

- (18) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยลิขสิทธิ์
- (19) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุน
- (20) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม
- (21) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยสิทธิบัตร
- (22) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์
- (23) คดีความผิดตามประมวลรัษฎากร
- (24) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร
- (25) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยภาษีสรรพสามิต
- (26) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยสุรา
- (27) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยยาสูบ
- (28) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์
- (29) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว
- (30) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์
- (31) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยแร่
- (32) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน
- (33) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยเครื่องสำอาง
- (34) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุอันตราย
- (35) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยยา
- (36) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยอาหาร

ทั้งนี้ ความผิดอาญาที่จะเข้าลักษณะเป็นคดีพิเศษอันจะต้องดำเนินการสืบสวนและสอบสวนตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 นอกจากจะต้องเป็นคดีความผิดทางอาญาตามกฎหมายที่กำหนดไว้ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547

และในกฎกระทรวงโดยการเสนอแนะของคณะกรรมการคดีพิเศษดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว ความผิดอาญาดังกล่าวยังจะต้องมีรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิดตามที่คณะกรรมการคดีพิเศษได้กำหนดเอาไว้อีกด้วย ดังนี้¹⁶

(1) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน จะต้องเป็นคดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 12 มาตรา 15 มาตรา 15/1 และมาตรา 15/2 แห่งพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 ที่มีหรือมีมูลค่าน่าเชื่อว่ามีจำนวนผู้เสียหายตั้งแต่ห้าสิบคนขึ้นไป หรือมีจำนวนเงินที่กู้ยืมรวมกันตั้งแต่ยี่สิบล้านบาทขึ้นไป

(2) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการแข่งขันทางการค้า จะต้องเป็นคดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 51 ทั้งนี้ ไม่รวมการไม่ปฏิบัติตามมาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2542 และมาตรา 54 แห่งพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2542

(3) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์ จะต้องเป็นคดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 40 และมาตรา 46 ทวิแห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505

(4) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ จะต้องเป็นคดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 71 มาตรา 75 วรรคสอง มาตรา 75 ทวิ มาตรา 75 ตริ มาตรา 75 จัตวา มาตรา 75 เบญจ มาตรา 75 ฉ มาตรา 75 สัตต มาตรา 75 อัฐ มาตรา 75 นว มาตรา 75 ทศ มาตรา 75 เอกาทศ และมาตรา 78 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522

(5) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการเล่นแชร์ จะต้องเป็นคดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตาม มาตรา 16 มาตรา 17 มาตรา 18 และมาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติการเล่นแชร์ พ.ศ. 2534 ที่มีหรือมีมูลค่าเชื่อว่ามีนายวงแชร์ หรือผู้จัดให้มีการเล่นแชร์ โดยมีจำนวนสมาชิกวงแชร์รวมกันทุกวงตั้งแต่ห้าสิบคนขึ้นไป หรือมีทุนกองกลางต่อหนึ่งวงรวมกันทุกวงเป็นมูลค่าตั้งแต่ยี่สิบล้านบาทขึ้นไป

¹⁶ ประกาศ กคพ. เรื่อง การกำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิดตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ประกาศ กคพ. (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2547 เรื่อง การกำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิดตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 และประกาศ กคพ. (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2548 เรื่อง การกำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิดตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547

(6) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน จะต้องเป็นคดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 8 และมาตรา 8 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ. 2485 ที่มีหรือมีมูลน่าเชื่อว่ามีราคาหรือมูลค่าเป็นเงินตราต่างประเทศตั้งแต่ห้าสิบล้านบาทขึ้นไป

(7) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ จะต้องเป็นคดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 4 มาตรา 5 มาตรา 6 มาตรา 7 มาตรา 8 มาตรา 9 มาตรา 10 มาตรา 11 มาตรา 12 และมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2542 ที่มีหรือมีมูลน่าเชื่อว่ามีกระทำความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาเพื่อเป็นผู้มีสิทธิทำสัญญากับหน่วยงานของรัฐ ซึ่งมีวงเงินหรือมูลค่าตั้งแต่หนึ่งร้อยล้านบาทขึ้นไป

(8) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแบบผังภูมิของวงจรรวม จะต้องเป็นคดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 48 มาตรา 49 และมาตรา 52 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแบบผังภูมิของวงจรรวม พ.ศ. 2543 ที่มีหรือมีมูลน่าเชื่อว่ามีกระทำความผิดในลักษณะเป็นแหล่งผลิต แหล่งจำหน่าย หรือได้นำเข้ามาในราชอาณาจักร โดยมีสิ่งของหรือสินค้าไว้ในความครอบครองเพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรือซึ่งได้มาโดยการกระทำความผิดหรือซึ่งมีไว้เป็นความผิด อันมีมูลค่าตั้งแต่ห้าแสนบาทขึ้นไป

(9) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค จะต้องเป็นคดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 47 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ที่มีหรือมีมูลน่าเชื่อว่ามีมูลค่าสินค้าหรือบริการตามราคาท้องตลาดตั้งแต่ห้าแสนบาทขึ้นไป หรือคดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 48 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ที่มีหรือมีมูลน่าเชื่อว่ามีผู้เสียหายตั้งแต่ห้าสิบคนขึ้นไป ทั้งนี้ ไม่รวมถึงการฝ่าฝืน มาตรา 23 มาตรา 24 มาตรา 25 และมาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 และคดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 58 และมาตรา 59 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522

(10) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยเครื่องหมายการค้า จะต้องเป็นคดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 108 มาตรา 109 มาตรา 110 และมาตรา 114 แห่งพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 ที่มีหรือมีมูลน่าเชื่อว่ามีกระทำความผิดในลักษณะเป็นแหล่งผลิต แหล่งจำหน่าย สถานที่รับซื้อ สถานที่เก็บสินค้า หรือได้นำเข้ามาในราชอาณาจักร โดยมีสิ่งของหรือสินค้าไว้ในความครอบครองเพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรือซึ่งได้มาโดยการกระทำความผิดหรือซึ่งมีไว้เป็นความผิด อันมีมูลค่าตั้งแต่ห้าแสนบาทขึ้นไป

(11) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยเงินตรา จะต้องเป็นคดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ. 2501 ที่มีหรือมีมูลน่าเชื่อว่าการกระทำความผิดในลักษณะเป็นการทำ จำหน่าย ใช้หรือนำออกใช้ซึ่งวัตถุหรือเครื่องหมายใดๆ แทนเงินตราอันมีมูลค่าตั้งแต่หนึ่งล้านบาทขึ้นไป

(12) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการชดเชยค่าภาษีอากรสินค้าส่งออกที่ผลิตในราชอาณาจักร จะต้องเป็นคดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 31 และมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติชดเชยค่าภาษีอากรสินค้าส่งออกที่ผลิตในราชอาณาจักร พ.ศ. 2524 ไม่ว่าจะมีความผิดกรรมเดียวหรือหลายกรรมต่างกัน ที่มีหรือมีมูลน่าเชื่อว่าการยื่นขอรับเงินชดเชยหรือมีการจ่ายเงินชดเชยรวมเป็นเงินตั้งแต่สิบล้านบาทขึ้นไป

(13) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยธนาคารแห่งประเทศไทย จะต้องเป็นคดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 42 แห่งพระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2485

(14) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัด จะต้องเป็นคดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 193 มาตรา 197 มาตรา 216 มาตรา 217 มาตรา 221 และมาตรา 222 แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535

(15) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จะต้องเป็นคดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 60 และมาตรา 61 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ที่มีความผิดมูลฐานเป็นคดีพิเศษซึ่งอยู่ในอำนาจของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ได้แก่ ความผิดเกี่ยวกับการยกยอก หรือฉ้อโกง หรือประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน หรือกระทำโดยทุจริตตามกฎหมายว่าด้วยการกักขังเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน กฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์ กฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ กฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งกระทำโดยกรรมการผู้จัดการ หรือบุคคลใด ซึ่งรับผิดชอบหรือมีผลประโยชน์เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของสถาบันการเงิน หรือความผิดเกี่ยวกับการลักลอบหนีศุลกากรตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร

(16) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม จะต้องเป็นคดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 48 มาตรา 48 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 ที่มีหรือมีมูลน่าเชื่อว่าการกระทำในลักษณะที่เป็นแหล่งผลิต ในลักษณะโรงงาน จำพวกที่ 3 ตามกฎหมายว่าด้วยโรงงานที่มีกำลังแรงม้าเครื่องจักรตั้งแต่ห้าสิบล้านวัตต์ขึ้นไป หรือมีคนงานตั้งแต่ห้าสิบคนขึ้นไป หรือคดีที่มีหรือมีมูลน่าเชื่อว่าจะได้นำ

ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเข้ามาในราชอาณาจักรอันมีมูลค่าตั้งแต่ห้าแสนบาทขึ้นไป และคดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 57 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511

(17) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยลิขสิทธิ์ จะต้องเป็นคดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 69 มาตรา 70 และมาตรา 74 แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ที่มีหรือมีมูลน่าเชื่อว่ามีกระทำความผิดในลักษณะเป็นสถานที่ผลิต แหล่งจำหน่าย สถานที่เก็บสินค้า หรือได้นำเข้ามาในราชอาณาจักร โดยมีสิ่งของหรือสินค้าไว้ในความครอบครองเพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรือซึ่งได้มาโดยการกระทำความผิดหรือซึ่งมีไว้เป็นความผิด อันมีมูลค่าตั้งแต่ห้าแสนบาทขึ้นไป

(18) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม จะต้องเป็นคดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 98 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 เฉพาะกรณีที่กระทำความผิดในเนื้อที่เกินกว่าห้าสิบไร่ขึ้นไป และคดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 99 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

(19) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยสิทธิบัตร จะต้องเป็นคดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 85 มาตรา 86 และมาตรา 88 แห่งพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 ที่มีหรือมีมูลน่าเชื่อว่ามีกระทำความผิดในลักษณะเป็นแหล่งผลิต แหล่งจำหน่าย สถานที่เก็บสินค้า หรือได้นำเข้ามาในราชอาณาจักร โดยมีสิ่งของหรือสินค้าไว้ในความครอบครองเพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรือซึ่งได้มาโดยการกระทำความผิดหรือซึ่งมีไว้เป็นความผิด อันมีมูลค่าตั้งแต่ห้าแสนบาทขึ้นไป

(20) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ จะต้องเป็นคดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 278 มาตรา 288 มาตรา 289 มาตรา 296 มาตรา 297 มาตรา 301 และมาตรา 306 ถึงมาตรา 315 แห่งพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535

(21) คดีความผิดตามประมวลรัษฎากร จะต้องเป็นคดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 37 มาตรา 90/4 มาตรา 90/5 และมาตรา 91/21 (7) แห่งประมวลรัษฎากร ไม่ว่าจะเป็ความผิดกรรมเดียวหรือหลายกรรมต่างกันที่มีหรือมีมูลน่าเชื่อว่าเป็นเหตุให้รัฐขาดรายได้ เป็นเงินภาษีอากรรวมเบียดปรับและเงินเพิ่มตั้งแต่ห้าสิบล้านบาทขึ้นไป

(22) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร จะต้องเป็นคดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 27 มาตรา 27 ทวิ มาตรา 60 มาตรา 96 และมาตรา 97 ทศ แห่ง

พระราชบัญญัติศุลกากร พุทธศักราช 2469 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ไม่ว่าจะเป็ความผิดกรรมเดียว หรือหลายกรรมต่างกัน ที่มีหรือมีมูลน่าเชื่อว่ามิของกลางมูลค่าราคาของรวมค่าอากรเข้าด้วยแล้ว รวมเป็นเงินตั้งแต่สามสิบล้านบาทขึ้นไป หรือมีการฉ้อค่าภาษีหรือขอคืนค่าภาษีโดยทุจริตรวมเป็นเงิน ตั้งแต่ยี่สิบล้านบาทขึ้นไป

(23) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยภาษีสรรพสามิต จะต้องเป็นคดีความผิดที่มี บทกำหนดโทษตามมาตรา 147 มาตรา 161 มาตรา 162 มาตรา 165 และมาตรา 167 แห่ง พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2527 ไม่ว่าจะเป็ความผิดกรรมเดียวหรือหลายกรรมต่างกัน ที่มีหรือมีมูลน่าเชื่อว่ามิมูลค่าหรือปริมาณของสินค้าหรือบริการที่คำนวณรวมเป็นเงินตั้งแต่ สิบล้านบาทขึ้นไป

(24) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยสุรา จะต้องเป็นคดีความผิดที่มีบทกำหนด โทษตามมาตรา 33 มาตรา 33 ทวิ มาตรา 33 ตริ มาตรา 34 และมาตรา 34 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติ สุรา พ.ศ. 2493 ที่มีหรือมีมูลน่าเชื่อว่ามิปริมาณสุราตั้งแต่หนึ่งหมื่นลิตรขึ้นไป

(25) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยยาสูบ จะต้องเป็นคดีความผิดที่มี บทกำหนดโทษตามมาตรา 49 มาตรา 50 แห่งพระราชบัญญัติยาสูบ พ.ศ. 2509 ที่มีหรือมีมูลน่าเชื่อ ว่ามิปริมาณยาสูบหรือยาเส้นน้ำหนักตั้งแต่หนึ่งล้านกรัมขึ้นไป

2) คดีความผิดทางอาญาอื่นนอกจากที่กำหนดไว้ในข้อ 1) ซึ่งคณะกรรมการคดีพิเศษมีมติ ด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ให้เป็คดีพิเศษ

3) คดีความผิดทางอาญาที่มีการกระทำอันเป็กรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท และบทใดบทหนึ่งจะต้องดำเนินการโดยพนักงานสอบสวนคดีพิเศษตามพระราชบัญญัติการสอบสวน คดีพิเศษ พ.ศ. 2547 หรือคดีความผิดทางอาญาที่มีการกระทำความผิดหลายเรื่องต่อเนื่องหรือ เกี่ยวพันกัน และความผิดเรื่องใดเรื่องหนึ่งจะต้องดำเนินการโดยพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547

4) คดีความผิดทางอาญาที่ได้ทำการสอบสวนเสร็จแล้วโดยพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ

ทั้งนี้ สำหรับบรรดาข้อมูลข่าวสารที่พนักงานสอบสวนคดีพิเศษได้มาจากการกระทำ โดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลตามมาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 นั้น พนักงานสอบสวนคดีพิเศษจะต้องเก็บรักษาเฉพาะข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการกระทำ ความผิดที่เป็คดีพิเศษซึ่งได้รับอนุญาตไว้ และสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการสืบสวนหรือใช้เป็น

พยานหลักฐานได้เฉพาะในการดำเนินคดีพิเศษดังกล่าวเท่านั้น ส่วนข้อมูลข่าวสารอื่นจะต้องนำไปทำลายทิ้งทั้งหมด

3.1.4 พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550

พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 เป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ด้วยเหตุที่ในปัจจุบันระบบคอมพิวเตอร์ได้เป็นส่วนสำคัญของการประกอบกิจการและการดำรงชีวิตของมนุษย์ ดังนั้น หากมีผู้กระทำความผิดด้วยประการใดๆ ให้ระบบคอมพิวเตอร์ไม่สามารถทำงานตามคำสั่งที่กำหนดไว้ หรือทำให้การทำงานผิดพลาดไปจากคำสั่งที่กำหนดไว้ หรือใช้วิธีการใดๆ เข้าล่วงรู้ข้อมูล แก้ไข หรือทำลายข้อมูลของบุคคลอื่นในระบบคอมพิวเตอร์โดยมิชอบ หรือใช้ระบบคอมพิวเตอร์เพื่อเผยแพร่ข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จหรือมีลักษณะอันลามกอนาจาร ย่อมก่อให้เกิดความเสียหายกระทบกระเทือนต่อเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของรัฐ รวมถึงความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนได้

มาตรา 18 (6) แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550¹⁷ ได้กำหนดเอาไว้ว่าในกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจในการตรวจสอบหรือเข้าถึงระบบคอมพิวเตอร์ ข้อมูลคอมพิวเตอร์ ข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ หรืออุปกรณ์ที่ใช้เก็บข้อมูลคอมพิวเตอร์ของบุคคลใด อันเป็นหลักฐานหรืออาจใช้เป็นหลักฐานเกี่ยวกับการกระทำความผิด หรือเพื่อสืบสวนหาตัวผู้กระทำความผิด ทั้งนี้ เฉพาะที่จำเป็นเพื่อประโยชน์ในการใช้เป็นหลักฐานเกี่ยวกับการกระทำความผิดและหาตัวผู้กระทำความผิดเท่านั้น

¹⁷ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 มาตรา 18 บัญญัติว่า “ภายใต้บังคับมาตรา 19 เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนและสอบสวน ในกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้ เฉพาะที่จำเป็นเพื่อประโยชน์ในการใช้เป็นหลักฐานเกี่ยวกับการกระทำความผิดและหาตัวผู้กระทำความผิด

(1) ...

(6) ตรวจสอบหรือเข้าถึงระบบคอมพิวเตอร์ ข้อมูลคอมพิวเตอร์ ข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ หรืออุปกรณ์ที่ใช้เก็บข้อมูลคอมพิวเตอร์ของบุคคลใด อันเป็นหลักฐานหรืออาจใช้เป็นหลักฐานเกี่ยวกับการกระทำความผิด หรือเพื่อสืบสวนหาตัวผู้กระทำความผิดและสั่งให้บุคคลนั้นส่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ ข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ ที่เกี่ยวข้องเท่าที่จำเป็นให้ด้วยก็ได้

(7) ...”

การที่พนักงานเจ้าหน้าที่จะใช้อำนาจทำการตรวจสอบหรือเข้าถึงระบบคอมพิวเตอร์ ข้อมูลคอมพิวเตอร์ ข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ หรืออุปกรณ์ที่ใช้เก็บข้อมูลคอมพิวเตอร์ของบุคคลใด ตามมาตรา 18 (6) ได้นั้น พนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ในมาตรา 19¹⁸ กล่าวคือ จะต้องยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจเพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถดำเนินการดังกล่าวได้ โดยในคำร้องจะต้องระบุถึงเหตุอันควรเชื่อได้ว่าบุคคลใดได้กระทำหรือกำลังจะกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดอันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ รวมถึงสาเหตุที่ต้องใช้อำนาจ ลักษณะของการกระทำความผิด รายละเอียดเกี่ยวกับอุปกรณ์ที่ใช้ในการกระทำความผิด และผู้กระทำความผิด เท่าที่สามารถจะระบุได้ประกอบคำร้องด้วย

โดยในการพิจารณาคำร้องดังกล่าวศาลจะต้องพิจารณาโดยเร็ว และในกรณีที่ศาลมีคำสั่งอนุญาต ก่อนที่จะดำเนินการตามคำสั่งของศาล พนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องส่งมอบสำเนาบันทึกเหตุอันควรเชื่อที่ทำให้ต้องใช้อำนาจตามมาตรา 18 (6) นี้ ให้แก่เจ้าของหรือผู้ครอบครองระบบคอมพิวเตอร์นั้นไว้เป็นหลักฐาน แต่ถ้าไม่มีเจ้าของหรือผู้ครอบครองเครื่องคอมพิวเตอร์อยู่ ณ ที่นั้น ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ส่งมอบสำเนาบันทึกนั้นให้แก่เจ้าของหรือผู้ครอบครองดังกล่าวในภายหลังทันทีที่กระทำได้ และเมื่อได้เริ่มดำเนินการดังกล่าวแล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้เป็นหัวหน้าในการดำเนินการส่งสำเนาบันทึกรายละเอียดการดำเนินการและเหตุผลแห่งการดำเนินการให้ศาลที่มีเขตอำนาจภายใน 48 ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ได้ลงมือดำเนินการเพื่อเป็นหลักฐาน

ทั้งนี้ พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งจะสามารถใช้อำนาจทำการตรวจสอบหรือเข้าถึงระบบคอมพิวเตอร์ ข้อมูลคอมพิวเตอร์ ข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ หรืออุปกรณ์ที่ใช้เก็บข้อมูลคอมพิวเตอร์ของบุคคลใด ตามมาตรา 18 (6) ได้นั้น จะต้องเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 เท่านั้น ซึ่งตาม

¹⁸ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 มาตรา 19 บัญญัติว่า “การใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 18 (4) (5) (6) (7) และ (8) ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจเพื่อมีคำสั่งอนุญาตให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการตามคำร้อง ทั้งนี้ คำร้องต้องระบุเหตุอันควรเชื่อได้ว่าบุคคลใดกระทำการหรือกำลังจะกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดอันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ เหตุที่ต้องใช้อำนาจ ลักษณะของการกระทำความผิด รายละเอียดเกี่ยวกับอุปกรณ์ที่ใช้ในการกระทำความผิดและผู้กระทำความผิด เท่าที่สามารถจะระบุได้ประกอบคำร้องด้วย ในการพิจารณาคำร้องให้ศาลพิจารณาคำร้องดังกล่าวโดยเร็ว

เมื่อศาลมีคำสั่งอนุญาตแล้ว ก่อนดำเนินการตามคำสั่งของศาล ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ส่งสำเนาบันทึกเหตุอันควรเชื่อที่ทำให้ต้องใช้อำนาจตามมาตรา 18 (4) (5) (6) (7) และ (8) มอบให้แก่เจ้าของหรือผู้ครอบครองระบบคอมพิวเตอร์นั้นไว้เป็นหลักฐาน แต่ถ้าไม่มีเจ้าของหรือผู้ครอบครองเครื่องคอมพิวเตอร์อยู่ ณ ที่นั้น ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ส่งมอบสำเนาบันทึกนั้นให้แก่เจ้าของหรือผู้ครอบครองดังกล่าวในทันทีที่กระทำได้

ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้เป็นหัวหน้าในการดำเนินการตามมาตรา 18 (4) (5) (6) (7) และ (8) ส่งสำเนาบันทึกรายละเอียดการดำเนินการและเหตุผลแห่งการดำเนินการให้ศาลที่มีเขตอำนาจภายในสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาลงมือดำเนินการ เพื่อเป็นหลักฐาน...”

มาตรา 3¹⁹ และมาตรา 28²⁰ ได้กำหนดความหมายและคุณสมบัติเอาไว้ว่าหมายถึง บุคคลผู้ซึ่ง รัฐมนตรีได้แต่งตั้งจากผู้ที่มีความรู้และชำนาญเกี่ยวกับระบบคอมพิวเตอร์และมีคุณสมบัติตามที่ รัฐมนตรีกำหนดให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ดังนั้น เจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญาจึงไม่มีอำนาจที่จะกระทำการตามมาตรา 18 (6) ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ซึ่ง กฎหมายฉบับนี้กำหนดไว้ให้โดยเฉพาะได้²¹

อนึ่ง ในการที่พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับ คอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 จะใช้อำนาจกระทำการตามมาตรา 18 (6) ดังกล่าวข้างต้นได้นั้น จะต้องเป็น กรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าได้มีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิด เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 นี้อีกด้วย ซึ่งได้แก่การกระทำความผิดดังต่อไปนี้²²

- 1) ความผิดฐานเข้าถึงระบบคอมพิวเตอร์โดยมิชอบตามมาตรา 5
- 2) ความผิดฐานเปิดเผยมาตรการป้องกันการเข้าถึงระบบคอมพิวเตอร์ที่ผู้อื่นจัดทำขึ้น เป็นการเฉพาะโดยมิชอบตามมาตรา 6
- 3) ความผิดฐานเข้าถึงข้อมูลคอมพิวเตอร์โดยมิชอบตามมาตรา 7
- 4) ความผิดฐานดักจับข้อมูลคอมพิวเตอร์ของผู้อื่นโดยมิชอบตามมาตรา 8
- 5) ความผิดฐานทำให้เสียหาย ทำลาย แก้ไข เปลี่ยนแปลง เพิ่มเติมข้อมูลคอมพิวเตอร์ โดยมิชอบตามมาตรา 9 และมาตรา 12
- 6) ความผิดฐานกระทำการเพื่อให้การทำงานของระบบคอมพิวเตอร์ของผู้อื่นไม่สามารถ ทำงานตามปกติได้ตามมาตรา 10 และมาตรา 12
- 7) ความผิดฐานส่งข้อมูลคอมพิวเตอร์รบกวนการใช้ระบบคอมพิวเตอร์ของบุคคลอื่น โดยปกติสุขตามมาตรา 11

¹⁹ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 มาตรา 3 บัญญัติว่า “ในพระราชบัญญัตินี้... พนักงานเจ้าหน้าที่ หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

²⁰ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 มาตรา 28 บัญญัติว่า “การแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้รัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้ที่มีความรู้และความชำนาญเกี่ยวกับระบบคอมพิวเตอร์และมีคุณสมบัติตามที่รัฐมนตรีกำหนด”

²¹ พรเพชร วิชิตชลชัย, คำอธิบายพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานศาลยุติธรรม, 2550), หน้า 57.

²² เรื่องเดียวกัน, หน้า 10-33.

8) ความผิดฐานจำหน่ายชุดคำสั่งที่จัดทำขึ้นเพื่อนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดตามมาตรา 13

9) ความผิดฐานใช้ระบบคอมพิวเตอร์ทำความผิดอื่นตามมาตรา 14

10) ความผิดของผู้ให้บริการฐานจงใจสนับสนุนหรือยินยอมให้มีการกระทำความผิดในมาตรา 14 ในระบบคอมพิวเตอร์ที่อยู่ในความควบคุมของตนตามมาตรา 15

11) ความผิดฐานตกแต่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่เป็นภาพของบุคคลอื่นโดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น ถูกเกลียดชัง หรือได้รับความอับอายตามมาตรา 16

ด้วยเหตุนี้ ในกรณีที่มีใช้เป็นการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 หากแต่เป็นการกระทำความผิดตามกฎหมายอื่น พนักงานเจ้าหน้าที่ย่อมไม่สามารถที่จะใช้อำนาจกระทำการตรวจสอบหรือเข้าถึงระบบคอมพิวเตอร์ ข้อมูลคอมพิวเตอร์ ข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ หรืออุปกรณ์ที่ใช้เก็บข้อมูลคอมพิวเตอร์ของบุคคลใด ตามมาตรา 18 (6) นี้ได้²³

นอกจากนี้ เมื่อได้พิจารณาถึงบทบัญญัติในมาตรา 18 (6) ข้างต้น จะเห็นได้ว่า อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ในการที่จะกระทำการโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลตามมาตรา 18 (6) นั้น ถูกจำกัดวิธีการอยู่เพียงแค่การตรวจสอบหรือเข้าถึงระบบคอมพิวเตอร์ ข้อมูลคอมพิวเตอร์ ข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ หรืออุปกรณ์ที่ใช้เก็บข้อมูลคอมพิวเตอร์ ซึ่งเป็นการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสารหรือพยานหลักฐานที่อยู่ในรูปของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เท่านั้น โดยพนักงานเจ้าหน้าที่ไม่สามารถที่จะกระทำการดักจับข้อมูลด้วยวิธีการอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นการดักฟังทางโทรศัพท์ หรือการตรวจสอบไปรษณีย์ภัณฑ์ได้ ถึงแม้ว่าในกรณีดังกล่าวจะเป็นการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ด้วยก็ตาม

3.1.5 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ พ.ศ. 2551 เป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดฐานค้ำมนุษย์ อันเป็นการกระทำเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากบุคคลที่มีได้จำกัดแต่เฉพาะหญิงและเด็กเท่านั้น โดยอาจกระทำการด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การนำบุคคลเข้ามาค้าประเวณีในราชอาณาจักร หรือส่งออกไปค้าประเวณี

²³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 43.

นอกราชอาณาจักร การบังคับใช้แรงงานบริการหรือขอทาน การบังคับต่อวิยะเพื่อการค้า หรือการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบประการอื่น ซึ่งในปัจจุบันนี้ได้การกระทำในลักษณะขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติเพิ่มมากขึ้น

มาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551²⁴ ได้บัญญัติให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจในการได้มาซึ่งเอกสารหรือข้อมูลข่าวสารอื่นใดซึ่งส่งทางไปรษณีย์ โทรเลข โทรศัพท์ โทรสาร คอมพิวเตอร์ เครื่องมือหรืออุปกรณ์ในการสื่อสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อสารสนเทศอื่นใด ในกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเอกสารหรือข้อมูลข่าวสารดังกล่าวนั้นถูกใช้หรืออาจถูกใช้เพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ โดยให้พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับอนุมัติเป็นหนังสือจากผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ หรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี ยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่อศาลอาญาหรือศาลจังหวัดที่มีเขตอำนาจเพื่อมีคำสั่งอนุญาตให้ใช้วิธีการดังกล่าว

²⁴ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 มาตรา 30 บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเอกสารหรือข้อมูลข่าวสารอื่นใดซึ่งส่งทางไปรษณีย์ โทรเลข โทรศัพท์ โทรสาร คอมพิวเตอร์ เครื่องมือหรืออุปกรณ์ในการสื่อสารสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือสื่อสารสนเทศอื่นใด ถูกใช้หรืออาจถูกใช้เพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับอนุมัติเป็นหนังสือจากผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ หรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี จะยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่อศาลอาญาหรือศาลจังหวัดที่มีเขตอำนาจเพื่อมีคำสั่งอนุญาตให้พนักงานเจ้าหน้าที่ได้มาซึ่งเอกสาร หรือข้อมูลข่าวสารดังกล่าวก็ได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับประธานศาลฎีกา

การอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลพิจารณาถึงผลกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคลหรือสิทธิอื่นใดประกอบกับเหตุผลและความจำเป็น ดังต่อไปนี้

- (1) มีเหตุอันควรเชื่อว่ามีกรกระทำความผิดหรือจะมีการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์
- (2) มีเหตุอันควรเชื่อว่าจะได้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์จากการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารดังกล่าว
- (3) ไม่อาจใช้วิธีการอื่นใดที่เหมาะสมหรือมีประสิทธิภาพมากกว่าได้

การอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลสั่งอนุญาตได้คราวละไม่เกินเก้าสิบวันโดยจะกำหนดเงื่อนไขใดๆ ก็ได้ และให้ผู้เกี่ยวข้องกับเอกสารหรือข้อมูลข่าวสารตามคำสั่งดังกล่าวให้ความร่วมมือเพื่อให้เป็นไปตามความในมาตรานี้ ภายหลังจากที่มีคำสั่งอนุญาต หากปรากฏข้อเท็จจริงว่าเหตุผลความจำเป็นไม่เป็นไปตามที่ระบุหรือพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไป ให้ศาลมีอำนาจเปลี่ยนแปลงคำสั่งอนุญาตได้ตามที่เห็นสมควร

ในการดำเนินการตามคำสั่งของศาล ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจร้องขอให้บุคคลใดช่วยเหลือในการปฏิบัติหน้าที่ได้ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ดำเนินการตามที่ได้รับอนุญาตแล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่บันทึกรายละเอียดผลการดำเนินการนั้น และให้ส่งบันทึกนั้นไปยังศาลที่มีคำสั่งโดยเร็ว

บรรดาเอกสารหรือข้อมูลข่าวสารที่ได้มาตามวรรคหนึ่ง ให้เก็บรักษาและใช้ประโยชน์ในการสืบสวนและใช้เป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดีความผิดฐานค้ามนุษย์เท่านั้น ทั้งนี้ ตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด”

โดยในการอนุญาตให้ใช้วิธีการดังกล่าว ศาลจะต้องพิจารณาถึงผลกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคล หรือสิทธิอื่นใดประกอบกับเหตุผลและความจำเป็น ดังต่อไปนี้²⁵

- 1) มีเหตุอันควรเชื่อว่าจะมีการกระทำความผิดหรือจะมีการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์
- 2) มีเหตุอันควรเชื่อว่าจะได้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ จากการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารดังกล่าว
- 3) ไม่อาจใช้วิธีการอื่นใดที่เหมาะสมหรือมีประสิทธิภาพมากกว่าได้

ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งอนุญาต ศาลจะสั่งอนุญาตได้คราวละไม่เกิน 90 วัน โดยอาจจะกำหนดเงื่อนไขใดๆ ไว้ด้วยก็ได้ โดยหลังจากที่ศาลได้มีคำสั่งอนุญาตแล้ว ผู้เกี่ยวข้องกับเอกสารหรือข้อมูลข่าวสารตามคำสั่งดังกล่าวจะต้องให้ความร่วมมือกับพนักงานเจ้าหน้าที่ด้วย และภายหลังจากที่มีคำสั่งอนุญาต หากปรากฏข้อเท็จจริงว่าเหตุผลความจำเป็นนั้นไม่เป็นไปตามที่ระบุหรือพฤติการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไปแล้ว ศาลก็มีอำนาจที่จะเปลี่ยนแปลงคำสั่งอนุญาตนั้นได้ตามที่เห็นสมควร

ทั้งนี้ คำว่า “การกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์” ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 นั้น หมายถึง²⁶ การกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ เพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ

- 1) เป็นธุระจัดหา ซื้อมา จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วงเหนี่ยวกักขัง จัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งบุคคลใด โดยข่มขู่ ใช้กำลังบังคับ ลักพาตัว ฉ้อฉล หลอกลวง ใช้อำนาจโดยมิชอบ หรือโดยให้เงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่นแก่ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลบุคคลนั้น เพื่อให้ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลให้ความยินยอมแก่ผู้กระทำความผิดในการแสวงหาประโยชน์จากบุคคลที่ตนดูแล หรือ

- 2) เป็นธุระจัดหา ซื้อมา จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วงเหนี่ยวกักขังจัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งเด็ก

อนึ่ง คำว่า “เพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ” ดังกล่าวข้างต้นนั้น หมายถึง การแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณี การผลิตหรือเผยแพร่วัตถุหรือสื่อลามก การแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น การเอาคนลงเป็นทาส การนำคนมาขอตาน การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ การบังคับ

²⁵ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 มาตรา 30 วรรคสอง

²⁶ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 มาตรา 6

ตัดอวัยวะเพื่อการค้า หรือการอื่นใดที่คล้ายคลึงกันอันเป็นการขูดรีดบุคคล ไม่ว่าจะบุคคลนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม²⁷

สำหรับบรรดาเอกสารหรือข้อมูลข่าวสารที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้มาจากการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลตามมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 นั้น จะสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการสืบสวนและใช้เป็นพยานหลักฐานได้ในการดำเนินคดีความผิดฐานค้ามนุษย์เท่านั้น จะนำเอกสารหรือข้อมูลข่าวสารที่ได้มาไปใช้ในกิจการอื่นนอกเหนือจากที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 นี้มิได้²⁸ นอกจากนี้ การใช้ประโยชน์จากเอกสารหรือข้อมูลข่าวสารที่ได้มานี้จะต้องกระทำด้วยความระมัดระวังเป็นอย่างยิ่ง โดยให้คำนึงถึงความจำเป็นเพื่อประสิทธิภาพในการรักษาความสงบเรียบร้อยและสิทธิเสรีภาพของประชาชนประกอบกันเป็นสำคัญ²⁹

3.1.6 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 เป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์ที่จะป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ เนื่องจากปัจจุบันประเทศไทยมีปัญหาเกี่ยวกับการประกอบอาชญากรรมที่มีลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติซึ่งส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงของประเทศเป็นอย่างมาก แต่ปรากฏว่ากฎหมายที่มีอยู่เดิมนั้นยังไม่สามารถใช้อย่างมีประสิทธิภาพดำเนินคดีกับการกระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบกับประเทศไทยได้ลงนามในอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร จึงสมควรกำหนดลักษณะความผิดให้ครอบคลุมการกระทำความผิดดังกล่าว รวมทั้งกำหนดวิธีการสืบสวนสอบสวนการกระทำความผิดดังกล่าวขึ้นด้วย

²⁷ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ได้ให้นิยามของคำว่า “เพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ” เอาไว้ในมาตรา 4

²⁸ ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ว่าด้วยการเก็บรักษา และการใช้ประโยชน์เอกสารหรือข้อมูลข่าวสารที่ได้มาในการสืบสวน และใช้เป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดีความผิดฐานค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ข้อ 9

²⁹ ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ว่าด้วยการเก็บรักษา และการใช้ประโยชน์เอกสารหรือข้อมูลข่าวสารที่ได้มาในการสืบสวน และใช้เป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดีความผิดฐานค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ข้อ 8

มาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556³⁰ ได้บัญญัติไว้ในกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อว่า เอกสารหรือข้อมูลข่าวสารซึ่งส่งทางไปรษณีย์ โทรเลข โทรศัพท์ โทรสาร คอมพิวเตอร์ เครื่องมือ หรืออุปกรณ์ในการสื่อสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อทางเทคโนโลยีใด ถูกใช้หรืออาจถูกใช้ เพื่อให้ได้รับประโยชน์จากการกระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พนักงานสอบสวนซึ่งได้รับอนุมัติจากอัยการสูงสุด ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมาย แล้วแต่กรณี อาจยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่ออธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาเพื่อมีคำสั่งอนุญาตให้ได้มาซึ่งเอกสารหรือข้อมูลข่าวสารดังกล่าวก็ได้

โดยในการอนุญาตให้ใช้วิธีการดังกล่าว ศาลจะต้องพิจารณาถึงผลกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคลหรือสิทธิอื่นใดประกอบกับเหตุผลและความจำเป็นดังต่อไปนี้³¹

³⁰ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 มาตรา 17 บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อว่า เอกสารหรือข้อมูลข่าวสารซึ่งส่งทางไปรษณีย์ โทรเลข โทรศัพท์ โทรสาร คอมพิวเตอร์ เครื่องมือ หรืออุปกรณ์ในการสื่อสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อทางเทคโนโลยีใด ถูกใช้หรืออาจถูกใช้ เพื่อให้ได้รับประโยชน์จากการกระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พนักงานสอบสวนซึ่งได้รับอนุมัติจากอัยการสูงสุด ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมาย แล้วแต่กรณี อาจยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่ออธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาเพื่อมีคำสั่งอนุญาตให้ได้มาซึ่งเอกสารหรือข้อมูลข่าวสารดังกล่าวก็ได้

การอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ให้พิจารณาผลกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคลหรือสิทธิอื่นใดประกอบเหตุผลและความจำเป็นดังต่อไปนี้

(1) มีเหตุอันควรเชื่อว่ามีกระทำความผิดหรือจะกระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ

(2) มีเหตุอันควรเชื่อว่าจะได้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติจากการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารดังกล่าว

(3) ไม่อาจใช้วิธีการอื่นใดที่เหมาะสมหรือมีประสิทธิภาพมากกว่าได้

การอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาสั่งอนุญาตได้คราวละไม่เกินเก้าสิบวัน โดยกำหนดเงื่อนไขใดๆ ก็ได้ และให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสารในสิ่งที่สื่อสารตามคำสั่งดังกล่าวจะต้องให้ความร่วมมือเพื่อให้เป็นไปตามความในมาตรานี้ ภายหลังจากที่มีคำสั่งอนุญาต หากปรากฏข้อเท็จจริงว่าเหตุผลความจำเป็นไม่เป็นไปตามที่ระบุหรือพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไป อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาอาจเปลี่ยนแปลงคำสั่งอนุญาตหรือขยายระยะเวลาอนุญาตได้ตามที่เห็นสมควร

เมื่อพนักงานสอบสวนได้ดำเนินการตามที่ได้รับอนุญาตแล้ว ให้รายงานการดำเนินการให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาทราบ

บรรดาข้อมูลที่ได้มาตามวรรคหนึ่ง ให้เก็บรักษาเฉพาะข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการกระทำความผิดซึ่งได้รับอนุญาตตามวรรคหนึ่งและให้ใช้ประโยชน์ในการสืบสวน หรือใช้เป็นพยานหลักฐานเฉพาะในการดำเนินคดีดังกล่าวเท่านั้น ส่วนข้อมูลข่าวสารอื่นให้ทำลายเสียทั้งสิ้น ทั้งนี้ ตามข้อบังคับที่อัยการสูงสุดกำหนด”

³¹ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 มาตรา 17 วรรคสอง

- 1) มีเหตุอันควรเชื่อว่าจะมีการกระทำความผิดหรือจะมีการกระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ
- 2) มีเหตุอันควรเชื่อว่าจะได้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติจากการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารดังกล่าว
- 3) ไม่อาจใช้วิธีการอื่นใดที่เหมาะสมหรือมีประสิทธิภาพมากกว่าได้

ในกรณีที่อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญามีคำสั่งอนุญาต ให้สั่งอนุญาตได้คราวละไม่เกิน 90 วัน โดยอาจจะกำหนดเงื่อนไขใดๆ ไว้ด้วยก็ได้ ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสารในสิ่งที่สื่อสารตามคำสั่งดังกล่าวจะต้องให้ความร่วมมือกับพนักงานเจ้าหน้าที่ด้วย และภายหลังที่มีคำสั่งอนุญาต หากปรากฏข้อเท็จจริงว่าเหตุผลความจำเป็นไม่เป็นไปตามที่ระบุหรือพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไป อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาอาจเปลี่ยนแปลงคำสั่งอนุญาตหรือขยายระยะเวลาอนุญาตได้ตามที่เห็นสมควร

ทั้งนี้ คำว่า “การกระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ” ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 นั้น หมายถึง การกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้³²

- 1) เป็นสมาชิกหรือเป็นเครือข่ายดำเนินงานขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ
- 2) สมคบกันตั้งแต่สองคนขึ้นไปเพื่อกระทำความผิดร้ายแรงอันเกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ
- 3) มีส่วนร่วมกระทำการใดๆ ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อมในกิจกรรมหรือการดำเนินการขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ โดยรู้ถึงวัตถุประสงค์และการดำเนินกิจกรรมหรือโดยรู้ถึงเจตนาที่จะกระทำความผิดร้ายแรงขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติดังกล่าว
- 4) จัดการ ส่งการ ช่วยเหลือ ยุยง อำนวยความสะดวก หรือให้คำปรึกษาในการกระทำความผิดร้ายแรงขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ โดยรู้ถึงวัตถุประสงค์และการดำเนินกิจกรรมหรือโดยรู้ถึงเจตนาที่จะกระทำความผิดร้ายแรงขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติดังกล่าว

อนึ่ง ในพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว ได้ให้คำนิยามของคำว่า “องค์กรอาชญากรรม” และ “องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ” เอาไว้ดังนี้³³

³² พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 มาตรา 5

“องค์กรอาชญากรรม” หมายความว่า คณะบุคคลตั้งแต่สามคนขึ้นไปที่รวมตัวกัน ช่วงระยะเวลาหนึ่งและร่วมกันกระทำการใด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกระทำความผิดร้ายแรงและ เพื่อได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางการเงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์ทางวัตถุอย่างอื่นไม่ว่าโดยทางตรง หรือทางอ้อม

“องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ” หมายความว่า องค์กรอาชญากรรมที่มีการกระทำความผิด ซึ่งมีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

- 1) ความผิดที่กระทำในเขตแดนของรัฐมากกว่าหนึ่งรัฐ
- 2) ความผิดที่กระทำในรัฐหนึ่ง แต่การเตรียม การวางแผน การสั่งการ การสนับสนุน หรือการควบคุมการกระทำความผิดได้กระทำในอีกรัฐหนึ่ง
- 3) ความผิดที่กระทำในรัฐหนึ่ง แต่เกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรมที่มีการกระทำความผิดมากกว่าหนึ่งรัฐ
- 4) ความผิดที่กระทำในรัฐหนึ่ง แต่ผลของการกระทำที่สำคัญเกิดขึ้นในอีกรัฐหนึ่ง

สำหรับบรรดาเอกสารหรือข้อมูลข่าวสารที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้มาจากการกระทำโดยชอบ ด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลตามมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมี ส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 นั้น จะสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการสืบสวน หรือใช้เป็นพยานหลักฐานได้ในการดำเนินคดีความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ เท่านั้น

3.1.7 กฎหมายอื่นๆ

นอกเหนือจากพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 ดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีกฎหมายซึ่งกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูลฉบับอื่นๆ อีก

³³ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 มาตรา 3

ได้แก่ พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พ.ศ. 2457 พระราชบัญญัติข่าวกรองแห่งชาติ พ.ศ. 2528 และ พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548

อย่างไรก็ดี เนื่องจากการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการ ดักจับข้อมูลของกฎหมายทั้ง 3 ฉบับนี้ มิได้มีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ในเรื่องของการสืบสวน สอบสวน และรวบรวมพยานหลักฐานในคดีอาญา ดังเช่นพระราชบัญญัติซึ่งได้กล่าวไปในตอนต้นทั้ง 6 ฉบับ หากแต่มีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ในเรื่องความมั่นคงของประเทศ ซึ่งโดยที่วิทยานิพนธ์ ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาและวิจัยถึงการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูล ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ในเรื่องของการสืบสวนสอบสวน และรวบรวมพยานหลักฐาน ในคดีอาญา อันจะนำไปสู่การพิจารณาปรับปรุงแก้ไขการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบ ด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูล ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการเพิ่มเติมประเภทของความผิดทางอาญา ซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล รูปแบบในการบัญญัติกฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล หรือ การกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ ได้ดักจับมา ดังนั้น ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงจะไม่ขอลงเอยรายละเอียดของกฎหมายทั้ง 3 ฉบับดังกล่าว

3.2 บทวิเคราะห์เปรียบเทียบการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลตามกฎหมายไทย

ดังที่ได้กล่าวไปแล้วในข้อ 3.1 ถึงกฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบ ด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูลทั้ง 6 ฉบับดังกล่าว รวมถึงหลักเกณฑ์ต่างๆ ของกฎหมายนั้น ในส่วนนี้จึงจะได้ทำการวิเคราะห์และเปรียบเทียบกฎหมายดังกล่าวในแต่ละประเด็น โดยจะแบ่ง ออกเป็น 3 ประเด็นด้วยกันคือ ประเด็นในเรื่องของรูปแบบของกฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ มีอำนาจดักจับข้อมูล ประเด็นในเรื่องของความผิดที่เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล และสุดท้ายประเด็นในเรื่องของหลักเกณฑ์และกระบวนการในการขออนุญาตเพื่อดักจับข้อมูล ทั้งนี้ เพื่อให้ทราบถึงหลักการที่ใช้ร่วมกัน และ/หรือ ข้อแตกต่าง รวมถึงข้อพิจารณาของกฎหมายทั้ง 6 ฉบับดังกล่าวในแต่ละประเด็น อันนำไปสู่การมองเห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นอยู่ในปัจจุบันเกี่ยวกับการ การกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลตามกฎหมายไทย

3.2.1 รูปแบบของกฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล

ในส่วนจากรูปแบบของกฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลนั้น จะทำการวิเคราะห์และเปรียบเทียบโดยแบ่งออกเป็น 3 ประเด็นย่อยคือ ประเด็นในเรื่องของรูปแบบในการบัญญัติกฎหมาย รูปแบบและวิธีการในการดักจับข้อมูลที่กฎหมายอนุญาตให้กระทำได้ และการใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ได้ดักจับมา ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถเข้าใจได้ว่ากฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลนั้นมีลักษณะโดยทั่วไปอย่างไร

3.2.1.1 รูปแบบในการบัญญัติกฎหมาย

จากการศึกษาพบว่า รูปแบบในการบัญญัติกฎหมายซึ่งกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล ดังที่ปรากฏให้เห็นในมาตรา 46 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 14 จัตวา แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 มาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 มาตรา 18 (6) แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 มาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 นั้น จะมีลักษณะที่เหมือนกันคือ อยู่ในรูปแบบของบทบัญญัติที่เป็นเครื่องมือของเจ้าพนักงานสำหรับเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งถูกบัญญัติแทรกไว้ในกฎหมายฉบับดังกล่าวเท่านั้น ทั้งนี้ เนื่องจากพระราชบัญญัติทั้ง 6 ฉบับดังกล่าวเป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดที่กำหนดไว้ในกฎหมายนั้นโดยเฉพาะ มิใช่เป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลแต่อย่างใด

ทั้งนี้ เมื่อวิเคราะห์แล้วจะเห็นได้ว่า รูปแบบในการบัญญัติกฎหมายซึ่งกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลด้วยวิธีการนำไปบัญญัติแทรกไว้ในกฎหมายฉบับต่างๆ แยกออกจากกัน แบ่งตามประเภทของการกระทำความผิด โดยมีได้มีการบัญญัติขึ้นมาเป็นกฎหมายกลางเพียงฉบับเดียวที่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อที่จะกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลเอาไว้โดยเฉพาะนั้น ส่งผลให้หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลที่บัญญัติไว้ในกฎหมายฉบับต่างๆ นั้น มีข้อแตกต่างกันในหลายๆ ประการ ซึ่งจะได้กล่าวถึงในประเด็นอื่นๆ ต่อไป

3.2.1.2 รูปแบบและวิธีการในการดักจับข้อมูลที่กฎหมายอนุญาตให้กระทำได้

จากที่ได้ศึกษาถึงรูปแบบและวิธีการในการดักจับข้อมูลที่พระราชบัญญัติทั้ง 6 ฉบับอนุญาตให้กระทำได้นั้นพบว่า การกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 นั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถที่จะกระทำการดักจับข้อมูลได้ทุกรูปแบบและวิธีการ ไม่ว่าจะเป็นการตรวจสอบไปรษณีย์ภัณฑ์ การดักฟังทางโทรศัพท์ หรือการดักจับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

อย่างไรก็ดี ในกรณีดังกล่าวจะแตกต่างกับในพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ซึ่งจะจำกัดรูปแบบและวิธีการในการดักจับข้อมูลเอาไว้เพียงแค่ การตรวจสอบหรือเข้าถึงระบบคอมพิวเตอร์ ข้อมูลคอมพิวเตอร์ ข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ หรืออุปกรณ์ที่ใช้เก็บข้อมูลคอมพิวเตอร์ ซึ่งเป็นการดักจับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เท่านั้น โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถที่จะกระทำการดักจับข้อมูลในรูปแบบและวิธีการอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นการดักฟังทางโทรศัพท์ หรือการตรวจสอบไปรษณีย์ภัณฑ์ได้ ถึงแม้ว่าจะเป็นการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ด้วยก็ตาม

3.2.1.3 การใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ได้ดักจับมา

จากการที่ได้ศึกษาวิจัยถึงการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ได้ดักจับมา ผู้เขียนพบว่า บทบัญญัติในกฎหมายทั้ง 6 ฉบับนั้นได้กำหนดถึงการใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ได้ดักจับมาเอาไว้ว่า บรรดาข้อมูลซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐได้มาจากการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลนั้น จะต้องนำมาใช้เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน หรือใช้เป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดีความผิดตามกฎหมายดังกล่าว อันได้แก่ การกระทำความผิดฐานฟอกเงิน การกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด การกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ การกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ การกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ และการกระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ขออนุญาตเอาไว้ตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายฉบับนั้นๆ เท่านั้น จะนำข้อมูลที่ได้มาไปใช้ในกิจการอื่นมิได้

นอกจากนี้ จะเห็นได้ว่าบรรดาข้อมูลซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐได้มาจากการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลโดยอาศัยอำนาจของกฎหมายฉบับใดฉบับหนึ่งนั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐย่อมไม่สามารถที่จะนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน หรือใช้เป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดีความผิดตามกฎหมายฉบับอื่นได้ ถึงแม้ว่ากฎหมายฉบับหลังนี้จะมีการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลเอาไว้ด้วยเช่นกันก็ตาม ยกตัวอย่างเช่น ข้อมูลซึ่งได้มาจากการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลโดยอาศัยอำนาจของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 นั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถที่จะนำมาใช้เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน หรือใช้เป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดีความผิดฐานค้ามนุษย์ได้ ทั้งนี้ เป็นผลสืบเนื่องมาจากรูปแบบในการบัญญัติกฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล ซึ่งมีได้บัญญัติไว้เป็นกฎหมายกลางเพียงฉบับเดียว แต่บัญญัติแทรกเอาไว้ในกฎหมายฉบับต่างๆ แยกออกจากกัน แบ่งตามประเภทของการกระทำผิด ส่งผลให้การกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลในคดีความผิดคนละประเภทนั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องขออนุญาตและปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายในแต่ละฉบับนั่นเอง

ตารางที่ 1

ตารางเปรียบเทียบรูปแบบของกฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล

กฎหมาย	พระราชบัญญัติ ป้องกันและ ปราบปราม การฟอกเงิน พ.ศ. 2542	พระราชบัญญัติ ป้องกันและ ปราบปราม ยาเสพติด พ.ศ. 2519	พระราชบัญญัติ การสอบสวน คดีพิเศษ พ.ศ. 2547	พระราชบัญญัติ ว่าด้วยการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับ คอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550	พระราชบัญญัติ ป้องกันและ ปราบปราม การค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551	พระราชบัญญัติ ป้องกันและ ปราบปราม การมีส่วนร่วม ในองค์กร อาชญากรรม ข้ามชาติ พ.ศ. 2556
ข้อพิจารณา						
รูปแบบใน การบัญญัติ กฎหมาย	บัญญัติไว้ใน มาตรา 46 ในรูปแบบของ บทบัญญัติที่ เป็นเครื่องมือ ของเจ้าหน้าที่ ของรัฐ สำหรับเพิ่ม ประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติ	บัญญัติไว้ใน มาตรา 14 จัดว่า ในรูปแบบของ บทบัญญัติที่ เป็นเครื่องมือ ของเจ้าหน้าที่ ของรัฐ สำหรับเพิ่ม ประสิทธิภาพ	บัญญัติไว้ใน มาตรา 25 ในรูปแบบของ บทบัญญัติที่ เป็นเครื่องมือ ของเจ้าหน้าที่ ของรัฐ สำหรับเพิ่ม ประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติ	บัญญัติไว้ใน มาตรา 18 (6) ในรูปแบบของ บทบัญญัติที่เป็น เครื่องมือของ เจ้าหน้าที่ของรัฐ สำหรับเพิ่ม ประสิทธิภาพใน การปฏิบัติหน้าที่ ตามกฎหมาย	บัญญัติไว้ใน มาตรา 30 ในรูปแบบของ บทบัญญัติที่เป็น เครื่องมือของ เจ้าหน้าที่ของรัฐ สำหรับเพิ่ม ประสิทธิภาพใน การปฏิบัติหน้าที่ ตามกฎหมาย	บัญญัติไว้ใน มาตรา 17 ในรูปแบบของ บทบัญญัติที่เป็น เครื่องมือของ เจ้าหน้าที่ของรัฐ สำหรับเพิ่ม ประสิทธิภาพใน การปฏิบัติหน้าที่ ตามกฎหมาย

กฎหมาย ข้อพิจารณา	พระราชบัญญัติ ป้องกันและ ปราบปราม การฟอกเงิน พ.ศ. 2542	พระราชบัญญัติ ป้องกันและ ปราบปราม ยาเสพติด พ.ศ. 2519	พระราชบัญญัติ การสอบสวน คดีพิเศษ พ.ศ. 2547	พระราชบัญญัติ ว่าด้วยการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับ คอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550	พระราชบัญญัติ ป้องกันและ ปราบปราม การค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551	พระราชบัญญัติ ป้องกันและ ปราบปราม การมีส่วนร่วม ในองค์กร อาชญากรรม ข้ามชาติ พ.ศ. 2556
	หน้าที่ตาม กฎหมาย ดังกล่าว เท่านั้น	ในการปฏิบัติ หน้าที่ตาม กฎหมาย ดังกล่าวเท่านั้น	หน้าที่ตาม กฎหมาย ดังกล่าว เท่านั้น	ดังกล่าวเท่านั้น	ดังกล่าวเท่านั้น	ดังกล่าวเท่านั้น
รูปแบบ และวิธีการ ในการดักจับ ข้อมูล ที่กฎหมาย อนุญาตให้ กระทำได้	สามารถ กระทำได้ ทุกรูปแบบ และวิธีการ	สามารถ กระทำได้ ทุกรูปแบบ และวิธีการ	สามารถ กระทำได้ ทุกรูปแบบ และวิธีการ	สามารถกระทำ ได้เฉพาะ การดักจับข้อมูล อิเล็กทรอนิกส์ เท่านั้น	สามารถ กระทำได้ ทุกรูปแบบ และวิธีการ	สามารถ กระทำได้ ทุกรูปแบบ และวิธีการ
การใช้ ประโยชน์ จากข้อมูล ที่ได้ดักจับมา	เพื่อประโยชน์ ในการสืบสวน สอบสวน หรือใช้เป็น พยานหลักฐาน ในคดีความผิด ฐานฟอกเงิน เท่านั้น	เพื่อประโยชน์ ในการสืบสวน สอบสวน หรือ ใช้เป็นพยาน หลักฐาน ในคดีความผิด เกี่ยวกับ ยาเสพติด เท่านั้น	เพื่อประโยชน์ ในการสืบสวน สอบสวน หรือ ใช้เป็นพยาน หลักฐาน ในคดีความผิด ที่เป็นคดีพิเศษ เท่านั้น	เพื่อประโยชน์ใน การสืบสวน สอบสวน หรือใช้เป็น พยานหลักฐาน ในคดีความผิด เกี่ยวกับ คอมพิวเตอร์ เท่านั้น	เพื่อประโยชน์ใน การสืบสวน สอบสวน หรือใช้เป็น พยานหลักฐาน ในคดีความผิด ฐานค้ามนุษย์ เท่านั้น	เพื่อประโยชน์ใน การสืบสวน สอบสวน หรือใช้เป็น พยานหลักฐาน ในคดีความผิด ฐานมีส่วนร่วม ในองค์กร อาชญากรรม ข้ามชาติเท่านั้น

3.2.2 ความผิดซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล

จากการศึกษาถึงความผิดซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลตามกฎหมายทั้ง 6 ฉบับดังกล่าว ผู้เขียนพบว่า มิใช่ความผิดทุกประเภทที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะสามารถกระทำการ

โดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลได้ หากแต่จะต้องเป็นความผิดตามที่กฎหมายทั้ง 6 ฉบับดังกล่าวได้บัญญัติเอาไว้เท่านั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐจึงจะสามารถยื่นขออนุญาตเพื่อดักจับข้อมูลได้ กล่าวคือ การกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 46 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 จะสามารถกระทำได้เฉพาะในความผิดฐานฟอกเงินเท่านั้น การกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 14 จัตวา แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 จะสามารถกระทำได้เฉพาะในความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเท่านั้น การกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 จะสามารถกระทำได้เฉพาะในความผิดที่เป็นคดีพิเศษเท่านั้น การกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 18 (6) แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 จะสามารถกระทำได้เฉพาะในความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์เท่านั้น การกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 จะสามารถกระทำได้เฉพาะในความผิดฐานค้ามนุษย์เท่านั้น และสุดท้าย การกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 จะสามารถกระทำได้เฉพาะในความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติเท่านั้น

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่า ประเภทของความผิดที่เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถจะกระทำการโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลได้นั้น จะได้แก่การกระทำความผิดที่มีผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนอย่างร้ายแรง รวมถึงก่อให้เกิดความเสียหายแก่เศรษฐกิจและสังคมเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด การกระทำความผิดฐานฟอกเงิน การกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ การกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ การกระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ หรือการกระทำความผิดอื่นๆ ที่เข้าลักษณะเป็นคดีพิเศษ ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นที่จะต้องกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนและแสวงหาพยานหลักฐาน อันเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพและขีดความสามารถในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดประเภทดังกล่าวนั่นเอง

ตารางที่ 2

ตารางเปรียบเทียบความผิดซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล

กฎหมาย	พระราชบัญญัติ ป้องกันและ ปราบปราม การฟอกเงิน พ.ศ. 2542	พระราชบัญญัติ ป้องกันและ ปราบปราม ยาเสพติด พ.ศ. 2519	พระราชบัญญัติ การสอบสวน คดีพิเศษ พ.ศ. 2547	พระราชบัญญัติ ว่าด้วย การกระทำ ความผิดเกี่ยวกับ คอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550	พระราชบัญญัติ ป้องกันและ ปราบปราม การค้ำมนุษย์ พ.ศ. 2551	พระราชบัญญัติ ป้องกันและ ปราบปราม การมีส่วนร่วม ในองค์กร อาชญากรรม ข้ามชาติ พ.ศ. 2556
ข้อพิจารณา						
ความผิดซึ่ง เจ้าหน้าที่ ของรัฐ มีอำนาจ ในการดักจับ ข้อมูล	ความผิด ฐานฟอกเงิน เท่านั้น	ความผิด เกี่ยวกับ ยาเสพติด เท่านั้น	ความผิด ที่เป็น คดีพิเศษ เท่านั้น	ความผิด เกี่ยวกับ คอมพิวเตอร์ เท่านั้น	ความผิด ฐานค้ำมนุษย์ เท่านั้น	ความผิด ฐานมีส่วนร่วม ในองค์กร อาชญากรรม ข้ามชาติเท่านั้น

3.2.3 หลักเกณฑ์และกระบวนการในการขออนุญาตเพื่อดักจับข้อมูล

ในส่วนของหลักเกณฑ์และกระบวนการในการขออนุญาตเพื่อดักจับข้อมูลนั้น จะทำการวิเคราะห์และเปรียบเทียบโดยแบ่งออกเป็น 3 ประเด็นย่อยด้วยกันคือ ประเด็นในเรื่องของวิธีการขออนุญาต เงื่อนไขในการอนุญาต และระยะเวลาที่ได้รับอนุญาต ดังนี้

3.2.3.1 วิธีการขออนุญาต

จากการศึกษาพบว่า วิธีในการขออนุญาตเพื่อกระทำการดักจับข้อมูลตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 นั้น สามารถกระทำได้โดยให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้แจ้งเลขอาชญากรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้มอบหมายไว้เป็นหนังสือ ยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่อศาลแพ่งเพื่อขอให้มีคำสั่งอนุญาต

สำหรับวิธีในการขออนุญาตเพื่อกระทำการดักจับข้อมูลตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 นั้น สามารถกระทำได้โดยให้เจ้าพนักงานตาม

พระราชบัญญัติดังกล่าวซึ่งได้รับอนุมัติเป็นหนังสือจากเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่ออธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาเพื่อขอให้มีการสั่งอนุญาต

ในส่วนของพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 นั้น การขออนุญาตเพื่อกระทำการดักจับข้อมูลสามารถกระทำได้โดยให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษซึ่งได้รับอนุมัติเป็นหนังสือจากอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ ยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่ออธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาเพื่อขอให้มีการสั่งอนุญาต

สำหรับวิธีในการขออนุญาตเพื่อกระทำการดักจับข้อมูลตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 สามารถกระทำได้โดยให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติดังกล่าวยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจเพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งอนุญาต

ในขณะที่วิธีการขออนุญาตเพื่อกระทำการดักจับข้อมูลตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 นั้นสามารถกระทำได้โดยให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติดังกล่าวซึ่งได้รับอนุมัติเป็นหนังสือจากผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ หรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี ยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่อศาลอาญาหรือศาลจังหวัดที่มีเขตอำนาจเพื่อมีคำสั่งอนุญาต

สุดท้ายได้แก่ วิธีการขออนุญาตเพื่อกระทำการดักจับข้อมูลตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 ซึ่งสามารถกระทำได้โดยให้พนักงานสอบสวนซึ่งได้รับอนุมัติจากอัยการสูงสุด ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมาย แล้วแต่กรณี ยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่ออธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาเพื่อมีคำสั่งอนุญาต

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาจากวิธีการขออนุญาตดังกล่าวข้างต้นแล้วจะเห็นได้ว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐที่จะสามารถยื่นขออนุญาตเพื่อกระทำการดักจับข้อมูลตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 ได้นั้น นอกจากจะต้องเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานตามกฎหมายดังกล่าวแล้ว ยังจะต้องได้รับมอบหมายหรือได้รับอนุมัติไว้เป็นหนังสือ จากผู้บังคับบัญชาสูงสุดตามกฎหมายดังกล่าวอีกด้วย ซึ่งได้แก่ เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ (หรืออธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ หรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี) และอัยการสูงสุด (หรือผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมาย แล้วแต่กรณี) ตามลำดับ

อันเป็นการถ่วงดุลการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และเป็นการตรวจสอบและถ่วงดุลภายในองค์กรอย่างหนึ่ง ด้วยเหตุที่การกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลนั้นเป็นมาตรการทางอาญาอย่างหนึ่งที่ไม่กระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ดังนั้น ในการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะใช้อำนาจดังกล่าวจึงจำเป็นที่จะต้องพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบและกระทำด้วยความระมัดระวังนั่นเอง อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตว่า การขออนุญาตเพื่อกระทำการดักจับข้อมูลตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 นั้น มิได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ดังกล่าวเอาไว้ด้วยแต่อย่างใด

นอกจากนี้จากการศึกษาพบว่า ผู้ที่มีอำนาจในการพิจารณาคำขอหรือคำร้องที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้ยื่นมา และมีคำสั่งอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถกระทำการดักจับข้อมูลได้ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 นั้น ได้แก่ ศาลแพ่ง ในกรณีของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 และพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ได้แก่ อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญา ในกรณีของพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ได้แก่ ศาลที่มีเขตอำนาจ ในกรณีของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ได้แก่ ศาลอาญาหรือศาลจังหวัดที่มีเขตอำนาจ และในกรณีของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 ได้แก่ อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญา ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่า การกำหนดให้องค์กรศาลซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจตุลาการ เป็นผู้ที่มีอำนาจในการพิจารณาคำขอหรือคำร้องที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้ยื่นมา และมีคำสั่งอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถกระทำการดักจับข้อมูลได้นั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะให้องค์กรศาลเข้ามาทำหน้าที่ในการตรวจสอบและถ่วงดุลการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการดำเนินการดังกล่าวซึ่งเป็นการใช้อำนาจบริหาร ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความโปร่งใส เป็นธรรม และเป็นการป้องกันมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเกิดการลุแก่อำนาจได้ อันเป็นการสอดคล้องกับหลักการแบ่งแยกอำนาจ (Separation of powers) ของมงเตสกีเอ (Montesquieu) นั่นเอง

3.2.3.2 เงื่อนไขในการอนุญาต

จากการที่ได้ศึกษาวิจัยถึงเงื่อนไขในการอนุญาตให้กระทำการดักจับข้อมูลตามกฎหมายไทยทั้ง 6 ฉบับนั้นพบว่า ในการที่ศาลจะมีคำสั่งอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถกระทำการดักจับข้อมูลได้นั้น นอกจากจะต้องเป็นการกระทำความผิดที่ตกอยู่ภายใต้อำนาจของกฎหมายทั้ง 6 ฉบับดังกล่าว และเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ยื่นคำขอหรือคำร้องจะต้องเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ที่มีอำนาจด้วยแล้ว ยังจะต้องเข้าเงื่อนไขบางประการที่กฎหมายกำหนดไว้อีกด้วย ดังนี้

ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 ได้กำหนดเงื่อนไขอันเป็นเหตุผลและความจำเป็นที่ศาลจะต้องนำมาพิจารณาประกอบกับผลกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคลหรือสิทธิอื่นใด เอาไว้ด้วยกัน 3 ประการ คือ ประการแรก จะต้องเป็นกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่ามีการกระทำความผิดหรือจะมีการกระทำความผิดตามกฎหมายดังกล่าว ประการที่สอง จะต้องเป็นกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าการติดต่อสื่อสารถึงกันนั้นถูกใช้หรืออาจถูกใช้เพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิดดังกล่าว และจะได้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการกระทำความผิดดังกล่าวจากการดักจับข้อมูลนั้น และประการที่สาม จะต้องเป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่อาจใช้วิธีการอื่นใดในการสืบสวนสอบสวน และแสวงหาพยานหลักฐานที่เหมาะสมหรือมีประสิทธิภาพมากกว่าได้

สำหรับพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 นั้น ได้กำหนดเงื่อนไขในการขออนุญาตเอาไว้ทำนองเดียวกันกับกฎหมายทั้ง 4 ฉบับดังกล่าว กล่าวคือ ประการแรก จะต้องเป็นกรณีที่มีพยานหลักฐานตามสมควรว่าได้มีการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน ประการที่สอง จะต้องเป็นกรณีที่มีพยานหลักฐานตามสมควรว่าบัญชีลูกค้าของสถาบันการเงิน เครื่องมือหรืออุปกรณ์ในการสื่อสารหรือเครื่องคอมพิวเตอร์ใด ถูกใช้หรืออาจถูกใช้เพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิดฐานฟอกเงินนั้น อย่างไรก็ตามก็ยังมีข้อแตกต่างกันตรงที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 นั้น มิได้มีการกำหนดเงื่อนไขเอาไว้ด้วยว่า จะต้องเป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่อาจใช้วิธีการอื่นใดในการสืบสวนสอบสวน และแสวงหาพยานหลักฐานที่เหมาะสมหรือมีประสิทธิภาพมากกว่าได้ ดังนั้น จึงมิได้เป็นการบังคับว่าศาลจะต้องพิจารณาถึงเงื่อนไขดังกล่าวด้วย

ในส่วนของพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 นั้น ได้กำหนดเงื่อนไขเอาไว้ว่า ประการแรก จะต้องเป็นกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่ามีการกระทำความผิดหรือจะมีการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ประการที่สอง การดักจับข้อมูลนั้น จะต้องกระทำเฉพาะเท่าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน และการใช้เป็นพยานหลักฐานเกี่ยวกับการกระทำความผิดและหาตัวผู้กระทำความผิดเท่านั้น ทั้งนี้ มีข้อสังเกตในเงื่อนไขประการที่สองนี้ว่า ในการพิจารณาเพื่ออนุญาตของศาลนั้นน่าจะต้องคำนึงถึงเหตุผลและความจำเป็นในการใช้มาตรการดังกล่าวในระดับที่ต่ำกว่าเงื่อนไขที่ว่า “จะต้องเป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่อาจใช้วิธีการอื่นใดที่เหมาะสมหรือมีประสิทธิภาพมากกว่าได้” ซึ่งกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ 4 ฉบับแรก ทั้งนี้ เนื่องจากเพียงแค่ผู้ขออนุญาตสามารถแสดงให้เห็นได้ว่าการดักจับข้อมูลนั้นจำเป็นที่จะต้องกระทำเพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน และการใช้เป็นพยานหลักฐานเกี่ยวกับการกระทำความผิดและ

หาตัวผู้กระทำความผิดก็น่าจะเพียงพอแล้ว ไม่ต้องถึงกับแสดงให้เห็นว่าเป็นกรณีนี้ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่อาจใช้วิธีการอื่นใดในการสืบสวนสอบสวนและแสวงหาพยานหลักฐาน ที่เหมาะสมหรือมีประสิทธิภาพมากกว่าได้นั่นเอง

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่า การที่กฎหมายดังกล่าวทั้ง 6 ฉบับได้กำหนดเงื่อนไขต่างๆ ที่ศาลจะต้องพิจารณาถึงก่อนที่จะมีคำสั่งอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถกระทำการดักจับข้อมูลได้เอานั้น เนื่องจากการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลนั้นเป็นการกระทำที่ไปกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ดังนั้น ในการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะใช้อำนาจดังกล่าวจึงจะต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็นและพอสมควรแก่เหตุเท่านั้น เพื่อให้เกิดผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนน้อยที่สุด อันเป็นการสอดคล้องกับหลักแห่งความได้สัดส่วนนั่นเอง

3.2.3.3 ระยะเวลาที่ได้รับอนุญาต

จากการศึกษาพบว่า ในกรณีที่ศาลได้พิจารณาแล้วมีคำสั่งอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถกระทำการดักจับข้อมูลได้ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 นั้น ศาลจะอนุญาตได้สูงสุดคราวละไม่เกิน 90 วัน ทั้งนี้ เนื่องจากการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลนั้นเป็นการกระทำที่ไปกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ดังนั้น จึงต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็นและพอสมควร อันเป็นการสอดคล้องกับหลักแห่งความได้สัดส่วนเช่นเดียวกัน ด้วยเหตุนี้ระยะเวลาที่จะอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถดำเนินการดังกล่าวได้จึงไม่ควรที่ยาวนานมากจนเกินไปนั่นเอง

อย่างไรก็ดี ในส่วนของพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 นั้น ผู้เขียนกลับพบว่ามิได้มีการกำหนดระยะเวลาที่ศาลจะมีคำสั่งอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถกระทำการดักจับข้อมูลได้เอาไว้ ว่าห้ามมิให้อนุญาตได้เกินคราวละกี่วัน ดังเช่นในกฎหมายทั้ง 4 ฉบับข้างต้น มีเพียงแต่กำหนดระยะเวลาให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้เป็นหัวหน้าในการดำเนินการดังกล่าว ส่งสำเนาบันทึกรายละเอียดการดำเนินการและเหตุผลแห่งการดำเนินการให้กับศาลที่มีเขตอำนาจภายใน 48 ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ได้ลงมือดำเนินการเพื่อเป็นหลักฐานเท่านั้น

ตารางที่ 3

ตารางเปรียบเทียบหลักเกณฑ์และกระบวนการในการขออนุญาตเพื่อตัดกรีบข้อมูล

กฎหมาย ข้อพิจารณา	พระราชบัญญัติ ป้องกันและ ปราบปราม การฟอกเงิน พ.ศ. 2542	พระราชบัญญัติ ป้องกันและ ปราบปราม ยาเสพติด พ.ศ. 2519	พระราชบัญญัติ การสอบสวน คดีพิเศษ พ.ศ. 2547	พระราชบัญญัติ ว่าด้วยการ กระทำความผิด เกี่ยวกับ คอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550	พระราชบัญญัติ ป้องกันและ ปราบปราม การค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551	พระราชบัญญัติ ป้องกันและ ปราบปราม การมีส่วนร่วม ในองค์กร อาชญากรรม ข้ามชาติ พ.ศ. 2556
วิธีการ ขออนุญาต	พนักงาน เจ้าหน้าที่ ซึ่งเลขาธิการ คณะกรรมการ ป้องกันและ ปราบปราม การฟอกเงิน ได้มอบหมาย ไว้เป็นหนังสือ ยื่นคำขอ ฝ่ายเดียว ต่อศาลแพ่ง	เจ้าพนักงาน ซึ่งได้รับอนุมัติ เป็นหนังสือ จากเลขาธิการ คณะกรรมการ ป้องกันและ ปราบปราม ยาเสพติด ยื่นคำขอ ฝ่ายเดียว ต่ออธิบดี ผู้พิพากษา ศาลอาญา	พนักงาน สอบสวน คดีพิเศษ ซึ่งได้รับอนุมัติ เป็นหนังสือ จากอธิบดี กรมสอบสวน คดีพิเศษ ยื่นคำขอ ฝ่ายเดียว ต่ออธิบดี ผู้พิพากษา ศาลอาญา	พนักงาน เจ้าหน้าที่ตาม พระราชบัญญัติ ดังกล่าว ยื่นคำร้องต่อศาล ที่มีเขตอำนาจ	พนักงาน เจ้าหน้าที่ ซึ่งได้รับอนุมัติ เป็นหนังสือจาก ผู้บัญชาการ ตำรวจแห่งชาติ อธิบดีกรม สอบสวนคดีพิเศษ หรือผู้ว่าราชการ จังหวัด แล้วแต่กรณี ยื่นคำขอ ฝ่ายเดียวต่อ ศาลอาญาหรือ ศาลจังหวัด ที่มีเขตอำนาจ	พนักงาน สอบสวนซึ่ง ได้รับอนุมัติจาก อัยการสูงสุด ผู้บัญชาการ ตำรวจแห่งชาติ หรือผู้ซึ่งได้รับ มอบหมาย แล้วแต่กรณี ยื่นคำขอ ฝ่ายเดียวต่อ อธิบดีผู้พิพากษา ศาลอาญา
เงื่อนไข ในการ อนุญาต	1) มีพยาน หลักฐาน ตามสมควร ว่าได้มี การกระทำ ความผิด ฐานฟอกเงิน 2) มีพยาน หลักฐาน ตามสมควร ว่าบัญชีลูกค้ำ ของสถาบัน การเงิน	1) มีเหตุอันควร เชื่อได้ว่ามีการ กระทำความผิด หรือจะมีการ กระทำความผิด ตามกฎหมาย ดังกล่าว 2) มีเหตุอันควร เชื่อได้ว่ามีการ ติดต่อสื่อสาร ถึงกันนั้นถูกใช้ หรืออาจถูกใช้ เพื่อประโยชน์	1) มีเหตุอันควร เชื่อได้ว่ามีการ กระทำความผิด หรือจะมีการ กระทำความผิด ตามกฎหมาย ดังกล่าว 2) มีเหตุอันควร เชื่อได้ว่ามีการ ติดต่อสื่อสาร ถึงกันนั้นถูกใช้ หรืออาจถูกใช้ เพื่อประโยชน์	1) มีเหตุอันควร เชื่อได้ว่ามีการ กระทำความผิด หรือจะมีการ กระทำความผิด เกี่ยวกับ คอมพิวเตอร์ 2) มีเหตุจำเป็นที่ จะต้องกระทำ เพื่อประโยชน์ ในการสืบสวน สอบสวน และ การใช้เป็น	1) มีเหตุอันควร เชื่อได้ว่ามีการ กระทำความผิด หรือจะมีการ กระทำความผิด ตามกฎหมาย ดังกล่าว 2) มีเหตุอันควร เชื่อได้ว่ามีการ ติดต่อสื่อสาร ถึงกันนั้นถูกใช้ หรืออาจถูกใช้ เพื่อประโยชน์ใน	1) มีเหตุอันควร เชื่อได้ว่ามีการ กระทำความผิด หรือจะมีการ กระทำความผิด ตามกฎหมาย ดังกล่าว 2) มีเหตุอันควร เชื่อว่าการ ติดต่อสื่อสาร ถึงกันนั้นถูกใช้ หรืออาจถูกใช้ เพื่อประโยชน์ใน

<p>กฎหมาย</p> <p>ข้อพิจารณา</p>	<p>พระราชบัญญัติ ป้องกันและ ปราบปราม การฟอกเงิน พ.ศ. 2542</p>	<p>พระราชบัญญัติ ป้องกันและ ปราบปราม ยาเสพติด พ.ศ. 2519</p>	<p>พระราชบัญญัติ การสอบสวน คดีพิเศษ พ.ศ. 2547</p>	<p>พระราชบัญญัติ ว่าด้วยการ กระทำความผิด เกี่ยวกับ คอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550</p>	<p>พระราชบัญญัติ ป้องกันและ ปราบปราม การค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551</p>	<p>พระราชบัญญัติ ป้องกันและ ปราบปราม การมีส่วนร่วม ในองค์กร อาชญากรรม ข้ามชาติ พ.ศ. 2556</p>
	<p>เครื่องมือ หรืออุปกรณ์ ในการสื่อสาร หรือเครื่อง คอมพิวเตอร์ใด ถูกใช้หรือ อาจถูกใช้ เพื่อประโยชน์ ในการกระทำความ ผิดฐาน ฟอกเงินนั้น</p>	<p>ในการกระทำความ ผิด ดังกล่าว และ จะได้ข้อมูล ข่าวสาร เกี่ยวกับการ กระทำความผิด ดังกล่าวจาก การดักจับข้อมูล นั้น</p> <p>3) เจ้าหน้าที่ ของรัฐไม่อาจใช้ วิธีการอื่นใด ในการสืบสวน สอบสวน และแสวงหา พยานหลักฐาน ที่เหมาะสม หรือ มีประสิทธิภาพ มากกว่าได้</p>	<p>ในการกระทำความ ผิด ดังกล่าว และ จะได้ข้อมูล ข่าวสาร เกี่ยวกับการ กระทำความผิด ดังกล่าวจาก การดักจับข้อมูล นั้น</p> <p>3) เจ้าหน้าที่ ของรัฐไม่อาจใช้ วิธีการอื่นใด ในการสืบสวน สอบสวน และแสวงหา พยานหลักฐาน ที่เหมาะสม หรือ มีประสิทธิภาพ มากกว่าได้</p>	<p>พยานหลักฐาน เกี่ยวกับการ กระทำความผิด และหาตัว ผู้กระทำความผิด เท่านั้น</p>	<p>การกระทำความ ผิดดังกล่าว และจะได้ข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับ การกระทำความ ผิดดังกล่าว จากการดักจับ ข้อมูลนั้น</p> <p>3) เจ้าหน้าที่ ของรัฐไม่อาจใช้ วิธีการอื่นใด ในการสืบสวน สอบสวน และแสวงหา พยานหลักฐาน ที่เหมาะสม หรือ มีประสิทธิภาพ มากกว่าได้</p>	<p>การกระทำความ ผิดดังกล่าว และจะได้ข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับ การกระทำความ ผิดดังกล่าว จากการดักจับ ข้อมูลนั้น</p> <p>3) เจ้าหน้าที่ ของรัฐไม่อาจใช้ วิธีการอื่นใด ในการสืบสวน สอบสวน และแสวงหา พยานหลักฐาน ที่เหมาะสม หรือ มีประสิทธิภาพ มากกว่าได้</p>
<p>ระยะเวลาที่ ได้รับอนุญาต</p>	<p>อนุญาตได้ สูงสุดคราวละ ไม่เกิน 90 วัน</p>	<p>อนุญาตได้ สูงสุดคราวละ ไม่เกิน 90 วัน</p>	<p>อนุญาตได้ สูงสุดคราวละ ไม่เกิน 90 วัน</p>	<p>มิได้มีการจำกัด ระยะเวลาเอาไว้</p>	<p>อนุญาตได้สูงสุด คราวละไม่เกิน 90 วัน</p>	<p>อนุญาตได้สูงสุด คราวละไม่เกิน 90 วัน</p>

3.3 ปัญหาของการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลตามกฎหมายไทย

จากที่ผู้เขียนได้ทำการวิเคราะห์และเปรียบเทียบกฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูลทั้ง 6 ฉบับ อันได้แก่ พระราชบัญญัติป้องกันและ

ปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 ผู้เขียนพบว่าการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลตามกฎหมายไทยในปัจจุบันนั้น ยังมีปัญหาและข้อบกพร่องอยู่ด้วยกันหลายประการ คือ ปัญหาในเรื่องของความผิดซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล ปัญหาในเรื่องของรูปแบบในการบัญญัติกฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล และปัญหาในเรื่องของการใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ได้ดักจับมา โดยปัญหาดังกล่าวนั้นมีที่มาและมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.3.1 ปัญหาในเรื่องของความผิดซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล

จากการที่ได้พิจารณาเปรียบเทียบและวิเคราะห์ถึงความผิดซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 จะเห็นได้ว่า ความผิดซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน และรวบรวมพยานหลักฐานในคดีอาญาตามกฎหมายไทยในปัจจุบันนั้น จำกัดอยู่เพียงแต่ความผิดฐานฟอกเงิน ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ความผิดที่เป็นคดีพิเศษ ความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ความผิดฐานค้ามนุษย์ และความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายทั้ง 6 ฉบับดังกล่าวเท่านั้น

ด้วยเหตุนี้ จึงอาจก่อให้เกิดปัญหาขึ้นในกรณีที่เป็นคดีความผิดทางอาญาประเภทอื่นๆ ซึ่งมีใช้ความผิดฐานฟอกเงินอันจะตกอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 หรือความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดอันจะตกอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 หรือความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์อันจะตกอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 หรือความผิดฐานค้ามนุษย์อันจะตกอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 หรือความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติอันจะตกอยู่ภายใต้บังคับของ

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์การอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 และ คดีความผิดทางอาญาดังกล่าวนั้นมีความจำเป็นที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องกระทำการดักจับข้อมูล เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน และรวบรวมพยานหลักฐาน เนื่องจากเป็นกรณีที่ไม่อาจใช้ วิธีการอื่นใดที่เหมาะสมหรือมีประสิทธิภาพมากกว่าได้ แต่ทว่าเนื่องจากในกรณีดังกล่าว มิได้มีการกำหนดที่บัญญัติให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐเอาไว้ว่าสามารถที่จะกระทำการดักจับข้อมูลได้ ดังนั้น หากเจ้าหน้าที่ของรัฐได้กระทำการดังกล่าวไป ย่อมเป็นการกระทำที่มีชอบด้วยกฎหมาย นอกจากเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้กระทำจะมีความผิดและต้องรับโทษทางอาญาแล้ว พยานหลักฐานที่ได้มา ยังจะมีสถานะเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบแต่ได้มาเนื่องจากการกระทำโดยมิชอบ หรือเป็น พยานหลักฐานที่ได้มาโดยอาศัยข้อมูลที่เกิดขึ้นหรือได้มาโดยมิชอบ ซึ่งโดยหลักแล้วต้องห้ามมิให้ศาล รับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีอีกด้วย ด้วยเหตุนี้ เจ้าหน้าที่ของรัฐจึงไม่สามารถที่จะ กระทำการโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลในคดีความผิดทางอาญาดังกล่าวได้

สำหรับในกรณีของพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 นั้น หากพิจารณา แล้วจะเห็นได้ว่า ถึงแม้ว่าพระราชบัญญัติดังกล่าวจะได้กำหนดถึงลักษณะของคดีความผิดทางอาญา ซึ่งจะเข้าลักษณะเป็นคดีพิเศษอันจะต้องดำเนินการสืบสวนและสอบสวนโดยพนักงานสอบสวน คดีพิเศษ ให้ครอบคลุมถึงคดีความผิดทางอาญาตามกฎหมายประเภทต่างๆ เอาไว้แล้วก็ตาม แต่ถ้าคดี ความผิดทางอาญาดังกล่าวนั้น มิได้มีการรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิดตามที่ คณะกรรมการคดีพิเศษกำหนดเอาไว้ ยกตัวอย่างเช่น เป็นคดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกักขัง เงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 12 แห่งพระราชกำหนดการกักขังเงิน ที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 แต่มิได้มีหรือมีมูลค่าที่น่าเชื่อว่ามีจำนวนผู้เสียหายตั้งแต่ ห้าสิบคนขึ้นไป หรือมีจำนวนเงินที่กักขังรวมกันตั้งแต่ยี่สิบล้านบาทขึ้นไป หรือ เป็นคดีความผิดตาม กฎหมายว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2542 แต่มิได้มี หรือมีมูลค่าที่น่าเชื่อว่ามีกระทำความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาเพื่อเป็นผู้มีสิทธิทำสัญญากับหน่วยงาน ของรัฐซึ่งมีวงเงินหรือมูลค่าตั้งแต่หนึ่งร้อยล้านบาทขึ้นไป เช่นนี้แล้ว คดีความผิดทางอาญาดังกล่าว ก็ย่อมไม่เข้าลักษณะเป็นคดีพิเศษที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะสามารถอาศัยอำนาจตามมาตรา 25 แห่ง พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 กระทำการโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูล เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานได้

นอกจากนี้ ยังมีคดีความผิดทางอาญาประเภทอื่นๆ อีกเป็นจำนวนมากไม่น้อย ที่พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 มิได้กำหนดเอาไว้ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติ และในกฎกระทรวงโดยการเสนอแนะของคณะกรรมการคดีพิเศษ ว่าเป็นคดีความผิดทางอาญาที่จะ เข้าลักษณะเป็นคดีพิเศษได้ แต่คดีความผิดทางอาญาดังกล่าวนั้นกลับมีความสำคัญ ร้ายแรง และ

กระทบต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนเป็นอย่างมาก เช่น ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ความผิดต่อชีวิต ความผิดต่อร่างกาย ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดอันตรายต่อประชาชน ความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดเกี่ยวกับตำแหน่งหน้าที่ราชการ ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ความผิดต่อเสรีภาพ ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้ง ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมยุทธภัณฑ์ ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน เป็นต้น ซึ่งในปัจจุบันยังมีได้มีกฎหมายฉบับใดบัญญัติให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในการที่จะสามารถกระทำการดักจับข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน และรวบรวมพยานหลักฐานในคดีความผิดทางอาญาดังกล่าวได้

ดังนั้น จึงจะเห็นได้ว่าความผิดซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลตามกฎหมายไทยในปัจจุบันนั้น ยังมีปัญหาในเรื่องของความไม่ครอบคลุมประเภทของความผิดทางอาญาเพียงพอ โดยยังมีความผิดทางอาญาประเภทอื่นๆ อีกจำนวนมากที่มีความจำเป็นและสมควรที่จะต้องกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูลได้ ด้วยเหตุนี้จึงก่อให้เกิดข้อจำกัดในเรื่องของวิธีการสืบสวนสอบสวน และแสวงหาพยานหลักฐาน โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถกระทำการดักจับข้อมูลการติดต่อสื่อสารเพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน และรวบรวมพยานหลักฐาน ในกรณีที่ไม่อาจใช้วิธีการอื่นใดที่เหมาะสมหรือมีประสิทธิภาพมากกว่าได้ อันเป็นการส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพและขีดความสามารถในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในปัจจุบันซึ่งมีรูปแบบและวิธีการที่มีความหลากหลายและสลับซับซ้อนเป็นอย่างมาก

3.3.2 ปัญหาในเรื่องของรูปแบบในการบัญญัติกฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล

จากที่ได้ทำการเปรียบเทียบและวิเคราะห์กฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล อันได้แก่ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 นั้น ผู้เขียนพบว่า รูปแบบในการบัญญัติกฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล ด้วยวิธีการนำไปบัญญัติแทรกไว้ในกฎหมายฉบับต่างๆ แยกออกจากกัน แบ่งตามประเภทของการกระทำความผิด โดยมีได้มีการบัญญัติขึ้นมาเป็นกฎหมายกลางเพียงฉบับเดียวที่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อที่จะกำหนดให้

เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลเอาไว้โดยเฉพาะนั้น ส่งผลให้หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลซึ่งบัญญัติไว้ในกฎหมายดังกล่าวทั้ง 6 ฉบับนั้นมีข้อแตกต่างกันในหลายๆ ประการ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของรูปแบบและวิธีการในการดักจับข้อมูลที่กฎหมายอนุญาตให้กระทำได้ หรือในเรื่องของวิธีการขออนุญาต เงื่อนไขในการอนุญาต ตลอดจนระยะเวลาที่ได้รับอนุญาตให้กระทำการดักจับข้อมูล ทั้งนี้ ถึงแม้ว่าในบางกรณีจะมีกฎหมายบางฉบับที่ได้บัญญัติหลักเกณฑ์เอาไว้เหมือนหรือสอดคล้องกันก็ตาม แต่ก็มิได้เป็นการบัญญัติหลักเกณฑ์เอาไว้เหมือนหรือสอดคล้องกันทุกฉบับแต่อย่างใด

ด้วยเหตุนี้ จึงก่อให้เกิดปัญหาขึ้นในเรื่องของความเป็นเอกภาพและควมมีมาตรฐานเดียวกันของกฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล เนื่องจากกฎหมายดังกล่าวมีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนซึ่งรัฐธรรมนูญได้บัญญัติรับรองคุ้มครองไว้ ดังนั้น จึงควรที่จะกำหนดหลักเกณฑ์ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของรูปแบบและวิธีการในการดักจับข้อมูลที่กฎหมายอนุญาตให้กระทำได้ วิธีการขออนุญาต เงื่อนไขในการอนุญาต หรือระยะเวลาที่ได้รับอนุญาตให้กระทำการดักจับข้อมูล ให้มีความเหมือนหรือสอดคล้องกันในทุกๆ กรณี การที่กฎหมายซึ่งกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลนั้นขาดความเป็นเอกภาพและไม่มีความเป็นมาตรฐานเดียวกันนี้ นอกจากจะเป็นการทำให้ประชาชนเกิดความสับสนในหลักเกณฑ์ดังกล่าว จนไม่อาจที่จะเข้าใจและสามารถคาดหมายได้ล่วงหน้าว่าตนเองนั้นอาจจะถูกเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลอย่างไรได้บ้าง ในกรณีใดบ้าง มีเงื่อนไขหรือหลักเกณฑ์อย่างไร อันเป็นการไม่สอดคล้องกับหลักความแน่นอนชัดเจนแล้ว ยังจะเป็นการก่อให้เกิดความสับสนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวอีกด้วย

3.3.3 ปัญหาในเรื่องของการใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ได้ดักจับมา

จากที่ผู้เขียนได้ทำการเปรียบเทียบและวิเคราะห์ถึงหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้กระทำการดักจับมานั้นพบว่า กฎหมายซึ่งกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลทั้ง 6 ฉบับ ได้กำหนดให้บรรดาข้อมูลซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐได้มาจากการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลนั้น จะต้องนำมาใช้เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน หรือใช้เป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดีความผิดตามกฎหมายดังกล่าว อันได้แก่ การกระทำความผิดฐานฟอกเงิน การกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด การกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ การกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ การกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ และการกระทำ

ความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ขออนุญาตเอาไว้ตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายฉบับนั้นๆ เท่านั้น จะนำข้อมูลที่ได้มาไปใช้ในกิจการอื่นมิได้

ดังนั้น จึงอาจเกิดปัญหาขึ้นในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้กระทำการโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลในคดีความผิดอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่ได้ขออนุญาตไว้ แต่กลับได้มาซึ่งข้อมูลการติดต่อสื่อสาร หรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับความผิดอื่นๆ นอกเหนือจากที่ได้รับอนุญาตไว้ คำสั่งอนุญาต หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เป็นกรณีของข้อมูลการติดต่อสื่อสาร หรือพยานหลักฐานที่ได้มาโดยบังเอิญนั่นเอง ซึ่งในกรณีดังกล่าวนี้เป็นประเด็นปัญหาที่ยังถกเถียงกันอยู่ว่า ข้อมูลการติดต่อสื่อสาร หรือพยานหลักฐานที่ได้มาโดยบังเอิญจะสามารถนำมาใช้เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน หรือใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้หรือไม่ โดยแบ่งออกเป็น 2 ความเห็นดังนี้³⁴

ความเห็นแรก มีความเห็นว่าข้อมูลการติดต่อสื่อสารหรือพยานหลักฐานที่ได้มาโดยบังเอิญนี้ ไม่สามารถที่จะนำมาใช้เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน หรือใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ เนื่องจากกฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลนั้น เป็นกฎหมายอาญา ดังนั้น จึงจะต้องตีความอย่างเคร่งครัดตามตัวอักษร การตีความในทางขยายความให้ครอบคลุมถึงการนำไปใช้ประโยชน์ในความผิดอื่นๆ ซึ่งมีได้รับอนุญาต หรือมิได้มีกฎหมายกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลเอาไว้ จึงไม่สามารถที่จะกระทำได้ ส่งผลให้ข้อมูลการติดต่อสื่อสารหรือพยานหลักฐานที่ได้มาโดยบังเอิญนี้ เป็นการได้พยานหลักฐานมาโดยมิชอบ ศาลจึงไม่สามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้นั่นเอง

ความเห็นที่สอง มีความเห็นว่าข้อมูลการติดต่อสื่อสารหรือพยานหลักฐานที่ได้มาโดยบังเอิญนี้ สามารถที่จะนำมาใช้เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนหรือใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ เนื่องจากมองว่าการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลนั้นเป็นการกระทำที่มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม อันเป็นสิ่งสำคัญที่จะนำไปสู่การดำรงอยู่อย่างสงบสุขของสังคมและประชาชน ดังนั้น ถึงแม้ว่าข้อมูลการติดต่อสื่อสารหรือพยานหลักฐานที่ได้มาโดยบังเอิญนั้น จะมีใช่ข้อมูลการติดต่อสื่อสาร หรือพยานหลักฐานในความผิดซึ่งได้รับอนุญาตเอาไว้ก็ตาม แต่ก็ถือว่าเป็นการได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย นอกจากนี้ ในกรณีที่เป็นการกระทำ ความผิดในลักษณะขององค์กรอาชญากรรมหรือกลุ่มเครือข่ายอาชญากรรมนั้น ส่วนใหญ่แล้วจะมีได้กระทำความผิดเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่งเพียงอย่างเดียว แต่มักจะมีการกระทำความผิดประเภทอื่นๆ

³⁴ สำนักงานศาลยุติธรรม, สำนักงานอัยการสูงสุด, สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และกรมสอบสวนคดีพิเศษ, การรวบรวมพยานหลักฐานบางเรื่องที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรมและผู้มีอิทธิพล (กรุงเทพมหานคร: กระทรวงยุติธรรม, 2547), หน้า 6 : 23 - 6 : 25.

ด้วย ดังนั้น หากข้อมูลการติดต่อสื่อสาร หรือพยานหลักฐานที่ได้มานั้นถูกจำกัดให้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้เฉพาะเพียงความผิดที่ได้ขออนุญาตเอาไว้ ก็จะไม่สามารถปราบปรามการกระทำ ความผิดในลักษณะขององค์กรอาชญากรรมหรือกลุ่มเครือข่ายอาชญากรรมเหล่านี้ได้ อีกทั้ง การที่ เจ้าหน้าที่ของรัฐได้รับรู้ หรือรับทราบถึงการกระทำความผิดประเภทอื่น จากข้อมูลการติดต่อสื่อสาร หรือพยานหลักฐานที่ได้มาโดยบังเอิญแล้ว แต่กลับมิได้ดำเนินการเพื่อจับกุมหรือดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด เจ้าหน้าที่ของรัฐอาจต้องรับผิดในฐานะละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ซึ่งมีโทษทางอาญาและทางวินัยได้

สำหรับในประเด็นปัญหาดังกล่าว ผู้เขียนเห็นด้วยกับความเห็นแรกว่าข้อมูลการติดต่อสื่อสารหรือพยานหลักฐานที่ได้มาโดยบังเอิญนี้ ไม่สามารถที่จะนำมาใช้เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน หรือใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ ทั้งนี้ เนื่องจากเมื่อพิจารณาแล้ว จะเห็นได้ว่า กฎหมายซึ่งกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลซึ่งใช้บังคับกันอยู่ในปัจจุบันทั้ง 6 ฉบับ ไม่ว่าจะเป็น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 หรือพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 ก็ตาม ต่างก็ได้กำหนดเอาไว้ชัดเจนว่า บรรดาข้อมูลซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐได้มาจากการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลนั้น จะต้องนำมาใช้เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน หรือใช้เป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดีความผิดตามกฎหมายดังกล่าวซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ขออนุญาตเอาไว้ตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายฉบับนั้นๆ เท่านั้น จะนำข้อมูลที่ได้มาไปใช้ในกิจการอื่นมิได้

อย่างไรก็ดี แท้จริงแล้ว ผู้เขียนก็เห็นพ้องด้วยกับความเห็นที่สองด้วยเช่นกัน ว่าข้อมูลการติดต่อสื่อสาร หรือพยานหลักฐานที่ได้มาโดยบังเอิญนี้ สมควรที่จะสามารถนำมาใช้เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน หรือใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ เนื่องด้วยเหตุผลดังที่ได้กล่าวไปในข้างต้น หากแต่ติดปัญหาอยู่ตรงที่กฎหมายซึ่งกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลซึ่งใช้บังคับกันอยู่ในปัจจุบันทั้ง 6 ฉบับนั้น มิได้มีบทบัญญัติที่เปิดช่องเอาไว้ให้สำหรับกรณีดังกล่าว ดังนั้น จึงจำเป็นและสมควรที่จะต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ได้ดักจับมาที่มีอยู่เดิม ให้ครอบคลุมถึงกรณีข้อมูลการติดต่อสื่อสาร หรือพยานหลักฐานที่ได้มาโดยบังเอิญด้วย ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวนี้จะต้องกำหนดหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขในการอนุญาตให้สามารถนำข้อมูลการติดต่อสื่อสาร หรือพยานหลักฐานที่ได้มาโดยบังเอิญมาใช้เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน หรือใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้เอาไว้เหมาะสมและชัดเจนด้วย

ทั้งนี้ เพื่อมิให้เป็นการละเมิดต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนมากเกินไป อันจะเป็นประเด็นปัญหาที่จะต้องพิจารณาหาแนวทางแก้ไขต่อไป

จากที่ได้ทำการศึกษาวิจัยถึงการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลตามกฎหมายไทยดังที่ได้มีการนำเสนอไปในบทนี้แล้วทั้งหมดโดยละเอียด จะเห็นได้ว่าปัจจุบันประเทศไทยได้มีการบัญญัติและบังคับใช้กฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน และรวบรวมพยานหลักฐานในคดีอาญาอยู่ด้วยกันทั้งสิ้น 6 ฉบับ โดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 นั้นเป็นกฎหมายฉบับแรกที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน และรวบรวมพยานหลักฐานในคดีที่เป็นความผิดฐานฟอกเงิน โดยได้กำหนดหลักเกณฑ์เงื่อนไข และกระบวนการในการขออนุญาตเพื่อกระทำการดักจับข้อมูลเอาไว้ในมาตรา 46 กฎหมายฉบับต่อมาได้แก่ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 ซึ่งได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน และรวบรวมพยานหลักฐานในคดีที่เป็นการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และกระบวนการในการขออนุญาตเอาไว้ในมาตรา 14 จัตวา พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน และรวบรวมพยานหลักฐานในคดีความผิดอาญาที่เป็นคดีพิเศษ โดยกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และกระบวนการในการขออนุญาตเอาไว้ในมาตรา 25 พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลด้วยวิธีการการตรวจสอบหรือเข้าถึงระบบคอมพิวเตอร์ ข้อมูลคอมพิวเตอร์ ข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ หรืออุปกรณ์ที่ใช้เก็บข้อมูลคอมพิวเตอร์ เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน และรวบรวมพยานหลักฐานในคดีที่เป็นการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว โดยกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และกระบวนการในการขออนุญาตเอาไว้ในมาตรา 18 (6) และมาตรา 19 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน และรวบรวมพยานหลักฐานในคดีที่เป็นการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ โดยกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และกระบวนการในการขออนุญาตเอาไว้ในมาตรา 30 และสุดท้าย พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 ได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน และรวบรวมพยานหลักฐานในคดีที่เป็นการกระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ โดยกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และกระบวนการในการขออนุญาตเอาไว้ในมาตรา 17

ทั้งนี้ จากการที่ได้ทำการวิเคราะห์และเปรียบเทียบกฎหมายทั้ง 6 ฉบับดังกล่าวในแต่ละประเด็น อันได้แก่ (1) ประเด็นในเรื่องของรูปแบบของกฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจดักจับข้อมูล ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ประเด็นย่อย คือ ประเด็นในเรื่องของรูปแบบในการบัญญัติกฎหมายรูปแบบและวิธีการในการดักจับข้อมูลที่กฎหมายอนุญาตให้กระทำได้ และการใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ได้อีก (2) ประเด็นในเรื่องของความผิดที่เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล และ (3) ประเด็นในเรื่องของหลักเกณฑ์และกระบวนการในการขออนุญาตเพื่อดักจับข้อมูล ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ประเด็นย่อยเช่นกัน คือ ประเด็นในเรื่องของวิธีการขออนุญาต เงื่อนไขในการอนุญาต และระยะเวลาที่ได้รับอนุญาต ผู้เขียนพบว่า การกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลตามกฎหมายไทยในปัจจุบันนั้น ยังมีปัญหาและข้อบกพร่องอยู่ด้วยกันหลายประการ ประการแรก ได้แก่ ปัญหาในเรื่องของความผิดซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลที่ยังไม่ครอบคลุมประเภทของความผิดทางอาญาเพียงพอ ทั้งนี้ เนื่องจากความผิดซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน และรวบรวมพยานหลักฐานในคดีอาญาตามกฎหมายไทยในปัจจุบันนั้น จะจำกัดอยู่เพียงแค่ความผิดฐานฟอกเงิน ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ความผิดที่เป็นคดีพิเศษ ความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ความผิดฐานค้ามนุษย์ และความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายทั้ง 6 ฉบับดังกล่าวเท่านั้น แต่ทว่ายังมี ความผิดทางอาญาประเภทอื่นๆ อีกจำนวนมากที่มีความจำเป็น และสมควรที่จะกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูล ดังนั้น จึงก่อให้เกิดข้อจำกัดในเรื่องของวิธีการสืบสวนสอบสวน และแสวงหาพยานหลักฐาน โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถที่จะกระทำการดักจับข้อมูลการติดต่อสื่อสารเพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน และรวบรวมพยานหลักฐานในคดีความผิดทางอาญาดังกล่าว ในกรณีที่ไม่อาจใช้วิธีการอื่นใดที่เหมาะสมหรือมีประสิทธิภาพมากกว่าได้ อันเป็นการส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพและขีดความสามารถในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในปัจจุบันซึ่งมีรูปแบบและวิธีการที่มีความหลากหลายและสลับซับซ้อนเป็นอย่างมาก ประการที่สอง ได้แก่ ปัญหาในเรื่องของรูปแบบในการบัญญัติกฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจดักจับข้อมูล ทั้งนี้ เนื่องจากรูปแบบในการบัญญัติกฎหมายด้วยวิธีการนำไปบัญญัติแทรกไว้ในกฎหมายฉบับต่างๆ แยกออกจากกัน แบ่งตามประเภทของการกระทำความผิด โดยมีได้มีการบัญญัติขึ้นมาเป็นกฎหมายกลางเพียงฉบับเดียวที่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อที่จะกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลเอาไว้โดยเฉพาะนั้น ส่งผลให้หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลซึ่งบัญญัติไว้ในกฎหมายดังกล่าวทั้ง 6 ฉบับนั้น มีข้อแตกต่างกันในหลายๆ ประการ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของรูปแบบและวิธีการในการดักจับข้อมูลที่กฎหมายอนุญาตให้กระทำได้ หรือในเรื่องของวิธีการขออนุญาต เงื่อนไขในการอนุญาต ตลอดจนระยะเวลาที่ได้รับอนุญาตให้กระทำการดักจับข้อมูล ทั้งนี้ ถึงแม้ว่าในบางกรณีจะมีกฎหมายบางฉบับที่ได้บัญญัติ

หลักเกณฑ์เอาไว้เหมือนหรือสอดคล้องกันก็ตาม แต่ก็ไม่ได้เป็นการบัญญัติหลักเกณฑ์เอาไว้เหมือนหรือสอดคล้องกันทุกฉบับแต่อย่างใด ด้วยเหตุนี้ จึงก่อให้เกิดปัญหาขึ้นในเรื่องของความเป็นเอกภาพ และความมีมาตรฐานเดียวกันของกฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล นอกจากจะเป็นการทำให้ประชาชนเกิดความสับสนในหลักเกณฑ์ดังกล่าว จนไม่อาจที่จะเข้าใจและสามารถคาดหมายได้ล่วงหน้าว่าตนเองนั้นอาจจะถูกเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลอย่างไรได้บ้าง ในกรณีใดบ้าง มีเงื่อนไขหรือหลักเกณฑ์อย่างไร อันเป็นการไม่สอดคล้องกับหลักความแน่นอนชัดเจนแล้ว ยังจะเป็นการก่อให้เกิดความสับสนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวอีกด้วย และประการสุดท้าย ได้แก่ ปัญหาในเรื่องของการใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ได้อีกด้วย ทั้งนี้ เนื่องจากกฎหมายซึ่งกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลทั้ง 6 ฉบับ ได้กำหนดให้บรรดาข้อมูลซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐได้มาจากการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลนั้น จะต้องนำมาใช้เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน หรือใช้เป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดีความผิดตามกฎหมายดังกล่าว อันได้แก่ การกระทำความผิดฐานฟอกเงิน การกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด การกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ การกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ การกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ และการกระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ขออนุญาตเอาไว้ตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายฉบับนั้นๆ เท่านั้น จะนำข้อมูลที่ได้มาไปใช้ในกิจการอื่นมิได้ ดังนั้น จึงอาจเกิดปัญหาขึ้นในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้กระทำการโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลในคดีความผิดอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่ได้ขออนุญาตไว้ แต่กลับได้มาซึ่งข้อมูลการติดต่อสื่อสารหรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับความผิดอื่นๆ นอกเหนือจากที่ได้ระบุเอาไว้ในคำสั่งอนุญาต หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เป็นกรณีของข้อมูลการติดต่อสื่อสาร หรือพยานหลักฐานที่ได้มาโดยบังเอิญนั่นเอง ซึ่งหากพิจารณาตามบทบัญญัติกฎหมายในปัจจุบันแล้วย่อมไม่สามารถที่จะนำมาใช้เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน หรือใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ เนื่องจากมิได้มีบทบัญญัติที่เปิดช่องเอาไว้ให้สำหรับกรณีดังกล่าว ทั้งๆ ที่ในความจริงแล้ว ข้อมูลการติดต่อสื่อสาร หรือพยานหลักฐานที่ได้มาโดยบังเอิญนี้สมควรที่จะนำมาใช้เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน หรือใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ด้วยก็ตาม

จากปัญหาและข้อบกพร่องของการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลตามกฎหมายไทยในปัจจุบันดังกล่าวข้างต้น ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องทำการศึกษาและเปรียบเทียบกับการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลตามกฎหมายต่างประเทศ ว่าในต่างประเทศนั้นได้มีการบัญญัติกฎหมายซึ่งกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลเอาไว้ได้อย่างไร สามารถกระทำการดักจับข้อมูลในคดีความผิดประเภทใดได้บ้าง รวมถึงได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์และกระบวนการในการขออนุญาตเอาไว้อย่างไร ซึ่งจะได้กล่าวต่อไปในบทที่ 4

บทที่ 4

การกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อตัดกรับข้อมูลตามกฎหมายต่างประเทศ

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 3 ว่ากฎหมายไทยในปัจจุบันที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการตัดกรับข้อมูลนั้น ได้แก่ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 ซึ่งจากการวิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมายดังกล่าวแล้วพบว่า การกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อตัดกรับข้อมูลตามกฎหมายไทยในปัจจุบันนั้นยังมีปัญหาในเรื่องของความผิดซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการตัดกรับข้อมูล รูปแบบในการบัญญัติกฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการตัดกรับข้อมูล และการใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ได้ตัดกรับมา ด้วยเหตุนี้เอง จึงจำเป็นที่จะต้องศึกษาถึงการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อตัดกรับข้อมูลตามกฎหมายต่างประเทศ เพื่อพิจารณาว่าบทบัญญัติกฎหมายต่างประเทศที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการตัดกรับข้อมูลนั้นมีรูปแบบในการบัญญัติเอาไว้ในลักษณะใด มีการกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และกระบวนการในการขออนุญาตเพื่อกระทำการตัดกรับข้อมูลเอาไว้อย่างไร รวมถึงมีหลักเกณฑ์หรือประเด็นข้อพิจารณาใดที่มีความน่าสนใจบ้าง ทั้งนี้ เพื่อนำมาใช้พิจารณาเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการตัดกรับข้อมูลตามกฎหมายไทยต่อไป

ทั้งนี้ บทบัญญัติกฎหมายต่างประเทศที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการตัดกรับข้อมูลซึ่งผู้เขียนจะนำมาศึกษาวิจัยในบทนี้จะประกอบไปด้วย บทบัญญัติกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศออสเตรเลีย ซึ่งสาเหตุที่ผู้เขียนเลือกที่จะทำการศึกษาถึงการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อตัดกรับข้อมูลตามกฎหมายของทั้ง 3 ประเทศนี้ เนื่องจากบทบัญญัติกฎหมายของประเทศดังกล่าวมีหลักเกณฑ์ที่มีความชัดเจน น่าสนใจ และได้รับการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมให้มีความทันสมัยอยู่เสมอ นอกจากนี้ ทั้ง 3 ประเทศดังกล่าวต่างก็ได้ขึ้นชื่อว่าเป็นประเทศที่ให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเป็นอย่างดี ดังนั้นจึงเป็นที่น่าเชื่อได้ว่าบทบัญญัติกฎหมายของทั้ง 3 ประเทศนั้น จะมีหลักเกณฑ์ที่ให้ความเคารพต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนอย่างดีที่สุด

โดยจากการศึกษาวิจัยดังกล่าวข้างต้นทำให้ได้ทราบคำตอบว่า การกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศออสเตรเลีย นั้น มีหลักเกณฑ์และประเด็นข้อพิจารณาที่น่าสนใจอยู่ด้วยกันหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นการที่ได้บัญญัติกฎหมายดังกล่าวเอาไว้ในรูปแบบของกฎหมายกลางเพียงฉบับเดียว ทำให้การบังคับใช้กฎหมายนั้นมีความเป็นเอกภาพและแน่นอนชัดเจน การที่ได้มีการกำหนดความผิดซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลเอาไว้ได้อย่างเหมาะสมและครอบคลุม หรือการที่ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากข้อมูลการติดต่อสื่อสารหรือพยานหลักฐานที่ได้มาโดยบังเอิญเอาไว้ อย่างชัดเจน

คำตอบดังกล่าวข้างต้นนี้ เกิดจากการที่ได้ศึกษาวิจัยถึงประเด็นต่างๆ ที่จะนำเสนอในบทนี้ โดยเริ่มจากในข้อ 4.1 จะเป็นการนำเสนอถึงกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศออสเตรเลียที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูล จากนั้นจะทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมายดังกล่าวในแต่ละประเด็น ได้แก่ รูปแบบในการบัญญัติกฎหมาย รูปแบบและวิธีการในการดักจับข้อมูลที่กฎหมายอนุญาตให้กระทำได้ และการใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ได้ดักจับมา ต่อจากนั้นในข้อ 4.2 จะเป็นการนำเสนอถึงความผิดซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศออสเตรเลีย รวมทั้งทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบในประเด็นดังกล่าว สุดท้ายในข้อ 4.3 จะเป็นการนำเสนอถึงหลักเกณฑ์และกระบวนการในการขออนุญาตเพื่อดักจับข้อมูลตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศออสเตรเลีย รวมถึงทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมายดังกล่าวในแต่ละประเด็น ได้แก่ วิธีการขออนุญาต เงื่อนไขในการอนุญาต และระยะเวลาที่ได้รับอนุญาต ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถทราบและเข้าใจได้ว่าการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลตามกฎหมายต่างประเทศนั้นมีรูปแบบในการบัญญัติกฎหมายเอาไว้ในลักษณะใด มีการกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และกระบวนการในการขออนุญาตเพื่อกระทำการดักจับข้อมูลเอาไว้ได้อย่างไร รวมถึงมีหลักเกณฑ์หรือประเด็นข้อพิจารณาใดที่มีความน่าสนใจบ้าง เพื่อนำมาใช้พิจารณาเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูลตามกฎหมายไทยต่อไป

4.1 กฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล

ในหัวข้อนี้จะเป็นการนำเสนอถึงกฎหมายต่างประเทศที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล ว่าได้แก่กฎหมายฉบับใด บัญญัติเอาไว้ที่ไหน และมีหลักเกณฑ์อย่างไร ทั้งนี้ เพื่อ

ให้สามารถทราบและเข้าใจได้ถึงความเป็นมา รูปแบบในการบัญญัติกฎหมาย ตลอดจนหลักเกณฑ์ทั่วไปของกฎหมายดังกล่าวในแต่ละประเทศ โดยจะเริ่มจากประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศออสเตรเลีย ดังนี้

4.1.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา

สหรัฐอเมริกานั้นถือได้ว่าเป็นประเทศที่ให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากมาตรการทางอาญาต่างๆ ซึ่งมุ่งเน้นถึงการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ควบคู่ไปกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลย เช่น การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องแจ้งเตือนหรือแจ้งสิทธิให้ผู้ต้องหาทราบก่อนที่จะทำการจับกุมตามหลัก *Miranda Rule** เป็นต้น อย่างไรก็ตาม เนื่องจากอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในสหรัฐอเมริกาในช่วงระยะหลังๆ นั้นมีรูปแบบและวิธีการที่มีความหลากหลายและสลับซับซ้อนมากขึ้น ประกอบกับเหล่าอาชญากรได้มีการนำเอาเทคโนโลยีการติดต่อสื่อสารโทรคมนาคมที่ทันสมัยมาใช้เพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิด ส่งผลให้มีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูล เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน และแสวงหาพยานหลักฐานในคดีอาญา อันเป็นข้อยกเว้นประการหนึ่งของหลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้นเอง

อนึ่ง แม้ว่ารัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกานั้นจะมีได้มีบทบัญญัติที่ให้การรับรองและคุ้มครองสิทธิในการติดต่อสื่อสารของบุคคลเอาไว้โดยชัดแจ้งก็ตาม แต่อย่างไรก็ดี ศาลฎีกาสหรัฐอเมริกาได้เคยมีการตีความเอาไว้ในคดี *Katz v. United States*, 389 U.S. 347 (1967) ว่าบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 4 (The Fourth Amendment) ซึ่งบัญญัติเอาไว้ว่า “สิทธิของบุคคล

* หลัก *Miranda Rule* หรือ *Miranda Warning* นั้นเป็นหลักที่ศาลสูงสุดของสหรัฐได้วางแนวบรรทัดฐานไว้ในคดี *Miranda v. Arizona* ว่าก่อนที่จะทำการจับกุมนั้น เจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องแจ้งสิทธิจำนวน 4 ข้อให้ผู้ต้องหาทราบก่อน ได้แก่ 1. คุณมีสิทธิที่จะไม่พูดอะไร (You have the right to remain silent.) 2. ทุกสิ่งทุกอย่างที่คุณพูดสามารถใช้อันคุณในศาลได้ (Anything you say can and will be used against you in a court of law.) 3. คุณมีสิทธิที่จะปรึกษานายความ และขอให้ทนายความอยู่ร่วมในการสอบปากคำได้ (You have the right to consult with an attorney, and to have that attorney present during questioning.) 4. หากคุณประสงค์ที่จะมีทนายความ แต่ไม่มีเงินที่จะจ้างได้ รัฐก็จะจัดหาให้คุณโดยไม่มีค่าใช้จ่าย (If you cannot afford an attorney, one will be provided for you at government expense.) มิฉะนั้นแล้ว อาจเป็นการขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 5 (The Fifth Amendment) หรือ บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 6 (The Sixth Amendment) ส่งผลให้พยานหลักฐานหรือคำให้การที่ได้มาหลังจากนั้นกลายเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ ไม่อาจใช้รับฟังในการพิจารณาคดีของศาลได้ ตามหลัก *Exclusionary Rule*

ที่จะมีความมั่นคงปลอดภัยในร่างกาย เคหสถาน เอกสารและสิ่งของ ต่อการค้น ยึด และจับ ที่ไม่มีเหตุอันสมควร จะถูกละเมิดไม่ได้ และห้ามไม่ให้มีการออกหมาย เว้นแต่จะมีเหตุอันสมควรซึ่งได้มาจากการสืบสวนหรือพยานตน และหมายนั้นจะต้องระบุเฉพาะเจาะจงถึงสถานที่ซึ่งจะถูกค้น บุคคลที่จะถูกจับ และสิ่งของที่จะถูกยึด” อันเป็นการคุ้มครองสิทธิของบุคคลจากการค้นหรือยึดโดยไม่มีเหตุอันสมควรมัน ให้ขยายความถึงสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองจากการดักจับการติดต่อสื่อสารซึ่งบุคคลคาดหมายได้ว่าจะมีความเป็นส่วนตัวด้วย จากผลของคำพิพากษาดังกล่าวนี้อีก ต่อมาจึงได้มีการได้มีการออกกฎหมายที่บัญญัติให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งได้รับอนุญาตจากศาลสามารถทำการดักจับการติดต่อสื่อสารเพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนในคดีอาญาที่ร้ายแรงบางประเภทได้ ซึ่งกฎหมายดังกล่าวนี้ก็คือ The Omnibus Crime Control and Safe Streets Act of 1968, Title III หรือที่รู้จักกันในอีกชื่อหนึ่งว่า Wiretap Act¹

ในลักษณะ 3 (Title III) ของ The Omnibus Crime Control and Safe Streets Act of 1968 หรือ Wiretap Act นี้ มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญอยู่ 2 ประการ คือ²

ประการแรก เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล (Privacy of individuals) ของประชาชน โดยการห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือบุคคลใดทำการดักจับ (Intercept) การติดต่อสื่อสารทางสาย (Wire communication) ซึ่งรวมถึงทางโทรศัพท์ หรือ การติดต่อสื่อสารทางวาจา (Oral communication) โดยไม่มีอำนาจหรือไม่ได้รับอนุญาต

ประการที่สอง เพื่อให้รัฐสามารถทำการดักจับการติดต่อสื่อสารเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่จำเป็นอันเป็นประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนคดีอาญาได้ โดยกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการในการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะขออนุญาตทำการดักจับการติดต่อสื่อสาร รวมถึงการใช้ และการเปิดเผยข้อมูลการติดต่อสื่อสารที่ได้มาจากการดำเนินการดังกล่าว

แต่เดิมนั้น ลักษณะ 3 (Title III) ของ The Omnibus Crime Control and Safe Streets Act of 1968 ได้บัญญัติให้ครอบคลุมถึงเพียงการติดต่อสื่อสารทางสาย (Wire communication) หรือการติดต่อสื่อสารทางวาจา (Oral communication) เท่านั้น ต่อมาเมื่อเทคโนโลยีทางด้านการติดต่อสื่อสารได้พัฒนาก้าวหน้าไปมาก เกิดการติดต่อสื่อสารซึ่งมีรูปแบบและวิธีการใหม่ๆ ขึ้นมา ไม่ว่าจะเป็นการใช้คอมพิวเตอร์ ข้อมูลดิจิทัล หรือข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ จึงส่งผลให้ได้มีการออกกฎหมายมาอีกฉบับหนึ่ง เพื่อแก้ไขเพิ่มเติมลักษณะ 3 (Title III) ของ The Omnibus Crime Control and

¹ กมลชัย รัตนสกวาวงค์ และ วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, แนวทางในการร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดักฟังทางโทรศัพท์และการปรับปรุงกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2540), หน้า 71.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 71-72.

Safe Streets Act of 1968 ให้มีความทันสมัยมากยิ่งขึ้น ซึ่งกฎหมายฉบับดังกล่าวนี้ก็คือ Electronic Communications Privacy Act of 1986 หรือที่เรียกกันโดยย่อว่า ECPA³

Electronic Communications Privacy Act of 1986 หรือ ECPA นั้น เป็นกฎหมายที่ออกมาเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมลักษณะ 3 (Title III) ของ The Omnibus Crime Control and Safe Streets Act of 1968 โดยได้กำหนดให้การดักจับการติดต่อสื่อสารซึ่งแต่เดิมนั้นครอบคลุมเพียงแค่ การติดต่อสื่อสารทางสาย (Wire communication) และการติดต่อสื่อสารทางวาจา (Oral communication) ให้ครอบคลุมไปถึงการติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic communication) ด้วย⁴

ต่อมาหลังจากที่ได้เกิดเหตุการณ์ก่อวินาศกรรมขึ้นในสหรัฐอเมริกาเมื่อวันที่ 11 กันยายน 2544 หรือที่เรียกกันว่า “9/11” ได้มีการออกกฎหมายที่มีชื่อว่า “Uniting and Strengthening America by Providing Appropriate Tools Required to Intercept and Obstruct Terrorism Act of 2001” หรือที่เรียกกันโดยย่อว่า “USA PATRIOT Act” โดยบทบัญญัติของกฎหมายฉบับนี้ได้ปรับปรุงหลักเกณฑ์ของกฎหมายเกี่ยวกับข่าวกรอง การติดต่อสื่อสาร และความเป็นส่วนตัวของสหรัฐอเมริกาหลายฉบับ ซึ่งรวมถึง Electronic Communications Privacy Act of 1986 ด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถรับมือกับการโจมตีของผู้ก่อการร้ายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งต่อมากฎหมายฉบับนี้ก็ได้ถูกปรับปรุงแก้ไขอีกหลายครั้งจนถึงปัจจุบัน⁵

ทั้งนี้ กฎหมายสหรัฐอเมริกาเกี่ยวกับการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลซึ่งได้ถูกบัญญัติขึ้นและปรับปรุงแก้ไขโดยกฎหมายฉบับต่างๆ ดังที่ได้กล่าวไปในข้างต้นนั้น ได้ถูกนำไปบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายสหรัฐ ลักษณะ 18 ว่าด้วยอาชญากรรมและวิธีพิจารณาความอาญา ส่วนที่ 1 อาชญากรรม หมวด 119 ว่าด้วยการดักจับการติดต่อสื่อสารทางสายและทางอิเล็กทรอนิกส์ และการดักจับการติดต่อสื่อสารทางวาจา ในมาตรา 2510-2522 (United States Code, Title 18 - Crimes and Criminal Procedure, Part I – Crimes, Chapter 119 - Wire and Electronic

³ U. S. Department of Justice, Office of Justice Programs, Electronic Communications Privacy Act of 1986 (ECPA) [Online], Retrieved on December 13, 2012. Available from <http://www.it.ojp.gov/default.aspx?area=privacy&page=1285#contentTop>

⁴ Ibid.

⁵ U.S. Department of Justice, Office of Justice Programs, Uniting and Strengthening America by Providing Appropriate Tools Required to Intercept and Obstruct Terrorism Act of 2001 (USA PATRIOT Act) [Online], Retrieved on December 13, 2012. Available from <http://www.it.ojp.gov/default.aspx?area=privacy&page=1281#contentTop>

Communications Interception and Interception of Oral Communications, Sections 2510-2522) โดยมีเนื้อหาและหลักเกณฑ์ที่สำคัญดังนี้

ประมวลกฎหมายสหรัฐ มาตรา 2511⁶ ได้กำหนดเอาไว้ว่า ห้ามมิให้บุคคลใดกระทำการดักจับข้อมูลการติดต่อสื่อสารไม่ว่าจะทางสาย (Wire communication) ทางวาจา (Oral communication) หรือทางอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic communication) รวมถึงการเปิดเผยข้อมูลที่ได้มาจากการกระทำดังกล่าว เว้นแต่จะเป็นกรณีที่ได้กำหนดเอาไว้โดยเฉพาะในหมวด 119 นี้ ซึ่งได้แก่ การดักจับข้อมูลการติดต่อสื่อสารโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนในคดีอาญานั้นเอง

สำหรับคำว่า “การดักจับข้อมูล” หรือ “Interception” นั้น ในมาตรา 2510⁷ ได้ให้คำนิยามเอาไว้ว่าหมายความว่าหมายถึง “การดักฟัง หรือการได้มาโดยทางอื่น ซึ่งเนื้อหาของการติดต่อสื่อสารไม่ว่าจะโดยทางสาย ทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือทางวาจา โดยการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ อุปกรณ์กลไก หรืออุปกรณ์อื่นๆ”

นอกจากนี้ ในมาตราดังกล่าวยังได้ให้คำนิยามของคำว่า “การติดต่อสื่อสารทางสาย” (Wire communication) “การติดต่อสื่อสารทางวาจา” (Oral communication) และ “การติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์” (Electronic communication) เอาไว้ดังนี้

การติดต่อสื่อสารทางสาย (Wire communication) หมายถึง การส่งสัญญาณทางเสียงไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน ผ่านทางการใช้อุปกรณ์สำหรับการส่งสัญญาณสื่อสารโดยอาศัยสายไฟฟ้า สายเคเบิล หรือสายอื่นๆ ในการเชื่อมต่อระหว่างจุดส่งกับจุดรับ

การติดต่อสื่อสารทางวาจา (Oral communication) หมายถึง การติดต่อสื่อสารโดยการพูดคุยระหว่างบุคคลซึ่งมีความคาดหวังอย่างมีเหตุผลว่าการติดต่อสื่อสารนั้นจะไม่ถูกดักจับในสถานการณ์ดังกล่าว แต่ไม่รวมถึงการติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ใดๆ

การติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic communication) หมายถึง การส่งเครื่องหมาย สัญญาณ ตัวอักษร รูปภาพ เสียง ข้อมูล หรือข่าวกรอง ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน ผ่าน

⁶ Office of the Law Revision Counsel, U.S. House of Representatives: 18 USC Sec. 2511 [Online], Retrieved on December 13, 2012. Available from <http://uscode.house.gov/uscode-cgi/fastweb.exe?getdoc+uscview+t17t20+1155+1++%28%29%20%20A>

⁷ Office of the Law Revision Counsel, U.S. House of Representatives: 18 USC Sec. 2510 [Online], Retrieved on December 13, 2012. Available from <http://uscode.house.gov/uscode-cgi/fastweb.exe?getdoc+uscview+t17t20+1154+1++%28%29%20%20A>

ทางสาย คลื่นวิทยุ คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า หรือระบบการส่งสัญญาณโดยใช้แสง แต่ไม่รวมถึง การติดต่อสื่อสารทางสายหรือทางวาจา การติดต่อสื่อสารผ่านวิทยุติดตามตัวที่ใช้เสียงเท่านั้น (Tone-only paging device) การติดต่อสื่อสารจากอุปกรณ์สะกดรอย (Tracking Device) หรือข้อมูล การโอนการเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Fund Transfer Information) ซึ่งเก็บไว้โดยสถาบันทางการเงิน

การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะสามารถกระทำการโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูล ซึ่งส่งผ่านการติดต่อสื่อสารทางสาย ทางวาจา หรือทางอิเล็กทรอนิกส์ได้นั้น มาตรา 2518 (1) (C)⁸ ได้กำหนดหลักเกณฑ์เอาไว้ว่า จะต้องเป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้มีความพยายามในการใช้วิธีการ สืบสวนสอบสวนอื่นๆ มาแล้วแต่ไม่ประสบผลสำเร็จ หรือสามารถแสดงเหตุผลให้ปรากฏได้ว่า การใช้ วิธีการสืบสวนสอบสวนอื่นๆ นั้นไม่สามารถที่จะประสบผลสำเร็จได้ หรือจะเป็นอันตรายเกินกว่าเหตุ จึงจะมีเหตุจำเป็นที่จะขอให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้สามารถกระทำการโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับ ข้อมูลได้

สำหรับการใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ได้มาจากการกระทำการโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อ ดักจับข้อมูลนั้น ประมวลกฎหมายสหรัฐ มาตรา 2517 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ที่สำคัญเอาไว้ดังนี้

1) เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจสืบสวนสอบสวน หรือเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย ผู้ได้มาซึ่ง ข้อมูลการติดต่อสื่อสาร ไม่ว่าจะทางสาย ทางวาจา หรือทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือพยานหลักฐานที่ได้มา จากข้อมูลดังกล่าว โดยวิธีการใดๆ ซึ่งได้รับอนุญาตตามบทบัญญัติในหมวดนี้ สามารถที่จะเปิดเผย ข้อมูลการติดต่อสื่อสารดังกล่าว แก่เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจสืบสวนสอบสวน หรือเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้ กฎหมายคนอื่นๆ ภายในขอบเขตที่เหมาะสมกับการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ผู้ซึ่งทำการ เปิดเผย หรือผู้ซึ่งได้รับการเปิดเผยนั้นได้⁹

2) เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจสืบสวนสอบสวน หรือเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย ผู้ได้มาซึ่ง ข้อมูลการติดต่อสื่อสาร ไม่ว่าจะทางสาย ทางวาจา หรือทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือพยานหลักฐานที่ได้มา จากข้อมูลดังกล่าว โดยวิธีการใดๆ ซึ่งได้รับอนุญาตตามบทบัญญัติในหมวดนี้ สามารถที่จะใช้ข้อมูล

⁸ Office of the Law Revision Counsel, U.S. House of Representatives: 18 USC Sec. 2518 [Online], Retrieved on December 13, 2012. Available from <http://uscode.house.gov/uscode-cgi/fastweb.exe?getdoc+uscview+t17t20+1162+1++%28%29%20%20A>

⁹ 18 U.S.C. § 2517 (1)

การติดต่อสื่อสารดังกล่าว ภายในขอบเขตที่เหมาะสมกับการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของเจ้าหน้าที่
นั้นได้¹⁰

3) เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ได้มาซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับการติดต่อสื่อสารทางสาย ทางวาจา หรือทาง
อิเล็กทรอนิกส์ หรือพยานหลักฐานที่ได้มาจากข้อมูลดังกล่าวซึ่งถูกดักจับมาตามบทบัญญัติในหมวดนี้
สามารถที่จะเปิดเผยข้อมูลการติดต่อสื่อสาร หรือพยานหลักฐานที่ได้มาดังกล่าว ในขณะที่กำลังให้การ
ภายใต้คำสาบาน หรือการปฏิญาณตน ในการพิจารณาคดีใดๆ ซึ่งจัดขึ้นภายใต้อำนาจของสหรัฐ
หรือมลรัฐใด หรือหน่วยงานทางการเมืองของสหรัฐหรือมลรัฐใดได้¹¹

นอกจากนี้ ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจสืบสวนสอบสวน หรือเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย
ดักจับได้มาซึ่งข้อมูลการติดต่อสื่อสารทางสาย ทางวาจา หรือทางอิเล็กทรอนิกส์ ที่เกี่ยวข้องกับ
ความผิดอื่นๆ นอกเหนือจากที่ได้ระบุเอาไว้ในคำสั่งอนุญาตหรือเห็นชอบ ในขณะที่กำลังดักจับข้อมูล
การติดต่อสื่อสารทางสาย ทางวาจา หรือทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยวิธีการตามที่ได้รับอนุญาตมานั้น
ข้อมูลการติดต่อสื่อสาร หรือพยานหลักฐานที่ได้มาดังกล่าว นั้น สามารถที่จะนำมาใช้ประโยชน์ตาม
หลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ใน ข้อ 1) และ 2) ได้ อย่างไรก็ตาม ข้อมูลการติดต่อสื่อสาร หรือพยานหลักฐาน
ที่ได้มาดังกล่าว จะสามารถนำมาใช้ประโยชน์ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ใน ข้อ 3) ได้ก็ต่อเมื่อได้รับ
อนุญาตหรือเห็นชอบจากผู้พิพากษาที่มีเขตอำนาจ หลังจากที่ได้พิจารณาถึงคำขอซึ่งยื่นตามมา
ในภายหลังแล้วว่าข้อมูลนั้นได้ถูกดักจับมาโดยเป็นไปตามบทบัญญัติในหมวดนี้ ทั้งนี้ คำขอดังกล่าว
จะต้องเสนอในทันทีที่สามารถกระทำได้¹²

อย่างไรก็ดี การกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลตามกฎหมายของ
สหรัฐอเมริกา นั้น มิใช่ว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐจะสามารถกระทำการดักจับข้อมูลการติดต่อสื่อสาร
ในความผิดอาญาได้ทุกประเภท หากแต่จะต้องเป็นความผิดอาญาที่กฎหมายกำหนดให้สามารถ
กระทำการดักจับข้อมูลได้เอาไว้เท่านั้น¹³ ซึ่งจะได้แก่ความผิดอาญาประเภทใดบ้างนั้นจะได้กล่าว
ต่อไปในข้อ 4.2.1

¹⁰ 18 U.S.C. § 2517 (2)

¹¹ 18 U.S.C. § 2517 (3)

¹² 18 U.S.C. § 2517 (5)

¹³ 18 U.S.C. § 2516

4.1.2 ประเทศอังกฤษ

ประเทศอังกฤษนั้นก็เป็นอีกประเทศหนึ่งซึ่งมีหลักการเกี่ยวกับการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลที่มีความชัดเจนและน่าสนใจเช่นกัน แต่เดิมนั้นกฎหมายของประเทศอังกฤษที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลนั้นได้แก่ The Interception of Communications Act 1985 อย่างไรก็ตามเมื่อเทคโนโลยีการติดต่อสื่อสารได้พัฒนาเจริญก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของเทคโนโลยีการติดต่อสื่อสารแบบไร้สายและการติดต่อสื่อสารผ่านทางอินเทอร์เน็ต ส่งผลให้กฎหมายฉบับดังกล่าวได้ถูกยกเลิกและบังคับใช้แทนโดย The Regulation of Investigatory Powers Act 2000 หรือที่เรียกกันโดยย่อว่า RIPA ซึ่งนอกจากกฎหมายฉบับนี้จะมีผลใช้บังคับในประเทศอังกฤษแล้ว ยังมีผลใช้บังคับกับประเทศอื่นๆ ที่อยู่ในสหราชอาณาจักร อันได้แก่ ประเทศสกอตแลนด์ เวลส์ และไอร์แลนด์เหนืออีกด้วย โดยอาจมีข้อแตกต่างบ้างเล็กน้อยในส่วนของบทบัญญัติที่กำหนดเอาไว้ใช้สำหรับในแต่ละประเทศ

The Regulation of Investigatory Powers Act 2000¹⁴ ได้กำหนดหลักการเกี่ยวกับการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลเอาไว้ในหมวดที่ 1 ว่าด้วยการดักจับข้อมูล (Chapter I Interception) ของกฎหมายฉบับดังกล่าว ซึ่งประกอบด้วยหลักการที่สำคัญ 2 ประการ ประการแรกคือ การกำหนดให้การดักจับข้อมูลการติดต่อสื่อสารของผู้อื่นนั้นเป็นความผิดและมีโทษ ประการที่สองคือ การกำหนดข้อยกเว้นให้สามารถกระทำการดักจับข้อมูลการติดต่อสื่อสารของผู้อื่นได้ โดยอาศัยหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎหมายฉบับนี้ ซึ่งข้อยกเว้นประการหนึ่งก็คือ การกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน และแสวงหาพยานหลักฐานในคดีอาญานั้นเอง

The Regulation of Investigatory Powers Act 2000 มาตรา 1 ได้กำหนดเอาไว้ว่า บุคคลใดเจตนากระทำการดักจับข้อมูลการติดต่อสื่อสารใดๆ ซึ่งส่งผ่านโดยวิธีการบริการไปรษณีย์ สาธารณะ ระบบโทรคมนาคมสาธารณะ หรือระบบโทรคมนาคมของเอกชน โดยไม่มีอำนาจตามกฎหมาย ย่อมมีความผิด¹⁵ โดยมีโทษจำคุกสูงสุดไม่เกิน 2 ปี หรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ (กรณีมีคำพิพากษาลงโทษตามข้อกล่าวหา) หรือมีโทษปรับไม่เกินกว่าอัตราสูงสุดตามกฎหมาย (กรณีเป็นการ

¹⁴ The National Archives, Regulation of Investigatory Powers Act 2000 [Online], Retrieved on December 17, 2012. Available from http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2000/23/pdfs/ukpga_20000023_en.pdf

¹⁵ The Regulation of Investigatory Powers Act 2000 section 1 (1) and (2)

พิจารณาคดีอย่างรวบรัด)¹⁶ เว้นแต่การดักจับข้อมูลการติดต่อสื่อสารนั้นจะเป็นการกระทำตามหมายดักจับ (Interception warrant) ซึ่งออกภายใต้กฎหมายฉบับนี้¹⁷

ตามกฎหมายฉบับนี้ คำว่า “บริการไปรษณีย์” หมายถึง บริการซึ่งประกอบด้วยการรวบรวม การคัดแยก การขนส่ง การแจกจ่าย และการจัดส่ง อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่าง ประกอบกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการส่งผ่านจากสถานที่หนึ่งไปยังอีกสถานที่หนึ่งซึ่งไปรษณีย์ภัณฑ์ที่บรรจุการติดต่อสื่อสารเอาไว้¹⁸

สำหรับคำว่า “ระบบโทรคมนาคม” นั้น หมายความว่า ระบบซึ่งมีขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อก่อให้เกิดความสะดวกในการส่งผ่านการติดต่อสื่อสารด้วยวิธีการที่เกี่ยวกับการใช้พลังงานไฟฟ้าหรือพลังงานแม่เหล็กไฟฟ้า¹⁹

ทั้งนี้ การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะกระทำการดักจับข้อมูลการติดต่อสื่อสารซึ่งส่งผ่านโดยวิธีการบริการไปรษณีย์สาธารณะ ระบบโทรคมนาคมสาธารณะ หรือระบบโทรคมนาคมของเอกชน เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน และแสวงหาพยานหลักฐานในคดีอาญา โดยอาศัยหมายดักจับ (Interception warrant) ได้นั้น จะต้องปรากฏว่าการดักจับข้อมูลการติดต่อสื่อสารดังกล่าวนั้น สอดคล้องกับเงื่อนไขดังต่อไปนี้²⁰

- 1) การดักจับข้อมูลการติดต่อสื่อสารนั้นเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องกระทำ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกัน หรือสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมร้ายแรง (Serious crime)
- 2) การดักจับข้อมูลการติดต่อสื่อสารซึ่งจะกระทำโดยอาศัยอำนาจตามหมายดักจับ นั้น มีความได้สัดส่วนกับสิ่งที่จะค้นพบได้สำเร็จจากการดำเนินการดังกล่าว

ทั้งนี้ คำว่า “อาชญากรรมร้ายแรง” (Serious crime) ซึ่งปรากฏในเงื่อนไขข้อ 1) ข้างต้น จะได้แก่ความผิดอาญาประเภทใดบ้างนั้นจะได้กล่าวต่อไปในข้อ 4.2.2

สำหรับบรรดาข้อมูลการติดต่อสื่อสารซึ่งได้มาจากการดักจับข้อมูล (Intercepted Material) โดยอาศัยอำนาจของหมายดักจับ (Interception warrant) นั้น จะต้องถูกเก็บรักษาไว้

¹⁶ The Regulation of Investigatory Powers Act 2000 section 1 (7)

¹⁷ The Regulation of Investigatory Powers Act 2000 section 1 (5) (b)

¹⁸ The Regulation of Investigatory Powers Act 2000 section 2 (1)

¹⁹ Ibid.

²⁰ The Regulation of Investigatory Powers Act 2000 section 5 (2) and (3)

อย่างดีภายใต้ข้อกำหนดในมาตรา 15²¹ โดยการใช้ประโยชน์ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น การเปิดเผย การทำสำเนา หรือการเก็บไว้ ซึ่งข้อมูลการติดต่อสื่อสารที่ได้มาจากการดักจับข้อมูลนั้น จะต้องถูกจำกัดไว้ให้น้อยที่สุดเท่าที่จำเป็นเพื่อวัตถุประสงค์ในการป้องกันหรือสืบสวนสอบสวนคดีอาชญากรรมร้ายแรง (Serious crime)²² หรือเพื่อให้แน่ใจได้ว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้กำลังดำเนินคดีอาญาอยู่นั้น มีข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นกับความต้องการตามหน้าที่ของตนในทำให้การดำเนินคดีนั้นเป็นไปอย่างยุติธรรม²³ ทั้งนี้ หากพบว่าข้อมูลการติดต่อสื่อสารซึ่งได้มาจากการดักจับข้อมูลนั้นไม่มีความจำเป็นเพื่อวัตถุประสงค์ตามที่กฎหมายกำหนดไว้อีกต่อไป ก็ให้ทำลายข้อมูลการติดต่อสื่อสารซึ่งได้มาจากการดักจับข้อมูลดังกล่าว รวมถึงสำเนา ส่วนที่ตัดทอนมา หรือบทคัดย่อของข้อมูลดังกล่าวทันที²⁴

สำหรับการใช้ประโยชน์จากข้อมูลการติดต่อสื่อสารซึ่งได้มาจากการดักจับข้อมูล (Intercepted Material) โดยอาศัยอำนาจของหมายดักจับ (Interception warrant) ด้วยวิธีการนำไปเปิดเผย ยืนยัน อ้างอิง หรือตั้งคำถาม ในการพิจารณาคดีอาญาเพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานนั้น โดยหลักแล้วไม่สามารถที่จะกระทำได้²⁵ ทั้งนี้ เนื่องจากจะเป็นการขัดต่อ “หลักความเสมอภาคในการต่อสู้คดี” หรือ “Equality of Arms” ซึ่งกำหนดไว้ในมาตรา 6 ว่าด้วยสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีที่ยุติธรรม (Right to a fair trial) ของอนุสัญญาสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป (the European Convention on Human Rights)²⁶ ซึ่งประเทศอังกฤษได้ลงนามเข้าร่วมเป็นภาคีไว้²⁷ ดังนั้น ถึงแม้ว่าจะเป็นข้อมูลการติดต่อสื่อสารซึ่งได้มาจากการดักจับข้อมูลโดยอาศัยอำนาจของหมายดักจับก็ตาม ศาลก็ย่อมไม่สามารถที่จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้²⁸

อย่างไรก็ดี The Regulation of Investigatory Powers Act 2000 ได้กำหนดข้อยกเว้นบางประการ ในการที่จะสามารถนำข้อมูลการติดต่อสื่อสารซึ่งได้มาจากการดักจับข้อมูลมาเปิดเผย

²¹ Home Office, Interception of Communications Code of Practice Pursuant to Section 71 of the Regulation of Investigatory Powers Act 2000, 7th ed. (London, UK: TSO, 2007), p. 28.

²² The Regulation of Investigatory Powers Act 2000 section 15 (4) (a)

²³ The Regulation of Investigatory Powers Act 2000 section 15 (4) (d)

²⁴ The Regulation of Investigatory Powers Act 2000 section 15 (3)

²⁵ The Regulation of Investigatory Powers Act 2000 section 17

²⁶ European Court of Human Rights, European Convention on Human Rights [Online], Retrieved on February 11, 2014. Available from http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_ENG.pdf

²⁷ Home Office, Interception of Communications Code of Practice Pursuant to Section 71 of the Regulation of Investigatory Powers Act 2000, p. 32.

²⁸ Roderick Munday, “The Inadmissibility of Evidence Relating to Intercepted Communications,” The Cambridge Law Journal 59, 2 (July 2000): 269.

ในการพิจารณาคดีอาญาเอาไว้ ซึ่งข้อยกเว้นในกรณีนี้ได้แก่ การเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวต่อพนักงานอัยการ และผู้พิพากษา ดังนี้

1) การเปิดเผยข้อมูลต่อพนักงานอัยการ ได้แก่ การเปิดเผยข้อมูลต่อพนักงานอัยการผู้กำลังการดำเนินคดีอาญาอยู่ ซึ่งจะสามารถกระทำได้ต่อเมื่อเป็นกรณีที่ข้อมูลดังกล่าวนั้นมีความจำเป็นต่อความต้องการตามหน้าที่ของพนักงานอัยการในทำให้การดำเนินคดีเป็นไปอย่างยุติธรรมเท่านั้น²⁹

2) การเปิดเผยข้อมูลต่อผู้พิพากษา ได้แก่ การเปิดเผยข้อมูลต่อผู้พิพากษาผู้พิจารณาคดี ซึ่งจะสามารถกระทำได้ในกรณีที่พนักงานอัยการผู้ซึ่งได้รู้เห็นข้อมูลดังกล่าวมาภายใต้ข้อกำหนดในข้อ 1) ได้ยื่นขอปรึกษาต่อผู้พิพากษาเพื่อขอให้มีการสั่งให้พนักงานอัยการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวต่อผู้พิพากษาโดยลำพัง เฉพาะในกรณีที่มีพฤติการณ์พิเศษว่าการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวมีความจำเป็นที่จะต้องกระทำเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมเท่านั้น ทั้งนี้ เมื่อผู้พิพากษาได้พิจารณาแล้วอาจจะมีการสั่งให้พนักงานอัยการทำการรับฟังข้อเท็จจริงซึ่งได้สรุปมาจากการดักจับข้อมูลดังกล่าวในการพิจารณาคดีอาญานั้นก็ได้³⁰ แต่จะต้องไม่เปิดเผยถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการดักจับข้อมูลนั้น³¹

ในกรณีดังกล่าวนี้ จึงมีผู้ให้ความเห็นว่า การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถที่จะนำเอาข้อมูลการติดต่อสื่อสารซึ่งได้จากการดักจับข้อมูลมาใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีในศาลได้นั้น ถือเป็นปัญหาที่ใหญ่ที่สุดของ The Regulation of Investigatory Powers Act 2000 เนื่องจากมองว่า หากศาลสามารถที่จะรับฟังข้อมูลการติดต่อสื่อสารดังกล่าวเป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้แล้ว จะเป็นการช่วยให้เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายสามารถป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมได้ดียิ่งขึ้น³²

ถึงแม้ว่าการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลตามกฎหมายของประเทศอังกฤษนั้น จะมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมร้ายแรง (Serious crime) เพื่อประโยชน์ของประชาชนส่วนรวมก็ตาม อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี ก็ได้มีผู้ให้ความเห็นว่า การใช้มาตรการดังกล่าวนี้สมควรที่จะต้องมีการขอบของกฎหมายสำหรับการป้องกันไม่ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถ

²⁹ The Regulation of Investigatory Powers Act 2000 section 18 (7) (a)

³⁰ The Regulation of Investigatory Powers Act 2000 section 18 (7) (b), (8) and (9)

³¹ The Regulation of Investigatory Powers Act 2000 section 18 (10)

³² Oxford Pro Bono Publico, Legal Opinion on Intercept Communication [Online], Retrieved on February 10, 2014. Available from <http://www2.law.ox.ac.uk/opbp/OPBP%20Intercept%20Evidence%20Report.pdf>

นำเอามาตรการดังกล่าวไปใช้ในทางที่ผิดให้มากกว่านี้ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างการป้องกัน และปราบปรามอาชญากรรม กับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลให้ได้มากที่สุด³³

4.1.3 ประเทศออสเตรเลีย

ออสเตรเลียนั้นก็เป็นอีกประเทศหนึ่งที่มีหลักการเกี่ยวกับการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมาย เพื่อดักจับข้อมูลที่ชัดเจนและมีความน่าสนใจไม่แพ้ประเทศอื่นๆ โดยกฎหมายของประเทศ ออสเตรเลียที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลนั้นได้แก่ Telecommunications (Interception and Access) Act 1979 หรือที่เรียกกันโดยย่อว่า TIA Act

Telecommunications (Interception and Access) Act 1979 หรือ TIA Act³⁴ นี้ มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญอยู่ด้วยกัน 2 ประการ ประการแรกคือ เพื่อคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล (Privacy) ของบุคคลที่ใช้ระบบโทรคมนาคมของออสเตรเลีย โดยกำหนดห้ามมิให้ผู้ใดทำการดักจับข้อมูล การติดต่อสื่อสารซึ่งกำลังส่งผ่านระบบโทรคมนาคม รวมถึงทำการเข้าถึงข้อมูลการติดต่อสื่อสารซึ่ง ถูกเก็บไว้ ส่วนวัตถุประสงค์ประการที่สองก็คือ เพื่อกำหนดข้อยกเว้นในบางกรณีที่จะสามารถกระทำการโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับหรือเข้าถึงข้อมูลการติดต่อสื่อสารได้ ซึ่งหนึ่งในนั้นก็คือ การกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อประโยชน์ในการบังคับใช้ กฎหมายนั่นเอง³⁵

แต่เดิมนั้นกฎหมายฉบับนี้มีชื่อว่า Telecommunications (Interception) Act 1979 ต่อมาในวันที่ 13 มิถุนายน 2549 ก็ได้ถูกแก้ไขเพิ่มเติมโดย Telecommunications (Interception) Amendment Act 2006 ("the 2006 Act") ให้บทบัญญัตินั้นครอบคลุมไปถึง “ข้อมูลการติดต่อสื่อสารซึ่งถูกเก็บไว้ (Stored communications) เช่น จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) บริการส่งข้อความสั้น (Short Message Service or SMS) และการฝากข้อความเสียง (Voice Mail)

³³ Franklin F Akinsuyi, Striking a Balance between Data Protection and Lawful Interception in the Provision of Communications Services [Online], Retrieved on February 10, 2014. Available from <http://www.datalaws.com/common/pdf/Article01.pdf>

³⁴ Australasian Legal Information Institute: Telecommunications (Interception and Access) Act 1979 [Online], Retrieved on December 15, 2012. Available from http://www.austlii.edu.au/au/legis/cth/consol_act/taaa1979410/

³⁵ Electronic Frontiers Australia Inc., Telecommunications Interception & Access Laws [Online], Retrieved on December 15, 2012. Available from <https://www.efa.org.au/Issues/Privacy/tia.html>

ซึ่งถูกเก็บไว้บนเครื่องมือหรืออุปกรณ์ของผู้ให้บริการโทรคมนาคมด้วย ส่งผลให้กฎหมายดังกล่าว ถูกเปลี่ยนชื่อเป็น Telecommunications (Interception and Access) Act 1979 นอกจากนี้ The 2006 Act ยังได้แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติบางส่วนของกฎหมายฉบับนี้อีกด้วย³⁶

Telecommunications (Interception and Access) Act 1979 ได้ให้คำนิยามของคำว่า “การติดต่อสื่อสาร” และ “ระบบโทรคมนาคม” เอาไว้ดังนี้³⁷

“การติดต่อสื่อสาร” (Communication) หมายความว่ารวมถึง การสนทนา และการส่งสาร ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน ในรูปแบบของคำพูด เสียงดนตรี หรือเสียงอื่นๆ ข้อมูล ตัวอักษร รูปภาพ ไม่ว่าจะเคลื่อนไหวได้หรือไม่ก็ตาม สัญญาณ หรือในรูปแบบอื่นๆ ตลอดจนการประกอบเข้าด้วยกัน ของรูปแบบต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น

“ระบบโทรคมนาคม” (Telecommunications system) หมายถึง ระบบเครือข่าย โทรคมนาคมที่อยู่ภายในประเทศออสเตรเลีย หรือ ระบบเครือข่ายโทรคมนาคมที่มีบางส่วนอยู่ ภายในประเทศออสเตรเลียแต่มีขอบเขตของเครือข่ายอยู่เพียงภายในประเทศออสเตรเลียเท่านั้น และ หมายความว่ารวมถึงอุปกรณ์ สาย หรือเครื่องอำนวยความสะดวกอื่นๆ ที่เชื่อมต่อกับระบบเครือข่าย โทรคมนาคมดังกล่าวและอยู่ภายในประเทศออสเตรเลียด้วย โดยคำว่า “เครือข่ายโทรคมนาคม” ในข้างต้นนั้นหมายความว่าหมายถึง ระบบ หรือชุดของระบบ สำหรับส่งการติดต่อสื่อสารด้วยวิธีการใช้ หรือ ไม่ใช่พลังงานแม่เหล็กไฟฟ้าเป็นตัวนำทาง หรือทั้งสองอย่าง แต่ไม่รวมถึงระบบ หรือชุดของระบบ สำหรับส่งการติดต่อสื่อสารด้วยวิธีการใช้วิทยุคมนาคมเพียงอย่างเดียว

ทั้งนี้ Telecommunications (Interception and Access) Act 1979 ได้แบ่งรูปแบบ ของการได้มาซึ่งข้อมูลการติดต่อสื่อสารออกเป็น 2 ประเภท คือ การดักจับ และการเข้าถึง ดังนี้

1) การดักจับ (Interception) หมายความว่า การฟัง หรือการบันทึก ด้วยวิธีการใดๆ ซึ่งข้อมูล การติดต่อสื่อสารซึ่งกำลังส่งผ่านระบบโทรคมนาคม (Passing over a telecommunications system) โดยปราศจากการรู้เห็นของบุคคลที่กำลังทำการติดต่อสื่อสารอยู่นั้น³⁸

ทั้งนี้ คำว่า “กำลังส่งผ่านระบบโทรคมนาคม” (Passing over a telecommunications system) หมายถึง ช่วงระยะเวลาตั้งแต่ผู้ส่งสารได้เริ่มส่งข้อมูลการติดต่อสื่อสารผ่านระบบ

³⁶ Ibid.

³⁷ Telecommunications (Interception and Access) Act 1979 section 5

³⁸ Telecommunications (Interception and Access) Act 1979 section 6 (1)

โทรคมนาคม ต่อเนื่องไปจนถึงก่อนเวลาที่ข้อมูลการติดต่อสื่อสารดังกล่าวสามารถที่จะเข้าถึงได้ โดยบุคคลซึ่งผู้ส่งสารตั้งใจจะให้เป็นผู้รับการติดต่อสื่อสารนั้น³⁹

จะเห็นได้ว่า ข้อมูลการติดต่อสื่อสารซึ่งกำลังส่งผ่านระบบโทรคมนาคมนั้นจะมีลักษณะเป็น “Live” หรือ “Real-time” เช่น การสนทนาทางโทรศัพท์ หรือการติดต่อสื่อสารผ่านทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งกำลังส่งผ่านอุปกรณ์ของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต อาทิเช่น เราเตอร์ (Router) ด้วย⁴⁰

2) การเข้าถึง (Access) หมายถึง การฟัง การอ่าน หรือการบันทึก ซึ่งข้อมูลการติดต่อสื่อสารซึ่งถูกเก็บไว้ (Stored communications) ด้วยวิธีการใดๆ โดยอาศัยเครื่องมือหรืออุปกรณ์ของผู้ให้บริการโทรคมนาคม และโดยปราศจากการรู้เห็นของบุคคลที่ผู้ส่งสารตั้งใจให้เป็นผู้รับการติดต่อสื่อสารนั้น⁴¹

สำหรับคำว่า “ข้อมูลการติดต่อสื่อสารซึ่งถูกเก็บไว้” (Stored communications) หมายถึง ข้อมูลการติดต่อสื่อสารซึ่งไม่ได้กำลังส่งผ่านระบบโทรคมนาคม โดยถูกเก็บไว้บนเครื่องมือหรืออุปกรณ์ของผู้ให้บริการโทรคมนาคม และไม่สามารถเข้าถึงได้โดยบุคคลที่มีคู่สนทนาในการติดต่อสื่อสารนั้น โดยปราศจากความช่วยเหลือจากพนักงานของผู้ให้บริการโทรคมนาคมดังกล่าว⁴² ตัวอย่างของข้อมูลการติดต่อสื่อสารซึ่งถูกเก็บไว้ (Stored communications) ได้แก่ จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) บริการส่งข้อความสั้น (Short Message Service or SMS) และการฝากข้อความเสียง (Voice Mail) เป็นต้น⁴³

ด้วยเหตุนี้ กฎหมายดังกล่าวจึงได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลการติดต่อสื่อสารทั้ง 2 รูปแบบ เอาไว้แตกต่างกัน โดยมีรายละเอียดดังนี้

ในกรณีของการดักจับ (Interception) นั้น Telecommunications (Interception and Access) Act 1979 มาตรา 7(1) ได้กำหนดห้ามมิให้บุคคลใดทำการดักจับ มอบหมาย บังคับ หรืออนุญาตให้บุคคลอื่นทำการดักจับ หรือกระทำการใดๆ ให้บุคคลอื่นสามารถทำการดักจับข้อมูลการ

³⁹ Telecommunications (Interception and Access) Act 1979 section 5F

⁴⁰ Electronic Frontiers Australia Inc., Telecommunications Interception & Access Laws [Online], Retrieved on December 15, 2012. Available from <https://www.efa.org.au/Issues/Privacy/tia.html>

⁴¹ Telecommunications (Interception and Access) Act 1979 section 6AA

⁴² Telecommunications (Interception and Access) Act 1979 section 5

⁴³ Electronic Frontiers Australia Inc., Telecommunications Interception & Access Laws [Online], Retrieved on December 15, 2012. Available from <https://www.efa.org.au/Issues/Privacy/tia.html>

ติดต่อสื่อสารซึ่งกำลังส่งผ่านระบบโทรคมนาคม เว้นแต่จะเข้าข่ายกเว้นที่กำหนดเอาไว้ในมาตรานี้ โดยหากผู้ใดฝ่าฝืน ย่อมมีความผิด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี⁴⁴

ซึ่งข้อยกเว้นประการหนึ่งที่กำหนดเอาไว้ในมาตรา 7 นี้ก็คือ การดักจับข้อมูลภายใต้หมายดักจับ (Interception Warrants)⁴⁵ ซึ่งเหตุผลในการขอออกหมายดักจับนั้น เหตุผลแรกคือเพื่อประโยชน์ในเรื่องของความมั่นคงของชาติ (National security) ส่วนเหตุผลที่สองก็คือเพื่อประโยชน์ในการบังคับใช้กฎหมาย (Law enforcement) โดยหมายดักจับ (Interception Warrants) ซึ่งจะออกให้ในกรณีนี้ จะเป็นการออกให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจในการบังคับใช้กฎหมายอาญา เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมที่เป็น “ความผิดอุกฉกรรจ์” (Serious offences) ตามที่กฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น⁴⁶ ซึ่งจะได้แก่ความผิดอาญาประเภทใดบ้างนั้นจะได้กล่าวต่อไปในหัวข้อ 4.2.3

สำหรับการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะกระทำการดักจับข้อมูลการติดต่อสื่อสารซึ่งกำลังส่งผ่านระบบโทรคมนาคม (Interception) โดยอาศัยอำนาจของ Telecommunications (Interception and Access) Act 1979 นั้น แต่เดิมได้เคยมีการวิเคราะห์ถึงต้นทุนและค่าใช้จ่ายในการดำเนินการดังกล่าวซึ่งมีมูลค่าที่ค่อนข้างสูงว่าจะคุ้มค่างับผลประโยชน์ที่ได้รับและจะเป็นปัญหาหรือไม่⁴⁷ ส่งผลให้ต่อมาจึงได้มีการกำหนดให้ผู้ที่ได้รับใบอนุญาตประกอบกิจการโทรคมนาคมทุกรายมีหน้าที่ที่จะต้องติดตั้งระบบของตนให้สามารถที่จะกระทำการดักจับข้อมูลการติดต่อสื่อสารได้โดยใช้ค่าใช้จ่ายของตนเอง โดยรัฐจะมีหน้าที่ในการชำระค่าใช้จ่ายให้แก่ผู้ประกอบการโทรคมนาคมดังกล่าวเฉพาะเพียงในส่วนที่ได้ขอความร่วมมือไปเท่านั้น⁴⁸

ทั้งนี้ บรรดาข้อมูลข่าวสารซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐได้มาจากการดักจับข้อมูลซึ่งกระทำโดยอาศัยอำนาจของหมายดักจับ (Interception Warrants) นั้น จะสามารถนำมาใช้เพื่อประโยชน์ในการ

⁴⁴ Telecommunications (Interception and Access) Act 1979 section 105

⁴⁵ Telecommunications (Interception and Access) Act 1979 section 7 (2) (b)

⁴⁶ Electronic Frontiers Australia Inc., Telecommunications Interception & Access Laws [Online], Retrieved on December 15, 2012. Available from <https://www.efa.org.au/Issues/Privacy/tia.html>

⁴⁷ Australian Government, Attorney-General's Department, Telecommunications interception reviews [Online], Retrieved on February 10, 2013. Available from <http://www.ag.gov.au/NationalSecurity/TelecommunicationsSurveillance/Pages/TIReviews.aspx>

⁴⁸ Australian Government, Attorney-General's Department, Telecommunications interception and surveillance [Online], Retrieved on February 10, 2013. Available from <http://www.ag.gov.au/NationalSecurity/TelecommunicationsSurveillance/Pages/Overviewoflegislation.aspx>

สืบสวนสอบสวน รวมถึงใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ เฉพาะในกรณีที่เป็นความผิดที่กฎหมายกำหนดไว้ (Prescribed offence) เท่านั้น ซึ่งได้แก่ ความผิดอุกฉกรรจ์ (Serious offences) และความผิดซึ่งสามารถที่จะลงโทษจำคุกตลอดชีวิตหรือจำคุกเป็นระยะเวลาอย่างน้อย 3 ปีได้⁴⁹

สำหรับกรณีของการเข้าถึง (Access) นั้น Telecommunications (Interception and Access) Act 1979 มาตรา 108 ได้กำหนดห้ามมิให้บุคคลใดทำการเข้าถึง มอบหมาย บังคับ หรืออนุญาตให้บุคคลอื่นทำการเข้าถึง หรือกระทำการใดๆ ให้บุคคลอื่นสามารถทำการเข้าถึงข้อมูลการติดต่อสื่อสารซึ่งถูกเก็บไว้ โดยปราศจากการรู้เห็นของบุคคลที่ผู้ส่งสารตั้งใจจะให้เป็นผู้รับการติดต่อสื่อสาร หรือบุคคลผู้ส่งข้อมูลการติดต่อสื่อสารซึ่งถูกเก็บไว้นั้น เว้นแต่จะเข้าข้อยกเว้นที่กำหนดไว้ในมาตรานี้ หากผู้ใดฝ่าฝืนย่อมมีความผิด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับ 120 Penalty units (1 penalty unit เท่ากับ 110 เหรียญดอลลาร์ออสเตรเลีย) หรือทั้งจำทั้งปรับ⁵⁰

ข้อยกเว้นประการหนึ่งที่กำหนดเอาไว้ในมาตรา 108 นี้ได้แก่ การเข้าถึงภายใต้หมายเข้าถึงข้อมูลการติดต่อสื่อสารซึ่งถูกเก็บไว้ (Stored Communications Warrant) ซึ่งเหตุผลในการขออนุญาตเข้าถึงข้อมูลการติดต่อสื่อสารซึ่งถูกเก็บไว้ก็คือ เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนคดีอาญาที่เป็น “การฝ่าฝืนอย่างอุกฉกรรจ์” (Serious contraventions) ตามที่กฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น อย่างไรก็ตาม หากเป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งได้รับหมายดักจับ (Interception Warrant) มาแล้ว ก็ย่อมสามารถที่จะทำการเข้าถึงข้อมูลการติดต่อสื่อสารซึ่งถูกเก็บไว้ได้โดยไม่ต้องยื่นขอหมายเข้าถึงข้อมูลการติดต่อสื่อสารซึ่งถูกเก็บไว้⁵¹ ซึ่งการฝ่าฝืนอย่างอุกฉกรรจ์ (Serious contraventions) จะได้แก่ความผิดอาญาประเภทใดบ้างนั้นจะได้กล่าวต่อไปในข้อ 4.2.3

ทั้งนี้ บรรดาข้อมูลข่าวสารที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้มาจากการเข้าถึงซึ่งกระทำโดยอาศัยอำนาจของหมายเข้าถึงข้อมูลการติดต่อสื่อสารซึ่งถูกเก็บไว้ (Stored Communications Warrant) หรือหมายดักจับ (Interception Warrants) นั้น จะสามารถนำมาใช้เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน รวมถึงใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ เฉพาะในกรณีที่เป็นความผิดอุกฉกรรจ์ (Serious offences) หรือความผิดซึ่งสามารถที่จะลงโทษจำคุกตลอดชีวิตหรือจำคุกเป็นระยะเวลาอย่างน้อย 12 เดือน หรือปรับอย่างน้อย 60 Penalty units (1 penalty unit เท่ากับ 110 เหรียญดอลลาร์

⁴⁹ Telecommunications (Interception and Access) Act 1979 section 67 and section 5

⁵⁰ Telecommunications (Interception and Access) Act 1979 section 108

⁵¹ Electronic Frontiers Australia Inc., Telecommunications Interception & Access Laws [Online], Retrieved on December 15, 2012. Available from <https://www.efa.org.au/Issues/Privacy/tia.html>

ออสเตรเลีย) สำหรับบุคคลธรรมดา หรือปรับอย่างน้อย 300 Penalty units สำหรับนิติบุคคล หรือในจำนวนที่มีค่าเท่ากับอัตราค่าปรับดังกล่าวได้ เท่านั้น⁵²

จากรายงานทางสถิติเกี่ยวกับการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลตามกฎหมายของประเทศออสเตรเลียนั้นพบว่า บรรดาคดีอาญาที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้ทำการจับกุมและได้อาศัยหมายดักจับหรือหมายเข้าถึงข้อมูลการติดต่อสื่อสารซึ่งถูกเก็บไว้เพื่อทำการดักจับข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนและแสวงหาพยานหลักฐานในคดีนั้น ในท้ายที่สุดแล้วศาลได้ตัดสินให้จำเลยมีความผิดในอัตราที่สูงมาก⁵³ อันเป็นการแสดงให้เห็นว่าการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลนั้นเป็นมาตรการทางอาญาที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมได้จริง โดยส่วนใหญ่แล้วคดีอาญาที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะยื่นคำร้องขออนุญาตเพื่อทำการดักจับข้อมูลมากที่สุดนั้นจะได้แก่ ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ความผิดเกี่ยวกับการฆาตกรรม และความผิดเกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชัน ตามลำดับ⁵⁴

4.1.4 บทวิเคราะห์เปรียบเทียบ

ในส่วนนี้จะได้ทำการวิเคราะห์และเปรียบเทียบถึงกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศออสเตรเลีย ซึ่งกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลดังที่ได้กล่าวไปแล้วในข้างต้น โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเด็นย่อยคือ ประเด็นในเรื่องของรูปแบบในการบัญญัติกฎหมาย รูปแบบและวิธีการในการดักจับข้อมูลที่กฎหมายอนุญาตให้กระทำได้ และการใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ได้ดักจับมา ดังนี้

4.1.4.1 รูปแบบในการบัญญัติกฎหมาย

จากการศึกษาพบว่า รูปแบบในการบัญญัติกฎหมายซึ่งกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศออสเตรเลียนั้นจะมีลักษณะอย่างเดียวกัน กล่าวคือ เป็นการบัญญัติกฎหมายดังกล่าวเอาไว้ใน

⁵² Telecommunications (Interception and Access) Act 1979 section 139

⁵³ Andres Rojas, Centre for Advanced Internet Architectures, Swinburne University of Technology, Lawful Interception [Online], Retrieved on February 10, 2014. Available from <http://caia.swin.edu.au/talks/CAIA-TALK-060209A>

⁵⁴ Ibid.

รูปแบบของกฎหมายกลางเพียงฉบับเดียว โดยในประเทศสหรัฐอเมริกา⁵⁵ ได้แก่ The Omnibus Crime Control and Safe Streets Act of 1968, Title III (Wiretap Act)⁵⁵ ซึ่งได้ถูกบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายสหรัฐ ลักษณะ 18 ว่าด้วยอาชญากรรมและวิธีพิจารณาความอาญา ส่วนที่ 1 อาชญากรรม หมวด 119 ว่าด้วยการดักจับการติดต่อสื่อสารทางสายและทางอิเล็กทรอนิกส์ และการดักจับการติดต่อสื่อสารทางวาจา ในมาตรา 2510-2522 สำหรับในประเทศอังกฤษ ได้แก่ The Regulation of Investigatory Powers Act 2000 (RIPA) และสุดท้ายในประเทศออสเตรเลีย นั้นได้แก่ Telecommunications (Interception and Access) Act 1979 (TIA Act) ซึ่งในการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะกระทำการโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน และแสวงหาพยานหลักฐานในคดีอาญาได้นั้น ไม่ว่าจะคดีอาญานั้นจะเป็นความผิดประเภทใด หรือเป็นการฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติในกฎหมายฉบับใดก็ตาม ก็จะต้องตกอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์และเงื่อนไขของกฎหมายฉบับดังกล่าวนี้เช่นเดียวกันทั้งหมด

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่า รูปแบบในการบัญญัติกฎหมายซึ่งกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล โดยการบัญญัติเอาไว้เป็นกฎหมายกลางเพียงฉบับเดียว ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อที่จะกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลเอาไว้โดยเฉพาะ นั้น ส่งผลให้การกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลในคดีอาญาซึ่งเป็นความผิดคนละประเภทกัน หรือเป็นการฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติในกฎหมายคนละฉบับกันนั้น มีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการขออนุญาตและดำเนินการอย่างเดียวกัน กฎหมายดังกล่าวจึงมีความเป็นเอกภาพและแน่นอนชัดเจน ไม่ก่อให้เกิดความสับสนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในการบังคับใช้กฎหมาย รวมถึงประชาชนซึ่งตกอยู่ในฐานะเป็นผู้ถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพโดยกฎหมายดังกล่าวอีกด้วย

4.1.4.2 รูปแบบและวิธีการในการดักจับข้อมูลที่กฎหมายอนุญาตให้กระทำได้

จากการศึกษาพบว่า การกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา⁵⁵ เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถที่จะกระทำการดักจับข้อมูลได้ในการติดต่อสื่อสารทางสาย (Wire communication) การติดต่อสื่อสารทางวาจา (Oral communication) และการติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic communication) ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่าได้ครอบคลุมถึงรูปแบบและวิธีการในการดักจับข้อมูลเกือบทั้งหมด ไม่ว่าจะ

⁵⁵ ซึ่งต่อมาได้รับการแก้ไขเพิ่มเติมโดย Electronic Communications Privacy Act of 1986 (ECPA) และ Uniting and Strengthening America by Providing Appropriate Tools Required to Intercept and Obstruct Terrorism Act of 2001 (USA PATRIOT Act)

เป็นการดักฟังทางโทรศัพท์ หรือการดักจับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ขาดก็แต่เพียงการตรวจสอบไปรษณีย์ภัณฑ์เท่านั้น อย่างไรก็ตาม ข้อแตกต่างจากกฎหมายของประเทศอื่นๆ ที่เห็นได้ชัดประการหนึ่งก็คือ กฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถที่จะกระทำการดักจับข้อมูลในการติดต่อสื่อสารทางวาจา (Oral communication) ซึ่งหมายถึงการติดต่อสื่อสารโดยการพูดคุยระหว่างบุคคล เช่น การติดตั้งเครื่องบันทึกเสียงไว้ตามสถานที่ต่างๆ เพื่อดักฟังการสนทนาได้อีกด้วย

ในกรณีของประเทศอังกฤษนั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถที่จะกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลได้ในการติดต่อสื่อสารซึ่งส่งผ่านโดยวิธีการบริการไปรษณีย์สาธารณะ ระบบโทรคมนาคมสาธารณะ หรือระบบโทรคมนาคมของเอกชน ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่าครอบคลุมถึงการดักจับข้อมูลในรูปแบบและวิธีการต่างๆ เอาไว้แล้ว ไม่ว่าจะเป็นการตรวจสอบไปรษณีย์ภัณฑ์ การดักฟังทางโทรศัพท์ หรือการดักจับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ หากแต่มีได้มีการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถที่จะกระทำการดักจับข้อมูลในการติดต่อสื่อสารทางวาจาได้ดังเช่นกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา

ในส่วนของประเทศออสเตรเลียนั้น โดยทั่วไปแล้วก็มีหลักการเช่นเดียวกับกฎหมายของประเทศอังกฤษ กล่าวคือ เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถที่จะกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลได้ในการติดต่อสื่อสารที่ส่งผ่านระบบโทรคมนาคม ซึ่งได้ครอบคลุมถึงการดักจับข้อมูลในรูปแบบและวิธีการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการตรวจสอบไปรษณีย์ภัณฑ์ การดักฟังทางโทรศัพท์ หรือการดักจับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เอาไว้แล้ว รวมถึงมีได้มีการได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถที่จะกระทำการดักจับข้อมูลในการติดต่อสื่อสารทางวาจาได้เหมือนกับกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาเช่นเดียวกัน

นอกจากนี้ ยังพบว่าในกรณีของประเทศออสเตรเลียนั้นจะมีข้อแตกต่างจากกฎหมายของประเทศอื่นๆ ที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ ได้มีการแบ่งการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลออกเป็น 2 รูปแบบด้วยกันคือ การดักจับ (Interception) ซึ่งจะใช้กับข้อมูลการติดต่อสื่อสารซึ่งกำลังส่งผ่านระบบโทรคมนาคม (Passing over a telecommunications system) กับอีกรูปแบบหนึ่งคือ การเข้าถึง (Access) ซึ่งจะใช้กับข้อมูลการติดต่อสื่อสารซึ่งถูกเก็บไว้ (Stored communications) ซึ่งการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลทั้ง 2 รูปแบบนี้ต่างก็มีหลักเกณฑ์ในการขออนุญาตและดำเนินการที่แตกต่างกัน กล่าวคือ หลักเกณฑ์ในการขออนุญาตและดำเนินการเพื่อกระทำการดักจับข้อมูลการติดต่อสื่อสารซึ่งกำลังส่งผ่านระบบโทรคมนาคมนั้นจะมีระดับที่สูงและเข้มงวดมากกว่าในกรณีของการเข้าถึงข้อมูลการติดต่อสื่อสารซึ่งถูกเก็บไว้ ทั้งนี้ ผู้เขียนมีความเห็นว่า ในกรณีนี้น่าจะเกิดจากการที่ผู้บัญญัติกฎหมายมองว่าการดักจับข้อมูลการติดต่อสื่อสาร

ซึ่งกำลังส่งผ่านระบบโทรคมนาคมนั้น เป็นการกระทบต่อสิทธิเสรีภาพในการติดต่อสื่อสารถึงกันของประชาชนมากกว่าการเข้าถึงข้อมูลการติดต่อสื่อสารซึ่งถูกเก็บไว้ ซึ่งโดยปกติแล้วผู้ทำการติดต่อสื่อสารมักจะใช้ความระมัดระวังในการติดต่อสื่อสารมากกว่าในกรณีแรกอยู่แล้วนั่นเอง

4.1.4.3 การใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ได้อีกด้วย

จากการศึกษาวิจัยพบว่า ข้อมูลที่ได้มาจากการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ได้มาซึ่งข้อมูลดังกล่าวสามารถที่จะนำข้อมูลนั้นมาใช้เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนคดีความผิดตามที่ได้ขออนุญาตเอาไว้ได้ ไม่ว่าจะเป็นการนำมาใช้เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของตนเอง หรือจะเป็นการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐคนอื่นๆ ภายในขอบเขตที่เหมาะสมกับการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ซึ่งทำการเปิดเผย หรือผู้ซึ่งได้รับการเปิดเผยนั้นก็ตาม นอกจากนี้ยังสามารถที่จะนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีซึ่งจัดขึ้นภายใต้อำนาจของสหรัฐ หรือมลรัฐใด หรือหน่วยงานทางการเมืองของสหรัฐหรือมลรัฐใด ในความผิดตามที่ได้ขออนุญาตเอาไว้ได้อีกด้วย

สำหรับในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้กระทำการโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลในคดีความผิดอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่ได้ขออนุญาตไว้ แต่กลับได้มาซึ่งข้อมูลการติดต่อสื่อสารหรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับความผิดอื่นๆ นอกเหนือจากที่ได้ระบุเอาไว้ในคำสั่งอนุญาตหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เป็นกรณีของข้อมูลการติดต่อสื่อสาร หรือพยานหลักฐานที่ได้มาโดยบังเอิญนั่นเอง ซึ่งในกรณีนี้เมื่อได้พิเคราะห์แล้ว ผู้เขียนพบว่า ตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกานั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถที่จะนำข้อมูลการติดต่อสื่อสารที่ได้มาโดยบังเอิญนั้นมาใช้เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนคดีความผิดอื่นๆ ที่มีได้ขออนุญาตเอาไว้ได้ นอกจากนี้ ยังมีได้มีการจำกัดว่า จะต้องเป็นความผิดซึ่งกฎหมายกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลเท่านั้นอีกด้วย

อย่างไรก็ดี เจ้าหน้าที่ของรัฐจะสามารถนำพยานหลักฐานที่ได้มาโดยบังเอิญดังกล่าวมาใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ ก็ต่อเมื่อได้มีการยื่นคำขออนุญาตกระทำการดักจับข้อมูลสำหรับในความผิดอื่นๆ นั้นต่อศาลตามไปในภายหลัง และได้รับอนุญาตหรือเห็นชอบจากผู้พิพากษาที่มีเขตอำนาจแล้วว่าเป็นกรณีที่สมารถจะกระทำได้ตามกฎหมาย ดังนั้นจึงจะเห็นได้ว่าพยานหลักฐานที่ได้มาโดยบังเอิญนี้จะสามารถนำมาใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้เฉพาะในกรณีที่เป็นการผิดซึ่งกฎหมายกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล รวมถึงมีพฤติการณ์ที่เข้าหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขในการที่จะสามารถกระทำการโดยชอบด้วยกฎหมาย

เพื่อตัดรับข้อมูลได้เท่านั้น เพราะหากมิใช่กรณีดังกล่าวแล้ว ศาลย่อมไม่สามารถที่จะอนุญาตหรือเห็นชอบคำขออนุญาตกระทำการตัดรับข้อมูลซึ่งยื่นตามไปในภายหลังได้นั่นเอง

ผู้เขียนพบว่า การใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ได้ตัดรับมาโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายของประเทศอังกฤษนั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถที่จะนำข้อมูลการติดต่อสื่อสารซึ่งได้มาจากการตัดรับข้อมูลโดยอาศัยอำนาจของหมายตัดรับ (Interception warrant) มาใช้เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนคดีอาชญากรรมร้ายแรง (Serious crime) ตามที่ได้ขออนุญาตเอาไว้ได้อย่างไรก็ดี เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถที่จะนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ เนื่องจากจะเป็นการขัดต่อ “หลักความเสมอภาคในการต่อสู้คดี” หรือ “Equality of Arms” ซึ่งกำหนดไว้ในมาตรา 6 ว่าด้วยสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีที่ยุติธรรม (Right to a fair trial) ของอนุสัญญาสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป (the European Convention on Human Rights) ซึ่งประเทศอังกฤษได้ลงนามเข้าร่วมเป็นภาคีไว้

สำหรับในกรณีของข้อมูลการติดต่อสื่อสาร หรือพยานหลักฐานที่ได้มาโดยบังเอิญนั้น เมื่อพิเคราะห์แล้วพบว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถที่จะนำข้อมูลการติดต่อสื่อสารที่ได้มาโดยบังเอิญนั้นมาใช้เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนคดีอาชญากรรมร้ายแรง (Serious crime) อื่นๆ ซึ่งมีได้ขออนุญาตเอาไว้ รวมถึงคดีอาญาอื่นๆ นอกเหนือจากคดีอาชญากรรมร้ายแรง (Serious crime) ซึ่งไม่อาจขออนุญาตกระทำการตัดรับข้อมูลได้อีกด้วย ทั้งนี้ เนื่องจากมิได้มีการจำกัดเอาไว้ว่า ข้อมูลที่ได้มาจากการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อตัดรับข้อมูลนั้น จะต้องนำมาใช้เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนคดีอาชญากรรมร้ายแรง (Serious crime) ซึ่งได้ขออนุญาตเอาไว้เท่านั้น โดยหากข้อมูลที่ได้มานั้นมีความจำเป็นต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐในการทำให้การดำเนินคดีอาญาใดๆ ซึ่งกำลังกระทำอยู่นั้นเป็นไปอย่างยุติธรรม ก็สามารถที่จะนำข้อมูลนั้นมาใช้เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนคดีอาญาดังกล่าวได้ อย่างไรก็ดี ในกรณีของพยานหลักฐานที่ได้มาโดยบังเอิญนั้น ก็ไม่สามารถที่จะนำมาใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้เช่นเดียวกัน เนื่องจากจะเป็นการขัดต่อ “หลักความเสมอภาคในการต่อสู้คดี” หรือ “Equality of Arms” นั่นเอง

ในกรณีของประเทศออสเตรเลียนั้น การใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ได้ตัดรับมาอาจแบ่งได้ออกเป็น 2 กรณีด้วยกัน คือ การใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ได้มาจากการตัดรับ (Interception) และการใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ได้มาจากการเข้าถึง (Access) ดังนี้

สำหรับการใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ได้มาจากการตัดรับ (Interception) นั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถที่จะนำบรรดาข้อมูลการติดต่อสื่อสารซึ่งได้มาจากการตัดรับข้อมูลที่กระทำโดยอาศัยอำนาจของหมายตัดรับ (Interception Warrants) มาใช้เพื่อประโยชน์ในการสืบสวน

สอบสวน รวมถึงใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาความผิดอุกฉกรรจ์ (Serious offences) ตามที่ได้ขออนุญาตเอาไว้ได้

โดยในกรณีของข้อมูลการติดต่อสื่อสาร หรือพยานหลักฐานที่ได้มาโดยบังเอิญนั้น เมื่อได้พิจารณาแล้ว ผู้เขียนพบว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถที่จะนำข้อมูลการติดต่อสื่อสาร หรือพยานหลักฐานที่ได้มาโดยบังเอิญนั้นมาใช้เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน รวมถึงใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาความผิดอุกฉกรรจ์ (Serious offences) อื่นๆ ซึ่งมีได้ขออนุญาตกระทำการดักจับข้อมูลเอาไว้ได้ นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ของรัฐยังสามารถที่จะนำข้อมูลการติดต่อสื่อสาร หรือพยานหลักฐานที่ได้มาโดยบังเอิญนั้นมาใช้เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน รวมถึงใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาความผิดอื่นๆ นอกเหนือจากความผิดอุกฉกรรจ์ (Serious offences) ได้อีกด้วย แต่ทั้งนี้ จะต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ว่า ความผิดดังกล่าวนั้นจะต้องเป็นความผิดซึ่งสามารถที่จะลงโทษจำคุกตลอดชีวิตหรือจำคุกเป็นระยะเวลาอย่างน้อย 3 ปีได้ เท่านั้น

สำหรับการใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ได้มาจากการเข้าถึง (Access) นั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถที่จะนำบรรดาข้อมูลการติดต่อสื่อสารซึ่งได้มาจากการเข้าถึงที่กระทำโดยอาศัยอำนาจของหมายเข้าถึงข้อมูลการติดต่อสื่อสารซึ่งถูกเก็บไว้ (Stored Communications Warrant) หรืออำนาจของหมายดักจับ (Interception Warrants) มาใช้เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน รวมถึงใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาความผิดที่เป็นการฝ่าฝืนอย่างอุกฉกรรจ์ (Serious contraventions) หรือเป็นความผิดอุกฉกรรจ์ (Serious offences) แล้วแต่กรณี ตามที่ได้ขออนุญาตเอาไว้ได้

นอกจากนี้ กรณีของข้อมูลการติดต่อสื่อสาร หรือพยานหลักฐานที่ได้มาโดยบังเอิญนั้น เมื่อได้พิเคราะห์แล้ว ผู้เขียนพบว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถที่จะนำข้อมูลการติดต่อสื่อสาร หรือพยานหลักฐานที่ได้มาโดยบังเอิญนั้นมาใช้เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน รวมถึงใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาความผิดที่เป็นความผิดอุกฉกรรจ์ (Serious offences) หรือเป็นการฝ่าฝืนอย่างอุกฉกรรจ์ (Serious contraventions) อื่นๆ ซึ่งมีได้ขออนุญาตกระทำการเข้าถึงข้อมูลเอาไว้ได้ นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ของรัฐยังสามารถที่จะนำข้อมูลการติดต่อสื่อสาร หรือพยานหลักฐานที่ได้มาโดยบังเอิญนั้นมาใช้เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน รวมถึงใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาความผิดอื่นๆ นอกเหนือจากความผิดอุกฉกรรจ์ (Serious offences) หรือการฝ่าฝืนอย่างอุกฉกรรจ์ (Serious contraventions) ได้อีกด้วย แต่ทั้งนี้ จะต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ว่า ความผิดดังกล่าวนั้นจะต้องเป็นความผิดซึ่งสามารถที่จะลงโทษจำคุกตลอดชีวิตหรือจำคุกเป็นระยะเวลาอย่างน้อย 12 เดือน หรือปรับอย่างน้อย 60 Penalty units (1 penalty

unit เท่ากับ 110 เหรียญดอลลาร์ออสเตรเลีย) สำหรับบุคคลธรรมดา หรือปรับอย่างน้อย 300 Penalty units สำหรับนิติบุคคล หรือในจำนวนที่มีค่าเท่ากับอัตราค่าปรับดังกล่าวได้ เท่านั้น

ตารางที่ 4

ตารางเปรียบเทียบกฎหมายต่างประเทศที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล

ประเทศ ข้อพิจารณา	สหรัฐอเมริกา	อังกฤษ	ออสเตรเลีย	
			การดักจับ	การเข้าถึง
รูปแบบ ในการบัญญัติ กฎหมาย	บัญญัติเอาไว้ใน รูปแบบของกฎหมาย กลางเพียงฉบับเดียว ส่งผลให้ความผิดทุก ประเภทที่สามารถ กระทำการโดยชอบ ด้วยกฎหมายเพื่อ ดักจับข้อมูลได้นั้น มีหลักเกณฑ์ ในการขออนุญาต และดำเนินการ อย่างเดียวกัน	บัญญัติเอาไว้ใน รูปแบบของกฎหมาย กลางเพียงฉบับเดียว ส่งผลให้ความผิดทุก ประเภทที่สามารถ กระทำการโดยชอบ ด้วยกฎหมายเพื่อ ดักจับข้อมูลได้นั้น มีหลักเกณฑ์ ในการขออนุญาต และดำเนินการ อย่างเดียวกัน	บัญญัติเอาไว้ใน รูปแบบของกฎหมาย กลางเพียงฉบับเดียว ส่งผลให้ความผิดทุก ประเภทที่สามารถ กระทำการโดยชอบ ด้วยกฎหมายเพื่อ ดักจับข้อมูลได้โดย วิธีการดักจับนั้น มีหลักเกณฑ์ ในการขออนุญาต และดำเนินการ อย่างเดียวกัน	บัญญัติเอาไว้ใน รูปแบบของกฎหมาย กลางเพียงฉบับเดียว ส่งผลให้ความผิดทุก ประเภทที่สามารถ กระทำการโดยชอบ ด้วยกฎหมายเพื่อ ดักจับข้อมูลได้โดย วิธีการเข้าถึงนั้น มีหลักเกณฑ์ ในการขออนุญาต และดำเนินการ อย่างเดียวกัน
รูปแบบและ วิธีการในการ ดักจับข้อมูล ที่กฎหมาย อนุญาตให้ กระทำได้	สามารถที่จะกระทำ ได้โดยการดักฟังทาง โทรศัพท์ การดักจับ ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงการดักฟัง การติดต่อสื่อสาร ทางวาจา	สามารถที่จะกระทำ ได้โดยการตรวจสอบ ไปรษณีย์ภัณฑ์ การดักฟังทางโทรศัพท์ รวมถึงการดักจับ ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์	สามารถที่จะกระทำ ได้โดยการตรวจสอบ ไปรษณีย์ภัณฑ์ การดักฟังทาง โทรศัพท์ รวมถึง การดักจับข้อมูล อิเล็กทรอนิกส์	สามารถกระทำได้ เฉพาะการเข้าถึง ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งถูกเก็บไว้เท่านั้น
การใช้ ประโยชน์	- สามารถนำมาใช้ เพื่อประโยชน์ใน	- สามารถนำมาใช้ เพื่อประโยชน์ใน	- สามารถนำมาใช้ เพื่อประโยชน์ใน	- สามารถนำมาใช้ เพื่อประโยชน์ใน

ประเทศ ข้อพิจารณา	สหรัฐอเมริกา	อังกฤษ	ออสเตรเลีย	
			การดักจับ	การเข้าถึง
จากข้อมูล ที่ได้ดักจับมา	<p>การสืบสวน สอบสวน หรือใช้เป็นพยาน หลักฐานในการ พิจารณาคดี ความผิดตามที่ขอ อนุญาตเอาไว้ได้</p> <p>- ในกรณีของข้อมูล การติดต่อสื่อสาร หรือ พยานหลักฐานที่ ได้มาโดยบังเอิญ สามารถนำมาใช้ เพื่อประโยชน์ ในการสืบสวน สอบสวนคดี ความผิดอื่นๆ ได้ทุกประเภท แต่จะสามารถ นำมาใช้เป็น พยานหลักฐานใน การพิจารณาคดีได้ ก็ต่อเมื่อเป็น ความผิดซึ่ง กฎหมายกำหนด ให้เจ้าหน้าที่ของ รัฐมีอำนาจในการ ดักจับข้อมูล และ ศาลได้มีคำสั่ง</p>	<p>การสืบสวนสอบสวน คดีอาชญากรรม ร้ายแรง (Serious crime) ตามที่ขอ อนุญาตเอาไว้ได้ แต่ไม่สามารถ นำมาใช้เป็น พยานหลักฐานใน การพิจารณาคดีได้</p> <p>- ในกรณีของข้อมูล การติดต่อสื่อสาร หรือพยานหลักฐาน ที่ได้มาโดยบังเอิญ สามารถนำมาใช้ เพื่อประโยชน์ในการ สืบสวนสอบสวน คดีความผิดอื่นๆ ได้ทุกประเภท แต่ไม่สามารถ นำมาใช้เป็นพยาน หลักฐานในการ พิจารณาคดีได้</p>	<p>การสืบสวน สอบสวน หรือ ใช้เป็นพยาน หลักฐานใน การพิจารณาคดี ความผิดอุกฉกรรจ์ (Serious offences) ตามที่ขออนุญาต เอาไว้ได้</p> <p>- ในกรณีของข้อมูล การติดต่อสื่อสาร หรือพยานหลักฐาน ที่ได้มาโดยบังเอิญ สามารถนำมาใช้ เพื่อประโยชน์ใน การสืบสวน สอบสวน หรือ ใช้ เป็นพยานหลักฐาน ในการพิจารณาคดี ความผิดอื่นๆ ได้ ภายใต้เงื่อนไขที่ว่า ความผิดนั้นจะต้อง เป็นความผิดซึ่ง สามารถที่จะ ลงโทษจำคุก ตลอดชีวิต หรือจำคุก เป็นระยะเวลา</p>	<p>การสืบสวน สอบสวน หรือ ใช้เป็นพยาน หลักฐานใน การพิจารณาคดี ความผิดอุกฉกรรจ์ (Serious offences) หรือการฝ่าฝืน อย่างอุกฉกรรจ์ (Serious contraventions) ตามที่ขออนุญาต เอาไว้ได้</p> <p>- ในกรณีของข้อมูล การติดต่อสื่อสาร หรือพยานหลักฐาน ที่ได้มาโดยบังเอิญ สามารถนำมาใช้ เพื่อประโยชน์ใน การสืบสวน สอบสวน หรือ ใช้ เป็นพยานหลักฐาน ในการพิจารณาคดี ความผิดอื่นๆ ได้ ภายใต้เงื่อนไขที่ว่า ความผิดนั้นจะต้อง เป็นความผิดซึ่ง สามารถที่จะ</p>

ประเทศ ข้อพิจารณา	สหรัฐอเมริกา	อังกฤษ	ออสเตรเลีย	
			การดักจับ	การเข้าถึง
	อนุญาตหรือเห็นชอบในภายหลัง		อย่างน้อย 3 ปี ได้	ลงโทษจำคุกตลอดชีวิตหรือจำคุกเป็นระยะเวลาอย่างน้อย 12 เดือนหรือปรับอย่างน้อย 60 Penalty units สำหรับบุคคลธรรมดา หรือปรับอย่างน้อย 300 Penalty units สำหรับนิติบุคคลหรือในจำนวนที่มีค่าเท่ากับอัตราค่าปรับดังกล่าวได้

4.2 ความผิดซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล

ดังที่ได้กล่าวไปแล้วในตอนต้นว่า ถึงแม้ว่าในประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศออสเตรเลีย จะได้มีการบัญญัติกฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลเอาไว้ในรูปแบบของกฎหมายกลางก็ตาม แต่ก็มิได้หมายความว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐจะสามารถกระทำการโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลได้ในความผิดทุกประเภท หากแต่จะต้องเป็นความผิดที่กฎหมายกำหนดให้สามารถกระทำการดักจับข้อมูลได้เอาไว้เท่านั้น ดังนั้น ในหัวข้อนี้จึงจะได้ทำการนำเสนอถึงความผิดซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล ว่าในแต่ละประเทศนั้นจะได้แก่ความผิดประเภทใดบ้าง ดังต่อไปนี้

4.2.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา

สำหรับประเทศสหรัฐอเมริกานั้น ประมวลกฎหมายสหรัฐ มาตรา 2516⁵⁶ ได้กำหนดความผิดซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถที่จะกระทำการโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลได้เอาไว้ โดยอาจแบ่งออกเป็น 2 กรณี ดังนี้

กรณีที่ 1 ในกรณีที่เป็นการกระทำความผิดตามกฎหมายสหรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถที่จะกระทำการดักจับการติดต่อสื่อสารทางวาจา หรือการติดต่อสื่อสารทางสายได้ในความผิดดังต่อไปนี้⁵⁷

(a) ความผิดที่มีโทษประหารชีวิตหรือจำคุกเกินกว่า 1 ปี ตามมาตรา 2122 และ 2274 ถึง 2277 ของลักษณะ 42 แห่งประมวลกฎหมายสหรัฐ (เกี่ยวกับการบังคับใช้ The Atomic Energy Act of 1954) มาตรา 2284 ของลักษณะ 42 แห่งประมวลกฎหมายของสหรัฐ (เกี่ยวกับการก่อวินาศกรรมโรงงานนิวเคลียร์หรือเชื้อเพลิงนิวเคลียร์) หรือความผิดตามลักษณะ 18 แห่งประมวลกฎหมายสหรัฐ ในหมวด 10 (เกี่ยวกับอาวุธชีวภาพ) หมวด 37 (เกี่ยวกับการจารกรรม) หมวด 55 (เกี่ยวกับการลักพาตัว) หมวด 90 (เกี่ยวกับการคุ้มครองความลับทางการค้า) หมวด 105 (เกี่ยวกับการก่อวินาศกรรม) หมวด 115 (เกี่ยวกับการก่อกบฏ) หมวด 102 (เกี่ยวกับการก่อการจลาจล) หมวด 65 (เกี่ยวกับการทำให้เสียทรัพย์) หมวด 111 (เกี่ยวกับการทำลายเรือ) หรือหมวด 81 (เกี่ยวกับโจรสลัด)

(b) การฝ่าฝืนตามมาตรา 186 หรือ มาตรา 501 (c) ของลักษณะ 29 แห่งประมวลกฎหมายสหรัฐ (เกี่ยวกับข้อจำกัดในการชำระเงินและให้กู้ยืมแก่องค์กรผู้ใช้แรงงาน) หรือความผิดใดๆ ที่เกี่ยวกับการฆาตกรรม การลักพาตัว การปล้น หรือการกรรโชก ซึ่งมีโทษตามลักษณะ 18 แห่งประมวลกฎหมายสหรัฐ

(c) ความผิดใดๆ ซึ่งสามารถลงโทษได้ตามลักษณะ 18 แห่งประมวลกฎหมายสหรัฐ ในมาตราดังต่อไปนี้ มาตรา 37 (เกี่ยวกับการใช้ความรุนแรงที่ทำอากาศยานนานาชาติ) มาตรา 43 (เกี่ยวกับการก่อการร้ายต่อวิสาหกิจที่เกี่ยวข้องกับสัตว์) มาตรา 81 (การลอบวางเพลิงภายในเขตอำนาจพิเศษทางทะเลและดินแดน) มาตรา 201 (การให้สินบนเจ้าพนักงานและพยาน) มาตรา 215 (เกี่ยวกับการให้สินบนเจ้าหน้าที่ธนาคาร) มาตรา 224 (การให้สินบนในการแข่งขันกีฬา) อนุมาตรา

⁵⁶ Office of the Law Revision Counsel, U.S. House of Representatives: 18 USC Sec. 2516 [Online], Retrieved on December 13, 2012. Available from <http://uscode.house.gov/uscode-cgi/fastweb.exe?getdoc+uscview+t17t20+1160+1++%28%29%20%20A>

⁵⁷ 18 U.S.C. § 2516 (1)

(d), (e), (f), (g), (h) หรือ (i) ของมาตรา 844 (การใช้ระเบิดโดยผิดกฎหมาย) มาตรา 1032 (เกี่ยวกับการปกปิดทรัพย์สิน) มาตรา 1084 (การส่งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการพนัน) มาตรา 751 (เกี่ยวกับการหลบหนีจากการถูกคุมขัง) มาตรา 832 (เกี่ยวกับการข่มขู่ด้วยนิวเคลียร์หรืออาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูง) มาตรา 842 (เกี่ยวกับวัตถุระเบิด) มาตรา 930 (เกี่ยวกับการพกพาอาวุธในสถานที่ราชการ) มาตรา 1014 (เกี่ยวกับการกักขังหรือการขอลินเชื่อโดยทั่วไปในส่วนของ การต่อสัญญาและการให้ส่วนลด) มาตรา 1114 (เกี่ยวกับเจ้าพนักงานและลูกจ้างของสหรัฐ) มาตรา 1116 (เกี่ยวกับการคุ้มครองเจ้าพนักงานของรัฐต่างประเทศ) มาตรา 1503, 1512 และ 1513 (การจู่โจมหรือทำร้ายเจ้าพนักงาน ลูกขุน หรือพยานโดยทั่วไป) มาตรา 1510 (การขัดขวางการสืบสวนคดีอาญา) มาตรา 1511 (การขัดขวางการบังคับใช้กฎหมายมลรัฐหรือกฎหมายท้องถิ่น) มาตรา 1591 (การค้าประเวณีเด็กโดยการใช้กำลัง การหลอกลวง หรือการบีบบังคับ) มาตรา 1751 (การลอบสังหาร การลักพาตัว และการทำร้ายร่างกายประธานาธิบดีและคณะ) มาตรา 1951 (การแทรกแซงทางการค้าโดยการข่มขู่หรือใช้ความรุนแรง) มาตรา 1952 (การเดินทางหรือการขนส่งระหว่างมลรัฐและในต่างประเทศเพื่อช่วยเหลือกิจการที่ผิดกฎหมาย) มาตรา 1958 (การใช้สิ่งอำนวยความสะดวกในทางการค้าระหว่างมลรัฐเพื่อให้ได้รับค่าตอบแทนจากการรับจ้างขาดกรรม) มาตรา 1959 (เกี่ยวกับการประกอบอาชญากรรมที่รุนแรงเพื่อช่วยในการกระทำความผิด) มาตรา 1954 (การเสนอ การสนองรับ หรือการชักชวนที่มีผลต่อการดำเนินการของโครงการผลประโยชน์ของลูกจ้าง) มาตรา 1955 (การทำมาประกอบธุรกิจเกี่ยวกับการพนัน) มาตรา 1956 (การฟอกเงิน) มาตรา 1957 (เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในธุรกรรมทางการเงินในทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด) มาตรา 659 (การลักทรัพย์จากการขนส่งสินค้าระหว่างมลรัฐ) มาตรา 664 (การยกยอกเงินบำนาญหรือเงินกองทุนสวัสดิการ) มาตรา 1343 (การฉ้อโกงทางโทรศัพท์ วิทยุ หรือโทรทัศน์) มาตรา 1344 (เกี่ยวกับการฉ้อโกงธนาคาร) มาตรา 1992 (เกี่ยวกับการที่ผู้ก่อการร้ายโจมตีระบบการขนส่งมวลชน) มาตรา 2215 และ 2252 (การแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากเด็ก) มาตรา 2251A (ขายหรือซื้อเด็ก) มาตรา 2252A (เกี่ยวกับวัตถุซึ่งประกอบด้วยหรือมีอยู่ซึ่งภาพลามกอนาจารของเด็ก) มาตรา 1466A (เกี่ยวกับการทำอนาจารเด็ก) มาตรา 2260 (การผลิตภาพเขียนของเยาวชนที่สื่อถึงเรื่องทางเพศอย่างชัดเจนเพื่อนำเข้าไปยังสหรัฐ) มาตรา 2421, 2422, 2423 และ 2425 (เกี่ยวกับการขนส่งเพื่อกิจการทางเพศที่ผิดกฎหมายและอาชญากรรมที่เกี่ยวข้อง) มาตรา 2312, 2313, 2314 และ 2315 (การขนส่งทรัพย์สินที่ขโมยมาระหว่างมลรัฐ) มาตรา 2321 (เกี่ยวกับการค้ารถยนต์หรือส่วนประกอบของรถยนต์ที่ไม่มีหมายเลขประจำตัวเครื่อง) มาตรา 2340A (เกี่ยวกับการทรมาน) มาตรา 1203 (เกี่ยวกับการจับตัวประกัน) มาตรา 1029 (เกี่ยวกับการฉ้อโกงและเกี่ยวกับการดำเนินการเชื่อมต่อด้วยอุปกรณ์เจาะเข้าระบบ) มาตรา 3146 (เกี่ยวกับการลงโทษสำหรับการขาดนัดไม่มาศาล) มาตรา 3521 (b) (3) (เกี่ยวกับการย้ายที่อยู่พยานและการช่วยเหลือพยาน)

มาตรา 32 (เกี่ยวกับการทำลายอากาศยาน หรือสิ่งอำนวยความสะดวกของอากาศยาน) มาตรา 38 (เกี่ยวกับการฉ้อโกงส่วนประกอบของอากาศยาน) มาตรา 1963 (การฝ่าฝืนเกี่ยวกับการหาเงินจากองค์กรซึ่งมีอิทธิพลและทุจริต) มาตรา 115 (เกี่ยวกับการข่มขู่ หรือการแก้แค้นซึ่งกระทำต่อเจ้าพนักงาน) มาตรา 1341 (เกี่ยวกับการฉ้อโกงทางไปรษณีย์) การฝ่าฝืนอย่างอุกฉกรรจ์ของมาตรา 1030 (เกี่ยวกับการฉ้อโกงทางคอมพิวเตอร์ และการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์) มาตรา 351 (การฝ่าฝืนเกี่ยวกับการลอบสังหาร การลักพาตัว และการทำร้ายร่างกายสมาชิกรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือผู้พิพากษาศาลสูง) มาตรา 831 (เกี่ยวกับการห้ามดำเนินการเกี่ยวกับวัตถุนิวเคลียร์) มาตรา 33 (เกี่ยวกับการทำลายรถยนต์ หรือสิ่งอำนวยความสะดวกของรถยนต์) มาตรา 175 (เกี่ยวกับอาวุธชีวภาพ) มาตรา 175c (เกี่ยวกับเชื้อไวรัสไข้ทรพิษ) มาตรา 956 (การสมคบคิดที่จะทำร้ายต่อบุคคล หรือทรัพย์สินที่อยู่ในต่างประเทศ) การฝ่าฝืนอย่างอุกฉกรรจ์ตามมาตรา 1028 (เกี่ยวกับการผลิตเอกสารแสดงตัวตนปลอม) มาตรา 1425 (เกี่ยวกับการจัดหาสิทธิในความเป็นพลเมือง หรือการโอนให้เป็นของรัฐโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย) มาตรา 1426 (เกี่ยวกับการทำซ้ำซึ่งเอกสารแสดงสัญชาติหรือความเป็นพลเมือง) มาตรา 1541 (เกี่ยวกับหนังสือเดินทางซึ่งออกให้โดยไม่มีอำนาจ) มาตรา 1542 (เกี่ยวกับการปลอมรายงานการเงินในคำขอหนังสือเดินทาง) มาตรา 1543 (เกี่ยวกับการปลอมแปลงลายมือหรือเอกสาร หรือการใช้หนังสือเดินทางปลอม) มาตรา 1544 (เกี่ยวกับการใช้หนังสือเดินทางโดยมิชอบ) หรือมาตรา 1546 (เกี่ยวกับการฉ้อโกง และการใช้โดยมิชอบซึ่งวีซ่า ใบอนุญาต และเอกสารอื่นๆ)

(d) ความผิดใดๆ ที่เกี่ยวกับการปลอมแปลงซึ่งมีโทษตามมาตรา 471, 472 หรือ 473 ของลักษณะ 18 แห่งประมวลกฎหมายสหรัฐ

(e) ความผิดใดๆ ที่เกี่ยวกับการฉ้อโกงซึ่งเกี่ยวข้องกับคดีความภายใต้ลักษณะ 11 หรือการผลิต การนำเข้า การได้รับ การปกปิด การซื้อ การขาย หรือกระทำโดยประการอื่นที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด กัญชา หรือยาอันตรายอื่นๆ ที่มีโทษตามกฎหมายใดๆ ของสหรัฐ

(f) ความผิดใดๆ ซึ่งรวมถึงธุรกรรมการให้สินเชื่อที่เป็นการเอาเปรียบมากจนเกินไปตามมาตรา 892, 893 หรือ 894 ของลักษณะ 18 แห่งประมวลกฎหมายสหรัฐ

(g) การฝ่าฝืนตามมาตรา 5322 ของลักษณะ 31 แห่งประมวลกฎหมายสหรัฐ (เกี่ยวกับการรายงานธุรกรรมทางการเงิน) หรือมาตรา 5324 ของลักษณะ 31 แห่งประมวลกฎหมายสหรัฐ (เกี่ยวกับการปรับโครงสร้างธุรกรรมเพื่อหลบเลี่ยงการรายงานรายการที่ห้ามไว้)

(h) ความผิดอุกฉกรรจ์ใดๆ ที่ฝ่าฝืนมาตรา 2511 และ 2512 (เกี่ยวกับการดักจับและเปิดเผยข้อมูลการติดต่อสื่อสารและอุปกรณ์ในการดักจับ) ของลักษณะ 18 แห่งประมวลกฎหมายสหรัฐ

(i) ความผิดอุกฉกรรจ์ใดๆ ที่ฝ่าฝืนลักษณะ 71 (เกี่ยวกับการกระทำลามกอนาจาร) ของลักษณะ 18 แห่งประมวลกฎหมายสหรัฐ

(j) การฝ่าฝืนใดๆ ตามมาตรา 60123 (b) (เกี่ยวกับการทำลายท่อส่งก๊าซธรรมชาติ) มาตรา 46502 (เกี่ยวกับสลัดอากาศ) วรรคสอง ของมาตรา 46504 (เกี่ยวกับการทำร้ายร่างกาย ลูกเรือของเที่ยวบินด้วยอาวุธร้ายแรง) หรือมาตรา 46505 (b) (3) หรือ (c) (เกี่ยวกับวัตถุระเบิดหรือ อุปกรณ์ในการวางเพลิง หรือการทำให้เกิดอันตรายต่อชีวิตมนุษย์โดยวิธีการใช้อาวุธบนอากาศยาน) ของลักษณะ 49 แห่งประมวลกฎหมายสหรัฐ

(k) การฝ่าฝืนใดๆ ตามมาตรา 2778 ของลักษณะ 22 (เกี่ยวกับ The Arms Export Control Act)

(l) ตำแหน่งที่ตั้งของผู้ที่หลบหนีจากกระบวนการยุติธรรมซึ่งมีที่มาจากกระทำความผิด ตามที่ได้ระบุไว้ในมาตรานี้

(m) การฝ่าฝืนตามมาตรา 274, 277 หรือ 278 ของ the Immigration and Nationality Act (8 U.S.C. 1324, 1327 หรือ 1328) (เกี่ยวกับการลักลอบนำคนต่างด้าวเข้าประเทศ)

(n) ความผิดอุกฉกรรจ์ใดๆ ที่ฝ่าฝืนมาตรา 922 และ 924 ของลักษณะ 18 แห่งประมวลกฎหมายสหรัฐ (เกี่ยวกับอาวุธปืน)

(o) การฝ่าฝืนใดๆ ตามมาตรา 5861 แห่งประมวลรัษฎากรภายใน ค.ศ. 1986 (เกี่ยวกับอาวุธปืน)

(p) ความผิดอุกฉกรรจ์ใดๆ ที่ฝ่าฝืนมาตรา 1028 (เกี่ยวกับการผลิตเอกสารแสดงตัวตนปลอม) มาตรา 1542 (เกี่ยวกับการปลอมรายงานทางการเงินในคำขอหนังสือเดินทาง) มาตรา 1546 (เกี่ยวกับการฉ้อโกง และการใช้โดยมิชอบซึ่งวีซ่า ใบอนุญาต และเอกสารอื่นๆ) มาตรา 1028A (เกี่ยวกับการขโมยตัวตนอันก่อให้เกิดความรำคาญ) ของลักษณะ 18 แห่งประมวลกฎหมายสหรัฐ หรือการฝ่าฝืนตามมาตรา 274, 277 หรือ 278 ของ the Immigration and Nationality Act (เกี่ยวกับการลักลอบนำคนต่างด้าวเข้าประเทศ)

(q) ความผิดใดๆ ที่ฝ่าฝืนตามมาตรา 229 (เกี่ยวกับอาวุธเคมี) หรือมาตรา 2332, 2332a, 2332b, 2332d, 2332f, 2332g, 2332h, 2339, 2339A, 2339B, 2339C, 2339D ของลักษณะ 18 แห่งประมวลกฎหมายสหรัฐ (เกี่ยวกับการก่อการร้าย)

(r) ความผิดใดๆ ที่ฝ่าฝืนตามมาตรา 1 (เกี่ยวกับการยึดหน่วงทางการค้าหรือการพาณิชย์ โดยมีขอบด้วยกฎหมาย) มาตรา 2 (เกี่ยวกับการผูกขาดทางการค้าหรือการพาณิชย์) มาตรา 3 (เกี่ยวกับการยึดหน่วงทางการค้าหรือการพาณิชย์โดยมีขอบด้วยกฎหมายในเขตปกครองพิเศษ โคลัมเบีย) ของ The Sherman Act (15 U.S.C. 1, 2, 3)

(s) การสมคบใดๆ เพื่อที่จะกระทำความผิดต่างๆ ตามที่ได้กำหนดไว้ในข้างต้น

อย่างไรก็ดี เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถที่จะกระทำการดักจับการติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ในทุกความผิดอุกฉกรรจ์ของสหรัฐ (Federal felony)⁵⁸ ซึ่งตามประมวลกฎหมายสหรัฐนั้นหมายรวมถึง ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกเกินกว่า 1 ปีขึ้นไป⁵⁹

กรณีที่ 2 ในกรณีที่เป็นการกระทำความผิดตามกฎหมายมลรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถที่จะทำการดักจับข้อมูลการติดต่อสื่อสารทางวาจา การติดต่อสื่อสารทางสาย หรือการติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ในความผิดฐานฆาตกรรม ลักพาตัว การพนัน การปล้น การให้สินบน การกรรโชก หรือความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด กัญชา หรือยาอันตรายอื่นๆ หรืออาชญากรรมอื่นๆ ที่เป็นอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สิน ซึ่งมีโทษจำคุกเกินกว่า 1 ปี และถูกกำหนดไว้ในกฎหมายแต่ละมลรัฐว่าสามารถกระทำการดักจับข้อมูลได้ หรือการสมคบเพื่อที่จะกระทำความผิดต่างๆ ตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น⁶⁰

4.2.2 ประเทศอังกฤษ

ในกรณีของประเทศอังกฤษนั้น The Regulation of Investigatory Powers Act 2000 (RIPA) ได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถที่จะยื่นขอหมายดักจับ (Interception warrant)

⁵⁸ 18 U.S.C. § 2516 (3)

⁵⁹ 18 U.S.C. § 3559 (a)

⁶⁰ 18 U.S.C. § 2516 (2)

เพื่อที่จะกระทำการโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลได้เฉพาะในความผิดที่เป็น “อาชญากรรมร้ายแรง” (Serious crime) เท่านั้น⁶¹

ทั้งนี้ ความผิดที่จะเข้าข่ายเป็น “อาชญากรรมร้ายแรง” (Serious crime) ซึ่งสามารถเป็นเหตุในการยื่นขอหมายดักจับได้นั้น ได้แก่ความผิดที่มีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้⁶²

- 1) ความผิดซึ่งได้กระทำโดยบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไป และสามารถคาดหมายได้ว่าผู้กระทำนั้นจะถูกตัดสินลงโทษจำคุกเป็นระยะเวลาตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป หรือ
- 2) ความผิดซึ่งเป็นการกระทำที่เกี่ยวกับการใช้ความรุนแรง หรือเป็นการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางการเงินอย่างมหาศาล หรือได้กระทำโดยบุคคลจำนวนมากโดยมีจุดประสงค์ร่วมกัน

4.2.3 ประเทศออสเตรเลีย

สำหรับประเทศออสเตรเลียนั้น เนื่องจาก Telecommunications (Interception and Access) Act 1979 (TIA Act) ได้แบ่งการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลออกเป็น 2 รูปแบบด้วยกัน คือ การดักจับ (Interception) และการเข้าถึง (Access) ดังนั้น จึงอาจแบ่งความผิดซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลได้ออกเป็น 2 กรณี ดังนี้

กรณีแรก ความผิดซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลโดยการดักจับ (Interception) เจ้าหน้าที่ของรัฐจะสามารถยื่นขอออกหมายดักจับ (Interception warrant) ได้เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนคดีอาญาที่เป็น “ความผิดอุกฉกรรจ์” (Serious offences) เท่านั้น ซึ่งได้แก่ความผิดดังต่อไปนี้⁶³

- 1) ความผิดเกี่ยวกับการฆาตกรรม ความผิดเกี่ยวกับการลักพาตัว ความผิดเกี่ยวกับการนำเข้าและส่งออกยาหรือพืชที่กฎหมายควบคุม ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้าย ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายข้ามชาติซึ่งกระทำโดยใช้วัตถุระเบิดหรืออาวุธ ความผิดเกี่ยวกับองค์กรก่อการร้าย ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายทางการเงิน ความผิดซึ่งกระทำการสืบสวนสอบสวนด้วยวิธีการพิเศษ โดย Australian Crime Commission (ACC) ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบนำเข้าหรือส่งออกมนุษย์

⁶¹ The Regulation of Investigatory Powers Act 2000 section 5 (2) and (3)

⁶² The Regulation of Investigatory Powers Act 2000 section 81 (2) and (3)

⁶³ Telecommunications (Interception and Access) Act 1979 section 5D

การบังคับให้เป็นทาสหรือทาสทางเพศ การหลอกลวงรับสมัครงาน การค้ามนุษย์ และการค้าอวัยวะมนุษย์โดยมิชอบ ความผิดเกี่ยวกับการผลิต ตีพิมพ์ ครอบครอง จัดหาให้ จำหน่าย หรือการค้าโดยวิธีอื่นๆ ซึ่งภาพลามกอนาจารของเด็ก การยอมรับหรือจัดการใช้แรงงานเด็ก หรือจ้างแรงงานเด็ก ซึ่งเกี่ยวกับภาพลามกอนาจารของเด็ก ความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน ความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ ความผิดเกี่ยวกับยาหรือพืชที่กฎหมายควบคุม ความผิดเกี่ยวกับการตกลงกันเพื่อผูกขาดทางการค้า นอกจากนี้ ยังหมายความรวมถึง การเป็นตัวการร่วม การให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน ให้คำปรึกษา จ้างวาน หรือการสคบในการกระทำความผิดดังกล่าวนี้อีกด้วย

2) ความผิดซึ่งสามารถลงโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกได้เป็นระยะเวลาอย่างน้อย 7 ปี และเป็นความผิดที่เกี่ยวกับการทำให้สูญเสียชีวิตหรือเสียหายอย่างร้ายแรงที่จะสูญเสียชีวิตของบุคคล การทำให้บุคคลบาดเจ็บสาหัสหรือเสียหายอย่างร้ายแรงที่จะบาดเจ็บสาหัส การทำให้เสียทรัพย์สินอย่างอุกฉกรรจ์ การวางเพลิงอย่างอุกฉกรรจ์ การค้ายาเสพติด การฉ้อโกงอย่างอุกฉกรรจ์ การทำให้รัฐสูญเสียชีวิตได้อย่างร้ายแรง การให้สินบนเจ้าพนักงาน การทุจริตคอร์รัปชัน หรือเป็นความผิดที่มีผู้กระทำความผิดตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป โดยมีการวางแผนอย่างรัดกุมและมีลักษณะเป็นองค์กร มีการใช้วิธีการและเทคนิคอย่างชำนาญในการกระทำความผิด รวมถึงมีการกระทำความผิดอื่นๆ ร่วมกันด้วย ซึ่งประกอบด้วยหรือเกี่ยวข้องกับการโจรกรรม การวิ่งราวทรัพย์ การเลียงภาษี การละเมิดอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา การกรรโชก การให้สินบนเจ้าพนักงาน การทุจริตคอร์รัปชัน การฝ่าฝืนการล้มละลาย ความผิดเกี่ยวกับบริษัท การให้ที่ซ่อนเร้นแก่ผู้กระทำความผิด การซื้อขายอาวุธปืนหรืออาวุธยุทธภัณฑ์ ความผิดเกี่ยวกับเพศที่กระทำต่อผู้ซึ่งอายุต่ำกว่า 16 ปี ความผิดเกี่ยวกับการย้ายถิ่นฐาน นอกจากนี้ ยังหมายความรวมถึง การเป็นตัวการร่วม การให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน ให้คำปรึกษา จ้างวาน หรือการสคบในการกระทำความผิดดังกล่าวนี้อีกด้วย

กรณีที่ 2 ความผิดซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลโดยการเข้าถึง (Access) เจ้าหน้าที่ของรัฐจะสามารถยื่นขอออกหมายเข้าถึงข้อมูลการติดต่อสื่อสารซึ่งถูกเก็บไว้ (Stored Communications Warrant) ได้เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนคดีอาญาที่เป็น “การฝ่าฝืนอย่างอุกฉกรรจ์” (Serious contraventions) เท่านั้น ซึ่งได้แก่ความผิดดังต่อไปนี้⁶⁴

1) ความผิดอุกฉกรรจ์ (Serious offences) ซึ่งได้แก่ความผิดตามที่ได้กล่าวไปในกรณีแรก หรือ

2) ความผิดซึ่งสามารถที่จะลงโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกเป็นระยะเวลาอย่างน้อย 3 ปี หรือปรับอย่างน้อย 180 Penalty units (1 penalty unit เท่ากับ 110 เหรียญดอลลาร์

⁶⁴ Telecommunications (Interception and Access) Act 1979 section 5E

ออสเตรเลีย) สำหรับบุคคลธรรมดา หรือปรับอย่างน้อย 900 Penalty units สำหรับนิติบุคคล หรือในจำนวนที่มีค่าเท่ากับอัตราค่าปรับดังกล่าวได้

4.2.4 บทวิเคราะห์เปรียบเทียบ

จากการศึกษาพบว่า ความผิดซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา นั้นอาจแบ่งได้ออกเป็น 2 กรณีคือ กรณีที่เป็นความผิดตามกฎหมายสหรัฐ และกรณีที่เป็นความผิดตามกฎหมายมลรัฐ ดังนี้

ในกรณีที่เป็นความผิดตามกฎหมายสหรัฐ ความผิดซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลโดยวิธีการดักจับการติดต่อสื่อสารทางวาจา หรือการติดต่อสื่อสารทางสายนั้น จะได้แก่ ความผิดเกี่ยวกับการก่อวินาศกรรม ความผิดความผิดเกี่ยวกับการก่อกบฏ ความผิดเกี่ยวกับการก่อการจลาจล ความผิดเกี่ยวกับอาวุธสงครามหรือวัตถุระเบิด ความผิดเกี่ยวกับอาวุธเคมีหรืออาวุธชีวภาพ ความผิดเกี่ยวกับการลอบวางเพลิง ความผิดเกี่ยวกับการทำลายอากาศยาน ความผิดเกี่ยวกับโจรสลัด ความผิดเกี่ยวกับสลัดอากาศ ความผิดเกี่ยวกับการจับตัวประกัน ความผิดเกี่ยวกับการฆาตกรรม ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหรือยาอันตราย ความผิดเกี่ยวกับการลักพาตัว ความผิดเกี่ยวกับการจารกรรม ความผิดเกี่ยวกับการปล้นหรือการกรรโชก ความผิดเกี่ยวกับการทำให้เสียชีวิต ความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกง ความผิดเกี่ยวกับการให้สินบนเจ้าพนักงานและพยาน ความผิดเกี่ยวกับการข่มขู่หรือการแก้มั่นซึ่งกระทำต่อเจ้าพนักงาน ความผิดเกี่ยวกับการหลบหนีจากการถูกคุมขัง ความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน ความผิดเกี่ยวกับการรายงานธุรกรรมทางการเงิน ความผิดเกี่ยวกับการปกปิดทรัพย์สิน ความผิดเกี่ยวกับการพนัน ความผิดเกี่ยวกับอาวุธปืน ความผิดเกี่ยวกับการกระทำลามกอนาจาร ความผิดเกี่ยวกับการค้าประเวณีเด็ก ความผิดเกี่ยวกับการทำอนาจารเด็ก ความผิดเกี่ยวกับภพลามกอนาจารของเด็ก ความผิดเกี่ยวกับการผูกขาดทางการค้าหรือการพาณิชย์ ความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองความลับทางการค้า ความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ความผิดเกี่ยวกับการดักจับและเปิดเผยข้อมูลการติดต่อสื่อสาร ความผิดเกี่ยวกับการขโมยตัวตนอันก่อให้เกิดความรำคาญ ความผิดเกี่ยวกับการปลอมแปลงลายมือหรือเอกสาร ความผิดเกี่ยวกับการใช้หนังสือเดินทางปลอม ความผิดเกี่ยวกับใช้วีซ่า หนังสือเดินทาง ใบอนุญาต หรือเอกสารอื่นๆ โดยมิชอบ ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบนำคนต่างด้าวเข้าประเทศ เป็นต้น รวมถึงการสมคบเพื่อที่จะกระทำความผิดต่างๆ ตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น

ในขณะที่ความผิดซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลโดยวิธีการดักจับการติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์นั้น จะได้แก่ ความผิดใดๆ ก็ตามที่เป็นความผิดอุกฉกรรจ์ของสหรัฐ (Federal felony) ซึ่งตามประมวลกฎหมายสหรัฐนั้นหมายความถึง ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกเกินกว่า 1 ปีขึ้นไป

ในกรณีที่เป็นความผิดตามกฎหมายมลรัฐ ความผิดซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลโดยวิธีการดักจับข้อมูลการติดต่อสื่อสารทางวาจา การติดต่อสื่อสารทางสาย หรือการติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์นั้น จะได้แก่ ความผิดเกี่ยวกับการฆาตกรรม ความผิดเกี่ยวกับการลักพาตัว ความผิดเกี่ยวกับการปล้น ความผิดเกี่ยวกับการกรรโชก ความผิดเกี่ยวกับการให้สินบน ความผิดเกี่ยวกับการพนัน ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด กัญชา หรือยาอันตรายอื่นๆ หรือความผิดใดๆ ที่เป็นอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สิน ซึ่งมีโทษจำคุกเกินกว่า 1 ปี และถูกกำหนดไว้ในกฎหมายแต่ละมลรัฐที่สามารถกระทำการโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลได้ รวมถึงการสมคบเพื่อที่จะกระทำความผิดต่างๆ ตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น

สำหรับความผิดซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลตามกฎหมายของประเทศอังกฤษนั้น ได้แก่ ความผิดที่เข้าข่ายเป็นอาชญากรรมร้ายแรง (Serious crime) ซึ่งหมายถึง ความผิดซึ่งได้กระทำโดยบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไป และสามารถคาดหมายได้ว่าผู้กระทำนั้นจะถูกตัดสินลงโทษจำคุกเป็นระยะเวลาตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป หรือ ความผิดซึ่งเป็นการกระทำที่เกี่ยวกับการใช้ความรุนแรง หรือเป็นการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางการเงินอย่างมหาศาล หรือได้กระทำโดยบุคคลจำนวนมากโดยมีจุดประสงค์ร่วมกัน

สุดท้ายในส่วนของความผิดซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลตามกฎหมายของประเทศออสเตรเลียนั้น อาจแบ่งได้ออกเป็น 2 กรณีคือ กรณีการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลโดยวิธีการดักจับ (Interception) และกรณีการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลโดยวิธีการเข้าถึง (Access) ดังนี้

กรณีแรก ความผิดซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลโดยวิธีการดักจับ (Interception) นั้นจะต้องเป็นความผิดอุกฉกรรจ์ (Serious offences) เท่านั้น ซึ่งได้แก่ ความผิดเกี่ยวกับการฆาตกรรม ความผิดเกี่ยวกับการลักพาตัว ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้าย ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายทางการเงิน ความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน ความผิดเกี่ยวกับยาหรือพืชที่กฎหมายควบคุม ความผิดเกี่ยวกับการผูกขาดทางการค้า ความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ ความผิดเกี่ยวกับการค้าอวัยวะมนุษย์โดยมิชอบ ความผิดเกี่ยวกับภพลามกอนาจารของเด็ก ความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ หรือความผิดซึ่งสามารถลงโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกได้เป็นระยะเวลาอย่างน้อย 7 ปี และเกี่ยวกับการทำให้สูญเสียชีวิตของบุคคล การทำให้บุคคลบาดเจ็บสาหัส

การทำให้เสียทรัพย์อย่างอุกฉกรรจ์ การวางเพลิงอย่างอุกฉกรรจ์ การค้ายาเสพติด การฉ้อโกงอย่างอุกฉกรรจ์ การทำให้รัฐสูญเสียรายได้อย่างร้ายแรง การให้สินบนเจ้าพนักงาน การทุจริตคอร์รัปชัน หรือเป็นความผิดที่ประกอบด้วยหรือเกี่ยวข้องกับการโจรกรรม การฉ้อโกงทรัพย์ การเลียงภาษี การละเมิดอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา การกรรโชก การให้สินบนเจ้าพนักงาน การทุจริตคอร์รัปชัน การฝ่าฝืน การล้มละลาย ความผิดเกี่ยวกับบริษัท การให้ที่ซ่อนเร้นแก่ผู้กระทำความผิด การซื้อขายอาวุธปืนหรืออาวุธยุทธภัณฑ์ ความผิดเกี่ยวกับเพศที่กระทำต่อผู้ซึ่งอายุต่ำกว่า 16 ปี หรือความผิดเกี่ยวกับการย้ายถิ่นฐาน ซึ่งมีลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรม มีการใช้วิธีการและเทคนิคอย่างชำนาญในการกระทำความผิด อีกทั้งยังมีการกระทำความผิดอื่นๆ ร่วมกันด้วย นอกจากนี้ยังหมายความรวมถึง การเป็นตัวการร่วม การให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน ให้คำปรึกษา จ้างวาน หรือการสคบในการกระทำความผิดดังกล่าวอีกด้วย

กรณีที่ 2 ความผิดซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลโดยการเข้าถึง (Access) นั้นจะต้องเป็นการฝ่าฝืนอย่างอุกฉกรรจ์ (Serious contraventions) เท่านั้น ซึ่งได้แก่ความผิดอุกฉกรรจ์ (Serious offences) ดังที่ได้กล่าวไปในกรณีแรก หรือความผิดซึ่งสามารถที่จะลงโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกเป็นระยะเวลาอย่างน้อย 3 ปี หรือปรับอย่างน้อย 180 Penalty units (1 penalty unit เท่ากับ 110 เหรียญดอลลาร์ออสเตรเลีย) สำหรับบุคคลธรรมดา หรือปรับอย่างน้อย 900 Penalty units สำหรับนิติบุคคล หรือในจำนวนที่มีค่าเท่ากับอัตราค่าปรับดังกล่าวได้

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่า การกำหนดความผิดซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศออสเตรเลียนั้นจะมีความคล้ายคลึงกันก็คือ ได้มีการกำหนดให้ครอบคลุมถึงความผิดในหลายๆ ประเภท ซึ่งหากพิเคราะห์แล้วจะพบว่า มีเหตุและปัจจัยที่สำคัญอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างประกอบกัน ในการกำหนดความผิดต่างๆ ซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล ดังต่อไปนี้

1) ความผิดนั้นเป็นความผิดที่กระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนอย่างร้ายแรง เช่น ความผิดเกี่ยวกับการฆาตกรรม ความผิดเกี่ยวกับการวางเพลิง ความผิดเกี่ยวกับการทำร้ายร่างกาย ความผิดเกี่ยวกับอาวุธสงครามหรือวัตถุระเบิด ความผิดเกี่ยวกับการปล้น ความผิดเกี่ยวกับการกรรโชก ความผิดเกี่ยวกับการทำให้เสียทรัพย์ ความผิดเกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชัน ความผิดเกี่ยวกับการให้สินบนเจ้าพนักงาน ความผิดเกี่ยวกับการค้าประเวณีเด็ก ความผิดเกี่ยวกับภาพลามกอนาจารของเด็ก เป็นต้น

2) ความผิดนั้นเป็นความผิดที่กระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของประเทศ เช่น ความผิดเกี่ยวกับการก่อกบฏ ความผิดเกี่ยวกับการก่อวินาศกรรม ความผิดเกี่ยวกับการก่อการจลาจล เป็นต้น

3) ความผิดนั้นเป็นความผิดที่มีความยากลำบากในการสืบสวนสอบสวน หรือแสวงหาพยานหลักฐาน เช่น ความผิดเกี่ยวกับการลักพาตัว ความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน ความผิดเกี่ยวกับการทุจริตคอร์ปชั่น ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ความผิดเกี่ยวกับการพนัน เป็นต้น

4) ความผิดนั้นเป็นความผิดที่กระทำในลักษณะขององค์กรอาชญากรรม เช่น ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ความผิดเกี่ยวกับการค้าอาวุธสงคราม ความผิดเกี่ยวกับการพนัน ความผิดเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์ เป็นต้น

5) ความผิดนั้นเป็นความผิดที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศ เช่น ความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน ความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชน ความผิดเกี่ยวกับการเลียงภาษี ความผิดเกี่ยวกับการละเมิดอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา ความผิดเกี่ยวกับการผูกขาดทางการค้า เป็นต้น

6) ความผิดนั้นเป็นความผิดที่เกี่ยวกับเทคโนโลยี ทำให้สามารถที่จะลบหรือทำลายพยานหลักฐานได้โดยง่ายและรวดเร็ว เช่น ความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงทางโทรศัพท์หรือคอมพิวเตอร์ ความผิดเกี่ยวกับการขโมยตัวตน เป็นต้น

7) ความผิดนั้นเป็นความผิดที่มีอัตราโทษรุนแรงในระดับหนึ่ง เช่น ตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ในกรณีที่เป็นความผิดตามกฎหมายสหรัฐซึ่งจะกระทำการดักจับข้อมูลโดยวิธีการดักจับการติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือในกรณีที่เป็นความผิดตามกฎหมายสหรัฐจะต้องเป็นความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกเกินกว่า 1 ปีขึ้นไป เป็นต้น

ตารางที่ 5

ตารางเปรียบเทียบความผิดซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลตามกฎหมายต่างประเทศ

ประเทศสหรัฐอเมริกา		ประเทศอังกฤษ	ประเทศออสเตรเลีย	
ความผิดตามกฎหมายสหรัฐ	ความผิดตามกฎหมายสหรัฐ		การดักจับ	การเข้าถึง
1) ในกรณีที่เป็นการดักจับการติดต่อสื่อสารทางวาจา หรือ	1) ความผิดเกี่ยวกับการฆาตกรรม การลักพาตัว การปล้น	ความผิดที่เข้าข่ายเป็นอาชญากรรมร้ายแรง (Serious crime) ซึ่งได้แก่	ความผิดที่เป็นความผิดอุกฉกรรจ์ (Serious offences)	ความผิดที่เป็น การฝ่าฝืนอย่างอุกฉกรรจ์ (Serious

ประเทศสหรัฐอเมริกา		ประเทศอังกฤษ	ประเทศออสเตรเลีย	
ความผิดตามกฎหมายสหรัฐ	ความผิดตามกฎหมายมลรัฐ		การดักจับ	การเข้าถึง
<p>การติดต่อสื่อสารทางสาย ได้แก่ ความผิดที่กฎหมายกำหนดไว้ เช่น ความผิดเกี่ยวกับการก่อวินาศกรรม การลอบวางเพลิง การฆาตกรรม การลักพาตัว การฉ้อโกง การพนัน การฟอกเงิน การค้าประเวณีเด็ก ความผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติด หรือ คอมพิวเตอร์ เป็นต้น</p> <p>2) ในกรณีที่เป็นการดักจับ การติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกเกินกว่า 1 ปีขึ้นไป (ความผิดอุกฉกรรจ์ของสหรัฐ)</p>	<p>การกรรโชก การให้สินบน การพนัน ความผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติด กัญชา หรือยาอันตรายอื่นๆ หรือ</p> <p>2) ความผิดใดๆ ที่เป็นอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สิน ซึ่งมีโทษจำคุกเกินกว่า 1 ปี</p>	<p>1) ความผิดซึ่งกระทำโดยบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไป และสามารถคาดหมายได้ว่าผู้กระทำนั้นจะถูกตัดสินลงโทษจำคุกเป็นระยะเวลาตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป หรือ</p> <p>2) ความผิดซึ่งเป็นการกระทำที่เกี่ยวกับการใช้ความรุนแรง หรือเป็นการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางการเงินอย่างมหาศาล หรือได้กระทำโดยบุคคลจำนวนมากโดยมีจุดประสงค์ร่วมกัน</p>	<p>ซึ่งได้แก่</p> <p>1) ความผิดตามกฏหมายกำหนดไว้ เช่น ความผิดเกี่ยวกับการฆาตกรรม การลักพาตัว การก่อการร้าย การฟอกเงิน การค้ำมนุษย์ ยาเสพติด เป็นต้น หรือ</p> <p>2) ความผิดซึ่งสามารถลงโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกเป็นระยะเวลาอย่างน้อย 3 ปี หรือปรับอย่างน้อย 180 Penalty units สำหรับบุคคลธรรมดา หรือปรับอย่างน้อย 900 Penalty units สำหรับนิติบุคคล หรือในจำนวนที่มีค่าเท่ากับอัตราค่าปรับดังกล่าว</p>	<p>ซึ่งได้แก่</p> <p>1) ความผิดอุกฉกรรจ์ (Serious offences) หรือ</p> <p>2) ความผิดซึ่งสามารถลงโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกเป็นระยะเวลาอย่างน้อย 3 ปี หรือปรับอย่างน้อย 180 Penalty units สำหรับบุคคลธรรมดา หรือปรับอย่างน้อย 900 Penalty units สำหรับนิติบุคคล หรือในจำนวนที่มีค่าเท่ากับอัตราค่าปรับดังกล่าว</p>

ประเทศสหรัฐอเมริกา		ประเทศอังกฤษ	ประเทศออสเตรเลีย	
ความผิดตาม กฎหมายสหรัฐ	ความผิดตาม กฎหมายมลรัฐ		การดักจับ	การเข้าถึง
			อย่างอุกฉกรรจ์ การค้ายาเสพติด การฉ้อโกงอย่าง อุกฉกรรจ์ การทุจริตคอร์รัปชัน หรือกระทำ ในลักษณะที่เป็น องค์กรอาชญากรรม มีการใช้วิธีการและ เทคนิคอย่างชำนาญ ในการกระทำ ความผิด เป็นต้น	

4.3 หลักเกณฑ์และกระบวนการในการขออนุญาตเพื่อดักจับข้อมูล

ในหัวข้อนี้จะเป็นการนำเสนอถึงหลักเกณฑ์และกระบวนการในการขออนุญาตเพื่อดักจับข้อมูลตามกฎหมายต่างประเทศ ว่าในแต่ละประเทศนั้นได้มีการกำหนดวิธีการขออนุญาต เงื่อนไขในการอนุญาต และระยะเวลาที่ได้รับอนุญาตเอาไว้อย่างไร โดยจะเริ่มจากประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศออสเตรเลีย ดังนี้

4.3.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา

สำหรับวิธีการขออนุญาตเพื่อกระทำการดักจับข้อมูลตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น อาจแบ่งได้ออกเป็น 2 กรณีคือ กรณีที่เป็นความผิดตามกฎหมายสหรัฐ และกรณีที่เป็นความผิดตามกฎหมายมลรัฐ ดังนี้

ในกรณีที่เป็นความผิดตามกฎหมายสหรัฐ ประมวลกฎหมายสหรัฐ มาตรา 2516 ได้กำหนดเอาไว้ว่า การดักจับการติดต่อสื่อสารทางวาจา หรือการติดต่อสื่อสารทางสายนั้น จะสามารถกระทำได้ โดยให้อัยการสูงสุด หรือผู้รักษาการแทนอัยการสูงสุด หรือรองอัยการสูงสุด หรือผู้ช่วยอัยการสูงสุด ในแผนกคดีอาญา หรือผู้ที่อัยการสูงสุดได้มอบหมาย เป็นผู้มียอำนาจในการยื่นคำขอต่อศาลรัฐบาลกลางที่มีเขตอำนาจ เพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถกระทำการดักจับการติดต่อสื่อสารทางวาจา หรือการติดต่อสื่อสารทางสายได้⁶⁵ สำหรับการดักจับการติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์นั้น ให้พนักงานอัยการตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นผู้มียอำนาจในการยื่นคำขอต่อศาลรัฐบาลกลางที่มีเขตอำนาจ เพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถกระทำการดักจับการติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ได้⁶⁶

ในขณะที่ถ้าเป็นความผิดตามกฎหมายมลรัฐ ประมวลกฎหมายสหรัฐ มาตรา 2516 ได้กำหนดเอาไว้ว่า ให้อธิบดีอัยการประจำมลรัฐ หรือพนักงานอัยการประจำเขต เป็นผู้มียอำนาจในการยื่นคำขอต่อศาลมลรัฐที่มีเขตอำนาจ เพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถกระทำการดักจับการติดต่อสื่อสารทางวาจา การติดต่อสื่อสารทางสาย หรือการติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ได้⁶⁷

ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็กรณีที่เป็นความผิดตามกฎหมายสหรัฐ หรือกรณีที่เป็นความผิดตามกฎหมายมลรัฐ เมื่อศาลได้รับคำขออนุญาตกระทำการดักจับข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจแล้ว ศาลจะต้องพิจารณาคำขอดังกล่าวเพื่อที่จะมีคำสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาต โดยในการที่ศาลจะมีคำสั่งอนุญาตได้ จะต้องปรากฏว่าข้อเท็จจริงนั้นได้สอดคล้องกับเงื่อนไขดังต่อไปนี้⁶⁸

1) มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่ามีบุคคลใดกำลังกระทำ ได้กระทำ หรือกำลังจะกระทำความผิดตามที่ได้ระบุเอาไว้ในมาตรา 2516 ของหมวดนี้

⁶⁵ 18 U.S.C. § 2516 (1)

⁶⁶ 18 U.S.C. § 2516 (3)

⁶⁷ 18 U.S.C. § 2516 (2)

⁶⁸ 18 U.S.C. § 2518 (3)

2) มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าจะได้รับข้อมูลการติดต่อสื่อสารที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดดังกล่าวจากการดักจับข้อมูลนั้น

3) ได้มีการพยายามสืบสวนสอบสวนด้วยวิธีการปกติแล้ว แต่ไม่ประสบผลสำเร็จ หรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่า การพยายามสืบสวนสอบสวนด้วยวิธีการปกตินั้นไม่สามารถที่จะประสบผลสำเร็จได้ หรือจะเป็นอันตรายเกินไป

4) มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าอุปกรณ์การติดต่อสื่อสาร หรือสถานที่ซึ่งจะถูกทำการดักจับการติดต่อสื่อสารทางสาย ทางวาจา หรือทางอิเล็กทรอนิกส์นั้น กำลังถูกใช้ หรือจะถูกนำมาใช้เกี่ยวกับการกระทำความผิดดังกล่าว หรือถูกเช่า หรือมีชื่อเป็นเจ้าของ หรือถูกใช้เป็นปกติโดยบุคคลดังกล่าว

อย่างไรก็ดี ในกรณีที่เป็นการค้นพบหลักฐานที่ชัดเจนว่า จนไม่สามารถที่จะขออนุญาตจากศาลได้ทัน เจ้าหน้าที่ของรัฐอาจจะทำการดักจับการติดต่อสื่อสารทางวาจา การติดต่อสื่อสารทางสาย หรือการติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ ก่อนที่จะได้รับอนุญาตจากศาลได้ ภายใต้เงื่อนไขที่ว่า กรณีดังกล่าวนั้นจะต้องเป็นกรณีที่สามารถขออนุญาตกระทำการโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลได้ และสอดคล้องกับข้อเท็จจริงอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้⁶⁹

1) เป็นกรณีที่จะเป็นอันตรายทำให้ถึงแก่ความตาย หรือทำให้บาดเจ็บสาหัส ต่อบุคคลใดๆ โดยทันที หรือ

2) เป็นกรณีที่ได้มีการสมคบกันกระทำการที่เป็นการคุกคามต่อความมั่นคงของรัฐ หรือ

3) เป็นกรณีที่ได้มีการสมคบกันกระทำการในลักษณะที่เป็นองค์กรอาชญากรรม

ทั้งนี้ หลังจากที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้ทำการดักจับการติดต่อสื่อสารทางวาจา การติดต่อสื่อสารทางสาย หรือการติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ในกรณีดังกล่าวไปแล้ว เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องทำการยื่นคำร้องต่อศาลภายใน 48 ชั่วโมง หลังจากที่ได้เริ่มทำการดักจับข้อมูลเพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตตามหลังอีกด้วย⁷⁰

ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถกระทำการโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลได้ ระยะเวลาที่ศาลอนุญาตนั้น จะต้องไม่เกินกว่าความจำเป็นของเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อที่จะบรรลุตามวัตถุประสงค์นั้น อย่างไรก็ตาม ระยะเวลาดังกล่าวจะต้องไม่เกินกว่า 30 วัน ทั้งนี้ ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐอาจจะยื่นขออนุญาตขยายระยะเวลาออกไปอีกก็ได้ โดยทำ

⁶⁹ 18 U.S.C. § 2518 (7)

⁷⁰ Ibid.

คำขอเช่นเดียวกับตอนขออนุญาตครั้งแรก ซึ่งระยะเวลาที่ขอขยายนี้ก็จะต้องไม่เกินกว่า 30 วัน เช่นเดียวกัน⁷¹

4.3.2 ประเทศอังกฤษ

สำหรับวิธีการขออนุญาตเพื่อกระทำการดักจับข้อมูลตามกฎหมายของประเทศอังกฤษนั้น The Regulation of Investigatory Powers Act 2000 มาตรา 5 ได้กำหนดเอาไว้ว่า ในการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะกระทำการดักจับข้อมูลการติดต่อสื่อสารใดๆ ซึ่งส่งผ่านโดยวิธีการบริการไปรษณีย์ สาธารณะ ระบบโทรคมนาคมสาธารณะ หรือระบบโทรคมนาคมของเอกชน โดยอาศัยหมายดักจับ (Interception warrant) ได้นั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องทำการยื่นคำขอต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเพื่อขอให้มีการออกหมายดักจับดังกล่าวให้ โดยในการที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมจะพิจารณาออกหมายดักจับให้ได้นั้น จะต้องปรากฏว่าข้อเท็จจริงนั้นได้สอดคล้องกับเงื่อนไขดังต่อไปนี้⁷²

- 1) การดักจับข้อมูลการติดต่อสื่อสารนั้นมีความจำเป็นเพื่อวัตถุประสงค์ในการป้องกันหรือสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมร้ายแรง (Serious crime)
- 2) การดักจับข้อมูลการติดต่อสื่อสารซึ่งกระทำโดยอาศัยอำนาจของหมายดักจับนั้นมีความได้สัดส่วนกับสิ่งที่จะแสวงหาได้สำเร็จโดยอาศัยการดำเนินการดังกล่าว

ในกรณีที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมได้มีคำสั่งอนุญาตให้ออกหมายดักจับหมายดังกล่าวจะมีผลใช้บังคับได้เป็นระยะเวลา 3 เดือน นับแต่วันที่ได้มีการออกหมายดักจับนั้น⁷³ อย่างไรก็ตาม อาจมีการขอต่ออายุหมายดักจับดังกล่าวในเวลาใดๆ ก่อนที่จะสิ้นสุดระยะเวลาบังคับใช้ก็ได้⁷⁴ หากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเชื่อว่าหมายดักจับนี้ยังคงมีความจำเป็นต่อการป้องกันหรือสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมร้ายแรง⁷⁵ โดยหมายดักจับที่ได้รับการต่ออายุออกไปนั้นก็จะจะมีผลใช้บังคับได้เป็นระยะเวลา 3 เดือน เช่นเดียวกัน⁷⁶ ในทางกลับกัน หากรัฐมนตรีว่าการกระทรวง

⁷¹ 18 U.S.C. § 2518 (5)

⁷² The Regulation of Investigatory Powers Act 2000 section 5

⁷³ The Regulation of Investigatory Powers Act 2000 section 9 (1) (a) and section 9 (6) (c)

⁷⁴ The Regulation of Investigatory Powers Act 2000 section 9 (1) (b)

⁷⁵ The Regulation of Investigatory Powers Act 2000 section 9 (2)

⁷⁶ The Regulation of Investigatory Powers Act 2000 section 9 (1) (a) and section 9 (6) (c)

ยุติธรรมเห็นว่าหมายดักจับดังกล่าวไม่มีความจำเป็นต่อการป้องกัน หรือสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมร้ายแรงอีกต่อไปแล้ว ก็สามารถที่จะสั่งยกเลิกหมายดักจับได้ว่า⁷⁷

4.3.3 ประเทศออสเตรเลีย

สำหรับวิธีการขออนุญาตเพื่อกระทำการดักจับข้อมูลตามกฎหมายของประเทศออสเตรเลีย นั้น อาจแบ่งได้ออกเป็น 2 กรณีคือ กรณีการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลโดยวิธีการดักจับ (Interception) ซึ่งจะต้องอาศัยอำนาจของหมายดักจับ (Interception warrant) และกรณีการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลโดยวิธีการเข้าถึง (Access) ซึ่งจะต้องอาศัยอำนาจของหมายเข้าถึงข้อมูลการติดต่อสื่อสารซึ่งถูกเก็บไว้ (Stored communication warrant) ดังนี้

โดยการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลโดยวิธีการดักจับ (Interception) นั้น Telecommunications (Interception and Access) Act 1979 ได้กำหนดวิธีในการขออนุญาตดักจับ (Interception warrant) เอาไว้ว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องยื่นคำขอต่อ “Eligible judge” ซึ่งหมายถึง ผู้พิพากษาที่อัยการสูงสุดได้มีความเห็นชอบเป็นลักษณะอักษรให้แต่งตั้งและประกาศให้เป็นผู้มีอำนาจในการออกหมายดักจับได้⁷⁸ หรือยื่นต่อสมาชิกที่ได้รับการแต่งตั้งขององค์กรวินิจฉัยคำอุทธรณ์ทางปกครอง (Administrative Appeals Tribunal) หรือที่เรียกกันว่า “Nominated AAT member” ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากอัยการสูงสุดให้มีอำนาจในการออกหมายดักจับได้⁷⁹

ทั้งนี้ Telecommunications (Interception and Access) Act 1979 ได้กำหนดเงื่อนไขเอาไว้ว่า ก่อนที่จะมีการออกหมายดักจับได้นั้น Eligible judge หรือ Nominated AAT member จะต้องพิจารณาถึงสาระสำคัญดังต่อไปนี้⁸⁰

- 1) จะต้องพิจารณาว่าสิทธิส่วนบุคคลของผู้ที่จะถูกดักจับการติดต่อสื่อสารนั้นจะถูกแทรกแซงมากน้อยเพียงใด
- 2) ความร้ายแรงของความผิดที่กำลังทำการสืบสวนสอบสวนอยู่
- 3) การใช้วิธีการดักจับการติดต่อสื่อสารดังกล่าว หรือข้อมูลการติดต่อสื่อสารที่ได้มานั้น จะสามารถช่วยเหลือการสืบสวนสอบสวนของเจ้าหน้าที่ของรัฐในความผิดดังกล่าวได้มากน้อยเพียงใด

⁷⁷ The Regulation of Investigatory Powers Act 2000 section 9 (3)

⁷⁸ Telecommunications (Interception and Access) Act 1979 section 6D

⁷⁹ Telecommunications (Interception and Access) Act 1979 section 6DA

⁸⁰ Telecommunications (Interception and Access) Act 1979 section 46

4) เจ้าหน้าที่ของรัฐได้ใช้ หรือสามารถที่จะใช้วิธีการสืบสวนสอบสวนอื่นๆ นอกเหนือจากการดักจับข้อมูลการติดต่อสื่อสารได้มากนักน้อยเพียงใด

5) การใช้วิธีการดักจับการติดต่อสื่อสารดังกล่าวจะมีผลกระทบต่อวิธีการสืบสวนสอบสวนของเจ้าหน้าที่ของรัฐมากนักน้อยเพียงใด จะทำให้เกิดความล่าช้า หรือผลกระทบอย่างอื่นหรือไม่

อย่างไรก็ดี ในกรณีที่ฉุกเฉินเร่งด่วน จนไม่สามารถที่จะยื่นคำขอต่อ Eligible judge หรือ Nominated AAT member เพื่อขอให้คำสั่งออกหมายดักจับได้ทัน เจ้าหน้าที่ของรัฐอาจจะกระทำการดักจับข้อมูลไปโดยปราศจากหมายดักจับก็ได้ ภายใต้เงื่อนไขดังต่อไปนี้⁸¹

1) เป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นคู่สนทนาในการติดต่อสื่อสารดังกล่าว หรือบุคคลซึ่งเป็นคู่สนทนาในการติดต่อสื่อสารดังกล่าวได้ยินยอมให้กระทำการดักจับข้อมูลได้

2) เป็นกรณีที่มีเหตุผลอันสมควรที่จะสงสัยหรือเชื่อได้ว่าคู่สนทนาอีกฝ่ายหนึ่งในการติดต่อสื่อสารดังกล่าวนั้นได้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

(1) กระทำการใดๆ ที่ส่งผล หรือจะส่งผลทำให้เกิดการสูญเสียต่อชีวิต หรือทำร้ายบุคคลใดให้บาดเจ็บสาหัส

(2) กระทำการข่มขู่ว่าจะฆ่า หรือทำร้ายบุคคลอื่นให้บาดเจ็บสาหัส หรือทำให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินอย่างร้ายแรง

(3) กระทำการข่มขู่ว่าจะฆ่าตัวตาย หรือทำกระทำการใดๆ ที่ทำให้ หรืออาจจะทำให้ชีวิต สุขภาพ หรือความปลอดภัยของตนเองตกอยู่ในอันตราย

3) เป็นกรณีฉุกเฉินเร่งด่วนที่จะต้องกระทำการดักจับข้อมูล จนไม่สามารถที่จะยื่นคำขอให้มีการออกหมายดักจับได้ทัน

ทั้งนี้ หลังจากที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้กระทำการดักจับข้อมูลไปโดยปราศจากหมายดักจับแล้ว เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องยื่นคำขอต่อ Eligible judge หรือ Nominated AAT member เพื่อขอให้มีการออกหมายดักจับสำหรับในกรณีดังกล่าวโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะสามารถปฏิบัติได้⁸²

ในกรณีที่ “Eligible judge” หรือ “Nominated AAT member” ได้พิจารณาแล้วมีคำสั่งให้ออกหมายดักจับ หมายดังกล่าวนี้จะมีอายุใช้บังคับได้สูงสุดไม่เกิน 90 วัน⁸³

⁸¹ Telecommunications (Interception and Access) Act 1979 section 7 (4) and (5)

⁸² Telecommunications (Interception and Access) Act 1979 section 7 (6)

ในขณะที่การกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลโดยโดยวิธีการเข้าถึง (Access) นั้น Telecommunications (Interception and Access) Act 1979 ได้กำหนดวิธีในการขออนุญาตเข้าถึงข้อมูลการติดต่อสื่อสารซึ่งถูกเก็บไว้ (Stored communication warrant) เอาไว้ว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องยื่นคำขอต่อ “Eligible judge” หรือ “Nominated AAT member” เช่นเดียวกันกับการขออนุญาตดักจับ นอกจากนี้ ยังอาจยื่นคำขอต่อผู้พิพากษา หรือพนักงานฝ่ายปกครองของเครือจักรภพ ของรัฐ หรือของดินแดน เพื่อขอให้ออกหมายดังกล่าวได้อีกด้วย⁸⁴

ทั้งนี้ Telecommunications (Interception and Access) Act 1979 ได้กำหนดเงื่อนไขเอาไว้ว่า ก่อนที่จะมีการออกหมายเข้าถึงข้อมูลการติดต่อสื่อสารซึ่งถูกเก็บไว้ได้นั้น ผู้ซึ่งมีอำนาจในการออกจะต้องพิจารณาถึงสาระสำคัญดังต่อไปนี้⁸⁵

- 1) จะต้องพิจารณาว่าสิทธิส่วนบุคคลของผู้ที่จะถูกเข้าถึงข้อมูลการติดต่อสื่อสารซึ่งถูกเก็บไว้ นั้นจะถูกแทรกแซงมากน้อยเพียงใด
- 2) ความร้ายแรงของความผิดที่เป็นการฝ่าฝืนอย่างอุกฉกรรจ์
- 3) การใช้วิธีการเข้าถึงข้อมูลการติดต่อสื่อสารซึ่งถูกเก็บไว้ หรือข้อมูลการติดต่อสื่อสารที่ได้มาจะสามารถช่วยเหลือในการสืบสวนสอบสวนของเจ้าหน้าที่ของรัฐในความผิดดังกล่าวได้มากน้อยเพียงใด
- 4) เจ้าหน้าที่ของรัฐได้ใช้ หรือสามารถที่จะใช้วิธีการสืบสวนสอบสวนอื่นๆ นอกเหนือจากการเข้าถึงข้อมูลการติดต่อสื่อสารซึ่งถูกเก็บไว้ได้มากน้อยเพียงใด
- 5) การใช้วิธีการเข้าถึงข้อมูลการติดต่อสื่อสารซึ่งถูกเก็บไว้ดังกล่าวจะมีผลกระทบต่อ การสืบสวนสอบสวนของเจ้าหน้าที่ของรัฐมากน้อยเพียงใด จะทำให้เกิดความล่าช้า หรือผลกระทบอย่างอื่นหรือไม่

สำหรับระยะเวลาในการบังคับใช้ของหมายเข้าถึงข้อมูลการติดต่อสื่อสารซึ่งถูกเก็บไว้จะมีอายุใช้บังคับได้จนกว่าจะได้ใช้ดำเนินการครั้งแรก หรือจนกว่าจะพ้นระยะเวลา 5 วัน หลังจากวันที่ออกหมาย ขึ้นอยู่กับว่ากรณีใดจะเกิดขึ้นก่อน อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่หมายดังกล่าวเกี่ยวข้องกับ การให้บริการโทรคมนาคมมากกว่า 1 บริการขึ้นไป และการบริการทั้งหมดนั้นมิได้ดำเนินการโดย ผู้ให้บริการโทรคมนาคมรายเดียวกัน หมายดังกล่าวจะมีอายุใช้บังคับสำหรับผู้ให้บริการโทรคมนาคม

⁸³ Telecommunications (Interception and Access) Act 1979 section 49

⁸⁴ Telecommunications (Interception and Access) Act 1979 section 6DB

⁸⁵ Telecommunications (Interception and Access) Act 1979 section 116

แต่ละรายแยกจากกัน ในกรณีที่หมายหมดอายุไปแล้วจะไม่สามารถขอขยายระยะเวลาบังคับใช้ได้ แต่จะต้องขอออกหมายฉบับใหม่ อย่างไรก็ตามหากหมายฉบับใหม่นี้เกี่ยวข้องกับทำให้บริการโทรคมนาคมเหมือนกับในหมายฉบับที่แล้ว จะต้องรอให้พ้นกำหนดเวลา 3 วัน หลังจากวันที่หมายฉบับที่แล้วได้ถูกใช้ดำเนินการ หรือถูกใช้ดำเนินการเป็นครั้งสุดท้ายไปก่อนจึงจะสามารถออกหมายฉบับใหม่ได้⁸⁶

4.3.4 บทวิเคราะห์เปรียบเทียบ

ในส่วนนี้จะได้ทำการวิเคราะห์และเปรียบเทียบถึงหลักเกณฑ์และกระบวนการในการขออนุญาตเพื่อตัดรับข้อมูลตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศออสเตรเลีย ดังที่ได้กล่าวไปแล้วในข้างต้น โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเด็นย่อยคือ ประเด็นในเรื่องของวิธีการขออนุญาต เงื่อนไขในการอนุญาต และระยะเวลาที่ได้รับอนุญาต ดังนี้

4.3.4.1 วิธีการขออนุญาต

จากการศึกษาวิจัยผู้เขียนพบว่า วิธีการขออนุญาตเพื่อตัดรับข้อมูลตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศออสเตรเลียนั้น จะมีความคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ จะสามารถกระทำได้โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐยื่นคำขอต่อผู้ที่มีอำนาจสั่งอนุญาต ซึ่งในกรณีของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้แก่ ศาลรัฐบาลกลางที่มีเขตอำนาจ (ในกรณีที่เป็นความผิดตามกฎหมายสหรัฐ) หรือศาลมลรัฐที่มีเขตอำนาจ (ในกรณีที่เป็นความผิดตามกฎหมายมลรัฐ) ในกรณีของประเทศอังกฤษ ได้แก่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม และในกรณีของประเทศออสเตรเลีย ได้แก่ Eligible judge หรือ Nominated AAT member ในกรณีที่เป็นการตัดรับข้อมูล (Interception) หรือ Eligible judge หรือ Nominated AAT member หรือผู้พิพากษา หรือพนักงานฝ่ายปกครองของเครื่องจักรภาพ ของรัฐ หรือของดินแดน ในกรณีที่เป็นการเข้าถึงข้อมูล (Access)

ทั้งนี้ เมื่อวิเคราะห์แล้วจะเห็นได้ว่า การกำหนดให้องค์กรศาลซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจตุลาการ เป็นผู้ที่มีอำนาจพิจารณาคำขอและมีคำสั่งอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถกระทำการตัดรับข้อมูลได้ตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศออสเตรเลียนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะให้องค์กรศาลเข้ามาทำหน้าที่ในการตรวจสอบและถ่วงดุลการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

⁸⁶ Telecommunications (Interception and Access) Act 1979 section 119

ในการดำเนินการดังกล่าวซึ่งเป็นการใช้อำนาจบริหาร ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความโปร่งใส เป็นธรรม และเป็นการป้องกันมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเกิดการลู่แก่อำนาจได้ อันเป็นการสอดคล้องกับหลักการแบ่งแยกอำนาจ (Separation of powers) ของมงเตสกีเอ (Montesquieu) อย่างไรก็ดี การกำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาคำขอและมีคำสั่งอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถกระทำการดักจับข้อมูลได้ตามกฎหมายของประเทศอังกฤษนั้น ดูจะไม่เป็นการสอดคล้องกับหลักการแบ่งแยกอำนาจสักเท่าใดนัก เนื่องจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมนั้นเป็นผู้ใช้อำนาจบริหารเช่นเดียวกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ดังนั้น จึงมีผลเสมือนเป็นเพียงการตรวจสอบและถ่วงดุลภายในองค์กรอย่างหนึ่งเท่านั้น

นอกจากนี้ผู้เขียนยังพบว่า ในประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศออสเตรเลียนั้น ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลในกรณีที่เป็นสถานการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วน จนไม่สามารถที่จะขออนุญาตตามหลักเกณฑ์และวิธีการทั่วไปได้ทันเอาไว้ โดยในกรณีของประเทศสหรัฐอเมริกานั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถที่จะกระทำการดักจับข้อมูลก่อนที่จะได้รับอนุญาตจากศาลได้ ภายใต้เงื่อนไขที่ว่า กรณีดังกล่าวนั้นจะต้องเป็นกรณีที่สามารถขออนุญาตกระทำการโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลได้ และมีข้อเท็จจริงปรากฏว่า เป็นกรณีที่จะเป็นอันตรายทำให้ถึงแก่ความตาย หรือทำให้บาดเจ็บสาหัสต่อบุคคลใดๆ โดยทันที หรือ เป็นกรณีที่ได้มีการสมคบกันกระทำการที่เป็นการคุกคามต่อความมั่นคงของรัฐ หรือ เป็นกรณีที่ได้มีการสมคบกันกระทำการในลักษณะที่เป็นองค์อาชญากรรม โดยหลังจากที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้กระทำการดักจับข้อมูลไปแล้ว ก็จะต้องทำการยื่นคำร้องต่อศาลภายใน 48 ชั่วโมง หลังจากที่ได้เริ่มกระทำการดักจับข้อมูล เพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตตามหลังอีกด้วย

สำหรับในกรณีของประเทศออสเตรเลียนั้น ในกรณีฉุกเฉินเร่งด่วนที่จะต้องกระทำการดักจับข้อมูล จนไม่สามารถที่จะยื่นคำขอต่อ Eligible judge หรือ Nominated AAT member เพื่อขอให้มีการออกหมายดักจับได้ทัน เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถที่จะกระทำการดักจับข้อมูลไปโดยปราศจากหมายดักจับก็ได้ ภายใต้เงื่อนไขว่า จะต้องเป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นคู่สนทนาในการติดต่อสื่อสารดังกล่าว หรือบุคคลซึ่งเป็นคู่สนทนาในการติดต่อสื่อสารดังกล่าวได้ยินยอมให้กระทำการดักจับข้อมูลได้ และเป็นกรณีที่มีเหตุผลอันสมควรที่จะสงสัยหรือเชื่อได้ว่าคู่สนทนาอีกฝ่ายหนึ่งในการติดต่อสื่อสารดังกล่าวนั้นได้กระทำการใดๆ ที่ส่งผล หรือจะส่งผลทำให้เกิดการสูญเสียต่อชีวิต หรือทำร้ายบุคคลใดให้บาดเจ็บสาหัส หรือ กระทำการข่มขู่ว่าจะฆ่า หรือทำร้ายบุคคลอื่นให้บาดเจ็บสาหัส หรือทำให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินอย่างร้ายแรง หรือ กระทำการข่มขู่ว่าจะฆ่าตัวตาย หรือทำกระทำการใดๆ ที่ทำให้ หรืออาจจะทำให้ชีวิต สุขภาพ หรือความปลอดภัยของตนเองตกอยู่ในอันตราย โดยหลังจากที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้กระทำการดักจับข้อมูลไปโดย

ปราศจากหมายดักจับแล้ว ก็จะต้องยื่นคำขอต่อ Eligible judge หรือ Nominated AAT member เพื่อขอให้มีคำสั่งออกหมายดักจับสำหรับในกรณีดังกล่าวโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะสามารถปฏิบัติได้ด้วย

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่า ในการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะสามารถกระทำการโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลไปก่อน แล้วค่อยมายื่นขออนุญาตในภายหลังตามที่กฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศออสเตรเลียได้กำหนดไว้ นั้น จะต้องเป็นกรณีที่เป็นสถานการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วน จนไม่สามารถที่จะขออนุญาตตามหลักเกณฑ์และวิธีการทั่วไปได้ทัน อีกทั้งยังจะต้องเป็นเรื่องที่สำคัญและมีความจำเป็นจริงๆ เท่านั้น ซึ่งข้อดีของหลักเกณฑ์นี้ก็คือ ทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถที่จะกระทำการโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลในกรณีที่เป็นสถานการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วน เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลการติดต่อสื่อสาร หรือพยานหลักฐานที่สำคัญได้อย่างทันท่วงที แต่ทั้งนี้ก็มีข้อเสียด้วยเช่นกัน เนื่องจากการดักจับข้อมูลซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐได้กระทำไปโดยมิได้ผ่านการพิจารณาตรวจสอบและกลั่นกรองจากศาลก่อนนั้น ย่อมเป็นการเสี่ยงต่อการที่จะเกิดกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้ใช้อำนาจตามอำเภอใจกระทำการดักจับข้อมูลไปโดยที่ไม่ได้เข้าหลักเกณฑ์และเงื่อนไขตามที่กฎหมายกำหนดจนไปละเมิดต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้นั่นเอง

อย่างไรก็ดี ในกรณีของประเทศอังกฤษนั้น ผู้พบว่ามิได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกระทำการโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลในกรณีที่เป็นสถานการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนเอาไว้ ดังเช่นในกรณีของประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศออสเตรเลียแต่อย่างใด ดังนั้น ต่อให้เป็นกรณีฉุกเฉินเร่งด่วนที่จะต้องกระทำการดักจับข้อมูล เจ้าหน้าที่ของรัฐก็จะต้องยื่นขออนุญาตตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้ก่อนจึงจะสามารถกระทำการดักจับข้อมูลได้

4.3.4.2 เงื่อนไขในการอนุญาต

จากการศึกษาพบว่า เงื่อนไขในการที่ศาลจะมีคำสั่งอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการดักจับข้อมูลตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาได้นั้น จะประกอบไปด้วยเงื่อนไข 4 ประการด้วยกัน คือ ประการแรก จะต้องมีความเชื่อได้ว่ามีบุคคลใดกำลังกระทำ ได้กระทำ หรือกำลังจะกระทำความผิดตามที่ได้ระบุเอาไว้ในมาตรา 2516 ประการที่ 2 จะต้องมีความเชื่อได้ว่าจะได้รับข้อมูลการติดต่อสื่อสารที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดดังกล่าวจากการดักจับข้อมูลนั้น ประการที่ 3 จะต้องได้มีการพยายามสืบสวนสอบสวนด้วยวิธีการปกติแล้วแต่ไม่ประสบผลสำเร็จ หรือมีความเชื่อได้ว่า การพยายามสืบสวนสอบสวนด้วยวิธีการปกตินั้นไม่สามารถที่จะประสบผลสำเร็จได้ หรือจะเป็นอันตรายเกินไป ประการสุดท้าย จะต้องมีความเชื่อได้ว่าอุปกรณ์การติดต่อสื่อสาร หรือสถานที่ซึ่งจะถูกทำการดักจับการติดต่อสื่อสารทางสาย ทางวาจา หรือ

ทางอิเล็กทรอนิกส์นั้น กำลังถูกใช้ หรือจะถูกนำมาใช้เกี่ยวกับการกระทำความผิดดังกล่าว หรือถูกเช่า หรือมีชื่อเป็นเจ้าของ หรือถูกใช้เป็นปกติโดยบุคคลดังกล่าว

ทั้งนี้ ในส่วนของเงื่อนไขในการที่ศาลจะมีคำสั่งอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการดักจับข้อมูลได้นั้น กลับมีผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับเงื่อนไขในประการที่ 3 ซึ่งกำหนดว่าจะต้องเป็นกรณีที่ได้มีการพยายามสืบสวนสอบสวนด้วยวิธีการปกติแล้วแต่ไม่ประสบผลสำเร็จ หรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่า การพยายามสืบสวนสอบสวนด้วยวิธีการปกตินั้นไม่สามารถที่จะประสบผลสำเร็จได้ หรือจะเป็นอันตรายเกินไป เนื่องจากมองว่าในปัจจุบันมีรูปแบบและวิธีการในการสืบสวนสอบสวนใหม่ๆ เกิดขึ้นมากมาย การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นถึงข้อเท็จจริงดังกล่าวก่อน จึงจะสามารถกระทำการดักจับข้อมูลได้นั้น เป็นเงื่อนไขที่เป็นภาระแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐมากจนเกินไป รวมทั้งยังเป็นการก้าวก้าวการเลือกใช้วิธีการในการสืบสวนสอบสวนของเจ้าหน้าที่ของรัฐอีกด้วย⁸⁷

อย่างไรก็ดี ผู้เขียนไม่เห็นด้วยกับข้อโต้แย้งดังกล่าว เนื่องจากมองว่าการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลนั้นเป็นการกระทำที่ไปกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ดังนั้น ในการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะใช้อำนาจดังกล่าวจึงจะต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็น และพอสมควรแก่เหตุเท่านั้น เพื่อให้เกิดผลกระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนน้อยที่สุด ดังนั้น การที่มีกำหนดเงื่อนไขเอาไว้ว่าจะต้องเป็นกรณีได้มีการพยายามสืบสวนสอบสวนด้วยวิธีการปกติแล้วแต่ไม่ประสบผลสำเร็จ หรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่า การพยายามสืบสวนสอบสวนด้วยวิธีการปกตินั้นไม่สามารถที่จะประสบผลสำเร็จได้ หรือจะเป็นอันตรายเกินไปนั้น จึงมีความเหมาะสมดีอยู่แล้ว

อนึ่ง ในปัจจุบันสหรัฐอเมริกากำลังประสบกับปัญหาการถูกรังเรียนว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยเฉพาะอย่างยิ่ง สำนักงานความมั่นคงแห่งชาติสหรัฐฯ (The National Security Agency) ได้กระทำการดักจับข้อมูลการติดต่อสื่อสารของประชาชน ไม่ว่าจะเป็นการดักฟังทางโทรศัพท์หรือการลักลอบอ่านข้อความในอีเมล โดยอ้างถึงเหตุผลในเรื่องของความมั่นคง ในปริมาณที่มากจนเกินไป อีกทั้งยังอาจจะมีการดักจับข้อมูลที่กระทำไปโดยไม่ได้ขออนุญาตตามกฎหมาย

⁸⁷ Jerry M. Peven, "The Problem of Surreptitious Entry to Implement a Title III Intercept Order: An Argument in Favor of Express Judicial Authorization," *The Journal of Criminal Law and Criminology* (1973-) 70, 4 (Winter 1979): 529.

ก่อนด้วย ส่งผลให้เป็นการกระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน รวมถึงยังเป็นการทำลายความน่าเชื่อถือของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการดำเนินการดังกล่าว⁸⁸

นอกจากนี้ ยังมีกรณีที่ นายเอ็ดเวิร์ด โจเซฟ สโนว์เดน (Edward Joseph Snowden) อดีตลูกจ้างของหน่วยสืบราชการลับกลางแห่งสหรัฐอเมริกา (CIA) และอดีตผู้รับจ้างเทคนิคของสำนักงานความมั่นคงแห่งชาติสหรัฐฯ (The National Security Agency) ได้ออกมาเปิดเผยเกี่ยวกับโครงการสอดแนมข้อมูลลับสุดยอดของสำนักงานความมั่นคงแห่งชาติสหรัฐฯ ภายใต้รหัสปฏิบัติการเอ็กซ์คีย์สกออร์ (XKeyscore) ซึ่งเป็นโปรแกรมพิเศษที่สามารถล้วงข้อมูลการใช้อินเทอร์เน็ตได้ทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการใช้อีเมล การเข้าเว็บไซต์ การใช้โปรแกรมสนทนาออนไลน์ โดยไม่จำเป็นต้องขออนุญาตก่อนและเป้าหมายไม่มีวันรู้ตัว ซึ่งข้อมูลที่ได้มาจะอยู่ในรูปแบบของ "เมตาดาทา" (Metadata) ที่บอกถึงระยะเวลา และรายละเอียดของคู่สนทนา รวมถึงรายละเอียดอื่นๆ เท่ากับว่าทุกสิ่งที่เป็นเจ้าของบัญชีอีเมลและเครือข่ายสังคมออนไลน์รู้ สำนักงานความมั่นคงแห่งชาติสหรัฐฯ ก็รู้ด้วย ไม่ว่าจะเป็นได้มีการตั้งค่าความเป็นส่วนตัวเอาไว้มากแค่ไหนก็ตาม โดยนอกจากสหรัฐอเมริกาจะกระทำการดังกล่าวกับพลเรือนของตนเองแล้ว ยังรวมไปถึงพลเรือนของชาติอื่นและผู้นำของนานาชาติด้วย⁸⁹ ซึ่งจากการเปิดเผยข้อมูลของนายเอ็ดเวิร์ด สโนว์เดน ในครั้งนี้ ส่งผลให้นานาชาติเกิดความเคลือบแคลงสงสัยและแสดงความไม่พอใจต่อสหรัฐอเมริกาถึงกรณีดังกล่าวเป็นอย่างมาก

โดยล่าสุดศาลแขวงวอชิงตันได้มีคำวินิจฉัยว่า โครงการสอดแนมข้อมูลโทรศัพท์โดยสำนักงานความมั่นคงแห่งชาติสหรัฐฯ (The National Security Agency) นั้นละเมิดความเป็นส่วนตัวของพลเมืองอเมริกันมากเกินไปจนอาจเข้าขั้นขัดรัฐธรรมนูญ ส่งผลให้นายเอ็ดเวิร์ด สโนว์เดนไม่รอช้าที่จะออกมาอ้างถึงและใช้คำพิพากษานี้เพื่อยืนยันสถานะของตนเองว่าเป็น “ผู้เปิดโปงความจริง” มิใช่คนทรยศที่เป็นภัยต่อประเทศชาติตามที่รัฐบาลสหรัฐฯ ประกาศไว้ อยากรู้ก็ติ

⁸⁸ Eric Lichtblau and James Risen, Officials Say U.S. Wiretaps Exceeded Law [Online], Retrieved on July 31, 2013. Available from http://www.nytimes.com/2009/04/16/us/16nsa.html?adxnnl=1&pagewanted=all&adxnnlx=1390051484-5036uC86YM5BRz8rXCdTyQ&_r=0

⁸⁹ Glenn Greenwald, XKeyscore: NSA tool collects 'nearly everything a user does on the internet' [Online], Retrieved on July 31, 2013. Available from <http://www.theguardian.com/world/2013/jul/31/nsa-top-secret-program-online-data>

คำตัดสินดังกล่าวยังไม่ถือเป็นที่สุด เนื่องจากสำนักงานความมั่นคงแห่งชาติดูแล ยังสามารถที่จะอุทธรณ์ได้⁹⁰

การที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมจะมีคำสั่งอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการดักจับข้อมูลตามกฎหมายของประเทศอังกฤษได้นั้น จะประกอบไปด้วยเงื่อนไข 2 ประการด้วยกันคือ ประการแรก การดักจับข้อมูลการติดต่อสื่อสารนั้นจะต้องมีความจำเป็นเพื่อวัตถุประสงค์ในการป้องกัน หรือสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมร้ายแรง (Serious crime) ประการที่สอง การดักจับข้อมูลการติดต่อสื่อสารซึ่งกระทำโดยอาศัยอำนาจของหมายดักจับนั้นมีความได้สัดส่วนกับสิ่งที่จะแสวงหาได้สำเร็จโดยอาศัยการดำเนินการดังกล่าว

สำหรับเงื่อนไขในการอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการดักจับข้อมูลตามกฎหมายของประเทศออสเตรเลียนั้น อาจแบ่งได้ออกเป็น 2 กรณี คือ กรณีที่เป็นการดักจับข้อมูล (Interception) และกรณีที่เป็นการเข้าถึงข้อมูล (Access) ดังนี้

ในกรณีที่เป็นการดักจับข้อมูล (Interception) นั้นมีเงื่อนไขว่า Eligible judge หรือ Nominated AAT member จะต้องพิจารณาถึงสิทธิส่วนบุคคลของผู้ที่จะถูกดักจับการติดต่อสื่อสารนั้นว่าจะถูกแทรกแซงมากน้อยเพียงใด ความร้ายแรงของความผิดที่กำลังทำการสืบสวนสอบสวนอยู่ การใช้วิธีการดักจับการติดต่อสื่อสารดังกล่าว หรือข้อมูลการติดต่อสื่อสารที่ได้มานั้น จะสามารถช่วยเหลือการสืบสวนสอบสวนของเจ้าหน้าที่ของรัฐในความผิดดังกล่าวได้มากน้อยเพียงใด เจ้าหน้าที่ของรัฐได้ใช้ หรือสามารถที่จะใช้วิธีการสืบสวนสอบสวนอื่นๆ นอกเหนือจากการดักจับข้อมูลการติดต่อสื่อสารได้มากน้อยเพียงใด รวมถึงการใช้วิธีการดักจับการติดต่อสื่อสารดังกล่าว จะมีผลกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่ของรัฐมากน้อยเพียงใด จะทำให้เกิดความล่าช้า หรือผลกระทบอย่างอื่นหรือไม่

ในขณะที่การเข้าถึงข้อมูล (Access) นั้นมีเงื่อนไขว่า Eligible judge หรือ Nominated AAT member หรือผู้พิพากษา หรือพนักงานฝ่ายปกครองของเครือจักรภพ ของรัฐ หรือของดินแดน จะต้องพิจารณาถึงสิทธิส่วนบุคคลของผู้ที่จะถูกเข้าถึงข้อมูลการติดต่อสื่อสารซึ่งถูกเก็บไว้นั้นว่าจะถูกแทรกแซงมากน้อยเพียงใด ความร้ายแรงของความผิดที่เป็นการฝ่าฝืนอย่างออกฉกรรจ์ การใช้วิธีการเข้าถึงข้อมูลการติดต่อสื่อสารซึ่งถูกเก็บไว้ดังกล่าว หรือข้อมูลการติดต่อสื่อสารที่ได้มานั้น จะสามารถช่วยเหลือการสืบสวนสอบสวนของเจ้าหน้าที่ของรัฐในความผิดดังกล่าวได้มากน้อยเพียงใด เจ้าหน้าที่ของรัฐได้ใช้ หรือสามารถที่จะใช้วิธีการสืบสวนสอบสวนอื่นๆ

⁹⁰ Stephen Dinan, Federal judge says NSA phone program violates Fourth Amendment [Online], Retrieved on December 16, 2013. Available from <http://www.washingtontimes.com/news/2013/dec/16/federal-judge-says-nsa-phone-program-violates-four/?page=all>

นอกเหนือจากการเข้าถึงข้อมูลการติดต่อสื่อสารซึ่งถูกเก็บไว้ได้มาน้อยเพียงใด รวมถึงการใช้วิธีการเข้าถึงข้อมูลการติดต่อสื่อสารซึ่งถูกเก็บไว้ดังกล่าวจะมีผลกระทบต่อการสืบสวนสอบสวนของเจ้าหน้าที่ของรัฐมาน้อยเพียงใด จะทำให้เกิดความล่าช้า หรือผลกระทบอย่างอื่นหรือไม่

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่า การที่กฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศออสเตรเลีย ได้กำหนดเงื่อนไขต่างๆ ที่ผู้มีอำนาจจะต้องพิจารณาก่อนที่จะมีคำสั่งอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถกระทำการดักจับข้อมูลได้เอาไว้ นั้น เนื่องจากการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลนั้นเป็นการกระทำที่ไปกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ดังนั้น ในการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะใช้อำนาจดังกล่าวจึงจะต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็น และพอสมควรแก่เหตุเท่านั้น เพื่อให้เกิดผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนน้อยที่สุด อันเป็นการสอดคล้องกับหลักแห่งความได้สัดส่วนนั่นเอง

4.3.4.3 ระยะเวลาที่ได้รับอนุญาต

จากการศึกษาพบว่า ตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกานั้น ระยะเวลาที่ศาลจะมีคำสั่งอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถกระทำการโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลได้ จะต้องไม่เกินกว่าความจำเป็นของเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อที่จะบรรลุตามวัตถุประสงค์นั้น อย่างไรก็ตาม ระยะเวลาดังกล่าวจะต้องไม่เกินกว่า 30 วัน ทั้งนี้ ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐอาจขอยื่นขออนุญาตขยายระยะเวลาออกไปอีกก็ได้ โดยทำคำขอเช่นเดียวกับตอนขออนุญาตครั้งแรก ซึ่งระยะเวลาที่ขอขยายนี้ก็จะต้องไม่เกินกว่า 30 วันเช่นเดียวกัน

ในส่วนของประเทศอังกฤษนั้น ในกรณีที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมได้มีคำสั่งอนุญาตให้ออกหมายดักจับ หมายดังกล่าวจะมีผลใช้บังคับได้เป็นระยะเวลา 3 เดือน นับแต่วันที่ได้มีการออกหมายดักจับนั้น อย่างไรก็ตาม อาจมีการขอต่ออายุหมายดักจับดังกล่าวในเวลาใดๆ ก่อนที่จะสิ้นสุดระยะเวลาบังคับใช้ก็ได้ หากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเชื่อว่าหมายดักจับนี้ยังคงมีความจำเป็นต่อการป้องกัน หรือสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมร้ายแรง โดยหมายดักจับที่ได้รับการต่ออายุออกไปนั้นก็จะมีผลใช้บังคับได้เป็นระยะเวลา 3 เดือน เช่นเดียวกัน ในทางกลับกัน หากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเห็นว่าหมายดักจับดังกล่าวไม่มีความจำเป็นต่อการป้องกัน หรือสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมร้ายแรงอีกต่อไปแล้ว ก็สามารถที่จะสั่งยกเลิกหมายดังกล่าวได้

สำหรับประเทศออสเตรเลียนั้น ในกรณีที่เป็นการดักจับข้อมูล (Interception) เมื่อได้มีการออกหมายดักจับ (Interception warrant) แล้ว จะมีอายุใช้บังคับได้สูงสุดไม่เกิน 90 วัน

ในกรณีที่เป็นกรเข้าถึงข้อมูล (Access) เมื่อได้มีการออกหมายเข้าถึงข้อมูลการติดต่อสื่อสารซึ่งถูกเก็บไว้ (Stored communication warrant) แล้ว จะมีอายุใช้บังคับได้จนกว่าจะได้ใช้ดำเนินการครั้งแรก หรือจนกว่าจะพ้นระยะเวลา 5 วัน หลังจากวันที่ออกหมาย ขึ้นอยู่กับว่ากรณีใดจะเกิดขึ้นก่อน อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่หมายดังกล่าวเกี่ยวข้องกับกรให้บริการโทรคมนาคมมากกว่า 1 บริการขึ้นไป และการบริการทั้งหมดนั้นมิได้ดำเนินการโดยผู้ให้บริการโทรคมนาคมรายเดียวกัน หมายดังกล่าวจะมีอายุใช้บังคับสำหรับผู้ให้บริการโทรคมนาคมแต่ละรายแยกจากกัน ในกรณีที่หมายหมดอายุไปแล้วจะไม่สามารถขอขยายระยะเวลาบังคับใช้ได้ แต่จะต้องขอออกหมายฉบับใหม่ อย่างไรก็ตาม หากหมายฉบับใหม่นี้เกี่ยวข้องกับกรให้บริการโทรคมนาคมเหมือนกับในหมายฉบับที่แล้ว จะต้องรอให้พ้นกำหนดเวลา 3 วัน หลังจากวันที่หมายฉบับที่แล้วได้ถูกใช้ดำเนินการ หรือถูกใช้ดำเนินการเป็นครั้งสุดท้ายไปก่อนจึงจะสามารถออกหมายฉบับใหม่ได้

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่า ระยะเวลาที่จะอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถกระทำการโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศออสเตรเลียนั้น ได้ถูกกำหนดเอาไว้เป็นเพียงช่วงระยะเวลาสั้นๆ เท่านั้น ทั้งนี้ เนื่องจากการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลนั้นเป็นการกระทำที่ไปกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ดังนั้น จึงจะต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็นและพอสมควร อันเป็นการสอดคล้องกับหลักแห่งความได้สัดส่วนนั่นเอง อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่ครบระยะเวลาที่ได้รับอนุญาตแล้ว หากยังมีความจำเป็นที่จะต้องกระทำการดักจับข้อมูลต่อไปอีก เจ้าหน้าที่ของรัฐก็สามารถที่ยื่นขออนุญาตขยายระยะเวลาออกไปอีกได้

ตารางที่ 6

ตารางเปรียบเทียบหลักเกณฑ์และกระบวนการในการขออนุญาตเพื่อดักจับข้อมูลตามกฎหมายต่างประเทศ

ประเทศ	สหรัฐอเมริกา	อังกฤษ	ออสเตรเลีย	
			การดักจับ	การเข้าถึง
วิธีการขออนุญาต	ยื่นคำขอต่อศาลรัฐบาลกลางที่มีเขตอำนาจ	ยื่นคำขอต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม	ยื่นคำขอต่อ Eligible judge หรือ Nominated AAT	ยื่นคำขอต่อ Eligible judge หรือ Nominated AAT

ประเทศ ข้อพิจารณา	สหรัฐอเมริกา	อังกฤษ	ออสเตรเลีย	
			การดักจับ	การเข้าถึง
	(ในกรณีที่เป็นความผิดตามกฎหมายสหรัฐ) หรือศาลมลรัฐที่มีเขตอำนาจ (ในกรณีที่เป็นความผิดตามกฎหมายมลรัฐ) เพื่อขอให้มีคำสั่งอนุญาตให้กระทำการดักจับข้อมูลได้	เพื่อขอให้มีคำสั่งออกหมายดักจับ (Interception warrant) ให้	member เพื่อขอให้มีคำสั่งออกหมายดักจับ (Interception warrant) ให้	member หรือ ผู้พิพากษา หรือ พนักงานฝ่ายปกครองของเครื่องจักรภพของรัฐ หรือของดินแดน เพื่อขอให้มีคำสั่งออกหมายเข้าถึงข้อมูลการติดต่อสื่อสารซึ่งถูกเก็บไว้ (Stored communication warrant) ให้
เงื่อนไขในการอนุญาต	1) มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่ามีบุคคลใดกำลังกระทำได้กระทำหรือกำลังจะกระทำความผิดตามที่ได้ระบุเอาไว้ในมาตรา 2516 2) มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าจะได้รับข้อมูลการติดต่อสื่อสารที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดดังกล่าวจากการดักจับข้อมูลนั้น 3) ได้มีการพยายามสืบสวนสอบสวน	1) การดักจับข้อมูลการติดต่อสื่อสารนั้นมีความจำเป็นเพื่อวัตถุประสงค์ในการป้องกัน หรือ สืบสวนสอบสวน อาชญากรรมร้ายแรง (Serious crime) 2) การดักจับข้อมูลการติดต่อสื่อสารซึ่งกระทำโดยอาศัยอำนาจของหมายดักจับนั้นมีความได้สัดส่วนกับสิ่งที่จะแสวงหาได้สำเร็จโดยอาศัย	1) จะต้องพิจารณาว่าสิทธิส่วนบุคคลของผู้ที่จะถูกดักจับการติดต่อสื่อสารนั้น จะถูกแทรกแซงมากน้อยเพียงใด 2) จะต้องพิจารณาถึงความร้ายแรงของ ความผิดที่กำลังทำการสืบสวนสอบสวนอยู่ 3) จะต้องพิจารณาว่า การใช้วิธีการดักจับการติดต่อสื่อสารดังกล่าว หรือข้อมูลการติดต่อสื่อสารที่	1) จะต้องพิจารณาว่า สิทธิส่วนบุคคลของผู้ที่จะถูกเข้าถึงข้อมูลการติดต่อสื่อสาร ซึ่งถูกเก็บไว้นั้น จะถูกแทรกแซงมากน้อยเพียงใด 2) จะต้องพิจารณาถึงความร้ายแรงของ ความผิดที่เป็น การฝ่าฝืนอย่างออกฉกรรจ์ 3) จะต้องพิจารณาว่า การใช้วิธีการเข้าถึงข้อมูลการติดต่อสื่อสารซึ่งถูกเก็บไว้ดังกล่าว หรือข้อมูล

ประเทศ ข้อพิจารณา	สหรัฐอเมริกา	อังกฤษ	ออสเตรเลีย	
			การดักจับ	การเข้าถึง
	<p>ด้วยวิธีการปกติแล้ว แต่ไม่ประสบผลสำเร็จ หรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่า การพยายามสืบสวนสอบสวนด้วยวิธีการปกตินั้น ไม่สามารถที่จะประสบผลสำเร็จได้ หรือจะเป็นอันตรายเกินไป</p> <p>4) มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าอุปกรณ์การติดต่อสื่อสาร หรือสถานที่ซึ่งจะถูกทำการดักจับการติดต่อสื่อสารทางสาย ทางวาจา หรือทางอิเล็กทรอนิกส์ นั้น กำลังถูกใช้ หรือจะถูกนำมาใช้ เกี่ยวกับการกระทำความผิดดังกล่าว หรือถูกเช่า หรือมีชื่อเป็นเจ้าของ หรือถูกใช้เป็นปกติ โดยบุคคลดังกล่าว</p>	<p>การดำเนินการดังกล่าว</p>	<p>ได้มานั้น จะสามารถช่วยเหลือการสืบสวนสอบสวนของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในความผิดดังกล่าว ได้มากน้อยเพียงใด</p> <p>4) จะต้องพิจารณาว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้ใช้ หรือสามารถที่จะใช้วิธีการสืบสวนสอบสวนอื่นๆ นอกเหนือจากการดักจับข้อมูล การติดต่อสื่อสาร ได้มากน้อยเพียงใด</p> <p>5) จะต้องพิจารณาว่า การใช้วิธีการดักจับการติดต่อสื่อสาร ดังกล่าวจะมีผลกระทบต่อ การสืบสวนสอบสวนของเจ้าหน้าที่ของรัฐมากน้อยเพียงใด จะทำให้เกิดความล่าช้า หรือผลกระทบอย่างอื่นหรือไม่</p>	<p>การติดต่อสื่อสารที่ ได้มานั้น จะสามารถช่วยเหลือการสืบสวนสอบสวนของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในความผิดดังกล่าว ได้มากน้อยเพียงใด</p> <p>4) จะต้องพิจารณาว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้ใช้ หรือสามารถที่จะใช้วิธีการสืบสวนสอบสวนอื่นๆ นอกเหนือจากการเข้าถึงข้อมูล การติดต่อสื่อสาร ซึ่งถูกเก็บไว้ ได้มากน้อยเพียงใด</p> <p>5) จะต้องพิจารณาว่า การใช้วิธีการเข้าถึงข้อมูลการติดต่อสื่อสารซึ่งถูกเก็บไว้ ดังกล่าวจะมีผลกระทบต่อ การสืบสวนสอบสวนของเจ้าหน้าที่ของรัฐ มากน้อยเพียงใด จะทำให้เกิดความล่าช้า หรือผลกระทบ</p>

ประเทศ พิจารณา	สหรัฐอเมริกา	อังกฤษ	ออสเตรเลีย	
			การดักจับ	การเข้าถึง
				อย่างอื่นหรือไม่
ระยะเวลาที่ได้รับใบอนุญาต	<ul style="list-style-type: none"> - จะต้องไม่เกินกว่าความจำเป็นของเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อที่จะบรรลุตามวัตถุประสงค์นั้น แต่สูงสุดจะต้องไม่เกินกว่า 30 วัน - ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นอาจขออนุญาตขยายระยะเวลาได้โดยระยะเวลาที่ขอขยายนี้จะต้องไม่เกินกว่า 30 วัน เช่นเดียวกัน 	<ul style="list-style-type: none"> - 3 เดือน นับแต่วันที่ได้มีการออกหมายดักจับนั้น - อาจขอต่ออายุได้ในเวลาใดๆ ก่อนที่หมายดักจับนั้นจะสิ้นสุด ระยะเวลาบังคับใช้ โดยการต่ออายุนั้นก็จะมีผลใช้บังคับได้ต่อไปอีกเป็นระยะเวลา 3 เดือน - หากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเห็นว่าหมายดักจับนั้นไม่มีความจำเป็นต่อการป้องกันหรือสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมร้ายแรงอีกต่อไปก็สามารถที่จะสั่งยกเลิกได้ 	<ul style="list-style-type: none"> - สูงสุดไม่เกิน 90 วัน 	<ul style="list-style-type: none"> - จะมีอายุใช้บังคับได้จนกว่าจะได้ใช้ดำเนินการครั้งแรกหรือจนกว่าจะพ้นระยะเวลา 5 วัน หลังจากวันที่ออกหมาย ขึ้นอยู่กับว่ากรณีใดจะเกิดขึ้นก่อน - ในกรณีที่หมายดังกล่าวเกี่ยวข้องกับ การให้บริการโทรคมนาคมมากกว่า 1 บริการขึ้นไป และการบริการทั้งหมดนั้นมีได้ดำเนินการโดยผู้ให้บริการโทรคมนาคมรายเดียวกัน จะมีอายุใช้บังคับสำหรับผู้ให้บริการโทรคมนาคมแต่ละราย แยกจากกัน

จากที่ได้ทำการศึกษาวิจัยถึงการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลตามกฎหมายต่างประเทศดังที่ได้มีการนำเสนอไปในบทนี้แล้วทั้งหมด จะเห็นได้ว่า ในประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศออสเตรเลีย ซึ่งได้ขึ้นชื่อว่าเป็นประเทศที่ให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเป็นอย่างน่ายินดี ต่างก็ได้มีการบัญญัติกฎหมายขึ้นมาเพื่อกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลได้เช่นเดียวกับในประเทศไทย โดยในประเทศสหรัฐอเมริกา กฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลนั้นได้แก่ The Omnibus Crime Control and Safe Streets Act of 1968, Title III หรือที่รู้จักกันในอีกชื่อหนึ่งว่า Wiretap Act ซึ่งต่อมาได้รับการแก้ไขเพิ่มเติมโดย Electronic Communications Privacy Act of 1986 (“ECPA”) และ Uniting and Strengthening America by Providing Appropriate Tools Required to Intercept and Obstruct Terrorism Act of 2001 (“USA PATRIOT Act”) ซึ่งบทบัญญัติทั้งหมดนี้ได้ถูกนำไปบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายสหรัฐ ลักษณะ 18 ว่าด้วยอาชญากรรมและวิธีพิจารณาความอาญา ส่วนที่ 1 อาชญากรรม หมวด 119 ว่าด้วยการดักจับการติดต่อสื่อสารทางสายและทางอิเล็กทรอนิกส์ และการดักจับการติดต่อสื่อสารทางวาจา ในมาตรา 2510-2522 โดยกฎหมายดังกล่าวได้ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งได้รับอนุญาตจากศาลสามารถทำการดักจับการติดต่อสื่อสารไม่ว่าจะเป็นทางสาย (Wire communication) ทางวาจา (Oral communication) หรือทางอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic communication) เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนในคดีอาญาที่ร้ายแรงบางประเภทได้ หากปรากฏข้อเท็จจริงว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐมีความพยายามในการใช้วิธีการสืบสวนสอบสวนอื่นๆ มาแล้วแต่ไม่ประสบผลสำเร็จ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถแสดงเหตุผลให้ปรากฏได้ว่า การใช้วิธีการสืบสวนสอบสวนอื่นๆ นั้นไม่สามารถที่จะประสบผลสำเร็จได้ หรือจะเป็นอันตรายเกินกว่าเหตุ สำหรับในประเทศอังกฤษนั้น กฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลซึ่งบังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ The Regulation of Investigatory Powers Act 2000 (“RIPA”) ซึ่งกฎหมายดังกล่าวได้ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถทำการดักจับข้อมูลการติดต่อสื่อสารซึ่งส่งผ่านโดยวิธีการบริการไปรษณีย์ สาธารณะ ระบบโทรคมนาคมสาธารณะ หรือระบบโทรคมนาคมของเอกชน เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนและแสวงหาพยานหลักฐานในคดีอาญา โดยอาศัยหมายดักจับ (Interception warrant) ได้ หากมีข้อเท็จจริงปรากฏว่าการดักจับข้อมูลนั้นเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องกระทำ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันหรือสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมร้ายแรง (Serious crime) และการดักจับข้อมูลนั้นมีความได้สัดส่วนกับสิ่งที่จะค้นพบได้สำเร็จจากการดำเนินการดังกล่าว สำหรับในประเทศออสเตรเลียนั้น กฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลนั้นได้แก่ Telecommunications (Interception and Access) Act 1979 (“TIA Act”) โดยกฎหมายดังกล่าวได้ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถทำการดักจับ (Interception) ข้อมูลการติดต่อสื่อสาร

ซึ่งกำลังส่งผ่านระบบโทรคมนาคมโดยอาศัยหมายดักจับ (Interception Warrants) เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมที่เป็นความผิดอุกฉกรรจ์ (Serious offences) รวมถึงสามารถทำการเข้าถึง (Access) ข้อมูลการติดต่อสื่อสารซึ่งถูกเก็บไว้ โดยอาศัยหมายเข้าถึงข้อมูลการติดต่อสื่อสารซึ่งถูกเก็บไว้ (Stored Communications Warrant) เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมที่เป็นการฝ่าฝืนอย่างอุกฉกรรจ์ (Serious contraventions) ได้

ทั้งนี้ จากการที่ได้ทำการวิเคราะห์และเปรียบเทียบถึงการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศออสเตรเลียพบว่า มีหลักเกณฑ์และประเด็นข้อพิพาทที่น่าสนใจอยู่ด้วยกันหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นการที่ทั้ง 3 ประเทศนั้นได้บัญญัติกฎหมายดังกล่าวไว้ในรูปแบบของกฎหมายกลางเพียงฉบับเดียว ทำให้การบังคับใช้กฎหมายนั้นมีความเป็นเอกภาพและแน่นอนชัดเจน การที่กฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถที่จะกระทำการดักจับข้อมูลในการติดต่อสื่อสารทางวาจา (Oral communication) ได้ หรือการที่กฎหมายของทั้ง 3 ประเทศนั้นได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากข้อมูลการติดต่อสื่อสารหรือพยานหลักฐานที่ได้มาโดยบังเอิญเอาไว้อย่างชัดเจน ครอบคลุมถึงกรณีข้อมูลการติดต่อสื่อสารหรือพยานหลักฐานที่ได้มาโดยบังเอิญ อีกทั้งยังได้มีการกำหนดความผิดซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลเอาไว้ที่เหมาะสมและครอบคลุม ตลอดจนวิธีการขออนุญาต เงื่อนไขในการอนุญาต และระยะเวลาที่ได้รับอนุญาตเพื่อกระทำการดักจับข้อมูลตามกฎหมาย ซึ่งจะมีทั้งความสอดคล้องและแตกต่างกันในแต่ละประเทศ

ดังนั้น จึงสมควรที่จะนำหลักเกณฑ์และประเด็นข้อพิพาทต่างๆ ดังกล่าว มาวิเคราะห์และพิจารณาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติกฎหมายของประเทศไทยที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล ให้สามารถแก้ไขปัญหาและข้อบกพร่องต่างๆ ของการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลตามกฎหมายไทยในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาในเรื่องของความผิดซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลที่ยังไม่ครอบคลุมประเภทของความผิดทางอาญาเพียงพอ ปัญหาในเรื่องของรูปแบบในการบัญญัติกฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล หรือปัญหาในเรื่องของการใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ได้ดักจับมา ดังที่จะได้กล่าวต่อไปในบทที่ 5

บทที่ 5

แนวทางในการปรับปรุงแก้ไขการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูลตามกฎหมายไทย

จากที่ได้ทำการศึกษาวิจัยในบทที่ 4 จึงทำให้ทราบว่า การกระทำโดยชอบด้วยกฎหมาย เพื่อดักจับข้อมูลตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศออสเตรเลีย นั้น มีหลักเกณฑ์และประเด็นข้อพิจารณาที่น่าสนใจอยู่ด้วยกันหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นการที่ได้บัญญัติกฎหมายดังกล่าวเอาไว้ในรูปแบบของกฎหมายกลางเพียงฉบับเดียว ทำให้การบังคับใช้กฎหมายนั้น มีความเป็นเอกภาพและแน่นอนชัดเจน การที่ได้มีการกำหนดความผิดซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจ ในการดักจับข้อมูลเอาไว้เหมาะสมและครอบคลุม หรือการที่ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากข้อมูลการติดต่อสื่อสารหรือพยานหลักฐานที่ได้มาโดยบังเอิญเอาไว้อย่างชัดเจน ดังนั้น ในลำดับต่อไปจึงจำเป็นที่จะต้องทำการวิเคราะห์และพิจารณาว่าจะสามารถนำหลักเกณฑ์และ ประเด็นข้อพิจารณาที่น่าสนใจเหล่านี้มาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูลตามกฎหมายไทย ซึ่งในปัจจุบันยังปัญหาและ ข้อบกพร่องในเรื่องของความผิดซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล รูปแบบในการบัญญัติ กฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล และการใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ได้ ดักจับมา ได้หรือไม่เพียงใด ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถทราบได้ว่าสุดท้ายแล้วสมควรที่จะกำหนดแนวทาง ในการปรับปรุงแก้ไขการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูล ตามกฎหมายไทยเอาไว้อย่างไร

จากการศึกษาวิจัยดังกล่าวข้างต้นนี้ทำให้ได้ทราบคำตอบว่า สมควรที่จะมีการบัญญัติ กฎหมายว่าด้วยการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูล ขึ้นมาใหม่ โดยให้อยู่ในรูปแบบของกฎหมายกลางเพียงฉบับเดียว รวมทั้งเพิ่มเติมความผิดซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลให้ครอบคลุมถึงความผิดทางอาญาประเภทอื่นๆ ที่มีความจำเป็น และสมควรด้วย ตลอดจนกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากข้อมูลการติดต่อสื่อสารหรือ พยานหลักฐานที่ได้มาโดยบังเอิญเอาไว้เหมาะสมและชัดเจน ทั้งนี้ เพื่อให้กฎหมายดังกล่าว มีความเป็นเอกภาพ และสามารถนำมาใช้ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในปัจจุบันที่มีความ สลับซับซ้อนเพิ่มมากขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมต่อไป

คำตอบดังกล่าวข้างต้นนี้ เกิดจากการนำเอาบทบัญญัติกฎหมายไทยที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูล รวมถึงปัญหาที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจาก

กฎหมายดังกล่าว ตลอดจนหลักเกณฑ์และประเด็นข้อพิจารณาที่น่าสนใจตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศออสเตรเลีย มาทำการวิเคราะห์และพิจารณาร่วมกัน ในแต่ละประเด็น โดยเริ่มจากในข้อ 5.1 จะเป็นการวิเคราะห์และพิจารณาถึงรูปแบบของกฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล ซึ่งประกอบไปด้วย รูปแบบในการบัญญัติกฎหมาย รูปแบบและวิธีการในการดักจับข้อมูลที่กฎหมายอนุญาตให้กระทำได้ และการใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ได้ดักจับมา จากนั้นในข้อ 5.2 จะเป็นการวิเคราะห์และพิจารณาถึงความผิดซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล และสุดท้ายในข้อ 5.3 จะเป็นการวิเคราะห์และพิจารณาถึงหลักเกณฑ์และกระบวนการในการขออนุญาตเพื่อดักจับข้อมูล ซึ่งจะประกอบไปด้วย วิธีการขออนุญาต เงื่อนไขในการอนุญาต และระยะเวลาที่ได้รับอนุญาต โดยการศึกษาในประเด็นต่างๆ เหล่านี้ จะทำให้ทราบถึงแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูลตามกฎหมายไทย ให้มีรูปแบบในการบัญญัติกฎหมายที่เหมาะสม รวมทั้งครอบคลุมถึงความผิดทางอาญาประเภทอื่นๆ ที่มีความจำเป็นและสมควร ตลอดจนมีการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากข้อมูลการติดต่อสื่อสารหรือพยานหลักฐานที่ได้มาโดยบังเอิญเอาไว้อย่างเหมาะสมและชัดเจนต่อไป

5.1 รูปแบบของกฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล

ในหัวข้อนี้จะเป็นการพิจารณาถึงแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขรูปแบบของกฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล โดยจะแบ่งออกเป็น 3 ประเด็นย่อยคือ ประเด็นในเรื่องของรูปแบบในการบัญญัติกฎหมาย รูปแบบและวิธีการในการดักจับข้อมูลที่กฎหมายอนุญาตให้กระทำได้ และการใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ได้ดักจับมา ดังนี้

5.1.1 รูปแบบในการบัญญัติกฎหมาย

จากการศึกษาพบว่า รูปแบบในการบัญญัติกฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลตามกฎหมายไทยในปัจจุบันนั้น มิได้เป็นการบัญญัติขึ้นมาเป็นกฎหมายกลางเพียงฉบับเดียวที่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อที่จะกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลเอาไว้โดยเฉพาะ หากแต่จะอยู่ในรูปแบบของการนำไปบัญญัติแทรกไว้ในกฎหมายฉบับต่างๆ แยกออกจากกัน แบ่งตามประเภทของการกระทำความผิด ดังจะเห็นได้จากอำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการดักจับข้อมูลในคดีความผิดฐานฟอกเงินตามมาตรา 46 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและ

ปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการดักจับข้อมูลในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามมาตรา 14 จัตวา แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการดักจับข้อมูลในคดีความผิดที่เป็นคดีพิเศษตามมาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการดักจับข้อมูลในคดีความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ตามมาตรา 18 (6) แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการดักจับข้อมูลในคดีความผิดฐานค้ามนุษย์ตามมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และอำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการดักจับข้อมูลในคดีความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติตามมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่า รูปแบบการบัญญัติกฎหมายในลักษณะดังกล่าวส่งผลให้หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกระทำความผิดโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลที่บัญญัติไว้ในกฎหมายฉบับต่างๆ นั้นมีข้อแตกต่างกันในหลายๆ ประการ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของรูปแบบและวิธีการในการดักจับข้อมูลที่กฎหมายอนุญาตให้กระทำได้ วิธีการขออนุญาต เงื่อนไขในการอนุญาต หรือระยะเวลาที่ได้รับอนุญาตให้กระทำการดักจับข้อมูล ดังรายละเอียดที่ผู้เขียนได้กล่าวไปแล้วในบทที่ 3 ทั้งนี้ อาจมีสาเหตุเนื่องมาจากการที่กฎหมายแต่ละฉบับนั้นได้ถูกบัญญัติขึ้นต่างกรรมต่างวาระกัน และคณะกรรมการสิทธิหรือคณะบุคคลผู้ร่างหรือพิจารณาปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติดังกล่าวก็ได้เป็นชุดเดียวกันทั้งหมด

ด้วยเหตุดังกล่าว ปัญหาที่ตามมาในกรณีนี้ก็คือ ปัญหาในเรื่องของความเป็นเอกภาพ และความมีมาตรฐานเดียวกันของกฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล ทั้งนี้ เนื่องจากกฎหมายดังกล่าวมีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนซึ่งรัฐธรรมนูญได้บัญญัติรับรองคุ้มครองไว้ ดังนั้น จึงควรที่จะกำหนดหลักเกณฑ์ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของรูปแบบและวิธีการในการดักจับข้อมูลที่กฎหมายอนุญาตให้กระทำได้ วิธีการขออนุญาต เงื่อนไขในการอนุญาต หรือระยะเวลาที่ได้รับอนุญาตให้กระทำการดักจับข้อมูล ให้มีความเหมือนหรือสอดคล้องกันในทุกๆ กรณี การที่กฎหมายซึ่งกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลนั้นขาดความเป็นเอกภาพ และไม่มีความเป็นมาตรฐานเดียวกันนี้ นอกจากจะเป็นการทำให้ประชาชนเกิดความสับสนในหลักเกณฑ์ดังกล่าว จนไม่อาจที่จะเข้าใจและสามารถคาดหมายล่วงหน้าได้ว่าตนเองนั้นอาจจะถูกเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลอย่างไรได้บ้าง ในกรณีใดบ้าง มีเงื่อนไขหรือหลักเกณฑ์อย่างไร อันเป็นการไม่สอดคล้องกับหลักความแน่นอนชัดเจนแล้ว ยังจะเป็นการก่อให้เกิดความสับสนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวอีกด้วย

จากการที่ได้ศึกษาถึงรูปแบบในการบัญญัติกฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศออสเตรเลีย ผู้เขียนพบว่ารูปแบบในการบัญญัติกฎหมายดังกล่าวของทั้ง 3 ประเทศนั้นจะมีลักษณะอย่างเดียวกัน คือ เป็นการบัญญัติกฎหมายดังกล่าวเอาไว้ในรูปแบบของกฎหมายกลางเพียงฉบับเดียวโดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อที่จะกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลเอาไว้โดยเฉพาะ ซึ่งข้อดีของการบัญญัติกฎหมายดังกล่าวในรูปแบบนี้ก็คือ ทำให้การกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลในคดีอาญาซึ่งเป็นความผิดคนละประเภทกัน หรือเป็นการฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติในกฎหมายคนละฉบับกันนั้น มีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการขออนุญาตและดำเนินการอย่างเดียวกัน ส่งผลให้กฎหมายดังกล่าวมีความเป็นเอกภาพและแน่นอนชัดเจน ทำให้ประชาชนซึ่งตกอยู่ในฐานะเป็นผู้ถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพโดยกฎหมายดังกล่าว สามารถที่จะคาดหมายได้ล่วงหน้าว่าตนเองนั้นอาจจะถูกเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลอย่างไรได้บ้าง ในกรณีใดบ้าง มีเงื่อนไขหรือหลักเกณฑ์อย่างไร นอกจากนี้ ยังเป็นการทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่เกิดความสับสนในการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวอีกด้วย

ดังนั้น จากการที่ได้พิจารณาถึงปัญหาที่เกิดขึ้นอยู่ในปัจจุบันอันเนื่องมาจากรูปแบบในการบัญญัติกฎหมายของประเทศไทย ประกอบกับข้อดีของรูปแบบในการบัญญัติกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศออสเตรเลีย ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า รูปแบบในการบัญญัติกฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลตามกฎหมายไทยนั้น สมควรที่จะแก้ไขให้เป็นการบัญญัติกฎหมายดังกล่าวเอาไว้ในรูปแบบของกฎหมายกลางเพียงฉบับเดียว โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อที่จะกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลเอาไว้โดยเฉพาะ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการทำให้การกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลในคดีอาญาซึ่งเป็นความผิดคนละประเภทกัน หรือเป็นการฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติในกฎหมายคนละฉบับกันนั้น มีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการขออนุญาตและดำเนินการอย่างเดียวกัน ส่งผลให้กฎหมายดังกล่าวมีความเป็นเอกภาพและแน่นอนชัดเจน ซึ่งนอกจากจะเป็นการทำให้ประชาชนซึ่งตกอยู่ในฐานะเป็นผู้ถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพโดยกฎหมายดังกล่าว สามารถที่จะคาดหมายได้ล่วงหน้าว่าตนเองนั้นอาจจะถูกเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลอย่างไรได้บ้าง ในกรณีใดบ้าง มีเงื่อนไขหรือหลักเกณฑ์อย่างไรแล้ว ยังเป็นการทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่เกิดความสับสนในการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวอีกด้วย อันเป็นการสอดคล้องกับหลักความแน่นอนชัดเจนนั่นเอง

5.1.2 รูปแบบและวิธีการในการดักจับข้อมูลที่กฎหมายอนุญาตให้กระทำได้

จากการศึกษาวิจัย ผู้เขียนพบว่า การกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลตามกฎหมายไทยในปัจจุบัน อันได้แก่ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 นั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถที่จะกระทำการดักจับข้อมูลได้ทุกรูปแบบและวิธีการ ไม่ว่าจะเป็นการตรวจสอบไปรษณีย์ภัณฑ์ การดักฟังทางโทรศัพท์ หรือการดักจับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ เว้นแต่ในกรณีของพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ซึ่งจะจำกัดรูปแบบและวิธีการในการดักจับข้อมูลเอาไว้เพียงแค่ว่า การตรวจสอบหรือเข้าถึงระบบคอมพิวเตอร์ ข้อมูลคอมพิวเตอร์ ข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ หรืออุปกรณ์ที่ใช้เก็บข้อมูลคอมพิวเตอร์ ซึ่งเป็น การดักจับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เท่านั้น โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถที่จะกระทำการดักจับข้อมูลในรูปแบบและวิธีการอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นการดักฟังทางโทรศัพท์ หรือการตรวจสอบไปรษณีย์ภัณฑ์ได้ ถึงแม้ว่าจะเป็น การกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ด้วยก็ตาม ทั้งนี้ เป็นผลเนื่องมาจากกฎหมายดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ดังนั้น อำนาจในการดักจับข้อมูลของเจ้าหน้าที่ของรัฐจึงจำกัดอยู่เพียงแค่ว่า การติดต่อสื่อสารซึ่งกระทำผ่านระบบคอมพิวเตอร์เท่านั้นนั่นเอง

ทั้งนี้ จากการที่ได้ศึกษาถึงกฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลตามกฎหมายต่างประเทศ ผู้เขียนพบว่า การกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถที่จะกระทำการดักจับข้อมูลได้ในการติดต่อสื่อสารทางสาย (Wire communication) การติดต่อสื่อสารทางวาจา (Oral communication) และการติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic communication)¹ ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่า ได้ครอบคลุมถึงรูปแบบและวิธีการในการดักจับข้อมูลเกือบทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นการดักฟังทางโทรศัพท์ หรือการดักจับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ขาดก็แต่เพียงการตรวจสอบไปรษณีย์ภัณฑ์เท่านั้น ในขณะที่การกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลตามกฎหมายของประเทศอังกฤษ² และประเทศออสเตรเลีย³ นั้นจะมีความคล้ายกันก็คือ เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถที่จะกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลได้ในการติดต่อสื่อสารซึ่งส่งผ่านโดยวิธีการตรวจสอบ

¹ 18 U.S.C. § 2511

² The Regulation of Investigatory Powers Act 2000 section 1

³ Telecommunications (Interception and Access) Act 1979 section 7

ไปรษณีย์ภัณฑ์ การดักฟังทางโทรศัพท์ หรือการดักจับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ หากแต่มีได้มีการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถที่จะกระทำการดักจับข้อมูลในการติดต่อสื่อสารทางวาจาได้ดังเช่นกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา

สำหรับในกรณีนี้ เมื่อพิจารณาแล้วผู้เขียนมีความเห็นว่า รูปแบบและวิธีการในการดักจับข้อมูลที่เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถกระทำได้ตามกฎหมายไทยในปัจจุบัน อันได้แก่ การตรวจสอบไปรษณีย์ภัณฑ์ การดักฟังทางโทรศัพท์ หรือการดักจับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้น มีความเหมาะสมและครอบคลุมรูปแบบและวิธีการติดต่อสื่อสารประเภทต่างๆ เพียงพอแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การดักจับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ทั้งนี้ เนื่องจากเทคโนโลยีทางการติดต่อสื่อสารโทรคมนาคมในปัจจุบันนั้น ได้มีการพัฒนาเจริญก้าวหน้าไปเป็นอย่างมาก มิได้จำกัดอยู่เพียงแค่การติดต่อสื่อสารถึงกันทางไปรษณีย์หรือโทรศัพท์เท่านั้น ซึ่งเหล่าอาชญากรได้นำเอาเทคโนโลยีการติดต่อสื่อสารโทรคมนาคมสมัยใหม่วิธีการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการติดต่อสื่อสารถึงกันผ่านทางเครื่องคอมพิวเตอร์ โทรศัพท์เคลื่อนที่ เพจเจอร์ โทรเลข โทรพิมพ์ หรือโทรสาร มาใช้เพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิดส่งผลให้เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องประสบกับปัญหาและอุปสรรคในการสืบสวนสอบสวน และรวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อเอาผิดและลงโทษกับบรรดาอาชญากรเหล่านี้เป็นอย่างมาก ด้วยเหตุนี้ การกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลในรูปแบบและวิธีการของการดักจับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้น จึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง

อย่างไรก็ดี มีประเด็นที่จะต้องพิจารณาว่า สมควรที่จะแก้ไขเพิ่มเติมรูปแบบและวิธีการในการดักจับข้อมูลที่กฎหมายอนุญาตให้กระทำได้ ให้ครอบคลุมไปถึงการดักจับข้อมูลการติดต่อสื่อสารทางวาจา (Oral communication) เช่น การติดตั้งเครื่องดักฟังการสนทนาเอาไว้ตามสถานที่ต่างๆ เช่นเดียวกับที่กำหนดไว้ตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาหรือไม่ โดยในประเด็นดังกล่าวนี้ ผู้เขียนได้พิเคราะห์แล้วมีความเห็นว่า ประเทศไทยยังไม่สมควรที่จะกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถที่จะกระทำการดักจับข้อมูลในรูปแบบและวิธีการของการดักจับการติดต่อสื่อสารทางวาจา (Oral communication) ได้ ด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้

ประการแรก การดักจับข้อมูลในรูปแบบและวิธีการดังกล่าวนี้เป็นการกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนมากจนเกินไป เนื่องจากการติดตั้งเครื่องดักฟังการสนทนาเอาไว้ตามสถานที่ต่างๆ นั้น สามารถที่จะดักจับข้อมูลการติดต่อสื่อสารของบุคคลที่เป็นเป้าหมายได้ตลอดเวลา ไม่ได้จำกัดเฉพาะช่วงเวลาที่ทำกรติดต่อสื่อสารทางโทรศัพท์ หรือทำการติดต่อสื่อสารผ่านทางเครื่องมือหรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เท่านั้น

ประการที่สอง เหตุผลและความจำเป็นในการที่จะอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถดักจับข้อมูลด้วยวิธีการดังกล่าวนี้ยังน้อยเกินไป ทั้งนี้ เนื่องจากการติดต่อสื่อสารทางวาจานั้นมิได้เป็นกรณี

ที่ผู้กระทำความผิดจะสามารถนำเอาเทคโนโลยีด้านการติดต่อสื่อสารที่ทันสมัยมาใช้เพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิดได้แต่อย่างใด

ประการที่สาม หากยอมให้มีการใช้วิธีการดักจับการติดต่อสื่อสารทางวาจาได้แล้ว อาจเป็นการทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมุ่งที่จะใช้แต่วิธีการดังกล่าวเป็นหลัก โดยไม่สนใจที่จะพยายามสืบสวนสอบสวน หรือแสวงหาพยานหลักฐานด้วยวิธีการอื่นๆ เนื่องจากการดักจับข้อมูลด้วยวิธีการนี้ มีความสะดวกสบาย และมีประสิทธิภาพมากที่สุด

ประการที่สี่ ด้วยเหตุที่บริบททางสังคมไทยกับสหรัฐอเมริกาที่มีความแตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของความเสี่ยงต่อการที่จะถูกก่ออาชญากรรมที่มีความร้ายแรง เช่น การก่อวินาศกรรม ซึ่งในประเทศสหรัฐอเมริกานั้นมีความเสี่ยงมากกว่า จึงจำเป็นที่จะต้องกำหนดให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในกรณีนี้เอาไว้เพื่อรับมือ หรือในเรื่องของความไว้วางใจหรือความน่าเชื่อถือในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐในสายตาของประชาชน

ประการสุดท้าย จากการศึกษาผู้เขียนพบว่า กฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลตามกฎหมายของประเทศอังกฤษและประเทศออสเตรเลีย นั้น ก็ได้มีการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถที่จะกระทำการดักจับข้อมูลในการติดต่อสื่อสารทางวาจาได้เช่นเดียวกัน ดังนั้น จึงเป็นการแสดงให้เห็นว่า การกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลในรูปแบบและวิธีการดังกล่าวมิใช่รูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมและจำเป็นจะต้องนำมาใช้เสมอไปนั่นเอง

ดังนั้น จากการที่ได้พิจารณาถึงรูปแบบและวิธีการในการดักจับข้อมูลที่เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถกระทำได้ตามกฎหมายไทยในปัจจุบัน ประกอบกับรูปแบบและวิธีการในการดักจับข้อมูลที่เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถกระทำได้ตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศออสเตรเลีย ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า การกำหนดรูปแบบและวิธีการในการดักจับข้อมูลที่เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถกระทำได้ตามกฎหมายไทยนั้น สมควรที่จะประกอบไปด้วยรูปแบบและวิธีการ ดังต่อไปนี้

1) การตรวจสอบไปรษณีย์ภัณฑ์ ซึ่งได้แก่ การกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลการติดต่อสื่อสารซึ่งผู้ส่งและผู้รับได้ติดต่อหรือส่งถึงกันผ่านทางระบบการให้บริการไปรษณีย์ ซึ่งจะกระทำโดยการกักไปรษณีย์ภัณฑ์ซึ่งได้มีการส่งมาจากผู้ส่งเอาไว้ เพื่อมิให้ถูกจัดส่งไปยังผู้รับ จากนั้นจะทำการตรวจสอบโดยการแกะหรือเปิดผนึกไปรษณีย์ภัณฑ์ดังกล่าว เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลการติดต่อสื่อสารที่ถูกบรรจุไว้ภายในไปรษณีย์ภัณฑ์นั้น โดยข้อมูลการติดต่อสื่อสารที่ได้มาจากการ

ด้กรับข้อมูลในรูปแบบของการตรวจสอบไปรษณีย์ภัณฑ์นี้จะอยู่ในรูปแบบของข้อความ เอกสาร รูปภาพ หรือวัตถุสิ่งของอื่นๆ

2) การดักฟังทางโทรศัพท์ ซึ่งได้แก่ การลอบฟังการติดต่อสื่อสารทางโทรศัพท์ที่บุคคลอื่น มีถึงกัน โดยการใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ และกระทำโดยปราศจากความยินยอมของ คู่สนทนานั้น แต่ทั้งนี้ ไม่รวมถึงกรณีที่คู่สนทนาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งยินยอมให้ทำการบันทึกเทป การสนทนาขณะที่ตนกำลังสนทนาทางโทรศัพท์อยู่กับคู่สนทนาอีกฝ่ายหนึ่ง⁴

3) การดักรับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งได้แก่ การกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลการติดต่อสื่อสารที่ผู้ส่งและผู้รับได้ติดต่อหรือส่งให้ถึงกันผ่านทางเครื่องมือหรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ประเภทต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเครื่องคอมพิวเตอร์ โทรศัพท์เคลื่อนที่ เพจเจอร์ โทรเลข โทรพิมพ์ หรือ โทรสาร โดยข้อมูลการติดต่อสื่อสารที่ได้มานั้นจะอยู่ในรูปของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

โดยผู้เขียนมีความเห็นว่า รูปแบบและวิธีการในการดักรับข้อมูลที่เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถกระทำได้ทั้ง 3 ประเภทดังกล่าวข้างต้นนั้น ได้ครอบคลุมถึงรูปแบบและวิธีการในการติดต่อสื่อสาร ประเภทต่างๆ ที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันเอาไว้เพียงพอแล้ว อีกทั้งยังมีความเหมาะสม เมื่อพิจารณาถึงบริบททางสังคมไทยในปัจจุบัน กับรูปแบบและวิธีการในการดักรับข้อมูลที่มีความจำเป็นและสมควรที่จะกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถกระทำได้อีกด้วย

5.1.3 การใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ได้ดักรับมา

จากการศึกษาพบว่า กฎหมายไทยที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักรับข้อมูล ซึ่งใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันทั้ง 6 ฉบับ อันได้แก่ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 พระราชบัญญัติ การสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 นั้น ได้กำหนด หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ได้ดักรับมาเอาไว้ว่า ให้บรรดาข้อมูลซึ่งเจ้าหน้าที่ ของรัฐได้มาจากการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักรับข้อมูลนั้น จะต้องนำมาใช้เพื่อประโยชน์

⁴ กมลชัย รัตนสกววงศ์ และ วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, แนวทางในการยกเว้นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการ ดักฟังทางโทรศัพท์และการปรับปรุงกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวิจัย แห่งชาติ, 2540), หน้า 21.

ในการสืบสวนสอบสวน หรือใช้เป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดีความผิดตามกฎหมายดังกล่าว ซึ่งได้แก่ การกระทำความผิดฐานฟอกเงิน หรือการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ หรือการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ หรือการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ หรือการกระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ตามที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้ขออนุญาตเอาไว้ตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายฉบับนั้นๆ เท่านั้น จะนำข้อมูลที่ได้มาไปใช้ในกิจการอื่นมิได้ แม้ว่าในกิจการอื่นนี้จะมีกฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลเอาไว้ด้วยเช่นกันก็ตาม ยกตัวอย่างเช่น ข้อมูลซึ่งได้มาจากการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมาย เพื่อดักจับข้อมูลโดยอาศัยอำนาจของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 นั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถที่จะนำมาใช้เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน หรือใช้เป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดีความผิดฐานค้ามนุษย์ได้ ทั้งนี้ เป็นผลสืบเนื่องมาจากรูปแบบในการบัญญัติกฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล ซึ่งมีได้บัญญัติไว้เป็นกฎหมายกลางเพียงฉบับเดียว แต่บัญญัติแทรกเอาไว้ในกฎหมายฉบับต่างๆ แยกออกจากกัน แบ่งตามประเภทของการกระทำความผิด ส่งผลให้การกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลในคดีความผิดคนละประเภทนั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องขออนุญาตและปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายในแต่ละฉบับนั่นเอง

ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้น จึงก่อให้เกิดปัญหาขึ้นในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้กระทำการโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลในคดีความผิดอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่ได้ขออนุญาตไว้ แต่กลับได้มาซึ่งข้อมูลการติดต่อสื่อสาร หรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับความผิดอื่นๆ นอกเหนือจากที่ได้ระบุเอาไว้ในคำสั่งอนุญาต หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เป็นกรณีของข้อมูลการติดต่อสื่อสาร หรือพยานหลักฐานที่ได้มาโดยบังเอิญ ซึ่งในกรณีนี้ หากพิจารณาตามหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ได้ดักจับมา ซึ่งกำหนดไว้ในกฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลทั้ง 6 ฉบับ ดังกล่าวข้างต้นแล้ว จะเห็นได้ว่า ข้อมูลการติดต่อสื่อสาร หรือพยานหลักฐานที่ได้มาโดยบังเอิญนี้ ไม่สามารถที่จะนำมาใช้เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน หรือใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ ทั้งนี้ เนื่องจากหลักเกณฑ์ดังกล่าวได้กำหนดเอาไว้ชัดเจนว่า บรรดาข้อมูลซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐได้มาจากการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลนั้น จะต้องนำมาใช้เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน หรือใช้เป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดีความผิดตามกฎหมายดังกล่าวซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ขออนุญาตเอาไว้ตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายฉบับนั้นๆ เท่านั้น จะนำข้อมูลที่ได้มาไปใช้ในกิจการอื่นมิได้

อย่างไรก็ดี ยังมีกฎหมายอีกจำนวนหนึ่งซึ่งรวมถึงตัวผู้เขียนเองด้วย ที่ไม่เห็นด้วยกับผลทางกฎหมายในกรณีดังกล่าว ทั้งนี้ ด้วยเหตุผลที่ว่า การกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลนั้นเป็นการกระทำที่มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม อันเป็น

สิ่งสำคัญที่จะนำไปสู่การดำรงอยู่อย่างสงบสุขของสังคมและประชาชน ดังนั้น ถึงแม้ว่าข้อมูลการติดต่อสื่อสารหรือพยานหลักฐานที่ได้มาโดยบังเอิญนั้น จะมีใช้ข้อมูลการติดต่อสื่อสารหรือพยานหลักฐานในความผิดซึ่งได้รับอนุญาตเอาไว้ก็ตาม แต่ก็ถือว่าเป็นการได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย⁵ นอกจากนี้ ในกรณีที่เป็นการกระทำความผิดในลักษณะขององค์กรอาชญากรรมหรือกลุ่มเครือข่ายอาชญากรรมนั้น ส่วนใหญ่แล้วจะมีได้กระทำความผิดเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่งเพียงอย่างเดียว แต่มักจะมีการกระทำความผิดประเภทอื่นๆ ด้วย ดังนั้น หากข้อมูลการติดต่อสื่อสารหรือพยานหลักฐานที่ได้มานั้นถูกจำกัดให้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้เฉพาะเพียงความผิดที่ได้ขออนุญาตเอาไว้ ก็จะไม่สามารถปราบปรามการกระทำความผิดในลักษณะขององค์กรอาชญากรรมหรือกลุ่มเครือข่ายอาชญากรรมเหล่านี้ได้ อีกทั้ง การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้รับรู้ หรือรับทราบถึงการกระทำความผิดประเภทอื่น จากข้อมูลการติดต่อสื่อสาร หรือพยานหลักฐานที่ได้มาโดยบังเอิญแล้ว แต่กลับมิได้ดำเนินการเพื่อจับกุมหรือดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องรับผิดชอบในฐานะละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ซึ่งมีโทษทางอาญาและทางวินัยได้⁶ ดังนั้น ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่าสมควรที่จะสามารถนำข้อมูลการติดต่อสื่อสารหรือพยานหลักฐานที่ได้มาโดยบังเอิญนี้มาใช้เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนหรือใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้

สำหรับในประเด็นดังกล่าว จากการที่ได้ศึกษาถึงหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ได้ดักจับมาตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศออสเตรเลีย ผู้เขียนพบว่าข้อมูลที่ได้มาจากการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกานั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถที่จะนำข้อมูลนั้นมาใช้เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนคดี หรือใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีในความผิดตามที่ขออนุญาตเอาไว้ได้⁷ สำหรับในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้กระทำการโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลในคดีความผิดอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่ได้ขออนุญาตไว้ แต่กลับได้มาซึ่งข้อมูลการติดต่อสื่อสาร หรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับความผิดอื่นๆ นอกเหนือจากที่ได้รับอนุญาตไว้ในคำสั่งอนุญาต หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เป็นกรณีของข้อมูลการติดต่อสื่อสารหรือพยานหลักฐานที่ได้มาโดยบังเอิญ เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถที่จะนำข้อมูลการติดต่อสื่อสารที่ได้มาโดยบังเอิญนั้นมาใช้เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนคดี

⁵ สำนักงานศาลยุติธรรม, สำนักงานอัยการสูงสุด, สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และกรมสอบสวนคดีพิเศษ, การรวบรวมพยานหลักฐานบางเรื่องที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรมและผู้มีอิทธิพล (กรุงเทพมหานคร: กระทรวงยุติธรรม, 2547), หน้า 6 : 23 - 6 : 25.

⁶ เรื่องเดียวกัน

⁷ 18 U.S.C. § 2517 (1), (2) and (3)

ความผิดอื่นๆ ที่มีได้ขออนุญาตเอาไว้ได้ โดยมีได้จำกัดว่าจะต้องเป็นความผิดซึ่งกฎหมายกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลเท่านั้นอีกด้วย⁸

อย่างไรก็ดี เจ้าหน้าที่ของรัฐจะสามารถนำพยานหลักฐานที่ได้มาโดยบังเอิญดังกล่าวมาใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ ก็ต่อเมื่อได้มีการยื่นคำขออนุญาตกระทำการดักจับข้อมูลสำหรับในความผิดอื่นๆ นั้นต่อศาลตามไปในภายหลัง และได้รับอนุญาตหรือเห็นชอบจากผู้พิพากษาที่มีเขตอำนาจแล้วว่าเป็นกรณีที่สามารถจะกระทำได้ตามกฎหมาย⁹ ดังนั้นจึงจะเห็นได้ว่าพยานหลักฐานที่ได้มาโดยบังเอิญจะสามารถนำมาใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้เฉพาะในกรณีที่เป็นการผิดซึ่งกฎหมายกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล รวมถึงมีพฤติการณ์ที่เข้าหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขในการที่จะสามารถกระทำการโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลได้เท่านั้น เพราะหากมิใช่กรณีดังกล่าวแล้ว ศาลย่อมไม่สามารถที่จะอนุญาตหรือเห็นชอบคำขออนุญาตกระทำการดักจับข้อมูลซึ่งยื่นตามไปในภายหลังได้นั่นเอง

สำหรับการใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ได้ดักจับมาโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายของประเทศอังกฤษนั้น ผู้เขียนพบว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐจะสามารถนำข้อมูลการติดต่อสื่อสารซึ่งได้มาจากการดักจับข้อมูลโดยอาศัยอำนาจของหมายดักจับ (Interception warrant) มาใช้ได้เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนคดีเท่านั้น¹⁰ โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถที่จะนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้¹¹ เนื่องจากจะเป็นการขัดต่อ “หลักความเสมอภาคในการต่อสู้คดี” หรือ “Equality of Arms” ซึ่งกำหนดไว้ในมาตรา 6 ว่าด้วยสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีที่ยุติธรรม (Right to a fair trial) ของอนุสัญญาสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป (the European Convention on Human Rights)¹² ซึ่งประเทศอังกฤษได้ลงนามเข้าร่วมเป็นภาคีไว้¹³

ในกรณีของข้อมูลการติดต่อสื่อสารหรือพยานหลักฐานที่ได้มาโดยบังเอิญนั้น จากการศึกษาวิจัยผู้เขียนพบว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถที่จะนำข้อมูลการติดต่อสื่อสารที่ได้มาโดยบังเอิญนั้นมาใช้เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนคดีอาชญากรรมร้ายแรง (Serious crime) อื่นๆ ซึ่งมีได้

⁸ 18 U.S.C. § 2517 (5)

⁹ Ibid.

¹⁰ The Regulation of Investigatory Powers Act 2000 section 15 (4) (a)

¹¹ The Regulation of Investigatory Powers Act 2000 section 17

¹² European Court of Human Rights, European Convention on Human Rights [Online], Retrieved on February 11, 2014. Available from http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_ENG.pdf

¹³ Home Office, Interception of Communications Code of Practice Pursuant to Section 71 of the Regulation of Investigatory Powers Act 2000, 7th ed. (London, UK: TSO, 2007), p. 32.

ขออนุญาตเอาไว้¹⁴ รวมถึงคดีอาญาอื่นๆ นอกเหนือจากคดีอาชญากรรมร้ายแรง (Serious crime) ซึ่งไม่อาจขออนุญาตกระทำการดักจับข้อมูลได้อีกด้วย ทั้งนี้ เนื่องจากมิได้มีการจำกัดเอาไว้ว่าข้อมูลที่ได้มาจากการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลนั้น จะต้องนำมาใช้เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนคดีอาชญากรรมร้ายแรง (Serious crime) ซึ่งได้ขออนุญาตเอาไว้เท่านั้น โดยหากข้อมูลที่ได้นั้นมีความจำเป็นต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐในการทำให้การดำเนินคดีอาญาใดๆ ซึ่งกำลังกระทำอยู่นั้นเป็นไปอย่างยุติธรรม ก็สามารถที่จะนำข้อมูลนั้นมาใช้เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนคดีอาญาดังกล่าวได้¹⁵ อย่างไรก็ตาม ในกรณีของพยานหลักฐานที่ได้มาโดยบังเอิญนั้น ก็ไม่สามารถที่จะนำมาใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้เช่นเดียวกัน¹⁶ เนื่องจากจะเป็นการขัดต่อ “หลักความเสมอภาคในการต่อสู้คดี” หรือ “Equality of Arms” นั่นเอง

สำหรับการใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ได้ดักจับมาตามกฎหมายของประเทศออสเตรเลียนั้นจะแบ่งออกเป็น 2 กรณี คือ การใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ได้มาจากการดักจับ (Interception) และการใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ได้มาจากการเข้าถึง (Access) นั้น ผู้เขียนพบว่า ในกรณีของการใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ได้มาจากการดักจับ (Interception) เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถที่จะนำบรรดาข้อมูลการติดต่อสื่อสารซึ่งได้มาจากการดักจับข้อมูลที่กระทำโดยอาศัยอำนาจของหมายดักจับ (Interception Warrants) มาใช้เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน รวมถึงใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีความผิดอุกฉกรรจ์ (Serious offences) ตามที่ได้ขออนุญาตเอาไว้ได้ สำหรับในกรณีของข้อมูลการติดต่อสื่อสาร หรือพยานหลักฐานที่ได้มาโดยบังเอิญนั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถที่จะนำข้อมูลการติดต่อสื่อสาร หรือพยานหลักฐานที่ได้มาโดยบังเอิญนั้นมาใช้เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน รวมถึงใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีความผิดอุกฉกรรจ์ (Serious offences) อื่นๆ ซึ่งมีได้ขออนุญาตกระทำการดักจับข้อมูลเอาไว้ได้ นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ของรัฐยังสามารถที่จะนำข้อมูลการติดต่อสื่อสาร หรือพยานหลักฐานที่ได้มาโดยบังเอิญนั้นมาใช้เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน รวมถึงใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีความผิดอื่นๆ นอกเหนือจากความผิดอุกฉกรรจ์ (Serious offences) ได้อีกด้วย แต่ทั้งนี้จะต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ว่าความผิดดังกล่าวนั้นจะต้องเป็นความผิดซึ่งสามารถที่จะลงโทษจำคุกตลอดชีวิตหรือจำคุกเป็นระยะเวลาอย่างน้อย 3 ปีได้ เท่านั้น¹⁷

ในส่วนของการใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ได้มาจากการเข้าถึง (Access) นั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถที่จะนำบรรดาข้อมูลการติดต่อสื่อสารซึ่งได้มาจากการเข้าถึงที่กระทำโดยอาศัยอำนาจของ

¹⁴ The Regulation of Investigatory Powers Act 2000 section 15 (4) (a)

¹⁵ The Regulation of Investigatory Powers Act 2000 section 15 (4) (d)

¹⁶ The Regulation of Investigatory Powers Act 2000 section 17

¹⁷ Telecommunications (Interception and Access) Act 1979 section 67 and section 5

หมายเข้าถึงข้อมูลการติดต่อสื่อสารซึ่งถูกเก็บไว้ (Stored Communications Warrant) หรืออำนาจของหมายดักจับ (Interception Warrants) มาใช้เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน รวมถึงใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีที่เป็นการฝ่าฝืนอย่างอุกฉกรรจ์ (Serious contraventions) หรือเป็นความผิดอุกฉกรรจ์ (Serious offences) (แล้วแต่กรณี) ตามที่ขออนุญาตเอาไว้ได้ สำหรับในกรณีของข้อมูลการติดต่อสื่อสาร หรือพยานหลักฐานที่ได้มาโดยบังเอิญนั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถที่จะนำข้อมูลการติดต่อสื่อสาร หรือพยานหลักฐานที่ได้มาโดยบังเอิญนั้นมาใช้เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน รวมถึงใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีที่เป็นความผิดอุกฉกรรจ์ (Serious offences) หรือเป็นการฝ่าฝืนอย่างอุกฉกรรจ์ (Serious contraventions) อื่นๆ ซึ่งมีได้ขออนุญาตกระทำการเข้าถึงข้อมูลเอาไว้ได้ นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ของรัฐยังสามารถที่จะนำข้อมูลการติดต่อสื่อสาร หรือพยานหลักฐานที่ได้มาโดยบังเอิญนั้นมาใช้เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน รวมถึงใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีความผิดอื่นๆ นอกเหนือจากความผิดอุกฉกรรจ์ (Serious offences) หรือการฝ่าฝืนอย่างอุกฉกรรจ์ (Serious contraventions) ได้อีกด้วย แต่ทั้งนี้จะต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ว่า ความผิดดังกล่าวนั้นจะต้องเป็นความผิดซึ่งสามารถที่จะลงโทษจำคุกตลอดชีวิตหรือจำคุกเป็นระยะเวลาอย่างน้อย 12 เดือน หรือปรับอย่างน้อย 60 Penalty units (1 penalty unit เท่ากับ 110 เหรียญดอลลาร์ออสเตรเลีย) สำหรับบุคคลธรรมดา หรือปรับอย่างน้อย 300 Penalty units สำหรับนิติบุคคล หรือในจำนวนที่มีค่าเท่ากับอัตราค่าปรับดังกล่าวได้เท่านั้น¹⁸

ทั้งนี้ จากการที่ได้วิเคราะห์ถึงหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ได้ดักจับมาตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศออสเตรเลีย จะเห็นได้ว่าหลักเกณฑ์ในเรื่องดังกล่าวของทั้งสามประเทศนั้นมีลักษณะที่คล้ายคลึงและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถที่จะนำข้อมูลที่ได้มาจากการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลมาใช้เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนคดี หรือใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีในความผิดตามที่ขออนุญาตเอาไว้ได้ (ยกเว้นแต่ในกรณีของประเทศอังกฤษที่สามารถมาใช้เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนคดีเท่านั้น ไม่สามารถนำมาใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้) สำหรับในกรณีของข้อมูลการติดต่อสื่อสาร หรือพยานหลักฐานที่ได้มาโดยบังเอิญนั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถที่จะนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนคดี หรือใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ เพียงแต่จะมีการกำหนดเงื่อนไขเอาไว้ ซึ่งมีความแตกต่างกันในแต่ละประเทศ ดังรายละเอียดที่ผู้เขียนได้กล่าวไปในข้างต้น

¹⁸ Telecommunications (Interception and Access) Act 1979 section 139

โดยในกรณีของข้อมูลการติดต่อสื่อสารหรือพยานหลักฐานที่ได้มาโดยบังเอิญนั้น ผู้เขียนมีความเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งว่า สมควรที่จะให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนคดี หรือใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ ทั้งนี้ เนื่องจากการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลนั้นเป็นการกระทำที่มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม อันเป็นสิ่งสำคัญที่จะนำไปสู่การดำรงอยู่อย่างสงบสุขของสังคมและประชาชน ดังนั้น ถึงแม้ว่าข้อมูลการติดต่อสื่อสาร หรือพยานหลักฐานที่ได้มาโดยบังเอิญนั้น จะมีใช้ข้อมูลการติดต่อสื่อสาร หรือพยานหลักฐานในความผิดซึ่งได้รับอนุญาตเอาไว้ก็ตาม แต่ก็ถือว่าเป็นการได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย นอกจากนี้ ในกรณีที่เป็นการกระทำความผิดในลักษณะขององค์กรอาชญากรรมหรือกลุ่มเครือข่ายอาชญากรรมนั้น ส่วนใหญ่แล้วจะมีได้กระทำความผิดเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่งเพียงอย่างเดียว แต่มักจะมีการกระทำความผิดประเภทอื่นๆ ด้วย ดังนั้น หากข้อมูลการติดต่อสื่อสาร หรือพยานหลักฐานที่ได้มานั้นถูกจำกัดให้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้เฉพาะเพียงความผิดที่ได้ขออนุญาตเอาไว้ ก็จะไม่สามารถปราบปรามการกระทำความผิดในลักษณะขององค์กรอาชญากรรมหรือกลุ่มเครือข่ายอาชญากรรมเหล่านี้ได้ อีกทั้ง การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้รับรู้ หรือรับทราบถึงการกระทำความผิดประเภทอื่น จากข้อมูลการติดต่อสื่อสาร หรือพยานหลักฐานที่ได้มาโดยบังเอิญแล้ว แต่กลับมิได้ดำเนินการเพื่อจับกุมหรือดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด เจ้าหน้าที่ของรัฐอาจต้องรับผิดชอบในฐานละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ซึ่งมีโทษทางอาญาและทางวินัยได้

อย่างไรก็ดี ผู้เขียนมีความเห็นว่า การใช้ประโยชน์จากข้อมูลการติดต่อสื่อสาร หรือพยานหลักฐานที่ได้มาโดยบังเอิญนั้นสมควรที่จะต้องกำหนดเงื่อนไขเอาไว้ด้วย ซึ่งในกรณีนี้ผู้เขียนมีความเห็นพ้องด้วยกับเงื่อนไขในการใช้ประโยชน์จากพยานหลักฐานที่ได้มาโดยบังเอิญตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกามากที่สุด กล่าวคือ เจ้าหน้าที่ของรัฐจะสามารถนำพยานหลักฐานที่ได้มาโดยบังเอิญมาใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ ก็ต่อเมื่อได้มีการยื่นคำขออนุญาตกระทำการดักจับข้อมูลสำหรับในความผิดอื่นๆ นั้นต่อศาลตามไปในภายหลัง และได้รับอนุญาตหรือเห็นชอบจากผู้พิพากษาที่มีเขตอำนาจแล้วว่าเป็นกรณีที่สามารถจะกระทำได้ตามกฎหมาย ซึ่งจะเห็นได้ว่าพยานหลักฐานที่ได้มาโดยบังเอิญนี้จะสามารถนำมาใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้เฉพาะในกรณีที่เป็นการกระทำความผิดซึ่งกฎหมายกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล รวมถึงมีพฤติการณ์ที่เข้าหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขในการที่จะสามารถกระทำการโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลได้เท่านั้น เพราะหากมิใช่กรณีดังกล่าวแล้ว ศาลย่อมไม่สามารถที่จะอนุญาตหรือเห็นชอบคำขออนุญาตกระทำการดักจับข้อมูลซึ่งยื่นตามไปในภายหลังได้นั่นเอง หากแต่จะมีข้อแตกต่างเพียงเล็กน้อยตรงที่ผู้เขียนมองว่า เงื่อนไขดังกล่าวนี้สมควรที่จะใช้บังคับรวมถึงกรณีของข้อมูลการติดต่อสื่อสารที่ได้มาโดยบังเอิญด้วย เช่นเดียวกับหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ได้

ด้กรับมาตามกฎหมายของประเทศออสเตรเลียที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐจะสามารถนำข้อมูลการติดต่อสื่อสาร หรือพยานหลักฐานที่ได้มาโดยบังเอิญมาใช้เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนคดี หรือใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ ก็ต่อเมื่อเข้าเงื่อนไขตามที่กฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น

ทั้งนี้ สาเหตุที่ผู้เขียนมีความเห็นว่าการใช้ประโยชน์จากข้อมูลการติดต่อสื่อสาร หรือพยานหลักฐานที่ได้มาโดยบังเอิญนั้น สมควรที่จะต้องกำหนดเงื่อนไขในลักษณะดังกล่าวข้างต้นเอาไว้ เนื่องจากการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อด้กรับข้อมูลนั้นถือได้ว่าเป็นมาตรการทางอาญา อย่างหนึ่งทีไปกระทบกระเทือนต่อเสรีภาพในการติดต่อสื่อสารของประชาชนตามที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติรับรองคุ้มครองไว้ ดังนั้น จึงควรที่จะนำมามาตรการดังกล่าวมาใช้เฉพาะในกรณีที่มีความจำเป็น และสมควรจริงๆ กล่าวคือ จะต้องเป็นกรณีทีคดีดังกล่าวนี้เป็นความผิดทีกระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนอย่างร้ายแรง หรือเป็นความผิดทีกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของประเทศ เป็นความผิดทีมีความยากลำบากในการสืบสวนสอบสวนหรือแสวงหาพยานหลักฐาน เป็นความผิดทีมีกระทำในลักษณะขององค์กรอาชญากรรม เป็นความผิดทีส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศ เป็นความผิดทีเกี่ยวกับเทคโนโลยีทำให้สามารถทีจะลบหรือทำลายพยานหลักฐานได้โดยง่ายและรวดเร็ว หรือเป็นความผิดทีมีอัตราโทษรุนแรง ในระดับหนึ่ง เป็นต้น อีกทั้งยังจะต้องเป็นกรณีทีเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่อาจใช้วิธีการอื่นใดในการสืบสวนสอบสวนและแสวงหาพยานหลักฐานทีเหมาะสมหรือมีประสิทธิภาพมากกว่าได้ จึงมีความจำเป็นทีจะต้องใช้มาตรการดังกล่าวนี้ นอกจากนี้ ผู้เขียนยังมีความเห็นว่า หากมิได้มีการกำหนดเงื่อนไขในการใช้ประโยชน์จากข้อมูลการติดต่อสื่อสาร หรือพยานหลักฐานทีได้มาโดยบังเอิญเอาไว้แล้ว อาจเป็นช่องทางให้เจ้าหน้าที่ของรัฐจงใจนำคดีความผิดหนึ่งซึ่งเข้าหลักเกณฑ์และเงื่อนไขทีจะกระทำกรโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อด้กรับข้อมูลได้มาใช้ยื่นขออนุญาตและกระทำกรด้กรับข้อมูล เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลการติดต่อสื่อสาร หรือพยานหลักฐานในคดีความผิดอื่นๆ ซึ่งไม่เข้าหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขดังกล่าวได้ อันเป็นการหลีกเลี่ยงทีจะดำเนินการสืบสวนสอบสวนและแสวงหาพยานหลักฐานด้วยวิธีการปกติก่อน ซึ่งขัดกับหลักการของกรกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อด้กรับข้อมูลซึ่งจะต้องกระทำเฉพาะในกรณีทีมีความจำเป็นจริงๆ เท่านั้น

ด้วยเหตุผลดังทีได้กล่าวมาข้างต้นทั้งหมด ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่ หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากข้อมูลทีได้ด้กรับมาตามกฎหมายไทยในปัจจุบันนั้น สมควรทีจะแก้ไขเพิ่มเติมในส่วนของการใช้ประโยชน์จากข้อมูลการติดต่อสื่อสาร หรือพยานหลักฐานทีได้มาโดยบังเอิญ โดยกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถทีจะนำข้อมูลการติดต่อสื่อสาร หรือพยานหลักฐานทีได้มาโดยบังเอิญนั้นมาใช้เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน หรือใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ แต่ทั้งนี้จะต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขว่ จะต้องเป็นความผิดซึ่งกฎหมายกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ มีอำนาจในการด้กรับข้อมูล รวมถึงมีพฤติการณ์ทีเข้าหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขในการทีจะสามารถ

กระทำการโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลได้ด้วย นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องทำการยื่นคำขออนุญาตกระทำการดักจับข้อมูลสำหรับในความผิดนั้นต่อศาลที่มีเขตอำนาจตามไปในภายหลัง และได้รับอนุญาตให้สามารถกระทำการดักจับข้อมูลได้เสียก่อน โดยหากมิใช่เป็นความผิดที่กฎหมายกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล หรือมิได้มีพฤติการณ์ที่เข้าหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขในการที่จะสามารถกระทำการโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลได้แล้ว ข้อมูลการติดต่อสื่อสาร หรือพยานหลักฐานที่ได้มาโดยบังเอิญนั้นก็ย่อมไม่สามารถที่จะนำมาใช้เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน หรือใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้

5.2 ความผิดซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล

จากการที่ได้ทำการเปรียบเทียบและวิเคราะห์ถึงความผิดซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 นั้น ผู้เขียนพบว่า ความผิดซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน และรวบรวมพยานหลักฐานในคดีอาญาตามกฎหมายไทยในปัจจุบันนั้น จะจำกัดอยู่เพียงแต่ความผิดฐานฟอกเงิน ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ความผิดที่เป็นคดีพิเศษ ความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ความผิดฐานค้ามนุษย์ และความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายทั้ง 6 ฉบับดังกล่าวเท่านั้น

ด้วยเหตุดังกล่าว จึงอาจก่อให้เกิดปัญหาขึ้นในกรณีที่เป็นคดีความผิดทางอาญาประเภทอื่นๆ ซึ่งมีใช้ความผิดฐานฟอกเงินอันจะตกอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 หรือความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดอันจะอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 หรือความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์อันจะตกอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 หรือความผิดฐานค้ามนุษย์อันจะตกอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 หรือความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติอันจะตกอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 และคดีความผิดทางอาญาดังกล่าวนั้นมีความจำเป็นที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องกระทำการดักจับข้อมูล เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน และรวบรวม

พยานหลักฐาน เนื่องจากเป็นกรณีที่ไม่อาจใช้วิธีการอื่นใดที่เหมาะสมหรือมีประสิทธิภาพมากกว่าได้ แต่ทว่าเนื่องจากในกรณีดังกล่าว มิได้มีกฎหมายที่บัญญัติให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐเอาไว้ว่า สามารถที่จะกระทำการดักจับข้อมูลได้ ดังนั้น หากเจ้าหน้าที่ของรัฐได้กระทำการดังกล่าวไป ย่อมเป็นการกระทำที่มีชอบด้วยกฎหมาย นอกจากเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้กระทำจะมีความผิดและต้องรับโทษทางอาญาแล้ว พยานหลักฐานที่ได้มาจึงจะมีสถานะเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบแต่ได้มา เนื่องจากการกระทำโดยมิชอบ หรือเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยอาศัยข้อมูลที่เกิดขึ้นหรือได้มาโดยมิชอบ ซึ่งโดยหลักแล้วต้องห้ามมิให้ศาลรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีอีกด้วย เหตุนี้ เจ้าหน้าที่ของรัฐจึงไม่สามารถที่จะกระทำการโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูล ในคดีความผิดทางอาญาดังกล่าวได้

สำหรับในกรณีของพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 นั้น หากพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่า ถึงแม้ว่าพระราชบัญญัติดังกล่าวจะได้กำหนดถึงลักษณะของคดีความผิดทางอาญา ซึ่งจะเข้าลักษณะเป็นคดีพิเศษอันจะต้องดำเนินการสืบสวนและสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ให้ครอบคลุมถึงคดีความผิดทางอาญาตามกฎหมายประเภทต่างๆ เอาไว้แล้วก็ตาม แต่ถ้าคดีความผิดทางอาญาดังกล่าวนั้น มิได้มีรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิดตามที่คณะกรรมการคดีพิเศษกำหนดเอาไว้ ยกตัวอย่างเช่น เป็นคดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกักขังเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 12 แห่งพระราชกำหนดการกักขังเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 แต่มิได้มีหรือมีมูลค่าน่าเชื่อว่ามีจำนวนผู้เสียหายตั้งแต่ห้าสิบคนขึ้นไป หรือมีจำนวนเงินที่กักขังรวมกันตั้งแต่ยี่สิบล้านบาทขึ้นไป หรือ เป็นคดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2542 แต่มิได้มีหรือมีมูลค่าน่าเชื่อว่ามีกระทำความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาเพื่อเป็นผู้มีสิทธิทำสัญญากับหน่วยงานของรัฐซึ่งมีวงเงินหรือมูลค่าตั้งแต่หนึ่งร้อยล้านบาทขึ้นไป เช่นนี้แล้ว คดีความผิดทางอาญาดังกล่าว ก็ย่อมไม่เข้าลักษณะเป็นคดีพิเศษที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะสามารถอาศัยอำนาจตามมาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 กระทำการโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูล เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน และรวบรวมพยานหลักฐานได้

นอกจากนี้ ยังมีคดีความผิดทางอาญาประเภทอื่นๆ อีกเป็นจำนวนมากไม่น้อยที่พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 มิได้กำหนดเอาไว้ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติและในกฎกระทรวงโดยการเสนอแนะของคณะกรรมการคดีพิเศษ ว่าเป็นคดีความผิดทางอาญาที่จะเข้าลักษณะเป็นคดีพิเศษได้ แต่คดีความผิดทางอาญาดังกล่าวนั้นกลับมีความสำคัญ ร้ายแรง และกระทบต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนเป็นอย่างมาก เช่น ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ความผิดต่อชีวิต ความผิดต่อร่างกาย ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิด

อันตรายต่อประชาชน ความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดเกี่ยวกับตำแหน่งหน้าที่ราชการ ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ความผิดต่อเสรีภาพ ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้ง ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมยุทธภัณฑ์ ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน เป็นต้น ซึ่งในปัจจุบันนี้ยังมีได้มีกฎหมายฉบับบัญญัติให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในการที่จะสามารถกระทำการดักจับข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน และรวบรวมพยานหลักฐานในคดีความผิดทางอาญาดังกล่าวได้

ดังนั้น จึงจะเห็นได้ว่า ความผิดซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลตามกฎหมายไทยในปัจจุบันนี้ ยังมีปัญหาในเรื่องของความไม่ครอบคลุมประเภทของความผิดทางอาญาเพียงพอ โดยยังมีความผิดทางอาญาประเภทอื่นๆ อีกจำนวนมากที่มีความจำเป็นและสมควรที่จะต้องกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูลได้ ด้วยเหตุนี้จึงก่อให้เกิดข้อจำกัดในเรื่องของวิธีการสืบสวนสอบสวน และแสวงหาพยานหลักฐาน โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถกระทำการดักจับข้อมูลการติดต่อสื่อสารเพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน และรวบรวมพยานหลักฐาน ในกรณีที่ไม่อาจใช้วิธีการอื่นใดที่เหมาะสมหรือมีประสิทธิภาพมากกว่าได้ อันเป็นการส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพและขีดความสามารถในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในปัจจุบันซึ่งมีรูปแบบและวิธีการที่มีความหลากหลายและสลับซับซ้อนเป็นอย่างมาก

ทั้งนี้ จากการที่ได้ศึกษาถึงความผิดซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา¹⁹ ประเทศอังกฤษ²⁰ และประเทศออสเตรเลีย²¹ ผู้เขียนพบว่าทั้ง 3 ประเทศนั้นจะมีหลักเกณฑ์ที่มีความคล้ายคลึงกันก็คือ ได้มีการกำหนดความผิดซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลเอาไว้อย่างหลากหลาย และครอบคลุมถึงความผิดประเภทต่างๆ มากมาย ซึ่งจากการวิเคราะห์แล้วพบว่า จะมีเหตุและปัจจัยที่สำคัญอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างประกอบกัน ในการกำหนดความผิดต่างๆ ดังกล่าว ดังต่อไปนี้

1) ความผิดนั้นเป็นความผิดที่กระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนอย่างร้ายแรง เช่น ความผิดเกี่ยวกับการฆาตกรรม ความผิดเกี่ยวกับการวางเพลิง ความผิดเกี่ยวกับการทำร้ายร่างกาย ความผิดเกี่ยวกับอาวุธสงครามหรือวัตถุระเบิด ความผิดเกี่ยวกับการปล้น ความผิดเกี่ยวกับการกรรโชก ความผิดเกี่ยวกับการทำให้เสียทรัพย์สิน ความผิดเกี่ยวกับ

¹⁹ 18 U.S.C. § 2516

²⁰ The Regulation of Investigatory Powers Act 2000 section 5 (2) and (3)

²¹ Telecommunications (Interception and Access) Act 1979 section 5D and 5E

การทุจริตคอร์รัปชัน ความผิดเกี่ยวกับการให้สินบนเจ้าพนักงาน ความผิดเกี่ยวกับการค้าประเวณีเด็ก ความผิดเกี่ยวกับภพลามกอนาจารของเด็ก เป็นต้น

2) ความผิดนั้นเป็นความผิดที่กระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของประเทศ เช่น ความผิดเกี่ยวกับการก่อกบฏ ความผิดเกี่ยวกับการก่อวินาศกรรม ความผิดเกี่ยวกับการก่อการจลาจล เป็นต้น

3) ความผิดนั้นเป็นความผิดที่มีความยากลำบากในการสืบสวนสอบสวน หรือแสวงหาพยานหลักฐาน เช่น ความผิดเกี่ยวกับการลักพาตัว ความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน ความผิดเกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชัน ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ความผิดเกี่ยวกับการพนัน เป็นต้น

4) ความผิดนั้นเป็นความผิดที่กระทำในลักษณะขององค์กรอาชญากรรม เช่น ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ความผิดเกี่ยวกับการค้าอาวุธสงคราม ความผิดเกี่ยวกับการพนัน ความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ เป็นต้น

5) ความผิดนั้นเป็นความผิดที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศ เช่น ความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน ความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชน ความผิดเกี่ยวกับการเลียงภาษี ความผิดเกี่ยวกับการละเมิดอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา ความผิดเกี่ยวกับการผูกขาดทางการค้า เป็นต้น

6) ความผิดนั้นเป็นความผิดที่เกี่ยวกับเทคโนโลยี ทำให้สามารถที่จะลบหรือทำลายพยานหลักฐานได้โดยง่ายและรวดเร็ว เช่น ความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงทางโทรศัพท์หรือคอมพิวเตอร์ ความผิดเกี่ยวกับการขโมยตัวตน เป็นต้น

7) ความผิดนั้นเป็นความผิดที่มีอัตราโทษรุนแรงในระดับหนึ่ง เช่น ตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ในกรณีที่เป็นความผิดตามกฎหมายสหรัฐซึ่งจะกระทำการดักจับข้อมูลโดยวิธีการดักจับการติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือในกรณีที่เป็นความผิดตามกฎหมายสหรัฐจะต้องเป็นความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกเกินกว่า 1 ปีขึ้นไป เป็นต้น

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่า ความผิดในลักษณะต่างๆ ดังกล่าวข้างต้นนั้น ล้วนแต่เป็นความผิดที่มีความจำเป็นและสมควรที่จะต้องกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูลทั้งสิ้น ด้วยเหตุนี้ การกำหนดความผิดซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลโดยอาศัยเหตุและปัจจัยต่างๆ ดังกล่าว จึงส่งผลให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถที่จะกระทำการดักจับข้อมูลในความผิดทางอาญาประเภทต่างๆ ที่มีความจำเป็นและสมควรได้อย่างครอบคลุมและครบถ้วน โดยไม่ก่อให้เกิดข้อจำกัดในเรื่องของวิธีการสืบสวนสอบสวนและแสวงหาพยานหลักฐาน ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถใช้วิธีการอื่นใดที่เหมาะสมหรือมีประสิทธิภาพมากกว่าได้

ด้วยเหตุผลดังที่ได้กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า การกำหนดความผิดซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลตามกฎหมายไทยในปัจจุบันนั้น สมควรที่จะได้รับการแก้ไขเพิ่มเติมให้มีความครอบคลุมถึงความผิดทางอาญาประเภทอื่นๆ ที่มีความจำเป็นและสมควรที่จะต้องกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูลมากยิ่งขึ้น โดยในการกำหนดความผิดซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลนั้น จะต้องพิจารณาโดยอาศัยถึงเหตุและปัจจัยต่างๆ ดังกล่าวข้างต้นทั้ง 7 ประการ กล่าวคือ จะต้องเป็นความผิดที่กระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนอย่างร้ายแรง หรือเป็นความผิดที่กระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของประเทศ หรือเป็นความผิดที่มีความยากลำบากในการสืบสวนสอบสวนหรือแสวงหาพยานหลักฐาน หรือเป็นความผิดที่กระทำในลักษณะขององค์กรอาชญากรรม หรือเป็นความผิดที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศ หรือเป็นความผิดที่เกี่ยวกับเทคโนโลยี ทำให้สามารถที่จะลบหรือทำลายพยานหลักฐานได้โดยง่ายและรวดเร็ว หรือเป็นความผิดที่มีอัตราโทษรุนแรง นั่นเอง

ดังนั้น ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่าความผิดซึ่งสมควรที่จะกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลนั้น ได้แก่ความผิดทางอาญาดังต่อไปนี้

1) ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ได้แก่ ความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ความผิดเกี่ยวกับการก่อกบฏ ความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายนอกราชอาณาจักร ความผิดต่อสัมพันธ์ไมตรีกับต่างประเทศ ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้าย ความผิดเกี่ยวกับการให้สินบนเจ้าพนักงาน ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ความผิดเกี่ยวกับการให้สินบนเจ้าพนักงานในการยุติธรรม ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ความผิดเกี่ยวกับการเป็นสมาชิกอั้งยี่หรือซ่องโจร ความผิดเกี่ยวกับการวางเพลิงเผาทรัพย์หรือการกระทำให้เกิดระเบิด ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตรา ดวงตรา แสตมป์ และตัวความผิดเกี่ยวกับการปลอมเอกสารสิทธิ บัตรอิเล็กทรอนิกส์ หรือหนังสือเดินทาง ความผิดเกี่ยวกับการค้า เฉพาะที่เกี่ยวกับการปลอม หรือการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาของสินค้า ความผิดเกี่ยวเพศ เฉพาะความผิดที่เกี่ยวกับการข่มขืนกระทำชำเรา การกระทำอนาจาร การเป็นธุระจัดหา ล่อไป หรือพาไปเพื่อการอนาจารหญิงและเด็ก เพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่น และความผิดเกี่ยวกับการครอบครอง จำหน่าย เผยแพร่ วัตถุหรือสิ่งของลามก ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย ความผิดเกี่ยวกับการหน่วงเหนี่ยว กักขัง หรือเรียกค่าไถ่ ความผิดเกี่ยวกับการพรากรู้เวยาว ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ เฉพาะที่เกี่ยวกับการกรรโชก ริดเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ และการฉ้อโกงประชาชน

2) ความผิดเกี่ยวกับการกระทำอันเป็นโจรสลัดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการกระทำอันเป็นโจรสลัด

- 3) ความผิดเกี่ยวกับอาวุธหรือเครื่องมืออุปกรณ์ของอาวุธที่ใช้หรืออาจนำไปใช้ในการรบหรือการสงครามตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมยุทธภัณฑ์
- 4) ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐหรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น
- 5) ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดหรือกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด
- 6) ความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์
- 7) ความผิดเกี่ยวกับการค้าประเวณีตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี เฉพาะความผิดที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไปหรือชักพาไปเพื่อให้บุคคลนั้นกระทำการค้าประเวณี หรือความผิดที่เกี่ยวกับการเป็นเจ้าของกิจการการค้าประเวณี ผู้ดูแลหรือผู้จัดการกิจการค้าประเวณี หรือสถานการค้าประเวณี หรือเป็นผู้ควบคุมผู้กระทำการค้าประเวณีในสถานการค้าประเวณี
- 8) ความผิดเกี่ยวกับการพนันตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน เฉพาะความผิดที่เกี่ยวกับการเป็นผู้จัดให้มีการเล่นการพนันโดยไม่ได้รับอนุญาต
- 9) ความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการกักขังเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน
- 10) ความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงินตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
- 11) ความผิดเกี่ยวกับการหลีกเลียงภาษีตามประมวลรัษฎากร กฎหมายว่าด้วยภาษีสรรพสามิต หรือกฎหมายว่าด้วยศุลกากร
- 12) ความผิดเกี่ยวกับการละเมิดอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน
- 13) ความผิดเกี่ยวกับการผูกขาดทางการค้าตามกฎหมายว่าด้วยการแข่งขันทางการค้า
- 14) ความผิดเกี่ยวกับการยกยอก หรือฉ้อโกง หรือประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน หรือกระทำโดยทุจริตตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์ กฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน

ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ หรือกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งกระทำโดยกรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใด ซึ่งรับผิดชอบหรือมีประโยชน์เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของสถาบันการเงินนั้น

15) ความผิดตามกฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาอันมีลักษณะเป็นการค้า

16) ความผิดเกี่ยวกับการกระทำอันไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์ ตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

17) ความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม โดยการใช้ ยึดถือ หรือครอบครองทรัพยากรธรรมชาติหรือกระบวนการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติโดยมิชอบด้วยกฎหมาย

18) ความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ตามกฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์

19) ความผิดที่เข้าลักษณะเป็นคดีพิเศษตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษ

ทั้งนี้ ผู้เขียนเชื่อว่าการกำหนดความผิดซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมาย ในการดักจับข้อมูลดังที่ได้ระบุเอาไว้ในข้างต้นนี้ จะเป็นการช่วยให้เกิดความครอบคลุมความผิดทางอาญาประเภทต่างๆ ที่มีความจำเป็นและสมควรที่จะให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถทำการดักจับข้อมูลเพื่อประโยชน์ในสืบสวนสอบสวน และแสวงหาพยานหลักฐาน ในกรณีที่ไม่สามารถใช้วิธีการอื่นใดที่เหมาะสมหรือมีประสิทธิภาพมากกว่าได้ ส่งผลให้เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพและขีดความสามารถในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในปัจจุบันซึ่งมีรูปแบบและวิธีการที่มีความหลากหลายและสลับซับซ้อนได้เป็นอย่างมาก

5.3 หลักเกณฑ์และกระบวนการในการขออนุญาตเพื่อดักจับข้อมูล

ในหัวข้อนี้จะเป็นการพิจารณาถึงแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขหลักเกณฑ์และกระบวนการในการขออนุญาตเพื่อดักจับข้อมูล โดยจะแบ่งออกเป็น 3 ประเด็นย่อยคือ ประเด็นในเรื่องของวิธีการขออนุญาต เงื่อนไขในการอนุญาต และระยะเวลาที่ได้รับอนุญาต ดังนี้

5.3.1 วิธีการขออนุญาต

จากการศึกษาวิจัย ผู้เขียนพบว่า วิธีในการขออนุญาตเพื่อกระทำการดักจับข้อมูลตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 นั้น สามารถกระทำได้โดยให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติดังกล่าวซึ่งเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้มอบหมายไว้เป็นหนังสือ ยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่อศาลแพ่งเพื่อขอให้มีการสั่งอนุญาต ในขณะที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 นั้น สามารถกระทำได้โดยให้เจ้าพนักงานตามพระราชบัญญัติดังกล่าวซึ่งได้รับอนุมัติเป็นหนังสือจากเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่ออธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาเพื่อขอให้มีการสั่งอนุญาต ในส่วนของพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 จะสามารถกระทำได้โดยให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษซึ่งได้รับอนุมัติเป็นหนังสือจากอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ ยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่ออธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาเพื่อขอให้มีการสั่งอนุญาต สำหรับพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 สามารถกระทำได้โดยให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติดังกล่าวยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจเพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งอนุญาต ในขณะที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 นั้น สามารถกระทำได้โดยให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติดังกล่าวซึ่งได้รับอนุมัติเป็นหนังสือจากผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ หรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี ยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่อศาลอาญาหรือศาลจังหวัดที่มีเขตอำนาจเพื่อมีคำสั่งอนุญาต และสุดท้ายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 สามารถกระทำได้โดยให้พนักงานสอบสวนซึ่งได้รับอนุมัติจากอัยการสูงสุด ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมาย แล้วแต่กรณี ยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่ออธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาเพื่อมีคำสั่งอนุญาต

ทั้งนี้ เมื่อวิเคราะห์จากวิธีการขออนุญาตดังกล่าวข้างต้นแล้วจะเห็นได้ว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐที่จะสามารถยื่นขออนุญาตเพื่อกระทำการดักจับข้อมูลตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 ได้นั้น นอกจากจะต้องเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานตามกฎหมายดังกล่าวแล้ว ยังจะต้องได้รับมอบหมายหรือได้รับอนุมัติไว้เป็นหนังสือจากผู้บังคับบัญชาสูงสุดตามกฎหมายดังกล่าวอีกด้วย ซึ่งได้แก่ เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ (หรืออธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ หรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี)

และอัยการสูงสุด (หรือผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมาย แล้วแต่กรณี) ตามลำดับ อันเป็นการกลั่นกรองการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และเป็นการตรวจสอบและถ่วงดุลภายในองค์กรอย่างหนึ่ง ด้วยเหตุที่การกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลนั้นเป็นมาตรการทางอาญาอย่างหนึ่งซึ่งไปกระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ดังนั้น ในการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจดังกล่าวจึงจำเป็นที่จะต้องพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบและกระทำด้วยความระมัดระวังนั่นเอง อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตว่า การขออนุญาตเพื่อกระทำการดักจับข้อมูลตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 นั้น มิได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ดังกล่าวเอาไว้ด้วยแต่อย่างใด

นอกจากนี้ จากการศึกษาข้างพบว่า ผู้ที่มีอำนาจในการพิจารณาคำขอหรือคำร้องที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้ยื่นมา และมีคำสั่งอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถกระทำการดักจับข้อมูลได้ตามกฎหมายทั้ง 6 ฉบับนั้นจะได้แก่ ศาล ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่า การที่กฎหมายได้กำหนดให้องค์กรศาลซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจตุลาการ เป็นผู้มีอำนาจในการพิจารณาคำขอหรือคำร้องที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้ยื่นมา และมีคำสั่งอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถกระทำการดักจับข้อมูลได้นั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะให้องค์กรศาลเข้ามาทำหน้าที่ในการตรวจสอบและถ่วงดุลการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการดำเนินการดังกล่าวซึ่งเป็นการใช้อำนาจบริหาร ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความโปร่งใสเป็นธรรม และเป็นการป้องกันมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเกิดการลุแก่อำนาจได้ อันเป็นการสอดคล้องกับหลักการแบ่งแยกอำนาจ (Separation of powers) ของมงเตสกีเออ (Montesquieu) นั่นเอง

สำหรับในประเด็นดังกล่าว จากการที่ได้ศึกษาถึงวิธีการขออนุญาตเพื่อดักจับข้อมูลตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศออสเตรเลียนั้น ผู้เขียนพบว่าวิธีการขออนุญาตของทั้ง 3 ประเทศนั้นจะมีความคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ จะสามารถกระทำได้โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐยื่นคำขอต่อผู้ที่มีอำนาจสั่งอนุญาต ซึ่งในกรณีของสหรัฐอเมริกา ได้แก่ ศาลรัฐบาลกลางที่มีเขตอำนาจ (ในกรณีที่เป็นความผิดตามกฎหมายสหรัฐ) หรือศาลมลรัฐที่มีเขตอำนาจ (ในกรณีที่เป็นความผิดตามกฎหมายมลรัฐ)²² ในกรณีของประเทศอังกฤษ ได้แก่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม²³ และในกรณีของประเทศออสเตรเลีย ได้แก่ Eligible judge หรือ Nominated AAT member ในกรณีที่เป็นการดักจับข้อมูล (Interception)²⁴ หรือ Eligible judge หรือ Nominated

²² 18 U.S.C. § 2516

²³ The Regulation of Investigatory Powers Act 2000 section 5

²⁴ Telecommunications (Interception and Access) Act 1979 section 6D and 6DA

AAT member หรือผู้พิพากษา หรือพนักงานฝ่ายปกครองของเครื่องจักรภาพ ของรัฐ หรือของดินแดน ในกรณีที่เป็นกรเข้าถึงข้อมูล (Access)²⁵

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่า การกำหนดให้องค์กรศาลซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจตุลาการ เป็นผู้ที่มีอำนาจพิจารณาคำขอและมีคำสั่งอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถกระทำการดักจับข้อมูลได้ตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศออสเตรเลีย นั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะให้ องค์กรศาลเข้ามาทำหน้าที่ในการตรวจสอบและถ่วงดุลการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการ ดำเนินการดังกล่าวซึ่งเป็นการใช้อำนาจบริหาร เพื่อให้เกิดความโปร่งใส เป็นธรรม และเป็นการ ป้องกันมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเกิดการลุแก่อำนาจได้ อันเป็นการสอดคล้องกับหลักการแบ่งแยกอำนาจ (Separation of powers) เช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี จะพบว่า การกำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวง ยุติธรรมเป็นผู้ที่มีอำนาจพิจารณาคำขอและมีคำสั่งอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถกระทำการดักจับ ข้อมูลได้ตามกฎหมายของประเทศอังกฤษนั้น ดูจะไม่เป็นการสอดคล้องกับหลักการแบ่งแยกอำนาจ สักเท่าใดนัก เนื่องจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมนั้นเป็นผู้ใช้อำนาจบริหารเช่นเดียวกับ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ดังนั้น จึงมีผลเสมือนเป็นเพียงการตรวจสอบและถ่วงดุลภายในองค์กรอย่างหนึ่ง เท่านั้น

นอกจากนี้ผู้เขียนยังพบว่า ในประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศออสเตรเลีย นั้นได้มีการ กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลในกรณีที่เป็นสถานการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วน จนไม่สามารถที่จะขออนุญาตตามหลักเกณฑ์และวิธีการทั่วไปได้ทันเอาไว้ด้วย โดยในกรณีของประเทศสหรัฐอเมริกานั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถที่จะกระทำการดักจับข้อมูลก่อนที่จะ ได้รับอนุญาตจากศาลได้ ภายใต้เงื่อนไขที่ว่า กรณีดังกล่าวนี้จะต้องเป็นกรณีที่สามารถขออนุญาต กระทำการโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลได้ และมีข้อเท็จจริงปรากฏว่า เป็นกรณีที่จะเป็น อันตรายทำให้ถึงแก่ความตาย หรือทำให้บาดเจ็บสาหัสต่อบุคคลใดๆ โดยทันที หรือ เป็นกรณีที่ได้มี การสมคบกันกระทำการที่เป็นการคุกคามต่อความมั่นคงของรัฐ หรือ เป็นกรณีที่ได้มีการสมคบกัน กระทำการในลักษณะที่เป็นองค์กรอาชญากรรม²⁶ โดยหลังจากที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้กระทำการดักจับ ข้อมูลไปแล้ว ก็จะต้องทำการยื่นคำร้องต่อศาลภายใน 48 ชั่วโมง หลังจากที่ได้เริ่มกระทำการดักจับ ข้อมูล เพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตตามหลังอีกด้วย²⁷

สำหรับในกรณีของประเทศออสเตรเลีย นั้น ในกรณีฉุกเฉินเร่งด่วนที่จะต้องกระทำการดักจับ ข้อมูล จนไม่สามารถที่จะยื่นคำขอต่อ Eligible judge หรือ Nominated AAT member เพื่อขอให้

²⁵ Telecommunications (Interception and Access) Act 1979 section 6DB

²⁶ 18 U.S.C. § 2518 (7)

²⁷ Ibid.

คำสั่งออกหมายดักจับได้ทันที เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถที่จะกระทำการดักจับข้อมูลไปโดยปราศจากหมายดักจับก็ได้ ภายใต้เงื่อนไขว่า จะต้องเป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นคู่สนทนาในการติดต่อสื่อสารดังกล่าว หรือบุคคลซึ่งเป็นคู่สนทนาในการติดต่อสื่อสารดังกล่าวได้ยินยอมให้กระทำการดักจับข้อมูลได้ และเป็นกรณีที่มีเหตุผลอันสมควรที่จะสงสัยหรือเชื่อได้ว่าคู่สนทนาอีกฝ่ายหนึ่งในการติดต่อสื่อสารดังกล่าวนั้นได้กระทำการใดๆ ที่ส่งผล หรือจะส่งผลทำให้เกิดการสูญเสียต่อชีวิต หรือทำร้ายบุคคลใดให้บาดเจ็บสาหัส หรือ กระทำการข่มขู่ว่าจะฆ่า หรือทำร้ายบุคคลอื่นให้บาดเจ็บสาหัส หรือทำให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินอย่างร้ายแรง หรือ กระทำการข่มขู่ว่าจะฆ่าตัวตาย หรือกระทำการใดๆ ที่ทำให้ หรืออาจจะทำให้ชีวิต สุขภาพ หรือความปลอดภัยของตนเองตกอยู่ในอันตราย²⁸ โดยหลังจากที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้กระทำการดักจับข้อมูลไปโดยปราศจากหมายดักจับแล้ว ก็จะต้องยื่นคำขอต่อ Eligible judge หรือ Nominated AAT member เพื่อขอให้มีการออกหมายดักจับสำหรับในกรณีดังกล่าวโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะสามารถปฏิบัติได้ด้วย²⁹

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่า ในการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะสามารถกระทำการโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลไปก่อน แล้วค่อยมายื่นขออนุญาตในภายหลังตามที่กฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศออสเตรเลียได้กำหนดไว้นั้น จะต้องเป็นกรณีที่เป็นสถานการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วน จนไม่สามารถที่จะขออนุญาตตามหลักเกณฑ์และวิธีการทั่วไปได้ทันที อีกทั้งยังจะต้องเป็นเรื่องที่สำคัญและมีความจำเป็นจริงๆ เท่านั้น ซึ่งข้อดีของหลักเกณฑ์นี้ก็คือ ทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถที่จะกระทำการโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลในกรณีที่เป็นสถานการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วน เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลการติดต่อสื่อสาร หรือพยานหลักฐานที่สำคัญได้อย่างทันท่วงที แต่ทั้งนี้ก็มีข้อเสียด้วยเช่นกัน เนื่องจากการดักจับข้อมูลซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐได้กระทำไปโดยมิได้ผ่านการพิจารณาตรวจสอบและกลั่นกรองจากศาลก่อนนั้น ย่อมเป็นการเสี่ยงต่อการที่จะเกิดกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้ใช้อำนาจตามอำเภอใจกระทำการดักจับข้อมูลไปโดยที่ไม่ได้เข้าหลักเกณฑ์และเงื่อนไขตามที่กฎหมายกำหนดจนไปละเมิดต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้นั่นเอง

อนึ่ง ในกรณีของประเทศอังกฤษนั้น ผู้กลับพบว่าได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลในกรณีที่เป็นสถานการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนเอาไว้ ดังเช่นในกรณีของประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศออสเตรเลียแต่อย่างใด ดังนั้น ต่อให้เป็นกรณีฉุกเฉินเร่งด่วนที่จะต้องกระทำการดักจับข้อมูล เจ้าหน้าที่ของรัฐก็ต้องยื่นขออนุญาตตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้ก่อนจึงจะสามารถกระทำการดักจับข้อมูลได้

²⁸ Telecommunications (Interception and Access) Act 1979 section 7 (4) and (5)

²⁹ Telecommunications (Interception and Access) Act 1979 section 7 (6)

จากการที่ได้พิจารณาถึงวิธีการขออนุญาตเพื่อกระทำการดักจับข้อมูลตามกฎหมายไทยในปัจจุบัน ประกอบกับวิธีการขออนุญาตเพื่อกระทำการดักจับข้อมูลตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศออสเตรเลีย ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า วิธีการขออนุญาตเพื่อกระทำการดักจับข้อมูลตามกฎหมายไทยในปัจจุบันนั้น โดยหลักจะมีความเหมาะสมอยู่แล้ว กล่าวคือ การที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่จะสามารถยื่นขออนุญาตเพื่อกระทำการดักจับข้อมูลได้นั้น นอกจากจะต้องเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานตามกฎหมายดังกล่าวแล้ว ยังจะต้องได้รับมอบหมายหรือได้รับอนุมัติไว้เป็นหนังสือจากผู้บังคับบัญชาสูงสุดตามกฎหมายดังกล่าวอีกด้วย อันเป็นการถ่วงดุลการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และเป็นการตรวจสอบและถ่วงดุลภายในองค์กรอย่างหนึ่ง นอกจากนี้ การกำหนดให้ศาลซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจตุลาการ เป็นผู้ใช้อำนาจในการพิจารณาคำขอหรือคำร้องที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้ยื่นมา และมีคำสั่งอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถกระทำการดักจับข้อมูลได้นั้น ทำให้ศาลสามารถที่จะเข้ามาทำหน้าที่ในการตรวจสอบและถ่วงดุลการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการดำเนินการดังกล่าวซึ่งเป็นการใช้อำนาจบริหารได้ ก่อให้เกิดความโปร่งใส เป็นธรรม และเป็นการป้องกันมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเกิดการลุแก่อำนาจ อันเป็นการสอดคล้องกับหลักการแบ่งแยกอำนาจ (Separation of powers) ซึ่งในกรณีนี้จะเห็นได้ว่าเป็นการสอดคล้องกับวิธีการขออนุญาตเพื่อกระทำการดักจับข้อมูลตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศออสเตรเลีย ซึ่งได้กำหนดให้ศาลเป็นผู้ทำหน้าที่ในการตรวจสอบและถ่วงดุลการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการดำเนินการดังกล่าวเช่นเดียวกัน

อย่างไรก็ดี จะมีประเด็นปัญหาที่แต่เพียงในเรื่องของความแตกต่างเพียงเล็กน้อยของวิธีการขออนุญาต เช่น ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐที่จะยื่นขออนุญาตเพื่อกระทำการดักจับข้อมูลตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 นั้น มิได้มีหลักเกณฑ์กำหนดไว้ว่าจะต้องเป็นผู้ซึ่งได้รับมอบหมายหรือได้รับอนุมัติไว้เป็นหนังสือจากผู้บังคับบัญชาสูงสุดตามกฎหมายดังกล่าวด้วย ดังนั้น จึงมิได้มีการถ่วงดุลการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ อันเป็นการตรวจสอบและถ่วงดุลภายในองค์กร ดังเช่นในกฎหมายอีก 5 ฉบับ ทั้งนี้ เป็นผลเนื่องมาจากรูปแบบในการบัญญัติกฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลตามกฎหมายไทยในปัจจุบันดังที่ได้กล่าวไปแล้วในข้อ 5.1.1 ดังนั้น ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า หากได้มีการแก้ไขรูปแบบในการบัญญัติกฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล เอาไว้ในรูปแบบของกฎหมายกลางเพียงฉบับเดียว โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อที่จะกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลเอาไว้โดยเฉพาะ ตามที่ผู้เขียนได้เสนอไว้แล้ว ก็ย่อมที่จะเป็นการทำให้วิธีการขออนุญาตเพื่อกระทำการดักจับข้อมูลในความผิดทุกประเภทนั้นมีหลักเกณฑ์อย่างเดียวกัน ส่งผลให้กฎหมายดังกล่าวมีความเป็นเอกภาพและแน่นอนชัดเจน ซึ่งนอกจากจะเป็นการทำให้ประชาชนซึ่งตกอยู่ในฐานะเป็นผู้ถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพโดยกฎหมายดังกล่าว สามารถที่จะทราบ

ถึงวิธีการและขั้นตอนในการขออนุญาตแล้ว ยังเป็นการทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่เกิดความสับสนในการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวอีกด้วย อันเป็นการสอดคล้องกับหลักความแน่นอนชัดเจนนั่นเอง

สำหรับหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลในกรณีที่เป็นสถานการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วน ดังที่ได้ปรากฏอยู่ในกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศออสเตรเลียนั้น ถึงแม้ว่ากฎหมายไทยที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูลทั้ง 6 ฉบับ ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน จะมีได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ในลักษณะดังกล่าวเอาไว้ ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถที่จะกระทำการโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลในกรณีที่เป็นสถานการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนได้ก็ตาม แต่อย่างไรก็ดี ผู้เขียนกลับมีความเห็นว่า ยังไม่สมควรที่จะนำหลักเกณฑ์ในลักษณะดังกล่าวมาใช้บังคับกับประเทศไทย ทั้งนี้เนื่องจาก โดยพื้นฐานนั้นการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลก็เป็นมาตรการทางอาญาที่กระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนอยู่แล้ว หากปล่อยให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถที่จะกระทำการดังกล่าวไปโดยมิต้องผ่านการพิจารณาตรวจสอบและกลั่นกรองจากศาลก่อนแล้ว ย่อมเป็นการเสี่ยงเป็นอย่างยิ่งต่อการที่จะเกิดกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจตามอำเภอใจกระทำการดักจับข้อมูลไปโดยที่ไม่ได้เข้าหลักเกณฑ์และเงื่อนไขตามที่กฎหมายกำหนด จนไปละเมิดต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้ ทั้งนี้ ดังจะเห็นได้จากในกรณีของประเทศอังกฤษซึ่งก็ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ดังกล่าวเอาไว้เช่นเดียวกัน

5.3.2 เงื่อนไขในการอนุญาต

จากการที่ได้วิเคราะห์และเปรียบเทียบถึงเงื่อนไขในการอนุญาตให้กระทำการดักจับข้อมูล ผู้เขียนพบว่า ในการที่ศาลจะมีคำสั่งอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถกระทำการดักจับข้อมูลได้นั้น นอกจากจะต้องเป็นการกระทำที่ความผิดที่ตกอยู่ภายใต้อำนาจของกฎหมายทั้ง 6 ฉบับดังกล่าว และเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ยื่นคำขอหรือคำร้องจะต้องเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ที่มีอำนาจด้วยแล้ว ยังจะต้องเข้าเงื่อนไขบางประการที่กฎหมายกำหนดไว้อีกด้วย โดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 ได้กำหนดเงื่อนไขอันเป็นเหตุผลและความจำเป็นที่ศาลจะต้องนำมาพิจารณาประกอบกับผลกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคลหรือสิทธิอื่นใดเอาไว้ด้วยกัน 3 ประการ คือ (1) จะต้องเป็นกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่ามีการกระทำความผิดหรือจะมีการกระทำความผิดตามกฎหมายดังกล่าว (2) จะต้องเป็นกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่า การติดต่อสื่อสารถึงกันนั้น

ถูกใช้หรืออาจถูกใช้เพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิดดังกล่าว และจะได้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการกระทำความผิดดังกล่าวจากการดักจับข้อมูลนั้น และ (3) จะต้องเป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่อาจใช้วิธีการอื่นใดในการสืบสวนสอบสวนและแสวงหาพยานหลักฐานที่เหมาะสมหรือมีประสิทธิภาพมากกว่าได้ สำหรับพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 นั้น ได้กำหนดเงื่อนไขในการขออนุญาตเอาไว้ทำนองเดียวกันกับกฎหมายทั้ง 4 ฉบับดังกล่าว กล่าวคือ (1) จะต้องเป็นกรณีที่มีพยานหลักฐานตามสมควรว่าได้มีการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน (2) จะต้องเป็นกรณีที่มีพยานหลักฐานตามสมควรว่าบัญชีลูกค้าของสถาบันการเงิน เครื่องมือหรืออุปกรณ์ในการสื่อสารหรือเครื่องคอมพิวเตอร์ใด ถูกใช้ หรืออาจถูกใช้เพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิดฐานฟอกเงินนั้น อย่างไรก็ตาม ก็มิขัดแย้งกันตรงที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 นั้น มิได้มีการกำหนดเงื่อนไขเอาไว้ด้วยว่า จะต้องเป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่อาจใช้วิธีการอื่นใดในการสืบสวนสอบสวนและแสวงหาพยานหลักฐานที่เหมาะสมหรือมีประสิทธิภาพมากกว่าได้ ดังนั้น จึงมิได้เป็นการบังคับว่าศาลจะต้องพิจารณาถึงเงื่อนไขดังกล่าวด้วย ในส่วนของพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 นั้น ได้กำหนดเงื่อนไขเอาไว้ 2 ประการ คือ (1) จะต้องเป็นกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าจะมีการกระทำความผิดหรือจะมีการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ และ (2) การดักจับข้อมูลนั้นจะต้องกระทำเฉพาะเท่าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน และการใช้เป็นพยานหลักฐานเกี่ยวกับการกระทำความผิดและหาตัวผู้กระทำความผิดเท่านั้น ทั้งนี้ มีข้อสังเกตในเงื่อนไขประการที่สองนี้ว่า ในการพิจารณาเพื่ออนุญาตของศาลนั้นน่าจะต้องคำนึงถึงเหตุผลและความจำเป็นในการใช้มาตรการดังกล่าวในระดับที่ต่ำกว่าเงื่อนไขที่ว่า “จะต้องเป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่อาจใช้วิธีการอื่นใดที่เหมาะสมหรือมีประสิทธิภาพมากกว่าได้” ซึ่งกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ 4 ฉบับแรก ทั้งนี้ เนื่องจากเพียงแค่ผู้ขออนุญาตสามารถแสดงให้เห็นได้ว่าการดักจับข้อมูลนั้นจำเป็นที่จะต้องกระทำเพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน และการใช้เป็นพยานหลักฐานเกี่ยวกับการกระทำความผิดและหาตัวผู้กระทำความผิดก็น่าจะเพียงพอแล้ว ไม่ต้องถึงกับแสดงให้เห็นว่าเป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่อาจใช้วิธีการอื่นใดในการสืบสวนสอบสวนและแสวงหาพยานหลักฐาน ที่เหมาะสมหรือมีประสิทธิภาพมากกว่าได้นั้นเอง ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่า การที่กฎหมายดังกล่าวทั้ง 6 ฉบับได้กำหนดเงื่อนไขต่างๆ ที่ศาลจะต้องพิจารณาถึงก่อนที่จะมีคำสั่งอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถกระทำการดักจับข้อมูลได้เอาไว้ นั้น เนื่องจากการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลนั้นเป็นการกระทำที่ไปกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ดังนั้น ในการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะใช้อำนาจดังกล่าวจึงจะต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็นและพอสมควรแก่เหตุเท่านั้น เพื่อให้เกิดผลกระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนน้อยที่สุด อันเป็นการสอดคล้องกับหลักแห่งความได้สัดส่วนนั่นเอง

ทั้งนี้ จากการศึกษาถึงเงื่อนไขในการที่ศาลจะมีคำสั่งอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการ ดักจับข้อมูลตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาได้นั้นพบว่า จะประกอบไปด้วยเงื่อนไข 4 ประการด้วยกัน คือ (1) จะต้องมีความเชื่อได้ว่ามีบุคคลใดกำลังกระทำได้กระทำ หรือกำลังจะกระทำ ความผิดตามที่ระบุเอาไว้ในมาตรา 2516 แห่งประมวลกฎหมายสหรัฐ (2) จะต้องมีความเชื่อได้ว่าจะได้รับข้อมูลการติดต่อสื่อสารที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดดังกล่าวจากการดักจับ ข้อมูลนั้น (3) จะต้องได้มีการพยายามสืบสวนสอบสวนด้วยวิธีการปกติแล้วแต่ไม่ประสบผลสำเร็จ หรือมีความเชื่อได้ว่า การพยายามสืบสวนสอบสวนด้วยวิธีการปกตินั้นไม่สามารถที่จะประสบผลสำเร็จได้ หรือจะเป็นอันตรายเกินไป และ (4) จะต้องมีความเชื่อได้ว่าอุปกรณ์ การติดต่อสื่อสาร หรือสถานที่ซึ่งจะถูกทำการดักจับการติดต่อสื่อสารทางสาย ทางวาจา หรือ ทางอิเล็กทรอนิกส์นั้น กำลังถูกใช้ หรือจะถูกนำมาใช้เกี่ยวกับการกระทำความผิดดังกล่าว หรือถูกเช่า หรือมีชื่อเป็นเจ้าของ หรือถูกใช้เป็นปกติโดยบุคคลดังกล่าว³⁰

สำหรับเงื่อนไขในการที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมจะมีคำสั่งอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการดักจับข้อมูลตามกฎหมายของประเทศอังกฤษได้นั้น จะประกอบไปด้วยเงื่อนไข 2 ประการด้วยกัน คือ (1) การดักจับข้อมูลการติดต่อสื่อสารนั้นจะต้องมีความจำเป็นเพื่อวัตถุประสงค์ ในการป้องกัน หรือสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมร้ายแรง (Serious crime) และ (2) การดักจับข้อมูล การติดต่อสื่อสารซึ่งกระทำโดยอาศัยอำนาจของหมายดักจับนั้นมีความได้สัดส่วนกับสิ่งที่จะแสวงหา ได้สำเร็จโดยอาศัยการดำเนินการดังกล่าว³¹

ในส่วนของประเทศออสเตรเลีย เงื่อนไขในการที่ศาลจะอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถ กระทำการดักจับข้อมูลได้นั้น อาจแบ่งได้ออกเป็น 2 กรณี คือ กรณีที่เป็นการดักจับข้อมูล (Interception) และกรณีที่เป็นการเข้าถึงข้อมูล (Access) กล่าวคือ ในกรณีที่เป็นการดักจับข้อมูล (Interception) นั้นมีเงื่อนไขว่า Eligible judge หรือ Nominated AAT member จะต้องพิจารณา ถึงสิทธิส่วนบุคคลของผู้ที่จะถูกดักจับการติดต่อสื่อสารนั้นว่าจะถูกแทรกแซงมากน้อยเพียงใด ความร้ายแรงของความผิดที่กำลังทำการสืบสวนสอบสวนอยู่ การใช้วิธีการดักจับการติดต่อสื่อสาร ดังกล่าว หรือข้อมูลการติดต่อสื่อสารที่ได้มานั้น จะสามารถช่วยเหลือการสืบสวนสอบสวนของ เจ้าหน้าที่ของรัฐในความผิดดังกล่าวได้มากน้อยเพียงใด เจ้าหน้าที่ของรัฐได้ใช้ หรือสามารถที่จะใช้ วิธีการสืบสวนสอบสวนอื่นๆ นอกเหนือจากการดักจับข้อมูลการติดต่อสื่อสารได้มากน้อยเพียงใด รวมถึงการใช้วิธีการดักจับการติดต่อสื่อสารดังกล่าวจะมีผลกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคลของ

³⁰ 18 U.S.C. § 2518 (3)

³¹ The Regulation of Investigatory Powers Act 2000 section 5

เจ้าหน้าที่ของรัฐมากน้อยเพียงใด จะทำให้เกิดความล่าช้าหรือผลกระทบอย่างอื่นหรือไม่³² ในขณะที่กรณีที่เป็นกรณีสืบสวนสอบสวน (Access) นั้นมีเงื่อนไขว่า Eligible judge หรือ Nominated AAT member หรือผู้พิพากษา หรือพนักงานฝ่ายปกครองของเครื่องจักรภาพ ของรัฐ หรือของดินแดน จะต้องพิจารณาถึงสิทธิส่วนบุคคลของผู้ที่จะถูกเข้าถึงข้อมูลการติดต่อสื่อสารซึ่งถูกเก็บไว้แล้วว่าจะถูกแทรกแซงมากน้อยเพียงใด ความร้ายแรงของความผิดที่เป็นการฝ่าฝืนอย่างออกฉกรรจ์ การใช้วิธีการเข้าถึงข้อมูลการติดต่อสื่อสารซึ่งถูกเก็บไว้ดังกล่าว หรือข้อมูลการติดต่อสื่อสารที่ได้มานั้น จะสามารถช่วยเหลือการสืบสวนสอบสวนของเจ้าหน้าที่ของรัฐในความผิดดังกล่าวได้มากน้อยเพียงใด เจ้าหน้าที่ของรัฐได้ใช้ หรือสามารถที่จะใช้วิธีการสืบสวนสอบสวนอื่นๆ นอกเหนือจากการเข้าถึงข้อมูลการติดต่อสื่อสารซึ่งถูกเก็บไว้ได้มากน้อยเพียงใด รวมถึงการใช้วิธีการเข้าถึงข้อมูลการติดต่อสื่อสารซึ่งถูกเก็บไว้ดังกล่าวจะมีผลกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่ของรัฐมากน้อยเพียงใด จะทำให้เกิดความล่าช้าหรือผลกระทบอย่างอื่นหรือไม่³³

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่า การที่กฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศออสเตรเลีย ได้กำหนดเงื่อนไขต่างๆ ที่ผู้มีอำนาจจะต้องพิจารณาก่อนที่จะมีคำสั่งอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถกระทำการดักจับข้อมูลได้เอาไว้ นั้น เนื่องจากการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลนั้นเป็นการกระทำที่ไปกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ดังนั้น ในการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะใช้อำนาจดังกล่าวจึงจะต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็น และพอสมควรแก่เหตุเท่านั้น เพื่อให้เกิดผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนน้อยที่สุด อันเป็นการสอดคล้องกับหลักแห่งความได้สัดส่วนนั่นเอง

ดังนั้น จากการที่ได้พิจารณาถึงเงื่อนไขในการอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการดักจับข้อมูลตามกฎหมายไทยในปัจจุบัน ประกอบกับในการอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการดักจับข้อมูลตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศออสเตรเลีย ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า เงื่อนไขในการที่ศาลจะมีคำสั่งอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถกระทำการดักจับข้อมูลได้นั้น สมควรที่จะประกอบไปด้วย

- 1) จะต้องเป็นกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าการกระทำความผิดหรือจะมีการกระทำความผิด

³² Telecommunications (Interception and Access) Act 1979 section 46

³³ Telecommunications (Interception and Access) Act 1979 section 116

2) จะต้องเป็นกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าการติดต่อสื่อสารถึงกันนั้นถูกใช้หรืออาจถูกใช้เพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิด และจะได้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการกระทำความผิดจากการดักจับข้อมูลนั้น และ

3) จะต้องเป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่อาจใช้วิธีการอื่นใดในการสืบสวนสอบสวน และแสวงหาพยานหลักฐาน ที่เหมาะสมหรือมีประสิทธิภาพมากกว่าได้

ดังที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 นั้น เป็นเงื่อนไขที่มีความเหมาะสมดีแล้ว เนื่องจากการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลนั้นเป็นการกระทำที่ไปกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ดังนั้น ในการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะใช้อำนาจดังกล่าวจึงจะต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็น และพอสมควรแก่เหตุเท่านั้น เพื่อให้เกิดผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนน้อยที่สุด อันเป็นการสอดคล้องกับหลักแห่งความได้สัดส่วนนั่นเอง นอกจากนี้ ยังจะเห็นได้ว่าการอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการดักจับข้อมูลที่กำหนดไว้ในกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศออสเตรเลียต่างก็ได้กำหนดเงื่อนไขเอาไว้ในทำนองเดียวกัน

อย่างไรก็ดี ผู้เขียนมีความเห็นว่า ประเด็นในเรื่องของเงื่อนไขในการอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการดักจับข้อมูลตามกฎหมายไทยในปัจจุบันนั้น ยังสมควรที่จะได้รับการแก้ไขเพิ่มเติมให้มีความสอดคล้อง เป็นเอกภาพ และมีมาตรฐานเดียวกันในความผิดทุกประเภท เนื่องจากปัจจุบันในส่วนของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 นั้น ได้กำหนดเงื่อนไขในการอนุญาตเอาไว้ในระดับที่ต่ำกว่าเงื่อนไขในกฎหมาย 4 ฉบับแรก ดังนั้น จึงสมควรที่จะแก้ไขเพิ่มเติมให้มีเงื่อนไขที่เหมือนกันด้วย ซึ่งในกรณีดังกล่าวนี้ หากได้มีการแก้ไขในเรื่องของรูปแบบในการบัญญัติกฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล เอาไว้ในรูปแบบของกฎหมายกลางเพียงฉบับเดียว โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อที่จะกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลเอาไว้โดยเฉพาะ ตามที่ผู้เขียนได้เสนอไว้แล้วในข้อ 5.1.1 ประเด็นปัญหานี้ก็จะหมดไป เช่นเดียวกับในกรณีของวิธีการขออนุญาต ดังที่ได้กล่าวไปแล้วในข้างต้นนั่นเอง

5.3.3 ระยะเวลาที่ได้รับอนุญาต

จากที่ได้ทำการวิเคราะห์และเปรียบถึงระยะเวลาที่ได้รับอนุญาตให้กระทำการดักจับข้อมูล ตามกฎหมายไทย ผู้เขียนพบว่า ในกรณีศาลได้พิจารณาแล้วมีคำสั่งอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถกระทำการดักจับข้อมูลได้ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 นั้น ศาลจะอนุญาตได้สูงสุดคราวละไม่เกิน 90 วัน ทั้งนี้ เนื่องจากการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลนั้น เป็นการกระทำที่ไปกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ดังนั้น จึงจะต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็นและพอสมควร อันเป็นการสอดคล้องกับหลักแห่งความได้สัดส่วน ด้วยเหตุนี้ระยะเวลาที่จะอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถดำเนินการดังกล่าวได้จึงไม่ควรที่จะยาวนานมากจนเกินไปนั่นเอง อย่างไรก็ตาม ในส่วนของพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 นั้น ผู้เขียนกลับพบว่า มิได้มีการกำหนดระยะเวลาที่ศาลจะมีคำสั่งอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถกระทำการดักจับข้อมูลได้เอาไว้ ว่าห้ามมิได้อนุญาตได้เกินคราวละกี่วัน ดังเช่นในกฎหมายทั้ง 5 ฉบับข้างต้น มีเพียงแต่กำหนดระยะเวลาให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้เป็นหัวหน้าในการดำเนินการดังกล่าวส่งสำเนาบันทึกรายละเอียดการดำเนินการและเหตุผลแห่งการดำเนินการให้กับศาลที่มีเขตอำนาจภายใน 48 ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ได้ลงมือดำเนินการเพื่อเป็นหลักฐานเท่านั้น

ทั้งนี้ จากการศึกษาถึงระยะเวลาที่ศาลจะมีคำสั่งอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถกระทำการโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลได้ตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ผู้เขียนพบว่า ระยะเวลาดังกล่าวจะต้องไม่เกินกว่าความจำเป็นของเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อที่จะบรรลุตามวัตถุประสงค์นั้น แต่ทั้งนี้ จะต้องไม่เกินกว่า 30 วัน โดยในกรณีที่มีเหตุจำเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐอาจจะยื่นขออนุญาตขยายระยะเวลาออกไปอีกก็ได้ ซึ่งระยะเวลาที่ขอขยายนี้ก็จะต้องไม่เกินกว่า 30 วันด้วยเช่นเดียวกัน³⁴ สำหรับประเทศอังกฤษนั้น ในกรณีที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมได้มีคำสั่งอนุญาตให้ออกหมายดักจับ หมายดังกล่าวจะมีผลใช้บังคับได้เป็นระยะเวลา 3 เดือน นับแต่วันที่ได้มีการออกหมายดักจับนั้น³⁵ อย่างไรก็ตาม อาจมีการขอต่ออายุหมายดักจับดังกล่าวในเวลาใดๆ ก่อนที่จะสิ้นสุดระยะเวลาบังคับใช้ก็ได้³⁶ หากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเชื่อว่าหมายดักจับนี้ยังคงมีความ

³⁴ 18 U.S.C. § 2518 (5)

³⁵ The Regulation of Investigatory Powers Act 2000 section 9 (1) (a) and section 9 (6) (c)

³⁶ The Regulation of Investigatory Powers Act 2000 section 9 (1) (b)

จำเป็นต่อการป้องกัน หรือสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมร้ายแรง³⁷ โดยหมายดักจับที่ได้รับการต่ออายุออกไปนั้นก็จะมีผลใช้บังคับได้เป็นระยะเวลา 3 เดือน เช่นเดียวกัน³⁸ สำหรับประเทศออสเตรเลียนั้น ในกรณีที่เป็นการดักจับข้อมูล (Interception) เมื่อได้มีการออกหมายดักจับ (Interception warrant) แล้ว จะมีอายุใช้บังคับได้สูงสุดไม่เกิน 90 วัน³⁹ ในกรณีที่เป็นการเข้าถึงข้อมูล (Access) เมื่อได้มีการออกหมายเข้าถึงข้อมูลการติดต่อสื่อสารซึ่งถูกเก็บไว้ (Stored communication warrant) แล้ว จะมีอายุใช้บังคับได้จนกว่าจะได้ใช้ดำเนินการครั้งแรก หรือจนกว่าจะพ้นระยะเวลา 5 วัน หลังจากวันที่ออกหมาย ขึ้นอยู่กับว่ากรณีใดจะเกิดขึ้นก่อน อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่หมายดังกล่าวเกี่ยวข้องกับ การให้บริการโทรคมนาคมมากกว่า 1 บริการขึ้นไป และการบริการทั้งหมดนั้นมิได้ดำเนินการโดย ผู้ให้บริการโทรคมนาคมรายเดียวกัน หมายดังกล่าวจะมีอายุใช้บังคับสำหรับผู้ให้บริการโทรคมนาคม แต่ละรายแยกจากกัน ในกรณีที่หมายหมดอายุไปแล้วจะไม่สามารถขอขยายระยะเวลาบังคับใช้ได้ แต่จะต้องขอออกหมายฉบับใหม่ อย่างไรก็ตาม หากหมายฉบับใหม่นี้เกี่ยวข้องกับการให้บริการ โทรคมนาคมเหมือนกับในหมายฉบับที่แล้ว จะต้องรอให้พ้นกำหนดเวลา 3 วัน หลังจากวันที่หมาย ฉบับที่แล้วได้ถูกใช้ดำเนินการ หรือถูกใช้ดำเนินการเป็นครั้งสุดท้ายไปก่อนจึงจะสามารถออก หมายฉบับใหม่ได้⁴⁰

เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่า ระยะเวลาที่จะอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถกระทำการ โดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศออสเตรเลียนั้น ได้ถูกกำหนดไว้เป็นเพียงช่วงระยะเวลาสั้นๆ เท่านั้น ทั้งนี้ เนื่องจากการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลนั้นเป็นการกระทำที่ไปกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพ ของประชาชน ดังนั้น จึงจะต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็นและพอสมควร อันเป็นการสอดคล้องกับ หลักแห่งความได้สัดส่วนนั่นเอง อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่ครบระยะเวลาที่ได้รับอนุญาตแล้ว หากยังมีความจำเป็นที่จะต้องกระทำการดักจับข้อมูลต่อไปอีก เจ้าหน้าที่ของรัฐก็สามารถที่ยื่นขออนุญาต ขยายระยะเวลาออกไป หรือขออนุญาตใหม่ก็ได้

จากที่ได้ทำการเปรียบเทียบและวิเคราะห์ถึงระยะเวลาที่ศาลจะมีคำสั่งอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ ของรัฐสามารถกระทำการโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลได้ตามกฎหมายไทยในปัจจุบัน ประกอบกับระยะเวลาที่ได้รับอนุญาตเพื่อกระทำการดักจับข้อมูลตามกฎหมายของประเทศ สหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศออสเตรเลีย ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า ระยะเวลาที่ได้รับ อนุญาตเพื่อกระทำการดักจับข้อมูลตามกฎหมายไทยในปัจจุบันซึ่งกำหนดให้ศาลอนุญาตได้สูงสุด

³⁷ The Regulation of Investigatory Powers Act 2000 section 9 (2)

³⁸ The Regulation of Investigatory Powers Act 2000 section 9 (1) (a) and section 9 (6) (c)

³⁹ Telecommunications (Interception and Access) Act 1979 section 49

⁴⁰ Telecommunications (Interception and Access) Act 1979 section 119

คราวละไม่เกิน 90 วัน นั้น มีความเหมาะสมดีอยู่แล้ว เนื่องจากเป็นระยะเวลาที่ไม่น้อยจนเกินไป ในการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะตระเตรียมและดำเนินการดักจับข้อมูลด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลการติดต่อสื่อสาร หรือพยานหลักฐานที่สำคัญและเป็นประโยชน์ต่อการสืบสวนสอบสวนคดี และในขณะเดียวกันก็เป็นระยะเวลาที่ไม่มากจนเกินไปที่จะไปกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนจนเกินสมควร อันจะเห็นได้จากระยะเวลาที่ได้รับอนุญาตเพื่อกระทำการดักจับข้อมูล ตามกฎหมายของประเทศอังกฤษ และประเทศออสเตรเลีย ซึ่งกำหนดไว้ว่าจะต้องเป็นระยะเวลาสูงสุดคราวละไม่เกิน 90 วัน เช่นเดียวกัน ทั้งนี้ ในกรณีที่ครบระยะเวลาที่ได้รับอนุญาตแล้ว หากยังมีความจำเป็นที่จะต้องกระทำการดักจับข้อมูลต่อไปอีก เจ้าหน้าที่ของรัฐก็สามารถที่ยื่นขออนุญาตใหม่อีกได้ โดยระยะเวลาที่ได้รับอนุญาตใหม่นี้ก็ต้องไม่เกินกว่า 90 วัน เช่นเดียวกัน

นอกจากนี้ ผู้เขียนยังมีความเห็นว่า ประเด็นในเรื่องของระยะเวลาที่ได้รับอนุญาตเพื่อกระทำการดักจับข้อมูลตามกฎหมายไทยนั้น สมควรที่จะได้รับการแก้ไขเพิ่มเติมให้มีความสอดคล้องเป็นเอกภาพ และมีมาตรฐานเดียวกันในความผิดทุกประเภท เนื่องจากปัจจุบันในส่วนของพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 นั้น มิได้มีการกำหนดระยะเวลาที่ศาลจะมีคำสั่งอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถกระทำการดักจับข้อมูลได้เอาไว้ ว่าห้ามมิให้อนุญาตได้เกินคราวละกี่วัน ดังเช่นในกฎหมายอีก 5 ฉบับ ซึ่งในกรณีดังกล่าวนี้ หากได้มีการแก้ไขในเรื่องของรูปแบบในการบัญญัติกฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลเอาไว้ในรูปแบบของกฎหมายกลางเพียงฉบับเดียว โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อที่จะกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลเอาไว้โดยเฉพาะ ตามที่ผู้เขียนได้เสนอไว้แล้วในข้อ 5.1.1 ประเด็นปัญหานี้ก็จะหมดไป เช่นเดียวกับในกรณีของวิธีการขออนุญาต และเงื่อนไขในการอนุญาต ดังที่ได้กล่าวไปแล้วในข้างต้นนั่นเอง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากการที่ได้พิจารณาถึงปัญหาและข้อบกพร่องต่างๆ ของการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมาย เพื่อดักจับข้อมูลตามกฎหมายไทยในปัจจุบัน ประกอบกับหลักเกณฑ์และประเด็นข้อพิจารณาที่ได้จากการศึกษา วิเคราะห์ และเปรียบเทียบถึงการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศออสเตรเลีย ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่ามีแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูลตามกฎหมายไทยนั้นสมควรที่จะประกอบไปด้วยแนวทางดังต่อไปนี้

ประการแรก รูปแบบในการบัญญัติกฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลนั้นสมควรที่จะได้รับการแก้ไขให้อยู่ในรูปแบบของกฎหมายกลางเพียงฉบับเดียว โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อที่จะกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลเอาไว้โดยเฉพาะ

ทั้งนี้ เพื่อเป็นการทำให้การกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลในคดีอาญาซึ่งเป็นความผิดคนละประเภทกัน หรือเป็นการฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติในกฎหมายคนละฉบับกันนั้น มีหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขออนุญาตและดำเนินการอย่างเดียวกัน ส่งผลให้กฎหมายดังกล่าวมีความเป็นเอกภาพและแน่นอนชัดเจน นอกจากนี้จะเป็นการทำให้ประชาชนสามารถทราบได้ถึงสิทธิและเสรีภาพของตนซึ่งถูกจำกัดโดยกฎหมายดังกล่าวแล้ว ยังทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่เกิดความสับสนในการบังคับใช้กฎหมายอีกด้วย

ประการที่สอง การกำหนดความผิดซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลตามกฎหมายไทยในปัจจุบันนั้น สมควรที่จะได้รับการแก้ไขเพิ่มเติมให้มีความครอบคลุมถึงความผิดทางอาญาประเภทอื่นๆ ที่มีความจำเป็นและสมควรที่จะกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูลด้วย ไม่ว่าจะเป็นความผิดที่กระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชนอย่างร้ายแรง ความผิดที่กระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของประเทศ ความผิดที่มีความยากลำบากในการสืบสวนสอบสวนหรือแสวงหาพยานหลักฐาน ความผิดที่กระทำในลักษณะขององค์กรอาชญากรรม ความผิดที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศ ความผิดที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีอื่นทำให้สามารถที่จะลบหรือทำลายพยานหลักฐานได้โดยง่ายและรวดเร็ว หรือความผิดที่มีอัตราโทษรุนแรง ซึ่งในปัจจุบันยังมีบางฐานความผิดที่เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถกระทำการดักจับข้อมูลได้ ดังนั้น หากเจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถกระทำการดักจับข้อมูลเพื่อประโยชน์ในสืบสวนสอบสวน และแสวงหาพยานหลักฐานในความผิดดังกล่าว ในกรณีที่ไม่สามารถใช้วิธีการอื่นใดที่เหมาะสมหรือมีประสิทธิภาพมากกว่าได้แล้ว ก็ย่อมที่จะส่งผลให้เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพและขีดความสามารถในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในปัจจุบันซึ่งมีรูปแบบและวิธีการที่มีความหลากหลายและสลับซับซ้อนได้เป็นอย่างดี

ประการที่สาม หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ได้ดักจับมาตามกฎหมายไทยในปัจจุบันนั้น สมควรที่จะได้รับการแก้ไขเพิ่มเติมในส่วนของการใช้ประโยชน์จากข้อมูลการติดต่อสื่อสาร หรือพยานหลักฐานที่ได้มาโดยบังเอิญ โดยกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถที่จะนำข้อมูลการติดต่อสื่อสาร หรือพยานหลักฐานที่ได้มาโดยบังเอิญนั้นมาใช้เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน หรือใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ แต่ทั้งนี้จะต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ว่า จะต้องเป็นความผิดซึ่งกฎหมายกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล รวมถึงมีพฤติการณ์ที่เข้าหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขในการที่จะสามารถกระทำการโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลได้ด้วย นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องทำการยื่นคำขออนุญาตกระทำการดักจับข้อมูลสำหรับในความผิดนั้นต่อศาลที่มีเขตอำนาจตามไปในภายหลัง และได้รับอนุญาตให้สามารถกระทำการดักจับข้อมูลได้เสียก่อน โดยหากมิใช่เป็นความผิดที่กฎหมายกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล หรือมิได้มีพฤติการณ์ที่เข้าหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขในการที่จะสามารถกระทำการ

โดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลได้แล้ว ข้อมูลการติดต่อสื่อสาร หรือพยานหลักฐานที่ได้มา โดยบังเอิญนั้นก็ย่อมไม่สามารถที่จะนำมาใช้เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน หรือใช้เป็น พยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้

สำหรับในประเด็นข้อพิจารณาอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นประเด็นในเรื่องของรูปแบบและวิธีการ ในการดักจับข้อมูลที่กฎหมายอนุญาตให้กระทำได้ วิธีในการขออนุญาตเพื่อกระทำการดักจับข้อมูล เงื่อนไขในการอนุญาตให้กระทำการดักจับข้อมูล และระยะเวลาที่ได้รับอนุญาตให้กระทำการดักจับ ข้อมูล ผู้เขียนมีความเห็นว่าหลักเกณฑ์ต่างๆ นั้นมีความเหมาะสมดีอยู่แล้ว จึงไม่มีความจำเป็น ที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขแต่ประการใด สำหรับประเด็นปัญหาในเรื่องของความแตกต่างเพียงเล็กน้อย ของหลักเกณฑ์ต่างๆ อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากรูปแบบในการบัญญัติกฎหมายในปัจจุบันนั้น หากได้ มีการแก้ไขรูปแบบในการบัญญัติกฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล เอาไว้ในรูปแบบของกฎหมายกลางเพียงฉบับเดียว โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อที่จะกำหนดให้ เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลเอาไว้โดยเฉพาะ ตามที่ผู้เขียนได้กล่าวไปในข้างต้นแล้ว ก็ย่อมที่จะเป็นการทำให้ประเด็นปัญหาดังกล่าวนั้นได้รับการแก้ไขไปโดยปริยาย

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ในบทนี้จะเป็นการนำเสนอสรุปสาระสำคัญของบทต่างๆ ทั้งหมดในภาพรวม ตั้งแต่แนวความคิดเกี่ยวกับการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูล หลักการเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ความหมายของการดักจับข้อมูล รูปแบบและวิธีการในการดักจับข้อมูล เหตุผลความจำเป็น และหลักการที่สำคัญในการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูล การกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลตามกฎหมายไทย รวมถึงปัญหาและข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นอยู่ในปัจจุบัน การกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลตามกฎหมายต่างประเทศ รวมถึงหลักเกณฑ์และประเด็นข้อพิจารณาที่น่าสนใจ ตลอดจนแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูลตามกฎหมายไทย ดังจะปรากฏในข้อ 6.1 จากนั้นจะเป็นการนำเสนอถึงข้อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูลตามกฎหมายไทย ดังที่ปรากฏในข้อ 6.2 ตลอดจนนำเสนอองค์ความรู้ใหม่ที่ผู้เขียนได้รับจากการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

6.1 บทสรุป

อาชญากรรมในปัจจุบันนี้ได้มีรูปแบบและวิธีการที่เปลี่ยนแปลงไปจากอาชญากรรมในอดีตเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ เนื่องมาจากพัฒนาการทางสังคมและความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี ส่งผลให้รูปแบบและวิธีการของอาชญากรรมนั้นเกิดขึ้นอย่างหลากหลาย และมีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น อีกทั้งเหล่าอาชญากรยังได้มีการนำเอาเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้เพื่อประโยชน์ในการประกอบอาชญากรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การนำเอาเทคโนโลยีการติดต่อสื่อสารสมัยใหม่ ไม่ว่าจะเป็นการติดต่อสื่อสารผ่านทางระบบโทรศัพท์ ระบบโทรศัพท์เคลื่อนที่ หรือการติดต่อสื่อสารโดยการส่ง-รับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ผ่านทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ต มาใช้เพื่อช่วยเหลือหรือก่อให้เกิดความสะดวกในการกระทำความผิด ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้บังคับใช้กฎหมายต้องประสบกับปัญหาและอุปสรรคในการสืบสวนสอบสวน และรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อเอาผิดและลงโทษกับบรรดาอาชญากรเหล่านี้เป็นอย่างมาก

การกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อตัดรับข้อมูลนั้นถือได้ว่าเป็นมาตรการทางอาญาอย่างหนึ่งซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐได้นำมาใช้เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน และแสวงหาพยานหลักฐานในคดีอาญา เพื่อให้สามารถรับมือกับอาชญากรรมในปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม การกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อตัดรับข้อมูลนั้นถือได้ว่าเป็นมาตรการทางอาญาที่ไปกระทบกระเทือนต่อเสรีภาพในการติดต่อสื่อสารอันเป็นสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชน ซึ่งรัฐธรรมนูญได้บัญญัติรับรองคุ้มครองเอาไว้ด้วยเช่นกัน

ทั้งนี้ การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้นถือได้ว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมาก เนื่องจากเป็นหลักประกันและวิธีการที่จะนำไปสู่ความถูกต้องชอบธรรมและความยุติธรรม¹ เป็นพื้นฐานที่สำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตยภายใต้หลักนิติธรรม² อีกทั้งยังเป็นสิ่งที่จะช่วยส่งเสริมมาตรฐานในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม รวมถึงการทุจริตได้อย่างมีประสิทธิภาพ³ ดังนั้น หากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศใดหรือที่ใดปราศจากการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาแล้ว ย่อมไม่อาจถือได้ว่าเป็นกระบวนการยุติธรรมทางอาญา จะเป็นได้ก็แต่เพียงกระบวนการดำเนินคดีทางอาญาหรือกระบวนการลงโทษทางอาญาเท่านั้น⁴ โดยในการที่จะพิจารณาว่าสังคมใดให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญามากน้อยเพียงใดนั้น อาจพิจารณาได้จากรูปแบบของกระบวนการยุติธรรมที่ใช้อยู่ในสังคมนั้น ซึ่งในกรณีนี้ ศาสตราจารย์เฮอร์เบิร์ต แอล แพคเกอร์ (Professor Herbert L. Packer) ได้แบ่งทฤษฎีว่าด้วยการให้ความยุติธรรมทางอาญาออกเป็น 2 ทฤษฎี⁵ ได้แก่ ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control) ซึ่งมุ่งให้ความสำคัญกับการควบคุม การระงับ และการปราบปรามอาชญากรรมเป็นหลัก⁶ และทฤษฎีกระบวนการนิติธรรม (Due Process) ซึ่งจะมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนโดยการยึดถือหลักกฎหมายหรือหลักนิติธรรมมากกว่า การพยายามป้องกันหรือควบคุมอาชญากรรม⁷ อย่างไรก็ตาม วิธีทางตามแนวความคิดของทั้งสองทฤษฎี

¹ ชาตี ชัยเดชสุริยะ, มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (กรุงเทพมหานคร: เตือนตุลา, 2549), หน้า 1.

² กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, ยุทธศาสตร์การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไทย, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2545), หน้า 16.

³ ชาตี ชัยเดชสุริยะ, มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา, หน้า 2-3.

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 1.

⁵ Herbert L. Packer, The Limits of the Criminal Sanction (Stanford, CA: Stanford University Press, 1968), p. 153.

⁶ Ibid., pp. 158-160.

⁷ Ibid., pp. 163-167.

นั้นต่างก็มีทั้งข้อดีและข้อเสีย ดังนั้น รูปแบบของกระบวนการยุติธรรมที่ดีที่สุดนั้นจึงควรที่จะมีความสมดุลกันระหว่างแนวความคิดของทั้งสองทฤษฎี⁸ เพื่อให้ได้มาซึ่งการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ในขณะที่เดียวกันก็ได้ให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามหลักนิติธรรมไปพร้อมๆ กันด้วยนั่นเอง

แต่เดิมกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทยในอดีตนั้นยังมิได้มีการให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนซึ่งต้องตกเป็นจำเลยหรือผู้ต้องหาอย่างเพียงพอ ต่อมาเมื่อได้มีการตระหนักถึงความสำคัญของการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพดังกล่าว จึงได้มีการพัฒนาไปสู่การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่เพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการให้การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้นจะเป็นสิ่งที่ดี แต่ในบางครั้งก็อาจเป็นช่องทางให้บรรดาอาชญากรฉวยโอกาสนำมาใช้เพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิดหรือช่วยให้รอดพ้นจากการถูกจับกุมหรือลงโทษได้ อันเป็นการส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในสังคมด้วยประการหนึ่ง การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในการที่จะไม่ถูกตรวจ กัก หรือดักจับการติดต่อสื่อสารถึงกันนั้นเป็นมาตรการในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาอย่างหนึ่ง ซึ่งในบางครั้งก็อาจจะถูกบรรดาอาชญากรนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์แก่ตนเองในการกระทำความผิดหรือช่วยให้รอดพ้นจากการถูกจับกุมหรือลงโทษได้เช่นกัน เช่น การที่บรรดาอาชญากรได้ทำการติดต่อสื่อสารถึงกันเพื่อวางแผน นัดหมาย สั่งการ ลงมือกระทำความผิด ไปตลอดจนถึงการหลบหนี ปิดบังซ่อนเร้นหรือทำลายพยานหลักฐาน หลังจากที่ได้กระทำความผิดเสร็จสิ้น โดยกระทำผ่านทางอุปกรณ์เครื่องมือสื่อสารประเภทต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น โทรศัพท์ โทรศัพท์เคลื่อนที่ หรือคอมพิวเตอร์ ซึ่งในปัจจุบันได้มีเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าทันสมัยไปมาก นอกจากนี้ ในปัจจุบันสังคมได้มีความเจริญก้าวหน้าและพัฒนาไปเป็นอย่างมาก ส่งผลให้รูปแบบและวิธีการของอาชญากรรมนั้นมีความหลากหลายและสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น อีกทั้งในบางครั้งยังมีการดำเนินงานเป็นเครือข่ายมีความเกี่ยวพันกันหลายประการอันเข้าลักษณะขององค์กรอาชญากรรมอีกด้วย⁹ ดังนั้น หากเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถที่จะทำการตรวจสอบการติดต่อสื่อสารใดๆ ของประชาชนได้เลยแล้ว ก็ย่อมจะเป็นการส่งผลให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้บังคับใช้กฎหมายต้องประสบกับปัญหาและอุปสรรคในการสืบสวนสอบสวน และรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อเอาผิดและลงโทษกับบรรดาอาชญากรเหล่านี้เป็นอย่างมาก ด้วยเหตุนี้ หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาดังกล่าวจึงจำเป็นที่จะต้องมิช้อยกเว้นบ้างในบางกรณี โดยในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยได้ว่าจะมีหรือได้มี

⁸ กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, ยุทธศาสตร์การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไทย, หน้า 16-17.

⁹ วีระพงษ์ บุญญะภาส, อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม, 2552), หน้า 3.

การกระทำความผิดเกิดขึ้น และเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่อาจใช้วิธีการอื่นใดในการสืบสวนสอบสวนและแสวงหาพยานหลักฐานที่เหมาะสมหรือมีประสิทธิภาพมากกว่าได้ จึงสมควรที่จะกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถที่จะกระทำการดักจับข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน และรวบรวมพยานหลักฐานได้

ทั้งนี้ การดักจับข้อมูล (Interception) นั้น หมายถึง การกระทำด้วยประการใดๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลการติดต่อสื่อสารของบุคคลที่ได้ส่งถึงกัน โดยปราศจากการรู้เห็นและยินยอมจากบุคคลผู้ทำการติดต่อสื่อสารนั้น ซึ่งสามารถที่จะกระทำได้หลายรูปแบบและวิธีการด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นการตรวจสอบไปรษณีย์ภัณฑ์ การดักฟังทางโทรศัพท์ หรือการดักจับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการดักจับข้อมูลนั้นเป็นการกระทำที่ไปละเมิดต่อเสรีภาพในการสื่อสารถึงกันของประชาชน อันเป็นสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติรับรองคุ้มครองเอาไว้ในมาตรา 36 นอกจากนี้จะเป็นความผิดและมีโทษทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญาและกฎหมายอื่นๆ อีกหลายฉบับแล้ว พยานหลักฐานต่างๆ ที่ได้มาจากการดักจับข้อมูลดังกล่าว ยังมีสถานะเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบแต่ได้มาเนื่องจากการกระทำโดยมิชอบหรือเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยอาศัยข้อมูลที่เกิดขึ้นหรือได้มาโดยมิชอบด้วย ซึ่งทั้ง 2 กรณีดังกล่าวข้างต้นนี้ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226/1 ได้กำหนดเอาไว้ว่า โดยหลักแล้วห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานดังกล่าว เว้นแต่การรับฟังพยานหลักฐานนั้นจะเป็นประโยชน์ต่อการอำนวยความยุติธรรมมากกว่าผลเสียอันเกิดจากผลกระทบต่อมาตรฐานของระบบงานยุติธรรมทางอาญาหรือสิทธิเสรีภาพพื้นฐานของประชาชน ศาลจึงจะใช้ดุลพินิจรับฟังพยานหลักฐานนั้นได้ ดังนั้น โดยอาศัยข้อยกเว้นในมาตรา 36 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ซึ่งได้กำหนดไว้ว่า รัฐสามารถที่จะจำกัดเสรีภาพในการติดต่อสื่อสารของประชาชนโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐหรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนได้ จึงจำเป็นและสมควรที่จะกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูล โดยการบัญญัติกฎหมายให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถกระทำ “การกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูล” (Lawful Interception) ได้นั่นเอง

โดยการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลนี้ เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถที่จะกระทำการดักจับข้อมูลในรูปแบบและวิธีการต่างๆ ไม่จะเป็นการตรวจสอบไปรษณีย์ภัณฑ์ การดักฟังทางโทรศัพท์ หรือการดักจับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลการติดต่อสื่อสารของบุคคลที่ได้ส่งถึงกัน โดยอาศัยอำนาจของกฎหมายซึ่งบัญญัติให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถกระทำการดังกล่าวเพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน และรวบรวมพยานหลักฐานในคดีอาญาได้ ซึ่งการดักจับข้อมูลดังกล่าวนี้จะเป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมายตราบเท่าที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และขอบเขตที่กฎหมายดังกล่าวได้บัญญัติเอาไว้ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการกระทำโดยชอบ

ด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลนั้นถือได้ว่าเป็นมาตรการทางอาญาอย่างหนึ่งที่ไม่กระทบกระเทือนต่อเสรีภาพในการติดต่อสื่อสารของประชาชน ดังนั้น การกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูลนั้นจึงจะต้องสอดคล้องกับหลักการต่างๆ¹⁰ ไม่ว่าจะเป็น (1) หลักนิติรัฐ (Rechtsstaatsprinzip) หรือ หลักนิติธรรม (The Rule of Law) กล่าวคือ ในการที่รัฐจะกระทำการดักจับข้อมูลการติดต่อสื่อสารของประชาชนอันเป็นการจำกัดเสรีภาพในการติดต่อสื่อสาร ถึงแม้ว่าจะเป็นการกระทำไปเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น และ/หรือ เพื่อรักษาไว้ซึ่งประโยชน์ของส่วนรวมก็ตาม จะต้องเป็นกรณีที่มีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจเอาไว้ว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถที่จะกระทำการดังกล่าวได้ อีกทั้งจะกระทำได้เพียงภายในขอบเขตที่กฎหมายดังกล่าวให้อำนาจเอาไว้เท่านั้น (2) หลักความเสมอภาค กล่าวคือ บทบัญญัติกฎหมายดังกล่าวจะต้องมีหลักเกณฑ์ที่มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป จะมุ่งหมายให้ใช้บังคับกับกรณีใดกรณีหนึ่งหรือกับบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจง เพราะเหตุที่แตกต่างกันในเรื่องของถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมือง อันมีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมมิได้ (3) หลักความแน่นอนชัดเจน กล่าวคือ กฎหมายดังกล่าวจะต้องบัญญัติไว้ให้แน่นอนและชัดเจนว่าได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจดักจับข้อมูลอย่างไรได้บ้าง ในกรณีใดบ้าง มีเงื่อนไขหรือหลักเกณฑ์อย่างไร และเพื่อวัตถุประสงค์อันใด ทั้งนี้ เพื่อให้ประชาชนได้ทราบและสามารถที่จะคาดหมายได้ล่วงหน้าว่าตนเองนั้นอาจจะถูกเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลอย่างไรได้บ้าง ในกรณีใดบ้าง มีเงื่อนไขหรือหลักเกณฑ์อย่างไร และเพื่อวัตถุประสงค์อันใด (4) หลักแห่งความได้สัดส่วน กล่าวคือ การกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูลนั้นจะต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็นหรือพอสมควรแก่เหตุเท่านั้น อีกทั้งจะต้องมีความเหมาะสมและสามารถที่จะดำเนินการให้บรรลุผลตามความประสงค์ของรัฐได้จริงในทางปฏิบัติ รวมถึงจะต้องก่อให้เกิดผลกระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนให้น้อยที่สุด นอกจากนี้ยังจะต้องก่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมมากกว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นกับบุคคลซึ่งถูกดักจับข้อมูลการติดต่อสื่อสารนั้นอีกด้วย และ (5) หลักการแบ่งแยกอำนาจ (Separation of powers) กล่าวคือ บทบัญญัติกฎหมายดังกล่าวจำเป็นต้องมีการกำหนดให้ศาลซึ่งเป็นองค์กรที่ใช้อำนาจตุลาการ มาทำหน้าที่ตรวจสอบและถ่วงดุลการใช้อำนาจในการดำเนินการดังกล่าวของเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งเป็นฝ่ายบริหาร เพื่อให้เกิดความโปร่งใส เป็นธรรม และเป็นการป้องกันมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเกิดการลุแก่อำนาจได้ ทั้งนี้ เพื่อเป็นหลักประกันและเครื่องยืนยันว่าการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูลนั้นมีได้เป็นการ

¹⁰ กมลชัย รัตนสกววงศ์ และ วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, แนวทางในการยกร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดักฟังทางโทรศัพท์และการปรับปรุงกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2540), หน้า 11-20.

ใช้อำนาจตามอำเภอใจของรัฐ หากแต่เป็นการกระทำเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น และ/หรือ เพื่อรักษาไว้ซึ่งประโยชน์ของส่วนรวมอย่างแท้จริง รวมถึงมีหลักเกณฑ์ที่แน่นอนชัดเจนและใช้บังคับกันโดยเท่าเทียม มีกระบวนการขั้นตอนในการขออนุญาตและดำเนินการที่โปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ อีกทั้งยังไม่เป็นการกระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนมากจนเกินไปนั่นเอง

จากการที่ได้ศึกษาถึงการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลตามกฎหมายไทย จะเห็นได้ว่าปัจจุบันประเทศไทยได้มีการบัญญัติและบังคับใช้กฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน และรวบรวมพยานหลักฐาน ในคดีอาญาอยู่ด้วยกันทั้งสิ้น 6 ฉบับ โดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 นั้นเป็นกฎหมายฉบับแรกที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน และรวบรวมพยานหลักฐานในคดีที่เป็นความผิดฐานฟอกเงิน โดยได้กำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และกระบวนการในการขออนุญาตเพื่อกระทำการดักจับข้อมูลเอาไว้ในมาตรา 46 กฎหมายฉบับต่อมาได้แก่ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 ซึ่งได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน และรวบรวมพยานหลักฐานในคดีที่เป็นการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และกระบวนการในการขออนุญาตเอาไว้ในมาตรา 14 จัตวา พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน และรวบรวมพยานหลักฐานในคดีความผิดอาญาที่เป็นคดีพิเศษ โดยกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และกระบวนการในการขออนุญาตเอาไว้ในมาตรา 25 พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลด้วยวิธีการการตรวจสอบหรือเข้าถึงระบบคอมพิวเตอร์ ข้อมูลคอมพิวเตอร์ ข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ หรืออุปกรณ์ที่ใช้เก็บข้อมูลคอมพิวเตอร์ เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน และรวบรวมพยานหลักฐานในคดีที่เป็นการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว โดยกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และกระบวนการในการขออนุญาตเอาไว้ในมาตรา 18 (6) และมาตรา 19 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน และรวบรวมพยานหลักฐานในคดีที่เป็นการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ โดยกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และกระบวนการในการขออนุญาตเอาไว้ในมาตรา 30 และสุดท้าย พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 ได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน และรวบรวมพยานหลักฐานในคดี

ที่เป็นการกระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ โดยกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และกระบวนการในการขออนุญาตเอาไว้ในมาตรา 17

ทั้งนี้ จากการที่ได้ทำการวิเคราะห์และเปรียบเทียบกฎหมายทั้ง 6 ฉบับดังกล่าวในแต่ละ ประเด็น อันได้แก่ (1) ประเด็นในเรื่องของรูปแบบของกฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจ ดักจับข้อมูล ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ประเด็นย่อย คือ ประเด็นในเรื่องของรูปแบบในการบัญญัติกฎหมาย รูปแบบและวิธีการในการดักจับข้อมูลที่กฎหมายอนุญาตให้กระทำได้ และการใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ ได้ดักจับมา (2) ประเด็นในเรื่องของความผิดซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล และ (3) ประเด็นในเรื่องของหลักเกณฑ์และกระบวนการในการขออนุญาตเพื่อดักจับข้อมูล ซึ่งแบ่ง ออกเป็น 3 ประเด็นย่อยเช่นกัน คือ ประเด็นในเรื่องของวิธีการขออนุญาต เงื่อนไขในการอนุญาต และระยะเวลาที่ได้รับอนุญาต ผู้เขียนพบว่า การกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูล ตามกฎหมายไทยในปัจจุบันนั้น ยังมีปัญหาและข้อบกพร่องอยู่ด้วยกันหลายประการ

ประการแรก ได้แก่ ปัญหาในเรื่องของความผิดซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับ ข้อมูลที่ยังไม่ครอบคลุมประเภทของความผิดทางอาญาเพียงพอ ทั้งนี้ เนื่องจากความผิดซึ่งเจ้าหน้าที่ ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน และรวบรวมพยานหลักฐาน ในคดีอาญาตามกฎหมายไทยในปัจจุบันนั้น จะจำกัดอยู่เพียงแต่ความผิดฐานฟอกเงิน ความผิด เกี่ยวกับยาเสพติด ความผิดที่เป็นคดีพิเศษ ความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ความผิดฐานค้ำมนุษย์ และ ความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายทั้ง 6 ฉบับ ดังกล่าวเท่านั้น แต่ทว่ายังมีความผิดทางอาญาประเภทอื่นๆ อีกจำนวนมากที่มีความจำเป็นและ สมควรที่จะกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูล ดังนั้น จึงก่อให้เกิดข้อจำกัดในเรื่องของวิธีการสืบสวนสอบสวน และแสวงหาพยานหลักฐาน โดยเจ้าหน้าที่ ของรัฐไม่สามารถที่จะกระทำการดักจับข้อมูลการติดต่อสื่อสารเพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน และรวบรวมพยานหลักฐานในคดีความผิดทางอาญาดังกล่าว ในกรณีที่ไม่อาจใช้วิธีการอื่นใด ที่เหมาะสมหรือมีประสิทธิภาพมากกว่าได้ อันเป็นการส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพและ ชีตความสามารถในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในปัจจุบันซึ่งมีรูปแบบและวิธีการที่มีความ หลากหลายและสลับซับซ้อนเป็นอย่างมาก

ประการที่สอง ได้แก่ ปัญหาในเรื่องของรูปแบบในการบัญญัติกฎหมายที่กำหนดให้ เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล ทั้งนี้ เนื่องจากรูปแบบในการบัญญัติกฎหมายด้วยวิธีการ นำไปบัญญัติแทรกไว้ในกฎหมายฉบับต่างๆ แยกออกจากกัน แบ่งตามประเภทของการกระทำ ความผิด โดยมีได้มีการบัญญัติขึ้นมาเป็นกฎหมายกลางเพียงฉบับเดียวที่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อที่จะ กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลเอาไว้โดยเฉพาะนั้น ส่งผลให้หลักเกณฑ์

เกี่ยวกับการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลซึ่งบัญญัติไว้ในกฎหมายดังกล่าวทั้ง 6 ฉบับ มีข้อแตกต่างกันในหลายๆ ประการ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของรูปแบบและวิธีการในการดักจับข้อมูลที่กฎหมายอนุญาตให้กระทำได้ หรือในเรื่องของวิธีการขออนุญาต เงื่อนไขในการอนุญาต ตลอดจนระยะเวลาที่ได้รับอนุญาตให้กระทำการดักจับข้อมูล ทั้งนี้ ถึงแม้ว่าในบางกรณีจะมีกฎหมายบางฉบับที่ได้บัญญัติหลักเกณฑ์เอาไว้เหมือนหรือสอดคล้องกันก็ตาม แต่ก็ไม่ได้เป็นการบัญญัติหลักเกณฑ์เอาไว้เหมือนหรือสอดคล้องกันทุกฉบับแต่อย่างใด ด้วยเหตุนี้ จึงก่อให้เกิดปัญหาขึ้นในเรื่องของความ เป็นเอกภาพ และความมีมาตรฐานเดียวกันของกฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล นอกจากจะเป็นการทำให้ประชาชนเกิดความสับสนในหลักเกณฑ์ดังกล่าว จนไม่อาจที่จะเข้าใจและสามารถคาดหมายได้ล่วงหน้าว่าตนเองนั้นอาจจะถูกเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการ โดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลอย่างไรได้บ้าง ในกรณีใดบ้าง มีเงื่อนไขหรือหลักเกณฑ์อย่างไร อันเป็นการไม่สอดคล้องกับหลักความแน่นอนชัดเจนแล้ว ยังจะเป็นการก่อให้เกิดความสับสน แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวอีกด้วย

ประการสุดท้าย ได้แก่ ปัญหาในเรื่องของการใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ได้ดักจับมา ทั้งนี้ เนื่องจากกฎหมายซึ่งกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลทั้ง 6 ฉบับ ได้กำหนดให้ บรรดาข้อมูลซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐได้มาจากการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลนั้น จะต้องนำมาใช้เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน หรือใช้เป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดี ความผิดตามกฎหมายดังกล่าว อันได้แก่ การกระทำความผิดฐานฟอกเงิน การกระทำความผิด เกี่ยวกับยาเสพติด การกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ การกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ การกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ และการกระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรม ข้ามชาติ ซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ขออนุญาตเอาไว้ตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายฉบับนั้นๆ เท่านั้น จะนำข้อมูลที่ได้มาไปใช้ในกิจการอื่นมิได้ ดังนั้น จึงอาจเกิดปัญหาขึ้นในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้ กระทำการโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลในคดีความผิดอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่ได้ ขออนุญาตไว้ แต่กลับได้มาซึ่งข้อมูลการติดต่อสื่อสาร หรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับความผิดอื่นๆ นอกเหนือจากที่ได้ระบุเอาไว้ในคำสั่งอนุญาต หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เป็นกรณีของข้อมูลการ ติดต่อสื่อสาร หรือพยานหลักฐานที่ได้มาโดยบังเอิญนั่นเอง ซึ่งหากพิจารณาตามบทบัญญัติกฎหมาย ในปัจจุบันแล้วย่อมไม่สามารถที่จะนำมาใช้เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน หรือใช้เป็น พยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ เนื่องจากมิได้มีบทบัญญัติที่เปิดช่องเอาไว้ให้สำหรับกรณีดังกล่าว ทั้งๆ ที่โดยแท้จริงแล้ว ข้อมูลการติดต่อสื่อสาร หรือพยานหลักฐานที่ได้มาโดยบังเอิญนี้ สมควรที่จะ นำมาใช้เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน หรือใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ตาม

จากการที่ได้ศึกษาถึงการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลตามกฎหมายต่างประเทศ จะเห็นได้ว่า ในประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศออสเตรเลีย ซึ่งได้ขึ้นชื่อว่าเป็นประเทศที่ให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเป็นอย่างดีนั้น ต่างก็ได้มีการบัญญัติกฎหมายขึ้นมาเพื่อกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลได้เช่นเดียวกับในประเทศไทย โดยในประเทศสหรัฐอเมริกา กฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลนั้นได้แก่ The Omnibus Crime Control and Safe Streets Act of 1968, Title III หรือที่รู้จักกันในอีกชื่อหนึ่งว่า Wiretap Act ซึ่งต่อมาได้รับการแก้ไขเพิ่มเติมโดย Electronic Communications Privacy Act of 1986 (“ECPA”) และ Uniting and Strengthening America by Providing Appropriate Tools Required to Intercept and Obstruct Terrorism Act of 2001 (“USA PATRIOT Act”) ซึ่งบทบัญญัติทั้งหมดนี้ได้ถูกนำไปบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายสหรัฐ ลักษณะ 18 ว่าด้วยอาชญากรรมและวิธีพิจารณาความอาญา ส่วนที่ 1 อาชญากรรม หมวด 119 ว่าด้วยการดักจับการติดต่อสื่อสารทางสายและทางอิเล็กทรอนิกส์ และการดักจับการติดต่อสื่อสารทางวาจา ในมาตรา 2510-2522 โดยกฎหมายดังกล่าวได้ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งได้รับอนุญาตจากศาลสามารถทำการดักจับการติดต่อสื่อสารไม่ว่าจะเป็นทางสาย (Wire communication) ทางวาจา (Oral communication) หรือทางอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic communication) เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนในคดีอาญาที่ร้ายแรงบางประเภทได้ หากปรากฏข้อเท็จจริงว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐได้มีความพยายามในการใช้วิธีการสืบสวนสอบสวนอื่น ๆ มาแล้วแต่ไม่ประสบผลสำเร็จ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถแสดงเหตุผลให้ปรากฏได้ว่า การใช้วิธีการสืบสวนสอบสวนอื่น ๆ นั้นไม่สามารถที่จะประสบผลสำเร็จได้ หรือจะเป็นอันตรายเกินกว่าเหตุสำหรับในประเทศอังกฤษนั้น กฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลซึ่งบังคับใช้ในปัจจุบัน ได้แก่ The Regulation of Investigatory Powers Act 2000 (“RIPA”) ซึ่งกฎหมายดังกล่าวได้ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถกระทำการดักจับข้อมูลการติดต่อสื่อสารซึ่งส่งผ่านโดยวิธีการบริการไปรษณีย์สาธารณะ ระบบโทรคมนาคมสาธารณะ หรือระบบโทรคมนาคมของเอกชน เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนและแสวงหาพยานหลักฐานในคดีอาญา โดยอาศัยหมายดักจับ (Interception warrant) ได้ หากมีข้อเท็จจริงปรากฏว่าการดักจับข้อมูลนั้นเป็นสิ่งที่จำเป็นที่จะต้องกระทำ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันหรือสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมร้ายแรง (Serious crime) และการดักจับข้อมูลนั้นมีความได้สัดส่วนกับสิ่งที่จะค้นพบได้สำเร็จจากการดำเนินการดังกล่าว สำหรับในประเทศออสเตรเลียนั้น กฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลนั้นได้แก่ Telecommunications (Interception and Access) Act 1979 (“TIA Act”) โดยกฎหมายดังกล่าวได้ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถทำการดักจับ (Interception) ข้อมูลการติดต่อสื่อสารซึ่งกำลังส่งผ่านระบบโทรคมนาคมโดยอาศัยหมายดักจับ

(Interception Warrants) เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมที่เป็นความผิด อุกฉกรรจ์ (Serious offences) รวมถึงสามารถทำการเข้าถึง (Access) ข้อมูลการติดต่อสื่อสารซึ่ง ถูกเก็บไว้ โดยอาศัยหมายเข้าถึงข้อมูลการติดต่อสื่อสารซึ่งถูกเก็บไว้ (Stored Communications Warrant) เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมที่เป็นการฝ่าฝืนอย่างอุกฉกรรจ์ (Serious contraventions) ได้

ทั้งนี้ จากการที่ได้ทำการวิเคราะห์และเปรียบเทียบถึงการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมาย เพื่อดักจับข้อมูลตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศออสเตรเลีย ผู้เขียนพบว่าการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลตามกฎหมายของทั้ง 3 ประเทศนั้นมีหลักเกณฑ์และประเด็นข้อพิจารณาที่น่าสนใจอยู่ด้วยกันหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นการที่ทั้ง 3 ประเทศได้บัญญัติกฎหมายดังกล่าวเอาไว้ในรูปแบบของกฎหมายกลางเพียงฉบับเดียว ทำให้การบังคับใช้กฎหมายนั้นมีความเป็นเอกภาพและแน่นอนชัดเจน รวมถึงได้มีการกำหนดความผิดซึ่ง เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลเอาไว้อย่างครอบคลุมและเหมาะสม หรือการที่กฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถที่จะกระทำการดักจับข้อมูล ในการติดต่อสื่อสารทางวาจา (Oral communication) ได้ หรือการที่กฎหมายของทั้ง 3 ประเทศนั้น ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ได้ดักจับมาเอาไว้อย่างชัดเจน ครอบคลุมถึงกรณีข้อมูลการติดต่อสื่อสารหรือพยานหลักฐานที่ได้มาโดยบังเอิญ ตลอดจนวิธีการ ขออนุญาต เงื่อนไขในการขออนุญาต และระยะเวลาที่ได้รับอนุญาตเพื่อกระทำการดักจับข้อมูล ตามกฎหมาย ซึ่งจะมีทั้งความสอดคล้องและแตกต่างกันในแต่ละประเทศ

จากการที่ได้พิจารณาถึงปัญหาและข้อบกพร่องต่างๆ ของการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมาย เพื่อดักจับข้อมูลตามกฎหมายไทยในปัจจุบัน ประกอบกับหลักเกณฑ์และประเด็นข้อพิจารณาที่ได้จากการศึกษา วิเคราะห์ และเปรียบเทียบถึงการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูล ตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศออสเตรเลีย จะเห็นได้ว่า แนวทางในการปรับปรุงแก้ไขการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการ ดักจับข้อมูลตามกฎหมายไทยนั้นจะประกอบไปด้วยแนวทางดังต่อไปนี้

ประการแรก รูปแบบในการบัญญัติกฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการ ดักจับข้อมูลนั้นสมควรที่จะได้รับการแก้ไขให้อยู่ในรูปแบบของกฎหมายกลางเพียงฉบับเดียว โดยมี วัตถุประสงค์หลักเพื่อที่จะกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลเอาไว้โดยเฉพาะ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการทำให้การกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลในคดีอาญาซึ่งเป็นความผิด คนละประเภทกัน หรือเป็นการฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติในกฎหมายคนละฉบับกันนั้น มีหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขออนุญาตและดำเนินการอย่างเดียวกัน ส่งผลให้กฎหมายดังกล่าวมีความเป็น

เอกภาพและแน่นอนชัดเจน นอกจากจะเป็นการทำให้ประชาชนสามารถทราบได้ถึงสิทธิและเสรีภาพของตนซึ่งถูกจำกัดโดยกฎหมายดังกล่าว ยังทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่เกิดความสับสนในการบังคับใช้กฎหมายอีกด้วย

ประการที่สอง การกำหนดความผิดซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลตามกฎหมายไทยในปัจจุบันนั้น สมควรที่จะได้รับการแก้ไขเพิ่มเติมให้มีความครอบคลุมถึงความผิดทางอาญาประเภทอื่นๆ ที่มีความจำเป็นและสมควรที่จะกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูลด้วย ไม่ว่าจะเป็นความผิดที่กระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนอย่างร้ายแรง ความผิดที่กระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของประเทศ ความผิดที่มีความยากลำบากในการสืบสวนสอบสวนหรือแสวงหาพยานหลักฐาน ความผิดที่กระทำในลักษณะขององค์กรอาชญากรรม ความผิดที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศ ความผิดที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีอันทำให้สามารถที่จะลบหรือทำลายพยานหลักฐานได้โดยง่ายและรวดเร็ว หรือความผิดที่มีอัตราโทษรุนแรง ซึ่งในปัจจุบันยังมีบางฐานความผิดที่เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถกระทำการดักจับข้อมูลได้ ดังนั้น หากเจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถกระทำการดักจับข้อมูลเพื่อประโยชน์ในสืบสวนสอบสวน และแสวงหาพยานหลักฐานในความผิดดังกล่าว ในกรณีที่ไม่สามารถใช้วิธีการอื่นใดที่เหมาะสมหรือมีประสิทธิภาพมากกว่าได้แล้ว ก็ย่อมที่จะส่งผลให้เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพและขีดความสามารถในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในปัจจุบันซึ่งมีรูปแบบและวิธีการที่มีความหลากหลายและสลับซับซ้อนได้เป็นอย่างดี

ประการที่สาม หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ได้ดักจับมาตามกฎหมายไทยในปัจจุบันนั้น สมควรที่จะได้รับการแก้ไขเพิ่มเติมในส่วนของการใช้ประโยชน์จากข้อมูลการติดต่อสื่อสาร หรือพยานหลักฐานที่ได้มาโดยบังเอิญ โดยกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถที่จะนำข้อมูลการติดต่อสื่อสาร หรือพยานหลักฐานที่ได้มาโดยบังเอิญนั้นมาใช้เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน หรือใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ แต่ทั้งนี้จะต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ว่า จะต้องเป็นความผิดซึ่งกฎหมายกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล รวมถึงมีพฤติการณ์ที่เข้าหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขในการที่จะสามารถกระทำการโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลได้ด้วย นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องทำการยื่นคำขออนุญาตกระทำการดักจับข้อมูลสำหรับในความผิดนั้นต่อศาลที่มีเขตอำนาจตามไปในภายหลัง และได้รับอนุญาตให้สามารถกระทำการดักจับข้อมูลได้เสียก่อน โดยหากมิใช่เป็นความผิดซึ่งกฎหมายกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล หรือมิได้มีพฤติการณ์ที่เข้าหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขในการที่จะสามารถกระทำการโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลได้แล้ว ข้อมูลการติดต่อสื่อสาร หรือพยานหลักฐานที่ได้มาโดยบังเอิญนั้นก็ย่อมไม่สามารถที่จะนำมาใช้เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน หรือใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้

อย่างไรก็ดี สำหรับในประเด็นข้อพิจารณาอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นประเด็นในเรื่องของรูปแบบและวิธีการในการดักจับข้อมูลที่กฎหมายอนุญาตให้กระทำได้ วิธีในการขออนุญาตเพื่อกระทำการดักจับข้อมูล เงื่อนไขในการอนุญาตให้กระทำการดักจับข้อมูล และระยะเวลาที่ได้รับอนุญาตให้กระทำการดักจับข้อมูล ผู้เขียนเห็นว่าหลักเกณฑ์ต่างๆ นั้นมีความเหมาะสมดีอยู่แล้ว จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขแต่ประการใด สำหรับประเด็นปัญหาในเรื่องของความแตกต่างเพียงเล็กน้อยของหลักเกณฑ์ต่างๆ อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากรูปแบบในการบัญญัติกฎหมายในปัจจุบันนั้น หากได้มีการแก้ไขรูปแบบในการบัญญัติกฎหมายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลเอาไว้ในรูปแบบของกฎหมายกลางเพียงฉบับเดียว โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อที่จะกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลเอาไว้โดยเฉพาะ ตามที่ผู้เขียนได้กล่าวไปในข้างต้นแล้ว ก็ย่อมที่จะเป็นการทำให้ประเด็นปัญหาดังกล่าวนั้นได้รับการแก้ไขไปโดยปริยาย

6.2 ข้อเสนอแนะ

1) ให้ยกเลิกบทบัญญัติเดิมที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล ซึ่งถูกบัญญัติแยกเอาไว้ในกฎหมายแต่ละฉบับ อันได้แก่ มาตรา 46 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 14 จัตวา แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 มาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 มาตรา 18 (6) และมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 มาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 รวมถึงบทบัญญัติอื่นๆ หรือระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง แล้วทำการบัญญัติกฎหมายว่าด้วยการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูลขึ้นมาใหม่ ให้อยู่ในรูปแบบของกฎหมายกลางเพียงฉบับเดียว โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อที่จะกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน และรวบรวมพยานหลักฐานในคดีอาญาเอาไว้โดยเฉพาะ รวมทั้งกำหนดหลักเกณฑ์ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของรูปแบบและวิธีการในการดักจับข้อมูลที่สามารถกระทำได้ การใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ได้ดักจับมา วิธีการขออนุญาตเพื่อกระทำการดักจับข้อมูล ตลอดจนเงื่อนไขในการอนุญาตและระยะเวลาที่ได้รับอนุญาตให้กระทำการดักจับข้อมูล สำหรับคดีอาญาซึ่งเป็นความผิดคนละประเภทกัน หรือเป็นการฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติในกฎหมายคนละฉบับกันเอาไว้อย่างเดียวกัน โดยนอกจากจะมีการกำหนดความผิดซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูลเอาไว้แล้ว เงื่อนไขในการที่ศาลจะมีคำสั่งอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถกระทำการดักจับข้อมูลได้นั้นยังจะต้องประกอบไปด้วย (1) จะต้องเป็นกรณี

มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าการกระทำความผิดหรือจะมีการกระทำความผิด (2) จะต้องเป็นกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าการติดต่อสื่อสารถึงกันนั้นถูกใช้หรืออาจถูกใช้เพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิด และจะได้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการกระทำความผิดจากการดักรับข้อมูลนั้น และ (3) จะต้องเป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่อาจใช้วิธีการอื่นใดในการสืบสวนสอบสวน และแสวงหาพยานหลักฐานที่เหมาะสมหรือมีประสิทธิภาพมากกว่าได้

2) กำหนดให้ความผิดทางอาญาดังต่อไปนี้ เป็นความผิดซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักรับข้อมูล

(1) ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ได้แก่ ความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ความผิดเกี่ยวกับการก่อกบฏ ความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายนอกราชอาณาจักร ความผิดต่อสัมพันธไมตรีกับต่างประเทศ ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้าย ความผิดเกี่ยวกับการให้สินบนเจ้าพนักงาน ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ความผิดเกี่ยวกับการให้สินบนเจ้าพนักงานในการยุติธรรม ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ความผิดเกี่ยวกับการเป็นสมาชิกอั้งยี่หรือซ่องโจร ความผิดเกี่ยวกับการวางเพลิงเผาทรัพย์หรือการกระทำให้เกิดระเบิด ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตรา ดวงตรา แสตมป์ และตั๋ว ความผิดเกี่ยวกับการปลอมเอกสารสิทธิ บัตรอิเล็กทรอนิกส์ หรือหนังสือเดินทาง ความผิดเกี่ยวกับการค้า เฉพาะที่เกี่ยวกับการปลอม หรือการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาของสินค้า ความผิดเกี่ยวเพศ เฉพาะความผิดที่เกี่ยวกับการข่มขืนกระทำชำเรา การกระทำอนาจาร การเป็นธุระจัดหา ล่อไป หรือพาไปเพื่อการอนาจารหญิงและเด็ก เพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่น และความผิดเกี่ยวกับการครอบครอง จำหน่าย เผยแพร่ วัตถุหรือสิ่งของลามก ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย ความผิดเกี่ยวกับการหน่วงเหนี่ยว กักขัง หรือเรียกค่าไถ่ ความผิดเกี่ยวกับการพรางผู้เยาว์ ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ เฉพาะที่เกี่ยวกับการกรรโชก ริดเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ และการฉ้อโกงประชาชน

(2) ความผิดเกี่ยวกับการกระทำอันเป็นโจรสลัดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการกระทำอันเป็นโจรสลัด

(3) ความผิดเกี่ยวกับอาวุธหรือเครื่องมืออุปกรณ์ของอาวุธที่ใช้หรืออาจนำไปใช้ในการรบหรือการสงครามตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมยุทธภัณฑ์

(4) ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น

- (5) ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด หรือกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด
- (6) ความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์
- (7) ความผิดเกี่ยวกับการค้าประเวณีตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี เฉพาะความผิดที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไปหรือชักพาไปเพื่อให้บุคคลนั้นกระทำการค้าประเวณี หรือความผิดที่เกี่ยวกับการเป็นเจ้าของกิจการการค้าประเวณี ผู้ดูแล หรือผู้จัดการกิจการค้าประเวณี หรือสถานการค้าประเวณี หรือเป็นผู้ควบคุมผู้กระทำการค้าประเวณี ในสถานการค้าประเวณี
- (8) ความผิดเกี่ยวกับการพนันตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน เฉพาะความผิดที่เกี่ยวกับการเป็นผู้จัดให้มีการเล่นการพนันโดยไม่ได้รับอนุญาต
- (9) ความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการกักขังเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน
- (10) ความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงินตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
- (11) ความผิดเกี่ยวกับการหลีกเลียงภาษีตามประมวลรัษฎากร กฎหมายว่าด้วยภาษีสรรพสามิต หรือกฎหมายว่าด้วยศุลกากร
- (12) ความผิดเกี่ยวกับการละเมิดอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน
- (13) ความผิดเกี่ยวกับการผูกขาดทางการค้าตามกฎหมายว่าด้วยการแข่งขันทางการค้า
- (14) ความผิดเกี่ยวกับการยกยอก หรือฉ้อโกง หรือประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน หรือกระทำโดยทุจริตตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์ กฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ หรือกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งกระทำโดยกรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใด ซึ่งรับผิดชอบหรือมีประโยชน์เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของสถาบันการเงินนั้น

(15) ความผิดตามกฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาอันมีลักษณะเป็นการค้า

(16) ความผิดเกี่ยวกับการกระทำความผิดไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

(17) ความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม โดยการใช้ ยึดถือหรือครอบครองทรัพยากรธรรมชาติหรือกระบวนการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติโดยมิชอบด้วยกฎหมาย

(18) ความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ตามกฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์

(19) ความผิดที่เข้าลักษณะเป็นคดีพิเศษตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษ

นอกจากนี้ ยังสมควรที่จะกำหนดหลักเกณฑ์ให้สามารถเพิ่มเติมความผิดใหม่ๆ ให้เป็นความผิดซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูลได้เอาไว้ด้วย

3) ให้มีการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากข้อมูลการติดต่อสื่อสาร หรือพยานหลักฐานที่ได้มาโดยบังเอิญเอาไว้ให้ชัดเจน โดยกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถที่จะนำข้อมูลการติดต่อสื่อสาร หรือพยานหลักฐานที่ได้มาโดยบังเอิญมาใช้เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน หรือใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ แต่ทั้งนี้จะต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ว่า จะต้องเป็นความผิดซึ่งกฎหมายกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล รวมถึงมีพฤติการณ์ที่เข้าหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขในการที่จะสามารถกระทำการโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลได้ด้วย นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องทำการยื่นคำขออนุญาตกระทำการดักจับข้อมูลสำหรับในความผิดนั้นต่อศาลที่มีเขตอำนาจตามไปในภายหลัง และได้รับอนุญาตให้สามารถกระทำการดักจับข้อมูลได้เสียก่อน โดยหากมิใช่เป็นความผิดที่กฎหมายกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการดักจับข้อมูล หรือมิได้มีพฤติการณ์ที่เข้าหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขในการที่จะสามารถกระทำการโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลได้แล้ว ข้อมูลการติดต่อสื่อสาร หรือพยานหลักฐานที่ได้มาโดยบังเอิญนั้นก็ย่อมไม่สามารถที่จะนำมาใช้เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน หรือใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้

อนึ่ง ข้อเสนอแนะดังกล่าวข้างต้นนี้มีข้อสังเกตบางประการ ดังต่อไปนี้

ประการแรก ในการที่จะบัญญัติกฎหมายว่าด้วยการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูลขึ้นมาใหม่ ให้อยู่ในรูปแบบของกฎหมายกลางเพียงฉบับเดียว โดยกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการต่างๆ เอาไว้อย่างเดียวกันสำหรับในคดีความผิดทางอาญาทุกประเภทนั้น อาจส่งผลกระทบต่อคดีความผิดทางอาญาบางประเภทที่ต้องการวิธีการบางอย่างที่เป็นการเฉพาะได้ เช่น คดีความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ดังนั้น ในการบัญญัติกฎหมายดังกล่าวจึงจำเป็นที่จะต้องมีการระดมความคิดเห็นจากหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นสำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมสอบสวนคดีพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ศาลยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด และสภาพนายความ เป็นต้น เพื่อพิจารณาถึงรายละเอียดของกฎหมายดังกล่าวต่อไป

ประการที่สอง ข้อเสนอแนะดังกล่าวข้างต้นนี้ได้มาจากการศึกษาและวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบัญญัติกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศออสเตรเลีย ซึ่งเป็นประเทศที่ใช้วิธีพิจารณาคดีในระบบกล่าวหาทั้งหมด ทั้งนี้ เนื่องจากบทบัญญัติกฎหมายในเรื่องดังกล่าวของประเทศเหล่านี้จะมีความสอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติของประเทศไทยซึ่งเป็นระบบกล่าวหาเช่นเดียวกันมากกว่า อีกทั้งบทบัญญัติกฎหมายของประเทศที่ใช้ระบบไต่สวนนั้นโดยส่วนใหญ่แล้วมักจะให้ศาลมีอำนาจในการใช้ดุลยพินิจได้อย่างกว้างขวาง ส่งผลให้บทบัญญัติกฎหมายในเรื่องดังกล่าวมิได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขเอาไว้มากเท่าใดนัก

จากที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในการดักจับข้อมูลในครั้งนี้ ทำให้ผู้เขียนได้รับองค์ความรู้ใหม่หลายประการ คือ

1. ทำให้ผู้เขียนได้ทราบว่า การติดต่อสื่อสารถึงกันของประชาชนซึ่งเกิดขึ้นตามปกติในชีวิตประจำวันนั้นสามารถที่จะถูกกระทำการดักจับข้อมูลได้ในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการตรวจสอบไปรษณีย์ภัณฑ์ การดักฟังทางโทรศัพท์ หรือการดักจับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ โดยการอาศัยเครื่องมืออุปกรณ์และเทคโนโลยีขั้นสูงที่มีอยู่ในปัจจุบันนั้น ส่งผลให้สามารถที่จะกระทำการดังกล่าวได้โดยไม่ยาก ดังนั้น เสรีภาพในการสื่อสารถึงกันของประชาชนซึ่งรัฐธรรมนูญได้บัญญัติรับรองคุ้มครองไว้จึงสุ่มเสี่ยงที่จะถูกละเมิดได้อยู่ตลอดเวลา

2. ทำให้ผู้เขียนได้เข้าใจและตระหนักว่า ถึงแม้ว่าการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้นจะเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็น แต่ในบางกรณีการใช้มาตรการทางอาญาบางอย่างที่อาจเป็นการกระทบกระเทือนหรือจำกัดสิทธิและเสรีภาพ

ของประชาชนไปบ้าง เพื่อแลกมาซึ่งการรักษาความมั่นคงของรัฐ หรือการรักษาความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน อันเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนโดยส่วนรวม ดังเช่นการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลนั้น ก็เป็นสิ่งที่เหมาะสมและสมควรที่จะกระทำเช่นกัน

3. ทำให้ผู้เขียนได้ทราบและตระหนักว่า อาชญากรรมในปัจจุบันนี้มีรูปแบบและวิธีการที่มีความหลากหลายและสลับซับซ้อนมากขึ้น มีการนำเอาเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้เพื่อประโยชน์ในการประกอบอาชญากรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำเทคโนโลยีการติดต่อสื่อสารสมัยใหม่ เช่น การติดต่อสื่อสารผ่านทางระบบโทรศัพท์ ระบบโทรศัพท์เคลื่อนที่ หรือการติดต่อสื่อสารโดยการส่ง-รับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ผ่านทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ต มาใช้เพื่อช่วยเหลือหรือก่อให้เกิดความสะดวกในการกระทำความผิด นอกจากนี้ ในบางครั้งยังมีการดำเนินงานในลักษณะขององค์กรอาชญากรรม ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้บังคับใช้กฎหมายต้องประสบกับปัญหาและอุปสรรคในการสืบสวนสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อเอาผิดและลงโทษกับบรรดาอาชญากรเหล่านี้เป็นอย่างมาก ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องนำมาตรการทางอาญาที่มีประสิทธิภาพดังเช่นการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูลมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว

4. ทำให้ผู้เขียนได้ทราบว่า นอกจากประเทศไทยแล้ว ในต่างประเทศนั้นก็ได้มีการยอมรับและบังคับใช้การกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อดักจับข้อมูล ให้เป็นมาตรการทางอาญาเพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนและแสวงหาพยานหลักฐานในคดีอาญาด้วยเช่นเดียวกัน หากแต่หลักเกณฑ์และเงื่อนไขของการดำเนินการนั้นอาจจะมีข้อแตกต่างกันบ้างเล็กน้อยในรายละเอียด โดยขึ้นอยู่กับบริบททางสังคม ความเสี่ยงหรือแนวโน้มที่จะเกิดอาชญากรรมที่ร้ายแรง และแนวทางในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนของประเทศนั้นๆ

ทั้ง 4 ประการดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นนี้ เป็นองค์ความรู้ใหม่ที่ผู้เขียนได้รับจากการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

รายการอ้างอิง

- Akinsuyi, F.F. "Striking a Balance between Data Protection and Lawful Interception in the Provision of Communications Services". (n.d.). February 10, 2014.
<http://www.datalaws.com/common/pdf/Article01.pdf>.
- Australasian Legal Information Institute. "Telecommunications (Interception and Access) Act 1979". (n.d.). December 15, 2012.
http://www.austlii.edu.au/au/legis/cth/consol_act/taaa1979410/.
- Australian Government, Attorney-General's Department. "Telecommunications Interception and Surveillance". (n.d.). February 10, 2013.
<http://www.ag.gov.au/NationalSecurity/TelecommunicationsSurveillance/Pages/Overviewoflegislation.aspx>.
- Australian Government, Attorney-General's Department. "Telecommunications Interception Reviews". (n.d.). February 10, 2013.
<http://www.ag.gov.au/NationalSecurity/TelecommunicationsSurveillance/Pages/TIReviews.aspx>.
- Dinan, S. "Federal Judge Says NSA Phone Program Violates Fourth Amendment". (n.d.). December 16, 2013. <http://www.washingtontimes.com/news/2013/dec/16/federal-judge-says-nsa-phone-program-violates-four/?page=all>.
- Electronic Communications Privacy Act of 1986.
- Electronic Frontiers Australia Inc. "Telecommunications Interception & Access Laws". 2006. December 15, 2012. <https://www.efa.org.au/Issues/Privacy/tia.html>.
- European Court of Human Rights. "European Convention on Human Rights". (n.d.). February 11, 2014. http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_ENG.pdf.
- Greenwald, G. "XKeyscore: NSA Tool Collects 'Nearly Everything a User Does on the Internet'". (n.d.). July 31, 2013. <http://www.theguardian.com/world/2013/jul/31/nsa-top-secret-program-online-data>.
- Home Office. Interception of Communications Code of Practice Pursuant to Section 71 of the Regulation of Investigatory Powers Act 2000. 7th ed. London, UK: TSO, 2007.
- Lichtblau, E., and J. Risen. "Officials Say U.S. Wiretaps Exceeded Law". 2009. July 31, 2013. http://www.nytimes.com/2009/04/16/us/16nsa.html?adxnnl=1&pagewanted=all&adxnnlx=1390051484-S036uC86YM5BRz8rXCdTyO&_r=0.
- Mccormick, C.T. Handbook on the Law of Evidence. 2nd ed. St. Paul, Minnesota: West Publishing, 1972.
- Munday, R. "The Inadmissibility of Evidence Relating to Intercepted Communications." The Cambridge Law Journal 59 (2) (July 2000): 267-270.

Office of Justice Programs, U.S. Department of Justice. "Electronic Communications Privacy Act of 1986 (ECPA)". 2012. December 13, 2012.

<http://www.it.ojp.gov/default.aspx?area=privacy&page=1285#contentTop>.

Office of Justice Programs, U.S. Department of Justice. "Uniting and Strengthening America by Providing Appropriate Tools Required to Intercept and Obstruct Terrorism Act of 2001 (USA PATRIOT Act)". 2012. December 13, 2012.

<http://www.it.ojp.gov/default.aspx?area=privacy&page=1281#contentTop>.

Office of the Law Revision Counsel, U.S. House of Representatives. "18 Usc Sec. 2510". 2012. December 13, 2012. [http://uscode.house.gov/uscode-](http://uscode.house.gov/uscode-cgi/fastweb.exe?getdoc+uscview+t17t20+1154+1++%28%29%20%20A)

[cgi/fastweb.exe?getdoc+uscview+t17t20+1154+1++%28%29%20%20A](http://uscode.house.gov/uscode-cgi/fastweb.exe?getdoc+uscview+t17t20+1154+1++%28%29%20%20A).

Office of the Law Revision Counsel, U.S. House of Representatives. "18 Usc Sec. 2511". 2012. December 13, 2012. [http://uscode.house.gov/uscode-](http://uscode.house.gov/uscode-cgi/fastweb.exe?getdoc+uscview+t17t20+1155+1++%28%29%20%20A)

[cgi/fastweb.exe?getdoc+uscview+t17t20+1155+1++%28%29%20%20A](http://uscode.house.gov/uscode-cgi/fastweb.exe?getdoc+uscview+t17t20+1155+1++%28%29%20%20A).

Office of the Law Revision Counsel, U.S. House of Representatives. "18 Usc Sec. 2516". 2012. December 13, 2012. [http://uscode.house.gov/uscode-](http://uscode.house.gov/uscode-cgi/fastweb.exe?getdoc+uscview+t17t20+1160+1++%28%29%20%20A)

[cgi/fastweb.exe?getdoc+uscview+t17t20+1160+1++%28%29%20%20A](http://uscode.house.gov/uscode-cgi/fastweb.exe?getdoc+uscview+t17t20+1160+1++%28%29%20%20A).

Office of the Law Revision Counsel, U.S. House of Representatives. "18 Usc Sec. 2518". 2012. December 13, 2012. [http://uscode.house.gov/uscode-](http://uscode.house.gov/uscode-cgi/fastweb.exe?getdoc+uscview+t17t20+1162+1++%28%29%20%20A)

[cgi/fastweb.exe?getdoc+uscview+t17t20+1162+1++%28%29%20%20A](http://uscode.house.gov/uscode-cgi/fastweb.exe?getdoc+uscview+t17t20+1162+1++%28%29%20%20A).

Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights. "International Covenant on Civil and Political Rights". (n.d.). February 8, 2013.

<http://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/ccpr.aspx>.

Oxford Pro Bono Publico. "Legal Opinion on Intercept Communication". (n.d.). February 10, 2014.

<http://www2.law.ox.ac.uk/opbp/OPBP%20Intercept%20Evidence%20Report.pdf>.

Packer, H.L. The Limits of the Criminal Sanction. Stanford, CA: Stanford University Press, 1968.

Peven, J.M. "The Problem of Surreptitious Entry to Implement a Title III Intercept Order: An Argument in Favor of Express Judicial Authorization." The Journal of Criminal Law and Criminology (1973-) 70 (4) (Winter 1979): 510-529.

The Regulation of Investigatory Powers Act 2000.

Rojas, A. "Centre for Advanced Internet Architectures, Swinburne University of Technology, Lawful Interception". (n.d.). February 10, 2014.

<http://caia.swin.edu.au/talks/CAIA-TALK-060209A>.

Telecommunications (Interception and Access) Act 1979.

- The National Archives. "Regulation of Investigatory Powers Act 2000". (n.d.). December 17, 2012. http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2000/23/pdfs/ukpga_20000023_en.pdf.
- United Nations. "History of the Universal Declaration of Human Rights". (n.d.). February 8, 2013. <http://www.un.org/en/documents/udhr/history.shtml>.
- United Nations. "The Universal Declaration of Human Rights". (n.d.). February 8, 2013. <http://www.un.org/en/documents/udhr/index.shtml>.
- United States Code.
- Uniting and Strengthening America by Providing Appropriate Tools Required to Intercept and Obstruct Terrorism Act of 2001.
- Wade, H.W.R. *Administrative Law*. 4th ed. Oxford: Clarendon Press, 1980.
- Wong Sun V. United States*, 371 U.S. 471 (1963).
- กฎกระทรวงว่าด้วยการกำหนดคดีพิเศษเพิ่มเติมตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2555.
- กฎกระทรวงว่าด้วยการกำหนดคดีพิเศษเพิ่มเติมตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547.
- กมลชัย รัตนสกววงศ์ และวรพจน์ วิศรุตพิชญ์. แนวทางในการยกร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดักฟังทางโทรศัพท์และการปรับปรุงกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2540.
- กิตติพงษ์ กิตยารักษ์. ยุทธศาสตร์การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไทย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2545.
- กิตติมา ประคุณคดี. "การดักฟังทางโทรศัพท์โดยเจ้าพนักงาน." *วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 2533.
- กิตติมา ออดหนดี. "การดักฟังทางโทรศัพท์." *ตุลพาห* 6 (พฤศจิกายน-ธันวาคม 2534): 47-54.
- เข้มชัย ชุตินวงศ์. คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณการ, 2551.
- คณิต ณ นคร. กระบวนการยุติธรรมในมุมมองของคณิต ณ นคร. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2556.
- จรัญ ภัคธีรานากุล. คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2555.
- ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์, ทวีศักดิ์ กอนันตกุล และสุรางคณา แก้วจำนง. คำอธิบายพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ, 2544.
- ชาติ ชัยเดชสุริยะ. มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา. กรุงเทพมหานคร: เดือนตุลา, 2549.
- ธนชัย นักสอน. "การตรวจสอบและถ่วงดุลการดักฟังทางโทรศัพท์และการได้มาซึ่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ตามมาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547." *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขากฎหมายอาญา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, 2538.

- ธานี สิงหนาท. คำอธิบายพยานหลักฐานคดีแพ่งและคดีอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพฯสยาม
พับลิชชิ่ง, 2555.
- นิยม เต็มศรีสุข. มาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 มาตรการเข้าถึงข้อมูล
ข่าวสาร ความเป็นมา การบังคับใช้ และข้อเสนอในการพัฒนากฎหมาย. กรุงเทพมหานคร: กรม
สอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม, 2549.
- บรรเจิด สิงคะเนติ. หลักกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมฝ่ายปกครอง. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร:
วิญญูชน, 2556.
- บรรเจิด สิงคะเนติ. หลักพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน,
2555.
- บัญญัติท้ายพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547.
- ประกาศ กคพ. (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2547 เรื่อง การกำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิด
ตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547.
- ประกาศ กคพ. (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2548 เรื่อง การกำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิด
ตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547.
- ประกาศ กคพ. เรื่อง การกำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิดตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง
(1) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547.
- ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.
- ประมวลกฎหมายอาญา.
- ประเสริฐ คันธมานนท์ และสมชัย จันทรมัสการ. "พยานหลักฐานดิจิทัล." บทบัญญัติ 62 ตอน 1
(มีนาคม 2549): 43-84.
- พรเพชร วิชิตชลชัย. คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรม
ศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2555.
- พรเพชร วิชิตชลชัย. คำอธิบายพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.
2550. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานศาลยุติธรรม, 2550.
- พระราชบัญญัติการประกอบกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2544.
- พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547.
- พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551.
- พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542.
- พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556.
- พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519.
- พระราชบัญญัติไปรษณีย์ พ.ศ. 2477.
- พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550.
- พระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. 2498.
- พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ. 2550.
- พระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์
และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2553.

- มงเตสกีเออ. เจตนาธรรมแห่งกฎหมาย. แปลโดย วิชาวรรณ ตูยานนท์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.
- ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ว่าด้วยการเก็บรักษา และการใช้ประโยชน์ เอกสารหรือข้อมูลข่าวสารที่ได้มาในการสืบสวน และใช้เป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดีความผิด ฐานค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551.
- ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ว่าด้วยการได้มา การใช้ประโยชน์และการเก็บรักษา ข้อมูลข่าวสาร พ.ศ. 2545.
- ระเบียบว่าด้วยการประสานการปฏิบัติการตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษเพื่อประโยชน์ในการ ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2556.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550.
- วรพจน์ วิศรุตพิชญ์. "การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของราษฎรจากการใช้อำนาจตามอำเภอใจของฝ่าย บริหาร." ใน นิติรัฐ นิติธรรม, เอกบุณย์ วงศ์สวัสดิ์กุล (บรรณาธิการ), หน้า 108-132. กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553.
- วรพจน์ วิศรุตพิชญ์. สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2538.
- วันชัย รุจนวงศ์ และคณะ. การพัฒนากฎหมายป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ (ระยะที่ 2). เล่มที่ 13, กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2548.
- วีระพงษ์ บุญโญภาส. อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม, 2552.
- สมยศ เชื้อไทย. คำอธิบายหลักรัฐธรรมนูญทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราและ เอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2535.
- สำนักงานกิจการยุติธรรม. กระบวนการยุติธรรมทางอาญาไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกิจการยุติธรรม, 2552.
- สำนักงานศาลยุติธรรม, สำนักงานอัยการสูงสุด, สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และกรมสอบสวนคดีพิเศษ. การรวบรวมพยานหลักฐานบางเรื่องที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรมและผู้มีอิทธิพล. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงยุติธรรม, 2547.
- โสภณ รัตนกร. คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณการ, 2553.
- หยุด แสงอุทัย. หลักรัฐธรรมนูญทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2538.
- อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ. "สิทธิของผู้ต้องหาในประเทศไทย." ใน สิทธิมนุษยชนและกระบวนการยุติธรรมทาง อาญาในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และมูลนิธิ โครงการตำรา สมาคมสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2529.
- อานันท์ ปันยารชุน. "สิทธิเสรีภาพของประชาชนกับกระบวนการยุติธรรมตามรัฐธรรมนูญปัจจุบัน." ใน ทิศทางกระบวนการยุติธรรมไทยในศตวรรษใหม่, กิตติพงษ์ กิตยารักษ์ (บรรณาธิการ), 49-62. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2543.

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายชัยวุฒิ บุญเปี่ยม เกิดเมื่อวันที่ 3 มีนาคม พ.ศ. 2524 ที่กรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาจากโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) สำเร็จการศึกษาปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต เกียรตินิยมอันดับสอง จากคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปี พ.ศ. 2545 ได้รับประกาศนียบัตรหลักสูตรวิชาว่าความจากสำนักฝึกอบรมวิชาว่าความแห่งสภาทนายความ รุ่นที่ 20 พ.ศ. 2545 สอบไล่ได้ความรู้ชั้นเนติบัณฑิต สมัยที่ 62 พ.ศ. 2552 เข้ารับการศึกษาต่อในหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ที่คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ. 2554

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY